

T.C
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

146193

MUHYİDDİN-İ BURSEVİ DİVÂNI

(İNCELEME- KARŞILAŞTIRMALI METİN)

(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman

Yard. Doç. Dr. Kadir GÜLER

Hazırlayan

Semih YEŞİLBAĞ

0192040107

146193

KÜTAHYA, 2004

Kabul ve Onay

Semih YEŞİLBAĞ'ın hazırladığı "Muhyiddîn Bursevî Dîvânı (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin)" başlıklı yüksek lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oy birliği ile kabul edilmiştir.

20.07/2004

Tez Jürisi

Yard. Doç. Dr. Kadir GÜLER (Danışman)

Yard. Doç. Dr. Mustafa GÜNEŞ

Yard. Doç. Dr. Tarıman CENİKOĞLU

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Müdürü

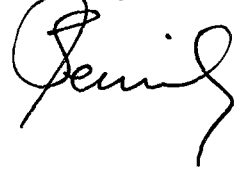
Prof. Dr. Ahmet KARAASLAN
Müdür

Yemin metni

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Muhyiddîn-i Bursevî Dîvânı (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin)” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

29.07.2004

Semih YEŞİLBAĞ

ÖZGEÇMİŞ

1978 yılında Erzincan'da doğan Semih YEŞİLBAĞ, lisans eğitimini, 2000 yılında Samsun 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü'nde tamamlamıştır. 2000-2001 öğretim yılında, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Lisansüstü eğitime başlamıştır. Halen özel bir öğretim kurumunda Türkçe öğretmeni olarak çalışmaktadır.

ÖZET

Zengin potansiyel ile büyük bir geçmişe sahip arşivlerimiz, sakladıkları edebî eserleri gün ışığına çıkarabilecek ve böylece geçmiş ile gelecek arasında bir köprü oluşturabilecek araştırmacıları beklemektedir.

Bu alanda gerçekleştirilen araştırmalarla ilgili çalışmalar yeterli olmasa da, şimdilik ümit vericidir.

Bu çalışma yukarıda sözü edilen araştırmalara katkı yapmayı amaçlamaktadır. Orijinal nüshaya mümkün olduğunca yakın olacak doğru nüshayı elde etmek için Ankara, İstanbul ve Bursa'da bulunan Muhyiddîn Bursevî tarafından yazılan dîvânın nüshalarının karşılaştırmalı bir incelemesi yapıldı.

İki bölümden oluşan bu çalışmanın ilk bölümünde şâirin yaşamı, yaşadığı yüzyıl ve el yazması nüshaların özelliklerinden ayrıntılı biçimde söz edilmektedir. İkinci bölümde ise, on yedinci yüzyıl fonetiği göz önünde bulundurularak eserin transkripsiyonu yapıldı. Latin harflerine çevrildi ve nüshalar arasındaki farklılıklar ortaya çıkarıldı.

Bu çalışma, bizim, hem mutasavvıf bir şâirin ruhsal dünyasını anlamamıza ve hem de on yedinci yüzyıl tasavvuf edebiyatını tanımamıza yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

ABSTRACT

Our archives which have a great background with a rich potential are waiting for the researchers who will be to bring those literal works they keep to light, and in this way, to build a bridge between the past and the future. Even if the activities related to these investigations realised in this area are not entirely satisfactory, they are fairly hopeful, for the time being. This work aims to contribute to the activities mentioned above.

In order to obtain a correct copy, which might be as close as its origin, the copies “Dîvân” by Muhyiddîn Bursevî found in Ankara, İstanbul and Bursa have been seriously examined by comparing each other.

In the first section of this work which consists of two sections, the life of the poet, the century he lived in and the properties of the hand-written copies have been mentioned in detail. As for the second work examined in the second chapter has been translated into the Latin Alphabet after being transcribed by taking into consideration the phonemic system in the 17th century, and the differences between the copies have been shown.

This study will help us both to understand the spiritual world of a sufi poet and to recognise the 17th- century- mystical literature.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
ABSTRACT	vi
KISALTMALAR	ix
TEZ HAKKINDA	x

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. 17. YÜZYILIN GENEL DURUMU	2
1.2. MUHYİDDİN-İ BURSEVÎ (ÖL.1091/1680)	9
1.3. YAZMA NÜSHALARIN HUSUSİYETLERİ	15
1.4. DİNİ UNSURLAR	24
1.4.1. İtikat	24
1.4.1.1. Allah	24
1.4.1.2. Melekler	27
1.4.1.2.1. 'Azrâ'îl	29
1.4.1.2.2. Cebrâ'îl	30
1.4.1.2.3. İsrâfil	31
1.4.1.2.4. Münker-Nekir	32
1.4.1.3. Kitaplar	34
1.4.1.4. Peygamberler	35
1.4.1.4.1. Âdem Peygamber	35
1.4.1.4.2. Nûh Peygamber	40
1.4.1.4.3. İbrâhim Peygamber	40
1.4.1.4.4. İsmâil Peygamber	42
1.4.1.4.5. Süleymân Peygamber	44
1.4.1.4.6. Ya'kûp Peygamber	46
1.4.1.4.7. Yûsuf Peygamber	47
1.4.1.4.8. Mûsâ Peygamber	48
1.4.1.4.9. Hızır Peygamber	51
1.4.1.4.10. İsâ Peygamber	52
1.4.1.4.11. Hz. Muhammed (S.A.V)	54
1.4.1.5. Dört Halife	57
1.4.1.6. Âhîret İle İlgili Mefhûmlar	58
1.4.1.6.1. Âhîret	58
1.4.1.6.2. Cennet	60
1.4.1.6.3. Cehennem	63
1.4.1.7. Âyetler ve Hadisler	65
1.4.1.7.1. Âyetler	65
1.4.1.7.2. Hadisler	67

1.5. ŞAHISLAR.....	68
1.5.1. Tarihi-Efsanevi Şahıslar	68
1.5.1.1. İskender	68
1.5.2. Masal Şahısları.....	69
1.5.2.1. Mecnûn.....	69
1.5.2.2. Leylâ.....	72
1.5.2.3. Zelihâ.....	72
1.5.3. Diğer Şahıslar	73
1.5.3.1. Mansûr.....	73
1.5.3.2. Nesimî	75
1.6. BAZI TASAVVUFÎ UNSURLAR.....	77
1.6.1. Vahdet-i Vücûd.....	77
1.6.2. ‘Aşk	78
1.6.3. Bezm-i Ezel (Bezm-i Elest).....	82
1.7. BAZI TASAVVUFÎ MERTEBE VE KAVRAMLAR.....	84
1.7.1. Mürşid-Mürid	84
1.7.2. ‘Uzlet.....	86
1.7.3. Sabır	88
1.7.4. Zikr	89
1.7.5. Kanâat.....	91
1.7.6. Ene’l-Hak.....	92

İKİNCİ BÖLÜM

KARŞILAŞTIRMALI METİN	93
SONUÇ.....	448
EKLER.....	450
KAYNAKÇA.....	459
SÖZLÜK.....	461
DİZİN.....	473

KISALTMALAR

- A** : Ankara Millî Kütüphane Nüshası
- a.** : Dörtlüklerin ilk dizesi
- a.g.e.** : Adı geçen eser
- B.** : Bursa Eski Eserler Kütüphanesi Nüshası
- b.** : Dörtlüklerin ikinci dizesi
- BEEK.** : Bursa Eski Eserler Kütüphanesi
- Bkz.** : Bakınız
- İ.** : İstanbul Bel. Kütüp. Atatürk Kit. O. Nuri Ergin Böl. Nüshası
- C.** : Cilt
- c.** : Dörtlüklerin üçüncü dizesi
- d.** : Dörtlüklerin dördüncü dizesi
- Haz.** : Hazırlayan
- MEB** : Milli Eğitim Bakanlığı
- s.** : Sayfa
- Yay.** : Yayınları

TEZ HAKKINDA

PROBLEM

Muhyiddîn-i Bursevî kimdir? Hangi eserleri kaleme almıştır? Dîvânındaki şiiirlerin hususiyetleri nelerdir? Şiiirlerine nasıl bir dünya görüşü yansımıştır? Dîvânı için edebî açıdan neler söyleyebiliriz? gibi sorular tezin şekillenmesinde etkili olmuştur.

AMAÇ

Zamanın öğütücü dişlileri arasında koybolup giden, eski dönemlere ait edebî eserlerimizin araştırmacılar tarafından farklı bir bakışla bugüne ve bugünkü nesile kazandırılması zorunluluğu vardır. Bu, geçmiş ile bugün arasında kültürel bir köprü kuracaktır. Mâzîyi, bugünün duydu ve düşünce yapısıyla değerlendirmek, çoğu zaman araştırma yapılan sahada araştırmacıyı yanlış sonuçlara sevk eder; bu yüzden olayları ve rûh dünyasını mâzîde yaşamış olanların gözüyle görmemiz gerekir. Bu çalışma, ifade edilen amaç doğrultusunda Muhyiddîn-i Bursevî'nin, hayatı ve olayları kendi penceresinden nasıl yorumlamış olduğunu göstermeyi, ayrıca onun duydu dünyasına girmeyi amaçlamaktadır.

KAPSAM

Çalışmamızda, Muhyiddîn-i Bursevî Dîvânı'nın Bursa, Ankara ve İstanbul'daki nüshaları karşılaştırılarak, eser dinî ve tasavvufî yönden incelenmiştir. Ayrıca şâirin yaşadığı dönem olan 17. yüzyıl, şâirin hayatı ve yazma nüshâlarının özellikleri hakkında bilgi verilmiştir.

YÖNTEM

Bursa'daki El Yazması Eserler Kütüphanesi dîvân katalogları taranarak üzerinde daha önceden çalışma yapılmamış ve bizim çalışma yapmamıza müsait bir dîvân araştırıldı. Bu araştırma sonucunda Muhyiddîn-i Bursevî Dîvânı'nın aranan niteliklere uygun olduğu görüldü.

Kültür Bakanlığına yazılı olarak yapılan mikro film talebimize olumlu cevap geldikten sonra dîvânın mikrofilmli alınarak dîvân bastırıldı. Dîvânın başka nüshaları da olabilir düşüncesiyle yapılan araştırma neticesinde dîvânın biri Ankara'da diğeri İstanbul'da olmak üzere iki nüshası daha olduğu tespit edildi. Bu nüshâlar da mikro filmleri veya dijital fotoğrafları çekilmek suretiyle temin edildi.

Nüshalar Latin harflerine aktarılıp transkripsiyona tâbi tutuldu. Şiirlerin nazım şekilleri tespit edilerek namaralandı. Yeri geldikçe kullanılabilecek olan mısralar fişlendi ve incelemede öne sürülen düşünceyi desteklemek için kullanıldı. İncelemede Milli Kütüphane'den alınan nüsha daha hasarsız olduğu için ana nüsha olarak kabul edildi ve "A" harfiyle, diğer iki nüshadan Bursa nüshası "B", İstanbul nüshası da "İ" harfleriyle simgelendi. Nüshalar arasındaki farklılıklar şiirlerin sayfa altlarında dipnot şeklinde belirtildi. Esas nüshâdaki değişiklikler ":" işareti, onun yanına da nüsha kısaltmaları konularak gösterildi. Esas kabul edilen nüshada bulunmayan; fakat diğer nüshâlarda bulunan şiirler ana nüshaya eklenerek toplu bir dîvân oluşturulmaya çalışıldı. Okuma esnasında 17. yüzyıl fonetiğine uymaya, eserin orijinal dil özelliklerine dokunmamaya özen gösterildi. Ama bunun yanında t>d , b>v gibi mecburî değişiklikler şiirlere yansıtıldı. İnceleme esnasında, yaptığımız çalışmada bize yol gösterecek, yararlanabileceğimiz çalışmalar incelenerek bir yöntem tayin edildi.

SINIRLILIKLAR

Çalışmada bizi en fazla sıkıntıya sokan nokta, nüshâların bir çok yerinin tahrip olmuş, silinmiş, okunamaz hale gelmesi ve dîvân onarılmak istenirken kimi yerlerde sayfa numaralarının karıştırılıp dîvânın yapı bütünlüğünün bozulması oldu.

Ankara ve Bursa nüshalarında bulunmamasına rağmen şiir sayısı bakımından en küçük nüsha olan İstanbul nüshasında diğer nüshalarda bulunmayan şiirlerin olması eserin başka nüshalarının da olabileceği fikrini doğurmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. XVII. Yüzyılın Genel Durumu

Çalışmamız XVII. yüzyılda yaşamış mutasavvıf bir şâir olan Muhyiddîn Bursevî'nin hayatı, sanatı, eserleri ve dîvânı üzerinedir.

Sanatçılar, eserleriyle yaşanan devrin şartlarının somut yansımalarıdır; bu yüzden onların eserlerini şekillendiren unsurların başında yaşadıkları günün koşulları gelmektedir. Biz de bu amaçla 17. yüzyılı belli bazı başlıklarla ele almayı gerekli gördük.

1.1.1. Siyasî ve Sosyal Durum

Bu dönemde sırasıyla III. Mehmet (1559-1603), I. Ahmet (1603-1617), I. Mustafa (1617-1618/1622-1623), II. Osman (1618-1622), IV. Murat (1623-1640), Sultân İbrahim (1640-1648), IV. Mehmet (1648-1687), II. Süleyman (1687-1691), II. Ahmet (1691-1695), II. Mustafa (1695-1703) tahta geçmişlerdir.

17. yüzyıl, Osmanlı Devleti'nin geçen asırlardaki başarılarının ve gücünün kaybolmaya başladığı bir yüzyıldır. Ordunun bazı güçsüz padişahlar karşısında her fırsatta kazan kaldırması, rüşvet olayının yaygınlık kazanması, Celâli isyanları adı altında devlete karşı çeşitli ayaklanmaların düzenlenmesi gibi belli başlı bazı olaylar yüzyılın genel portresini ortaya koyar.¹

Öze nüfuz etmeyen bir bakış devletin hâlâ eski ihtişamlı günlerinde olduğunu zannetse de aslen devleti besleyen can damarlarının birer birer tıkanıdığı bir dönem yaşanmaktadır. Skolastik düşünce yapısını kırıp kendini her alanda geliştiren, medeniyet ve teknikte ilerlemekte olan bir dış dünya varken Osmanlı'da yeniliklere ayak uyduramayan ve hatta yeniliklere çeşitli sebeplerden karşı, bu uğurda padişah bile öldürebilmiş² bir anlayış hâkimdir.

¹ Büyük Türk Klasikleri, C. VI, Ötüken Yay., İstanbul 1987, s. 11

² İsmail Hakkı UZUNÇARŞILI, Osmanlı Tarihi, C. III, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1988, s. 1

Merkezi yönetimin liyakatsiz yöneticiler yüzünden zayıflaması, Celâli isyanlarını başlatmış ve bu isyanlar devleti içten içe sarsan bir yapıya dönüşmüştür.³ Devrin padişahlarından I . Ahmet içindeki Celâli isyanları sebebiyle yapılmakta olan Avusturya Savaşı'na ara vermek zorunda kalmış ve 1606'da Zivatorok Antlaşması'nı imzalamaya mecbur olmuştur.⁴ Antlaşma sonucunda Kaniye ve Eğri Kale'si dışında bir kazanç sağlanamadığı gibi uzun süren savaş, devletin gücünü de zayıflatmış en vahimi de Osmanlı'nın Avrupa'daki üstün durumu sona ermiştir. Bu antlaşmadan sonra devlet bir süre daha Celâli isyanlarıyla uğraşmak zorunda kalmıştır. Celâli'lerin 1595-1610 yılları arasında İrân Savaşı sırasındaki isyanı, devleti bir hayli zayıflatmıştır.⁵

İrân ile savaş devam ederken 1617'da I . Ahmet vefat eder. I . Ahmet'in oğulları küçük olduğundan kendisinin yerine kardeşi I . Mustafa tahta geçmiş ama I . Mustafa'nın akli bozukluğu ilerleyince tahtan indirilip yerine II . Osman padişah olmuştur.

Doğuda da durum hiç iyi gitmemektedir. İç isyanları, batıdaki Avusturya Savaşı'nı fırsat bilen Safevî İrân Devleti, isyanları gizliden desteklemekle kalmamış 1603'te ânî bir saldırıyla Tebriz ve Nahçıvan'ı istila etmiştir. II . Osman'ın ilk icraatı İrân'la devam eden savaşa son vermek olmuştur. II . Osman batıda Lehistan Savaş'ı sırasında ordunun aksayan yönlerini tespit etmiş ve bu durumun yeniçerilerin disiplinsizliğinden kaynaklandığı sonucuna varmıştır. Bunun sonucunda Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılıp yerine yeni bir askerî teşkilat kurma fikrine kapılmıştır. Bunu öğrenen Yeniçeri'ler II . Osman'ı tahttan indirip 1622'de Yedi Kule Zindanı'nda öldürdüler.⁶ Bunun üzerine valiler de yeniçerileri kıyımdan geçirmeye giriştiler bu fırsatı değerlendirmek isteyen İrân şahı I . Abbas, yapılmış olan 'Nasuh Paşa' barışını hiçe sayarak 1624'te Bağdat'ı ele geçirmiştir. İrân'ın bu tavrına ancak 1635'te, IV . Murat döneminde Revan ve Tebriz; 1638'de de Bağdat alınmak suretiyle karşılık verilebilmiş, iki devlet arasında Kasr-ı Şirin (1639) Antlaşması imzalanmıştır.⁷

³ İslam Ansiklopedisi , C. VII, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., İstanbul 1998, s. 22-23

⁴ UZUNÇARŞILI, a.g.e., C. III, s. 94

⁵ UZUNÇARŞILI, a.g.e., C. III, s. 99

⁶ UZUNÇARŞILI, a.g.e., C. III, s. 141

⁷ Halil SAHİLLİOĞLU, *Dördüncü Murad'ın Bağdat Seferi Menzîlnâmesi*, C. II, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1967, s. 3-4

II. Osman'ın öldürülmesinden sonra I. Mustafa tekrar tahta geçirilmiş; fakat akli densesi bozuk bir kişinin başa geçmesine halk ve devlet mensupları isyan edince I. Ahmet'in en büyük oğlu IV. Murat 1623'te padişah ilan edilmiştir.⁸

Devlet içten içe gerileme yaşamaktadır. IV. Murat bu gerilemeye engel olabilmek için güvendiği kişilerden devletin durumuna ait tespit ve çözüm yollarını içeren raporlar istemiştir. Bu raporlardan en meşhur olanı Koçi Bey'in risalesidir. Padişah, kendine sunulan bu raporlardan gerektiği gibi istifade etmesi, güçlü devlet adamlığıyla otoriteyi zorla da olsa ele alması ile devleti gözle görülür bir toparlanma sürecine sokabilmiştir. IV. Murat'ın çok genç yaşta ölümü üzerine yerine geçen Sultan İbrahim'in sekiz yıllık saltanatının ilk dört yılı Sadrazam Kemankeş Kara Mustafa Paşa'nın etkinliğiyle huzur ve mutluluk içinde geçmiştir. İkinci dört yıllık süreçte yaşananlar IV. Murat dönemindeki güvenliğin, disiplinin, düzenin bozulmasına valide sultan ile ocak ağalarının iktidarı ele geçirmesine yol açmıştır. Bu devirde Girit'in önemli kalelerinden Hanya'nın fethedilmesi de Venediklilerle yıllarca sürecektir savaşların başlamasına neden olmuştur.⁹ Tecrübesiz ve liyakatsiz padişahların iktidarda olması siyasal ve sosyal buhranın aslında en önemli nedenlerindedir. Padişahlar valide sultanların gerisinde kalmakta onların yetkilerini kimi zaman valideleri kimi zaman sadrazamlar, ulemalar ve kimi zaman da ağalar almaktaydı. Sultan İbrahim dönemi gibi IV. Mehmet dönemi de buna en güzel örnek teşkil eder. IV. Mehmet'in annesi Turhan Valide'nin rolüyle sadrazamlığa getirilen Köprülü Mehmet Paşa'nın yaptığı icraatlar ve almış olduğu tedbirler, bir dereceye kadar etkili olmuş; ancak esas netice 1683 tarihinde alınmaya başlanmıştır.¹⁰ Girit Osmanlı'ya katılır. Karadeniz'e yönelen Osmanlı ordusu birçok yeri zapt eder.

Sadrazamın yaptığı en önemli uygulama devlet içindeki güç dengelerini gözeterek yönetimdeki ipleri eline almak olmuştur. Altı yıl görev yaptıktan sonra ölümü üzerine vasiyetiyle yerine oğlu, Fâzıl Ahmet Paşa geçer. Fâzıl Ahmet Paşa bu görevde 15 yıl kalır. İçerde sükunet ve dışarda zaferler onunla başlar. Podolya ve Ukrayna ele

⁸ UZUNÇARŞILI, a.g.e., C. III, s. 148

⁹ UZUNÇARŞILI, a.g.e., C. III, s. 218-219

¹⁰ UZUNÇARŞILI, a.g.e., C. III, s. 306

geçirilir. Bu başarılar devlet içerisindeki işleyen oturmuş bir sistemden kaynaklanmadığı, yönetici konumundaki kişilerin şahsî istidatlarıyla alakalı olduğu için başarılar istikrarlı ve sürekli olmamıştır. Merzifonlu Kara Mustafa Paşa sadrazamlığında 1683'te Kırımli Murat Giray'ın ihaneti ile Budin Beylerbeyi İbrahim Paşa'nın ihmali yüzünden Osmanlı ordusu Viyana Bozgunu'na uğramıştır.¹¹ Bu da Merzifonlu'nun sonunu getirmiştir. Bu bozgunun sonra başlayan savaşlar 16 yıl sürmüştür. Macaristan, Budin ve Erdel'de Türk hakimiyeti son bulmuştur. Artık savaşlar, 'Kutsal İttifak' adı altında birleşmiş bir düşmana karşı yapılmaktadır. Bu da Osmanlı Devleti'nin işini daha da zorlaştırmaktadır. Osmanlı ordusundaki başarısızlık devlet yönetiminde de kendini göstermiş Kapıkulu Ocakları, IV. Mehmet'e karşı isyan edip yerine oğlu II. Süleyman'ı tahta geçirmişlerdir. Dört seneye yakın bir süre tahta kalan II. Süleyman'ın vefatıyla yerine II. Ahmet hükümdar olmuştur.¹² O da bu görevde dört yıl kadar kalmış vefatıyla yerine en büyük oğlu II. Mustafa tahta geçmiştir. Bu dönemde hâlâ Avusturya ile savaşılmaktadır. Kaybedilen toprakların geri alınabilmesi olası görülmediğinden Osmanlı Devleti; Rusya, Podolya, Avusturya, Venedik karşısında yaptığı savaşı da kaybedince Karlofça Antlaşması'nı imzalanmak zorunda kalmıştır. Osmanlı bu antlaşmayla Avusturya'nın, Macaristan üzerindeki hakimiyetini tanımıştır. 17. yüzyıl 1699'da imzalanan bu antlaşmanın acı ve ağır şartlarıyla kapanmıştır.

Siyasî yapı buhranlar içinde iken sosyal yapı da siyasî yapının bir uzantısı olarak hiç de iyi bir durumda değildi. Rüşvet, yolsuzluk, adam kayırma son derece yaygındı. Siyasî ve ekonomik kötüye gidiş yüzünden işsiz yığınları çoğalmış, kaba kuvvetin yarattığı olaylar, halkın can, mal, namus güvenliğini tehdit eder bir hal almıştı. Gergin bir dönemin belki de psikolojik uzantısı olarak Muhyiddîn Bursevî'nin devri 'medrese-tekke' tartışmalarının da alevlendiği bir dönemdir. Fakat tekkenin geçen asırlardaki

---

¹¹ UZUNÇARŞILI, a.g.e., C. III, s. 445

¹² UZUNÇARŞILI, a.g.e., C. III, s. 533

kadar saf ve idealist bir havaya sahip olmayışı bu seferki mücadelede medresenin ağır basması gibi denge bozucu bir talihsizlik oluşturmuştur.¹³

Bu dönemde düşünce hayatında taassup ve katı bir hoşgörüsüzlük hâkimdir. Kurumsallaşan ve toplum içinde saygın bir yeri olan tasavvufi ekollerin bu yüzyılda ulema ile ilişkilerinde büyük bir zayıflama olmuştur. Bazı ulema ile mutasavvıf arasında Kadı-zâde ile Sivâsî'ler diye bilinen, farklı dünya görüşlerinden dolayı yıllarca sürecektartışmalar cereyan eder. Bir taraf 'Eh-i kâl' diğer taraf 'ehl-i hâl' olarak, toplum ikiye ayrılmıştır. Ehl-i kâl diye ifade edilenlerin fikrine göre, ki bunlar genelde devrin önde gelen ulema kesimidir, ehl-i hâl olanlar, yani tasavvufi düşünce yapısında olanlar, bid'dat'a düşmüşlerdir. Devlette yaşanan gerilemeden de onlar sorumludurlar. Onlara göre tekkelerde icra edilen semâ ayinleri, camilerde çok sayıda görkemli minarelerin yapılması, kılık ve kıyafetteki değişiklikler, türbe ziyaretlerinde bulunulması dinden sapma olarak yorumlanmıştır. Aslında önceleri bu eleştiriler, sûfi görünüp de bu işin ehli olmayanları eleştiri mahiyetinde iken zamanla fikrî platformda kalmayıp bütün bütün tarîkatlara fiilî bir düşmanlık şekline dönüşmüştür. Bu hoşgörüsüzlük, bazı bürokratların da desteğinin alınmasıyla, tekkelerde sema ayinlerinin yasaklanması, bazı tarikat üyelerinin takibâta uğrayıp dövülmeleri hatta bazı tekkelerin yıktırılması boyutuna kadar uzanabilmiştir. Bu durumun tek olumlu tarafı kendilerine yöneltilen eleştirileri tetkik ve telif amaçlı eserleriyle mutasavvıfların birçok eseri, edebiyatımıza kazandırmış olmalarıdır.

1.1. 2. Kültürel ve Edebî Hayat

Siyasî ve sosyal açıdan büyük karışıklık ve buhranlarla geçen bu devir, kültürel ve edebî hayat bakımından çok canlı ve zengin bir devirdir. Bunun belli başlı sebebi, sanat ve edebiyat sahasında geçen asırlarda atılan temellerin ve varılan seviyenin sağlamlığı olmuştur.¹⁴ Bu devirde mimari, musikî ve edebiyat alanında önemli temsilciler yetişmiştir. Mimarîde baş yapıtlardan sayılan Sultân Ahmet Camii 1617'de Sedafkâr Mehmet Ağa tarafından bu devirde yapılmıştır. Ayrıca Yeni Camii, Revân

¹³ Nihat Sami BANARLI, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, C. II, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971, s. 651

¹⁴ BANARLI, a.g.e., C. II, s. 649

Köşkü, Bağdat Köşkü de devrin önemli mimari yapıtlarındandır.¹⁵ Musikî, gelişme kaydeden diğer güzel sanatlardandır. Fetihlerde, tekkelerde yer verilen musikî bu dönemde çok önemli isimler yetiştirmiştir. “Gelse o şûh meclise nâz ü teğafül eylese” diye başlayan Rast makamında bestelediği bu en meşhur eseriyle Hâfız Post asrın ilk kudretli mûsikî üstâdır.¹⁶ Ayrıca bu alanda önemli bir köşe taşı olan Itrî (Derviş Mustafa öl. 1711) bu devir sanatçılarındandır.¹⁷ Bu gelişmeler edebî sahada da kendini göstermiş Klasik Türk şiiri, teknik, ahenk ve zariflik bakımından daha bir güzelleşip kurallarıyla olgunlaşmıştır. Bu dönemde klasik şiirde İran şâirlerini örnek almak yerine 16. yüzyılda yetişmiş Ahmet Paşa, Necâtî, Nevâî, Fuzûlî, Bâkî, gibi şâirlerin üsluplarına yaklaşılarak bir anlamda kendi klasiklerimize yönelik başlamıştır. Tabii, bundan İran şiiri etkisinden tamamen uzaklaşıldığı anlamı çıkarılmamalıdır. Şiirde Türkçe kelimeler, deyimler, halk söyleyişleri kullanılarak adete klasik şiir, yerleştirilmiştir. Dinî eserler, tarihî eserler ve menakıbnâmeler de sade bir dille yazılmaya başlanmıştır.¹⁸ Hint üslubu veya tarzı anlamına gelen “Sebk-i Hindî” bu yüzyılda Türk edebiyatına da yansımış ve özellikle Nâîli, Neşatî, İsmetî, ve Fehim, gibi şâirler bu tarzın temsilcileri olmuştur.¹⁹ Kasideciliğin önemli ismi Nef’î; gazelleriyle Şeyhülislâm Yahya, Nail-i Kadîm, Neşâtî, Cevrî, Bahâî, Haletî; mesnevîleriyle Atâî; hikemi tarzı geliştirerek Türk şiirinde çığır açan Nâbî bu tarzda akla ilk gelenlerdir. Türk şiiri bu devirde “Hikemi Şiir” adı verilen ve amacı okuyanı düşündürmek ve bilgilendirmek olan didaktik içerikli üslubun etkisine girmiştir.²⁰

17. Yüzyılda “edebî nesir”, Veysî ve Nergisî elleriyle süslülük ve anlaşılmaçlığa bürünmüştür.²¹ Nesir, adeta süs ve kelime oyunu yapmak olmuştur. Buna karşılık “tarih nesri”miz, en büyük ve en yetkili, bilgin isimleri bu asırda yetiştirmiştir. Evliya Çelebi, Kâtip Çelebi, Koçi Bey, Naîmâ hep bu asırda eser veren üstadlardır.²²

¹⁵ BANARLI, a.g.e., s. 650

¹⁶ İslâm Ansiklopedisi, C. X V, s. 100

¹⁷ İslâm Ansiklopedisi, C. X I X, s. 220-221

¹⁸ Mine MENĞİ, Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Akçağ Yay., Ankara 1997, s. 18

¹⁹ MENĞİ, a.g.e., s. 179

²⁰ MENĞİ, a.g.e., s. 18

²¹ BANARLI, a.g.e., s. 679

²² Ahmet KABAKLI, Türk Edebiyatı, C. II, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul 1997, s. 647

Bu yüzyılda yazılan mensur eserler içinde tezkireler de önemli bir yer tutmaktadır. Riyazî'nin yazdığı Riyazu's-Şu'ara, Kafzade Faizî'nin yazdığı Zübdetü'l Eş'ar, Rıza'nın yazdığı Tezkiretü's-Şu'ara, Güftî'nin yazdığı Teşrifatü's-Şu'ara , Kafzade'nin eserine zeyl olarak yazılan Nuhbetü'l-Âsâr li-Zeyli Zübdetü'l-Eş'ar, Bursalı şair, biyografi ve tezkire yazarı İsmail Belig²³ tarafından yazılmış diğer bir tezkiredir.²⁴

17. Yüzyıl halk edebiyatında da büyük bir gelişmenin yaşandığı bir yüzyıldır. Kerem ile Aslı, Genç Osman hikayeleri olmak üzere, Anadolu hikayeleri, türkü ve destanların çoklukla bu asırda teşekkül etmiş olduğu düşünüldürse bu devrin halk edebiyatı açısından önemli bir dönem olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu alanda Âşık Ömer, Gevherî, Kul Oğlu, Kayıkçı Kul Mustafa, Demirci Oğlu, Seyyâhî, Katibî'yi önde gelen isimler olarak sayabiliriz. Bu şairlerinin eserlerine diğer dönemlerden farklı olarak daha çok dinî-tasavvufî unsurlar dahil olmuştur. Bu devirde, tekke şiirinde halk dilinin duygu, inanç ve zevkinin esas alınarak coşkun ilâhîlerin eserlere girdiğine tanık oluyoruz. Bu şiirlerin bazıları halk söyleyişiyle yazılmış ve hece vezni kullanılmış, bazıları da klasik şiir tarzında mazmunlarla ve aruzla yazılmışlardır. Bu alanda devrin önemli simaları Celvetiye tarîkatı şeyhi Türkçe, Arapça otuzdan fazla eser sahibi Aziz Mahmûd Hüdâyî, Şeyhî, Halvetiye tarîkatı büyüklerinden Abdülehad Nûrî, Melâmî şeyhi Oğlanlar Şeyhi İbrahim, Cahîdî, daha çok Seyit Nesimî ve Yunus Emre ruhuna bağlı, Halvetiye'nin Niyaziye veya Mısriyye olarak adlandırılan kolunun kurucusu Niyâzî-i Mısri, Hüseyin lâ-mekânî, Zakirzâde Abdullah, daha çok ilâhîleriyle tanınan Elmalılı Sinan Ümmî, Oğlanlar Şeyhi İbrahim'in halifesi Kütahyalı Sun'ullâh-ı Gaybî olarak sayılabilir.²⁵

²³ Kadir ATLANOY, *Bursa Şairleri*, Asa Kitabevi, Bursa 1998, s. 47

²⁴ MENGİ, a.g.e., s. 201-202

²⁵ BANARLI, a.g.e., s. 701-719

1.2. Muhyiddîn-i Bursevî (Öl. 1091/1680)

1.2.1. Adı ve Mahlâsı

Şairimizin adı Muhyiddîn'dir.²⁶ Mahlâs, şairlerin şiirlerinde kullandıkları takma addır.²⁷ Doğum yeri Bursa olduğundan şairimiz, şiirlerinde "Bursevî" mahlâsını kullanır.²⁸

Bursevî'nüñ sözlerine şekk getürme haq durur

Keşf iledür 'ârifüñ kelâmı şübhe yok durur

Tâlib iseñ kıl tefekkür bunda mâ'nâ çok durur

Dilemem dünyâ vü 'uqbâ isterem Haq'dan rızâ (5/6)²⁹

Bursevî'ye tecellî kıl İlâhî

Yeri gögi tutar çıkıncaq âhı

Çün sensin cümle 'âlem Padişâh'ı

Göster cemâlüñi Mevlâ'm göreyim (138/5)

²⁶ İsmail BELİĞ, *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân*, Bursa 1302, s. 184-185; ATLANOY, a.g.e., s. 215

²⁷ *Tükçe Sözlük*, C. II, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara 1988, s. 1486

²⁸ Mehmed ŞEMSEDDİN, *Yadigâr-ı Şemsî*, Bursa 1332, s. 100-101

²⁹ Şiirlerden sonra verdiğimiz rakamların birincisi şiirin sıra numarasını, ikincisi de dörtlük ya da beyit numarasını göstermektedir.

1.2.2. Doğum Tarihi

Bursevî hakkında en geniş bilgiler Güldeste-i Riyâz-ı İrfân adlı eserde bulunmaktadır.³⁰ Bu alanda yapılan çalışmalarda kaynak olarak hep bu eserin gösterilmesi, bizi de bu esere götürmüştür. Yalnız, ne bu eserde ne de şâirin inceleme yaptığımız dîvânında doğum tarihine ait bir bilgi bulunmamaktadır. Bununla birlikte Sicill-i Osmanî’de şairimizin 130 yaşında iken vefat ettiği bilgisine rastlıyoruz.³¹ Şairimizin öldüğü yaş Yâdigâr-ı Şemsî’de 133 olarak geçmektedir.³² Bu bilgiler ışığında şairimizin yaklaşık doğum tarihine ulaşabilmekteyiz.

1.2.3. Doğum Yeri

Şairimizden bahseden bütün kaynaklarda onun Bursalı olduğundan bahsedilmektedir. İsmail Belîğ’in eserinde yer alan “Bu belde-i behîst-tev’emde mesned vücûda vaz’-ı kadem itmegin Bursevî dinmekle şöret-şîâr ve bu mahlası tahallus ile iftihâr iden Üçkozlar Şeyhî Şeyh Muhyiddîn Efendi’dür. Diyâr-ı Rûm-ı cennet-rüsûmdan Mekri nâm kasabada sâkin...”³³ ifadelerinden Muhyiddîn Bursevî’nin Bursa’da dünyaya gelmiş olduğunu öğreniyoruz. Kadir Atlansoy’un eserinde de bu ifadeye aynen rastlamaktayız.³⁴ Muhyiddîn Bursevî’nin soyundan gelen son Üçkozlar Dergâhı şeyhi Abdurrahman-ı Sâlisî Efendi’nin yazmış olduğu risâlede³⁵ şairimizin doğum yeri olarak Bursa’nın Evliyâ Mahallesi gösterilmektedir.

³⁰ BELİĞ, a.g.e., s. 184-185

³¹ Sicill-i Osmanî, C. IV, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 1996, s. 1104

³² ŞEMSEDDİN, a.g.e., s. 101

³³ BELİĞ, a.g.e., s. 184

³⁴ ATLANSOY, a.g.e., s. 215

³⁵ Erol KILIÇ, Bursa’da Dünden Bugüne Tasavvuf Kültürü (Sempozyum Bildirisi), Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı Yay., İstanbul 2002, s. 209-210

1.2.4. Öğrenimi

İlköğrenimini nerede ve kimden yaptığını bilemediğimiz şairimiz Rumeli’de Mekri isimli kasabada ikâmet eden Câhidî Efendi halifelerinden Şeyh Ali Efendi’ye intisap ederek, tasavvuf yoluna girmiş³⁶; ondan ders alarak seyr ü sülûkunu tamamlamış ve hilâfet almıştır.³⁷

1.2.5. Şairin Bursa’daki Hayatı

Şairimiz, Şeyh Ali Efendi’den hilafet aldıktan sonra Bursa’ya dönüp Uludağ’ın eteklerinde Üçkozlar (Üçkuzular) denilen yerdeki zâviyeyi onarmış, dergahın postnişini olup burada dervişleriyle beraber zikir ve tevhit ile meşgul olmuştur.³⁸

1.2.6. Tarîkatı

Muhyiddîn Bursevî, Halvetî tarîkatının³⁹ Uşşâkiye koluna mensup ve Ahmed Câhidî Efendi halifelerinden Ali Efendi’den terbiyesini tamamlamıştır.⁴⁰ Zaten Ali Efendi’den sonra da kendisi irşâda başlamıştır. Tarîkatın zâhirinde Uşşâkî-Câhidî erkânını izleyen şairimizin, tarîkatın batınında ise Şeyh-i Ekber Muhyiddîn İbnu’l Arabî’nin zevki ve neş’esi üzerine olduğu belirtilmektedir.⁴¹

Üçkuzular Dergahı’nın Muhyiddîn Bursevî’den başlayan silsilesi:

Muhyiddîn Bursevî	(Öl. 1091/1680)
Abdî Efendi	(Öl. 1137/1724)
Mustafa Efendi	(Öl. 1164/1751)
Mehmed Efendi	(Öl. 1175/1761)
Abdurrahman Efendi	(Öl. 1211/1796)

³⁶ BELİĞ, a.g.e., s. 184

³⁷ ŞEMSEDDİN, a.g.e., s. 101

³⁸ Hasan Basri ÖCALAN, Bursa’da Tasavvuf Kültürü (17.Yüzyıl), Gaye Yay. , Bursa 2000, s. 120

³⁹ Sicill-i Osmanî, C. IV, s. 1104

⁴⁰ Bursalı Mehmed Tahir, Osmanlı Müellifleri, C. I , Bizim Büro Basımevi, Ankara 2000, s. 164

⁴¹ ŞEMSEDDİN, a.g.e., s. 101

İbrahim Efendi	(Öl. 1214/1799)
Mustafa Efendi	(Öl. 1229/1814)
Safiyüddîn Efendi	(Öl. 1230/1815)
Şerefüddîn Efendi	(Öl. 1240/1824)
Ata Efendi	(Öl. 1251/1834)
Said Efendi	(Öl. 1247/1831)
Tahir Efendi	(Öl. 1293/1876)
Said Efendi	(Öl. 1333/1914)
Refî Efendi	(Öl. 1287/1870)
Abdurrahman Efendi	(Öl. 1353/1934)

şeklinde Mustafa Kara'nın eserinde yer almaktadır.⁴²

1.2.7. Mesleği ve Şeyhliği

Mesleğinin ne olduğu hakkında kaynaklarda hiçbir bilgiye rastlayamamaktayız, bildiğimiz tek şey onun Ali Efendi'den seyr ü sülûkunu tamamladıktan sonra el alarak Bursa'ya gelmiş Üçkozlar'daki zâviyeyi onararak burada dervişleriyle beraber zikir ve tevhit ile uğraştığıdır.⁴³

1.2.8. Ailesi

Muhyiddîn Bursevî'nin neslinden gelen son Üçkozlar Dergâhı şeyhi olan Abdurrahmân-ı Sâlisî Efendi'nin (öl. 1934) 1916'da yazdığı 'Burûsa'nın Üçkozlar Dergâh-ı Şerîfnde Güzerân Eden Meşâyih-i Kirâmın Terceme-i Ahvâlini Beyân Eder' isimli risâlede, şu bilgilere rastlamaktayız:⁴⁴ Bursa'nın Üçkozlar Dergâhı'nda, dergâhın ilk kurucularından olan Şeyh Safiyüddin Efendi neslinden gelen bir kız, akrabaları öldüğü için yalnız başına dergâhta yaşamaktaymış. Bu kızla birçok kişi evlenmek istemişse de o kendisini isteyen kişiyi görmek istediğini söyler görünce de evleneceği

⁴² Mustafa KARA, *Bursa'da Tarikatler ve Tekkeler*, C. II, Uludağ Yay., Bursa 1993, s. 276

⁴³ ATLANSOY, a.g.e., s. 215; *Sicill-i Osmanî*, C. IV, s. 1104; Bursalı Mehmed Tahir, a.g.e., s. 164

⁴⁴ KILIÇ, a.g.e., s. 209-210

kişinin görüştüğü kişi olmadığını söylemiş; zira o evleneceği kişiyi rüyasında görmüş imiş. Muhyiddîn Bursevî hocasından el alıp terk edilmiş durumdaki bu dergâha gelince kız onu görür. Mahallenin imâm ve yârânına haber verir gelen kişinin rüyasında gördüğü kişi olduğunu; kendisinin huzûr-ı risâletpenâhîde zaten bu kişiye akdolunduğunu söylemiş. Hürmüze ismindeki bu kızla şairimiz evlenir. Kaynaklarda şâirimizin başka bir evlilik yapıp yapmadığına dair bir bilgiye rastlamamaktayız. Bursevî 1091 (Miladî 1680)'de vefat eder. Hürmüze Hâtun ise bir sene sonra vefât edip zevci Muhyiddîn Efendi'nin sol tarafına defnedilmiştir.

Muhyiddîn Efendi'nin dört oğlu olduğu biliniyor. Hepsi de tarîkat ehli olup şeyhlik yapmış kimselerdir. Oğullarından Şeyh Abdî Efendi babasının yerine Üçkozlar Dergâhı'nda, Şeyh Ömer Efendi Molla Arap'ta bir dergahta, Şeyh Ali Efendi Abdü'l-mü'min Dergahı'nda, Şeyh Hacı Mustafâ Efendi ise kendisinin imar ettiği Çarşamba Dergahı'nda şeyhlik yapmıştır.⁴⁵

1.2.9. Ölümü

Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'da şairimizin ölümü hakkında şu ifadeler yer almaktadır: “Ziyâret-i beyt-i mükerrreme'den avdetde ‘Sâkîbet menzil-i mâ vâdi-i hâmûşânest.’ mazmun-ı üzre bin toksan bir zil'-hiccesinün yedinci gicesi (28 Aralık 1680) dîk marazından dem-beste olup tayy-ı nat'-ı hayât u gûşe-gir-i dâri's-samt-ı memât oldu.”⁴⁶ Bu bilgiler ışığında şairimizin Hac'dan döndükten kısa bir süre sonra 1680 yılında müptelâ olduğu astım hastalığından dâr-ı bekâ'ya intikâl etmiş olduğunu öğreniyoruz. Öldüğünde 130 yaşında⁴⁷ ya da 133 yaşında⁴⁸ olduğu konusunda kaynaklarda iki farklı ifade yer almaktadır.

Vefâtı üzerine oğlu Abdî Efendi :

Didi nakline bekâ dârına Abdî târih

⁴⁵ ÖCALAN, a.g.e., s. 120

⁴⁶ BELİĞ, a.g.e., s. 184

⁴⁷ Sicill-i Osmanî, C. IV, s. 1104

⁴⁸ ŞEMSEDDÎN, a.g.e., s. 101

Gitdi cânı virtüben kutb-ı zamân cânâna (1091/1680)

tarihini düşmüştür.⁴⁹ Türbesi kendi yaptığı zâviyenin bahçesindedir. Eşi Hürmüze Hatun Muhyiddîn Efendi'den bir sene sonra vefat etmiş ve eşinin sol tarafına defnedilmiştir.

1.2.10. Muhyiddîn Bursevî'nin Eserleri

Riyâziyat ve hadis ilminde mütebahhir birisi olduğu rivâyet edilen şairimizin 'Bursevî' mahlasıyla yazdığı şiirlerinden oluşan bir Dîvân'ı⁵⁰ ile Tevhid-nâme, Risâle-i Sâlikîn⁵¹, İbret-nümâ⁵² Risâle fi'l-Müşâhede⁵³ isimli eserleri bulunmaktadır. Bunun yanında Hazret-i Mevlânâ Câmî'nin yahut bazılarına göre Hasan Dihlevî'nin:

“Ez deryâ-yı şehâdet çün neheng lâberâred-ser

Teyemmüm vâcib-âmed Nüh-râ der vakt-i tûfâneş”

beytini şerh ettiğine dair kaynaklarda bilgi yer almasına rağmen⁵⁴ yaptığımız araştırmada böyle bir şerhe rastlayamadık.

⁴⁹ ATLANSOY, a.g.e., s. 215

⁵⁰ BBEK , Ulucâmî, Nu. 2672'de İst. Bel. Atatürk Kitp. O.Ergin, Nu. 1942'de diğer bir nüshası da Millî Kütüp. 06mk.Y2 A 6901'de bulunmaktadır.

⁵¹ BEEK Genel Kit. Nu. 2392/ 21a-24b arasında olduğu kayıtlı olan bu risâle Muhyiddîn Bursevî'nin kitaptan ismi silinmiş bir dervişine yazdığı bir icâzetnâmenin nasihâtlerini içeren baş kısmıdır.

⁵² Bu eserin Muhyiddîn İbn'ul-Arabî'nin meşhur eseri Fusûsu'l-Hikem'in manzûm bir tercümesi olduğu rivâyet edilir.

⁵³ BEEK Genel Kit. Nu. 4521

⁵⁴ ŞEMSEDDİN, a.g.e., s. 101

1.3. Yazma Nüshaların Hususiyetleri

Muhyiddîn Bursevî Dîvânı Bursa Eski Basma Eserler Kütüphanesi, Ankara Milli Kütüphane, İstanbul Belediye Kütüphanesi'nde bulunmaktadır.

Yapılan çalışmada Milli Kütüphane'deki nüsha içerik yönünden daha derli toplu olduğu için ana nüsha olarak kabul edilmiştir. Bu nüsha çalışmada "A" harfi ile gösterilmiştir. Diğer iki nüshadan Bursa nüshası "B", İstanbul nüshası da "İ" harfiyle gösterilmiştir.

A nüshası, Milli Kütüphane, (06 mk. Y2 A 6901)

Bu nüsha şâirin tamamen tasavvufla ilgili 147 şiirinden oluşmaktadır.

Baş: Gel berü tâlib-i esrâr-ı Hudâ

Bugün dosta cânufı eyle fidâ

Son: Her ne emr idersen kabûl eyledüm

Âhir demde nasîb eyle îmânı

Ölçü: 145 x 110 mm. ölçüsünde; Yazı: Harekeli Kaba Nesih, Cilt: Sırtı kahverengi meşin, kapakları desenli kağıt kaplı, mukavva, 14 satırlı, divanın başı ve sonu eksiktir.

B nüshası, Bursa Eski Eserler Kütüphanesi, (Ulucami 2672)

Şâirin tasavvufla ilgili 208 şiirinden oluşmaktadır.

Baş: Bilürem dime

Bilmedeñ añı

Son: Mürşid-i takvâ üzerine oluñ dedi ol zât-ı Celîl

Kibr ile benlikde kalduñ bir ehle baş egmedüñ

Ölçü: 165 x 122- 197 x 145: 109 Yaprak, Yazı: Nesih, 15 Satırlı, Cilt: Bez

İ nüshası, İstanbul Belediye Kütüphanesi, (O. Nuri Ergin Böl. 6901)

Şâirin tasavvufî ilgili 34 şiirinden oluşmaktadır.

Baş: Gel haqîkât 'âlemine sâlik ol

    Kıl 'azîmet nûr-ı Haqq'a mâlik ol

Son: Maqâm-ı Maḥmûd'a irûp

    Bursevî hoş vefâ buldı

Ölçü: 250 x 90, Yazı: Talik, Kimi yerlerde tek sütun kimi yerlerde çift sütun olarak genelde satır sayısı muhtelifdir. Sonu noksandır.

1.4. DÎVÂN-I BURSEVÎ

1.4.1. Nazım Şekilleri ve Türleri

Mutasavvıf bir şâiri dîvân ve halk edebiyatı şâirinden ayıran özelliklerin başında onun hem dîvân edebiyatı hem de halk edebiyatı nazım şekillerini kullanması gelir.⁵⁵ Mutasavvıf şâirlerin amacı halkı irşâd etmek olduğu için bu amaca hizmet edebilecek her türlü nazım şeklini kullanmışlardır.⁵⁶ Şâirimiz şiirlerinde nazım şekillerinden sadece 1 mesnevî (300), 2 gazel (9,59) dışında diğer bütün şiirlerinde murabbâyı kullanmıştır. Mesnevi ve gazeller aruzla, murabbâlar hem aruzla hem de heceyle yazılmıştır. Murabbâlarda murabbâ-ı mütekerrir tercih edilmiştir.

Muhyiddîn Bursevî, dîvânında nazım türlerinden dinî-tasavvufî şiirimizin nazım türleri olan ilâhî, tevhid, münâcat, na‘t, mi‘râciye, mevlid, nutuk, devriye ve şathiyeden hemen hepsini kullanmıştır. Şâirimiz, 7 tevhid (171, 200, 203, 208,212, 213, 215); 49 nutuk (11, 12, 13, 22, 23, 24, 25, 29, 39, 42, 46, 49, 51, 55, 82, 95, 102, 118, 122, 123, 124, 125, 130,139, 140, 141, 144, 150, 159, 160,163, 166,170, 180, 185, 187,189, 196, 197,198,199,218,264, 265, 268, 277, 278, 281, 282); 1 devriye (26); 1 mi‘râciye (300) 1 medhiye (167); 3 ramazâniye (17, 87, 202); 35 münâcaat (1, 2, 8, 15, 16, 18, 19, 36, 37, 58, 83, 109, 110, 111, 115, 116, 129,132, 134, 136, 137, 149, 172, 173, 177, 222, 230, 231, 232, 236, 237, 242, 287, 292, 293) ve geriye kalan 203 şiirinde de ilâhî nazım türünü kullanmıştır. Tasavvuf şiirinin nazım türleri, ele alındıkları konu itibariyle birbirine çok yakındır. Muhteva olarak devir nazariyesinden bahsetmekle birlikte ilâhî olarak görülmesi muhtemel olan şiirler bulunabilir. Şiirlerde hangi unsur ağır basıyorsa o, şiirin nazım türü olarak kabul edilmiştir.

1.4.2. Vezin

Şiirin önemli ahenk unsurlarından biri de vezindir. Bu ahenk, dîvân edebiyatında aruz, halk edebiyatında ise hece ile sağlanmaktadır. Mutasavvıf şâirler genellikle hem aruzu hem de heceyi beraberce kullanmışlardır. Şâirimizin şiirleri genellikle hece ile

⁵⁵ Abdurrahman GÜZEL, "Tekke Şiiri", Türk Dili-Türk Şiiri Özel Sayısı III, Ocak-Haziran 1989, s. 275

⁵⁶ Fuat KÖPRÜLÜ, Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara 1996, s. 2

yazılmış olmasına rağmen şâirimiz aruzu da kullanmıştır. Dîvânda aruzun Hezec, Remel, Ahrem kalıplarına rastlamaktayız. Şâirimiz en çok da Remel bahrının: “Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilün”, Ahrem bahrının: “Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilün” ve Hezec bahrının: “Mefâ‘ilün/ Mefâ‘ilün/ Fe‘ülün” kalıbını kullanmıştır. Şâirimizin şiirlerinde aruz kusurları olan imâle ve zihafa sık sık rastlamaktayız. Hece vezni dîvânda daha çok ilâhîlerde kullanılmıştır

1.4.3. Kafiye

Klasik şiirimizin en önemli unsurlarından biri de kafiyedir. Mutasavvıf şâirler hemen her çeşit kafiyeyi kullanmışlardır. Dîvân şiirindeki “mukayyed kafiye”den, halk şiirindeki “tam ve zengin kafiye”nin yanında “yarım kafiye”lere kadar hepsine sık sık rastlarız.⁵⁷ Muhyiddîn Bursevî ise genellikle yarım, tam ve zengin kafiyeyi kullanmıştır.

1.4.3.1. Yarım Kafiye

Yarım kafiye, kafiyeli kelimeler içinde birer sessiz harf benzerliğine dayanır. Dîvânda sıkça kullanılmıştır:

Emr olup birgün saña dost iline göçseñ gerek

‘Âkıbet alup ecel şerbetinden içseñ gerek

Çoyup mâl-ı melâlı cümlesinden geçseñ gerek

Ne alur gidersin anda kâmi dostu bergüzâr (62/2)

Bî-çâre za‘îfüz al e/ümüzi

Dâim zikre yâr eyle di/ümüzi

Hüsn-i hâle tebdîl kııl hâ/imüzi

Müyesser kııl baña dâim murâdum (136/5)

⁵⁷ GÜZEL, a.g.e., s. 278

Sen esirge bu za'îf kû/luarufî
 Âsân eyleyüp göster yo/luarufî
 Dâim zikre yâr eyle di/lerini
 Kerem kıl bize yâ Mevlâ kerem kıl (116/3)

1.4.3.2. Tam Kafiye

Mutasavvıf şâirler, şiirlerinde genellikle tam kafiye kullanmışlardır.⁵⁸ En az iki sesin aynı olmasına dayanan tam kafiye şâirimizin dîvânında bolca rastlamaktayız. Şâirimizin de asıl bu kafiye türüne ağırlık verdiği anlaşılmaktadır:

Niçe bir 'âşık gözinde bu gaflet
 Yâ nedir çekilen derd ile mihnet
 Dost yolunda gelüñ çekelüm zahmet
 Bugün yüzümüzi hâne sürelüm (141/5)

Zât-ı Hâk'ufî maẓharısen 'aşk ile bak ey göñül
 Dost saña kıldı tecellî sendedür Hâk ey göñül
 Zikr-i Hâk ile pâk it sivâyı biraç ey göñül
 Gör saña perverd-gâruñ nice tecellî ider (70/2)

Açıldı ma'den-i gevher
 Saçıldı çün türlü cevher
 İçildi şarâb-ı kevşer
 İrişdürüp vilâyâta (211/5)

⁵⁸ GÜZEL, a.g.e., s. 279

1.4.3.3. Zengin Kafiye

Şâirimiz, kafiyeli kelimeler içindeki sesli ve sessizlerin birden fazlasının benzerliği olan zengin kafiyeyi de şiirlerinde kullanmıştır:

Sır yüzünden irişür Hâk'dan *nidâ*
Ol nidâdan rûh dahı bulur *ğidâ*
Dost yolına kılup cânını *fidâ*
Nâr-ı 'aşka yaqar cânı Hû diyü (190/3)

Seyrân-gâhı olur cennet-i rıdvân
Alırlar giderler hûri vü *ğilmân*
Anunla cennetde olurlar *mihmân*
İçür kevşer şarâbından revânı (272/5)

Ne yüz ile varalum dergâhuña iy Pâdişâh
Nefs ile şeytâna uyup işledük bi-ğad *günâh*
Bağışla suçlarımızı meded kıl sen yâ *Îlâh*
Sen Kerîm'sin hem Rağîm'sin 'afv ile gufrân senüñ (112/2)

1.4.4. Redif

Tekke şairleri, bilhassa gazellerde kafiyelerden sonra sık sık redif kullanırlar. Redifler umumiyetle “eyle-, ol-, i-, bul-, gel-,...” gibi fiillerdir.⁵⁹ Bursevî, şiirde ahengi sağlamak için rediflerin birçok çeşidini kullanmıştır:

1.4.4.1. Ek Redif

Göñlümi dünyâya *virme*
Kerem kıl yoluñdan *ayırma*
Bizi dergâhuñdan *sürme*
Kapuña geldük iy Mevlâ (2/3)

⁵⁹ GÜZEL, a.g.e., s. 281

1.4.4.2. Kelime Redif

Kaatre iken insân *iden*
 Derdimüze dermân *iden*
 Neçe türlü ihsân *iden*
 Cemâlüñ göster iy Mevlâ (2/4)

1.4.4.3. Kelime Grubu Halindeki Redif

Gel göfûl aldanma fânî dünyâya
 Gâfil olma âhîr soñu ölümdür
 Birgün sefer idisersin ‘uqbâya
 Gâfil olma âhîr soñu ölümdür (47/1)

‘Âşık oldum Mevlâm señün yüzüñe
 Baña seni gerek gayrı gerekmez
 Sırruñ ‘ayân eyle göster gözüme
 Bana seni gerek gayrı gerekmez (82/1)

1.4.5 Muhteva Özellikleri

Mutasavvıf bir şâir olan Muhyiddîn Bursevî'nin şiirlerinde öne çıkan muhteva, diğerk tasavvufî dîvânlardaki mevzuya çok benzer. Mevzusu çok basit ve azdır.⁶⁰ Dervişlerin ve dervişliğin faziletleri, sonunda mutlaka ahlakî-dinî neticeler çıkarılmış en ünlü İslâm menkabeleri, Hazret-i Peygamber'in hayatına ait çeşitli parçalar, yaşanan devrin kötülüğünü ve kıyamet gününün yaklaştığını hatırlatmak maksadıyla yazılmış zâhidâne şikayetler, sonra Cennet ve Cehennem hallerinden, zebânîlerden, hûri ve gılmanlardan bahseden şiirler dîvânın genel mevzu yapısını oluşturur.

⁶⁰ KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 145-146

1.4.6. Dil ve İfade Özellikleri

Tasavvuf edebiyatında temel amaç halkı irşat olduğu için, Köprülü'nün ifadesiyle propagandacı bir gaye takip ettiği için biraz kuru ve basit⁶¹ bu eserlerde, ne dîvân şâirlerindeki sanatlı, ağır dili ne de halk şâirlerindeki mahallî lisanı bulabiliriz. Tasavvufî dîvândaki dil, dîvân ve halk şâirlerinin dil özelliklerinin müşterekliğinden meydana gelmekle beraber aslen halka hitap eden öğretici, yalın, samimi bir tarafı da olan bunun yanında estetik kaygı taşımayan dildir. Bu nitelikler inceleme yaptığımız dîvân açısından da aynen geçerlidir. Şâirimiz dîvânında genelde Türkçe sözcükler kullanmakla birlikte Arapça ve Farsça sözcüklere de yer vermiştir:

1.4.6.1. Türkçe

Bursevî'nin şiirlerinde Türkçe kelimelerle oluşturulmuş halkın halkın sade ve samimi ifadesine sıklıkla rastlarız:

Kimseler bilmeye derdüm

Virân olup kıala yurdum

Çarâfîu sinleye girdüm

Yatam ağlayı ağlayı (244/7)

Günlük konuşma dilinin rahatlığı ve sade ifade yapısı da göze çarpmaktadır:

Niçün Hâk emrin tutmazsıfî

Doğrı yollara gitmezsin

Hiç Allah'dan utanmazsın

Dünyâya olursın tâbi' (245/3)

---

⁶¹ KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 2

1.4.6.2. Arapça ve Farsça Kelimeler

Dîvândaki incelememiz sonucunda Bursevî'nin Arapça ve Farsça tabir, isim ve sıfatlara vakıf olduğunu ve şiirlerine bunu yansıttığını görmekteyiz:

Vücûdum 'âlem-i kübrâ andadur levh ü kalem

Devr idüp dâ'im içinde ma'nîden ma'nî alam

İrişüp 'ayne'l-yakîne dost ile mihmân olam

Çalmaya nâm u şânım azm idüp dosta gidem (147/1)

'Aşk ile 'âşıkларуñ meydân-ı 'aşğa girdiler

Feth olup dünyâ vü 'uqbâ her murâda irdiler

On sekiz biñ 'âlemün sırrına bakup gördiler

Rehber eyle baña 'aşkuñ bulam yâ Rab vaşlunı (287/4)

1.4. Dinî Unsurlar

1.4.1. İtikat

1.4.1.1. Allah

Allah, ebedî hayatla diri (hay), yenilmeyen yegâne galip (azîz, kahhâr), her şeye gücü yeten, kudretli (kâdir, muktedir, kavî, metîn), iradesini her durumda yürüten veya yaratılmışların halini iyileştiren (cebbâr), hakkıyla bilen (alîm), işiten (semî‘), gören (basîr), bütün emirleri ve işleri yerli yerinde olam (hakîm), iyilik eden, vaadini yerine getiren (ber), fazilet türlerinin hepsine sahip (kerîm), övülmeye lâyık (hamîd), bağışlayan, esirgeyen (rahmân, rahîm), şefkatli (raûf), ilmi ve merhameti her şeyi kuşatan (vâsi‘), esenlik veren (selâm), azamet ve kerem sahibi (zü’l-celâli ve’l-ikrâm) olandır.⁶²

Muhyiddîn Bursevî’ye göre “Allah” mutlak varlıktır. Âlemdeki bütün varlıklar O’nun farklı şekilde tecellisinden ibarettir. Yaratıcı kendi varlığını gizlese de yaratılmış olan her şey akıl sahibi için mutlak varlığı anlatmakta O’nu işaret etmektedir. Bu itibarla Bursevî’nin vahdet-i vücût nazariyesine bağlı olduğunu söyleyebiliriz:

Cümle eşyâ’da görinen şun‘-i Hudâ’dur bî-gümân

Cümlesi hükminde anuî velîkin kendü bî-nişân

Âkıl iseñ kıl tefekkür niçün devr ider bu cihân

Bu çarhı dönderen oldur nedür murâd bir hisse al (126/1)

Cümle eşyâ zâtı ile kâ’imdürür

Yene cümlesinden ol dâimdürür

Yerde gökde cümleye hâkimdürür

İrişür cümleye emru’llâh’ı gör (42/3)

⁶² İslâm Ansiklopedisi, C. II, s. 484

Bursevî; yüce Yaratıcı'nın, tefsir ve hadîs ehlinin ittifakla bildirdikleri gibi, ehadiyet (birlik) mertebesinde bir kenz-i mahfî (gizli hazine) iken bilinmeyi istemiş ve sevmiş olduğundan ruhlar ve cisimler âlemini kendi merhametinin cemâlini , kudretinin kemâlini, büyüklüğünün celâlini, nimetlerinin bolluğunu sanat eserlerinin çeşitlerini, hikmetlerinin sırlarını göstermeyi dilemiş olmasından dolayı yarattığını söyler.⁶³

Dolayısıyla insanın yapacağı yaratıcısını tanımak ve O'nun sevgisini kazanmak ekseninde hayatını anlamlandırmaktır. Ancak nefesine yenik düşen insan, dünyanın aldatıcı güzelliğine kapılıp yaratılışın manasından uzaklaşarak çoğu zaman bunu başaramaz:

Seni ol Hâllâk-ı 'âdil ne için var eyledi
Zât ile şifâtım bilmeñ için halk eyledi
Añlamaduñ bu mâ'nîyi gör nefis safa n'eyledi
Zînet-i dünyâya bakup yavı kılduñ sen seni (281/ 3)

Sûfiyye (tasavvufçular), dinî hayat konusunda akıldan önce kalbe (aşk) rol vermek istemiştir. Onlara göre bedene bağlı arzuların asgarî seviyede yerine getirilmesi, rûhî güçlerin samimiyet ve ısrarla dinî konulara yöneltilmesi sonunda "keşf" denen vasıtasız bilgi ve tanıma yolu doğar. Allah, ancak bu yolla bilinir veya tanınır.⁶⁴ O mutlak varlığı idrak etmek, O'na vasıl olmak ancak aşk ile mümkün olacaktır. Bu itibarla Bursevî'nin mantalitesinde Allah'ı tanımak ve aşk, her şeyden önemlidir. Allah'a vasıl olmaya giden yolda tek yardımcı vardır, o da mürşiddir:

Allah Allah deyüben yanmayınca
İçüp 'aşkuñ şarâbın kıanmayınca
Şeyh-i kâminden haber almayınca
Pes nice ma'bûda irişseñ gerek (99/ 5)

⁶³ Erzurumlu İbrahim Hakkı, *Marifetnâme*, Huzur Yay. , İstanbul 1999, s. 11

⁶⁴ *İslâm Ansiklopedisi*, C. II, s. 477

Bursevî'nüñ sözü haq
 Nâr-ı 'aşka özüñ yak
 Her hâlde Mevlâ'ya bak
 Budur cümle rivâyet (10/10)

Yere göğe sığmayan yüce yaratıcı mü'min kulunun gönlüne sığmakta böylece gönül Allah'ın evi olmaktadır. Bursevî, Allah'ın, ona vasıl olma aşkıyla çarpan gönülde tecelli ettiğini söyler. Bu özellikle de insan, yaratılmış diğer varlıklardan değerlidir.

Nûrımı hâş göñüle virdüm dedi
 İsteyen beni anda bulsun dedi
 Ki şâfi göñüle Hâk beytüm dedi
 Nazar-gâhı göñül el-hamdü li'llâh (227/3)

İy göñül gel 'âkıl iseñ kıl nazar Hâk sendedür
 Cem'-i dîvân tâht-ı sultân hüküm-i sultân sendedür
 Sen çün vezir-i sultânşın cümlesi hep bendedür
 Mühr-i sultân dest-i rahmân mülk-i sübhân sendedür (59/1)

'Âkıl iseñ gir göñül içindeki Sultân'a bak
 Nazar-gâhı göñüldür bil göñül yüzün eyle ak
 Tecellî eyleyüp kalbe görünür ol nûr-ı Hâk
 Görinen gören nedür bil tefekkür eyle sen anı (291/1)

Her şeyin mutlak sahibi ve yaratıcısı O'dur. Bütün yaratılmışların rızkını veren, hamd edilmesi gereken de sadece O'dur. Buna inanmak da imânın bir gereğidir:

Cümlenüñ kaşşâmı ezelde Hâk'dur
 Etmeyenün bil imânı yok durur
 Mü'min kullarına ihsânı çokdur
 Bunca in'âm ihsân Hâk'ıñ degil mi (264/2)

Yâ İlâhî cümle mevcûdât saña ‘âşık durur
 Cümlenüñ ma‘bûdı sensin hamd saña lâyıq durur
 Niçe ‘âşık kullaruñ var bulmağa fâlib durur
 Kıl hidâyet kullarıña açıver yüzden niğâb (8/1)

Cenâb-ı Allah’ın doksan dokuz ismi vardır. Divân’daki şiirlerde yaratıcı bu isimlerden bazılarıyla anılmaktadır. Bu isimler ve sıfatlar şunlardır: ‘Âlim, Allah, Bâkî, Celâl, Cemâl, Fettâh, Gâni, Hâdî, Hâllâk, Hâlık, Hâkim, Hak, Hû, Hûda, İlâh, Kâdir, Kerîm, Mevlâ, Nakkâş, Pâdişâh, Râb, Râhim, Rahmân Rezzâk, Sâni, Settârü’l-ayyûb, Sultân, Sübhân, Zü’l-celâli ve’l-ikrâm.

1.4.1.2. Melekler

Sözlükte haberci ve kuvvet manalarına gelir, çoğulu melâikedir. İslâmî ilimler terminolojisinde ise nurdan yaratılan, ağırlığı olmayan, yiyip içmeyen ve günah işlemeyen varlıklara verilen addır.

Meleklerle iman, İslâm’ın iman esaslarından biridir. Kur’an-ı Kerim’de insanın topraktan, şeytanın ateşten yaratıldığı haber verildiği halde⁶⁵ meleklerin hangi şeyden yaratıldığı hususunda bilgi verilmemiştir. Resulu’llâh (S.A.V) meleklerin nurdan yaratıldığını haber vermiştir.⁶⁶

Kur’an-ı Kerim’de melekler hakkında şöyle buyrulur: “Hem göklerde ve yerde ne varsa hepsi, herhangi bir canlı olsun, melâike olsun hepsi Allah’a secde eder, asla kibirlenmezler. Üstlerindeki Rab’lerinden korkar ve kendilerine ne emredilirse onu yaparlar.”⁶⁷

Yerde gökde hep melekler tesbîh iderler seni
 Luğ idüp ‘izzetüñ Hâkq’ı kıl muğarreb sen beni
 Dağı behâyım ‘arsadan âzâd eylegil teni
 Al elüm kaldur hiçâbum kıl mekânım âsumân (177/3)

⁶⁵ Rahmân, 55/14-15

⁶⁶ İslâmî Kavramlar Sözlüğü, Komisyon, Sema Yazar Gençlik Vakfı Yay., Ankara 1997, s. 448

⁶⁷ Nahl, 16/49-50

Bursevî, meleklerin her an Allah'ı zikrettiklerinden ve her zaman O'na ibadet ettiklerinden bahseder. Yukarıdaki şiirde geçen muḳarreb kelimesi yaklaşmış, yakın olan manasına gelmektedir.⁶⁸ Bu sözcük eski edebiyâtımızda daha çok melek-i mukarreb şeklinde kullanılır ki bu tamlama Allah'a yakın olan melek (Cebrâil Aleyhisselâm) anlamına gelmektedir. Bursevî, Cebrâil Aleyhisselâm'a özenerek kendisi de onun gibi Allah'a yakın olmayı istemektedir. Zaten bu amaçla da Allah'a nidâ ederek mekânının âsumân olmasını ister.

Halbuki göklerde olsun, yerde olsun kim varsa O'nun mülküdür. O'nun nezdindeki melekler O'na ibadeti ne gurur meselesi yapar, ne de ibadetten yorulurlar. Gece gündüz usanmadan, ara vermeden tesbîh ve ibadet ederler.⁶⁹

Gerçek bu iken bazıları kalkıp: 'Rahman evlat edindi' iddiasında bulundular. O, bunlardan münezzektir. Bilakis onların evlat dedikleri melekler O'nun ikram ve takdirine mahzar olmuş kullarıdır. O kendilerine sormadıkça ağızlarını bile açmazlar, sadece O'nun emirlerini yerine getirirler.⁷⁰

İnsanın sağ ve sol omzunda olmak üzere iki melek vardır ki bunlara 'Keramen Katibin' denir. Görevleri insanın sevap ve günahlarını harfiyen yazmak, hesap günü için kayıtları hazırlamaktır. İnsan, birgün hesaba çekileceğini unutmadan; nereden gelip nereye gittiğini iyice düşünmeli ve Allah'a teslim olmalıdır. Kur'an-ı Kerim'de insanın yaptığı her şeyi kaydeden bu melekler hakkında şunlar söylenmektedir: "Halbuki yanınızdan ayrılmayan muhafızlar var. O muhafızlar değerli, şerefli katiplerdir. Yaptığımız her şeyi bilip yazarlar."⁷¹

İnsanı Biz yarattık, onun için, nefsinin kendisine neler fısıldadığını, neler telkin ettiğini de Biz pek iyi biliriz. Çünkü Biz ona şahdamarından daha yakınız. Zaten onun sağında ve solunda yerleşmiş iki kayıtçı vardır. Ağızından çıkan bir tek söz olmaz ki

⁶⁸ Ferit DEVELLİOĞLU, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yay., Ankara 1996, s. 678

⁶⁹ Enbiyâ, 21/19-20

⁷⁰ Enbiyâ, 21/26-27

⁷¹ İnfitâr, 82/10-12

yanında, bu iş için hazırlanmış gözcü olmasın, onun söylediğini ve yaptığını kaydetmiş olmasın.⁷²

Hak Teâlâ kudretinden ‘aqlımız virdi mîzân
Gir hakîkât mîzânına sen dahı bul bir vezzân
Şağ u şolda hayır şerrüñ her nefes kimdür yazan
Gel nesîñ yâ ne degilsin yokla gör bir sen seni (282/5)

Durmaz devr ider felekler
Eylegil Hakk’a dilekler
Hayrunı yazan melekler
Şunarlar defterüñ birgün (159/8)

Divânda dört büyük melekten sadece Mikâ’îl’in adı geçmemektedir. Diğer melekler ve bunların nasıl konu edildiklerine değinelim:

1.4.1.2.1. ‘Azrâ’îl

Allah’ın izniyle isanların canını almakla görevlendirilmiş olan melektir. Bursevî, insanlara hayatın bâkî olmadığını, ölümün mutlaka birgün gerçekleşeceğini anlatmak istediğinde ‘Azrâ’îl’in cân almaya geleceğini söyler. Buradaki amacı insanların ölümü hiç unutmamaları yoluyla onların hallerine çekidüzen vermelerini sağlamaktır. Ona göre yapılması gereken ‘Azrâ’îl can almaya gelmeden Allah’ın hoşnutluğunu kazanmaktır:

Bir eyü ‘amel işle kim dosta lâyıq olmağa
‘Afv olup cürm ü haşâmuz anda rahmet bulmağa
Emr olup ‘Azrâ’îl’e birgün gelür cân almağa
Uyan bu gafletden uyan gel yarağ eyle yarağ (88/3)

⁷² Kâf, 50/ 16-18

Bursevî'ye göre dünyaya aldanıp gönül bağlamamak esastır. İnsanın malı, mülkü velhasıl hiçbir şeyi ahirette kendisi için bir fayda sağlamayacaktır. İnsan, yanında sadece amellerini götürecektir. Bursevî bu dünyadan dâr-ı bekâya götürülen iyi amelleri Dost'a götürülmüş armağanlara benzetir:

Emr olup 'Azrâ'îl cânufı ala

Mâluñi mülküñi dökilüp bunda kıala

Yarın anda hisâb u 'azâb ola

Dünyâyâ aldanma şofı ölümdür (47/4)

Mevlâ'nın emri ile 'Azrâ'îl gele

El sunup kaynağın cânıña ure

Cân bülbili ol hazrete ire

Şanı dosta armağânufı deyeler (41/2)

'Azrâ'îl gelür almağa cânufı

Yanufıda olanlar bilmez hâlufı

Söylemege kıomayalar dilüñi

Ğâfil olma birgün sen de göçersin (107/3)

1.4.1.2.2. Cebrâ'îl

Mü'minlere hidayet ve müjde olan Kur'an'ı, Allah'ın izniyle ve Allah katından yirmi üç yıla yakın bir süre zarfında peyderpey, çeşitli şekil ve suretlere girerek Hz. Peygamber'e ulaştıran, ilâhî vahyi onun kalbine indiren, Allah ile Peygamber'i arasında elçilik görevi yapan bir melektir.⁷³

⁷³ İslâmî Kavramlar Sözlüğü, s. 147

Elbette bu Kur'an Rabbü'l-âlemin'in indirdiği bir kitaptır. Onu Rûhu'l-emin uyaran nebilerden olman için, senin kalbine açık ve vazih bir Arapça ile indirmiştir.⁷⁴

Dîvânda her meleğin ayrı bir görevi olduğuna değinilerek Cebrâ'il'in de vahiy getirmekle görevli melek olduğundan bahsedilir:

Kabz-ı rûh ider 'Azrâ'il
 Vaḥyi getirüp Cebrâ'il
 Ki yarın Şûr'ı İsrâfil
 Çaldığı yer neredür (32/5)

Bursevî, Kur'ân-ı Kerim'in bin aydan daha hayırlı olan Kadir Gecesi'nde Cebrâ'il aracılığıyla indirildiğini belirtir. Bu arada şiirinin bir kısmında da ramazân ayının bitmiş olmasından duyduğu hüzne ve bu ayın müminler için çok önemli olduğuna değinmeyi de ihmal etmez:

Câmi' ü mescidler zeyn olmuş idi
 Mü'minler zıkr ü tesbîh kılmış idi
 Cebrâ'il Kur'ânı indürmüş idi
 El-vedâ' yâ şeh-i ramazân el-vedâ' (87/4)

1.4.1.2.3. İsrâfil

Kıyamet günü Sûr denilen bir boruyu üfleyecek melektir. Bu meleğin görevi kâinâtın yok olması, ölümlerin mezardan kalkması ve dirilmesi için Sûr'a üflemektir. Sûr'a ilk üflediğinde çıkan müthiş sesle bütün varlıklar ölecek, ikinci kez üflediğinde yeniden dirilecektir. Bursevî, zamanın âhir zaman olduğunu belirtip İsrâfil'in Sûr'u

⁷⁴ Şuara, 26/192-195

çalmasına çok az bir zaman kaldığını söyleyerek durumundan endişe etmekte ve müminlerin affolunması için Allah'a yakarmaktadır:

Vaqt irişdi kim zemânuñi ömri âhîr olmağa

Bu zamânda n'ola ğarîb mü'minün hâli 'aceb

Çünkü emr oldı Hâk'dan İsrâfil'e Şûr çalmağa

Bu zamânda n'ola ğarîb mü'minün hâli 'aceb (7/1)

İsrâfil Şûr'unı eline aldı

Cebrâ'il ol Hâk'dan vahy olundu

'Azrâ'il'e kabz-ı rûh it denildi

Gelüñi Hâk'dan yafîa 'azm eyleyelüm (139/2)

1.4.1.2.4. Münker-Nekir

Mezarda insanları sorguya çekecek olan iki melekten biri Münker diğeri ise Nekir'dir. Bu iki melek, insana Rabb'in kim?, Kitabın ne?, Peygamberin kim?, Kiblen neresi?, Ne zamandan beri Müslümanısın? gibi sorular soracaklardır. İman sahipleri bu sorulara kolaylıkla cevap vereceklerdir; ama günahkarlar ile dinsizlerin dili tutulup cevap veremeyeceklerdir. Mezar başında yapılan telkinde ölüye bunların cevapları hatırlatılır. Tasavvufta Münker ile Nekir'den maksat, insanın iyi veya kötü amellerinin kalıplara bürünmesidir.⁷⁵

Ğabriñ yaruben ol dem açıla

Mü'min ü 'âsî çün anda seçile

Münker Nekir saña oddan ağaçla

Gelüp Rabb'üñi Nebîn kimdür deyeler (41/4)

⁷⁵ PALA , a.g.e., s. 409

Münker Nekir safa gele
 ‘Aklıñ başına cem’ ola
 ‘Asân ider mü’ min kıula
 Ölüm gelür hoş bir zamân (157/8)

Dîvân’da Münker ve Nekir’in ismi genelde beraberce anılmakta ve insanın bir gün öleceği ve insanın dünyada iken işlediği amellerden dolayı hesaba çekileceği hatırlatılmaktadır. Bursevî, Münker ile Nekir’e yer verdiği kısımlarda insana, rûz-ı mahşerdeyken Münker, Nekir huzurunda hesabını veremeyeceği şeyleri yapmamasını öğütlemektedir:

Çaplamış zulmet-i inkâr kararımış çün göñlüñi
 Kalbüñde şirk ile gümân harâb itmiş dññüñi
 Gice gündüz gıybete yâr eylemişsin dilüñi
 Bulursın cezâñı yarın münkirüñi qahhârı Hû (197/3)

Yerüñ altında yatmadın
 Gel inşâfa gel inşâfa
 Melekler su’âl etmedin
 Gel inşâfa gel inşâfa (214/2)

Birgün ola ecel avlaya seni
 Türâba düşer bu nâzük teni
 Münker Nekir’e cevâbuñı qanı
 Şoralar safa anda naqqâşuñı (277/2)

1.4.1.3. Kitaplar

Bursevî, dîvânında semâvî dinlerin kitapları olarak bilinen İncil, Zebur, Tevrât ve Kur'ân'dan sadece Hz. Peygamber'e gönderilen Kur'ân-ı Kerim'e yer vermektedir. Bursevî söylediği sözlerin boş sözler olmadığını, dayanağının Kur'an-ı Kerim olduğunu, kıssalara yer vermesinin ise “ Peygamberlerin kıssalarında elbette tam akıl sahipleri için dersler vardır.”⁷⁶ âyeti düsturuna dayandığını belirtir.

Kur'an-ı Kerim dört büyük semavi kitabın en son indirilenidir. Vahiy yoluyla, Cebrâ'îl vasıtasıyla Peygamberimiz'e gönderilmiştir. Diğer kutsal kitaplar bir kavme indirildiği halde Kur'an-ı Kerim bütün insanlık içindir. 114 sûre ve 6666 ayettir. O, vahyin en yüksek şeklidir. Hiç bozulmadan kıyamete kadar kalacağını Allah yine onda söyler. Allah'ın varlığını ve birliğini delilleriyle ortaya koyan, insanlığın iki dünya saâdetini ve hayatını düzenleyen, onlara kurtuluş yolunu gösteren Kur'an-ı Kerim için dîvânda mushaf, kitap, furkân, nûr, vs. adlar da kullanılmaktadır.⁷⁷

Bursevî, Allah kelâmı olan Kur'ân'ın can kulağı ile dinlenmesi, okunup anlamaya çalışılmasını, amellerimizin Kur'ân'da zikredilen düsturlara göre şekillendirilmesi gerektiğini belirtir. İlmin de amelin de mutlaka bir güvenilir kaynağa göre yani delile dayandırılarak yapılması gerektiğinin önemini belirtir:

İşit Hâk kelâmın sem'-i cân ile

İdrâk eyle anlayup iz'ân ile

'Amel eyle rûz u şeb Furkân ile

'İlm ü 'amel yarın bürhân degil mi (264/5)

⁷⁶ Yûsuf, 12/111

⁷⁷ PALA, a.g.e., s. 336

Bursevî doğru yolu bir mürşide intisab etmekle bulduğunu belirttiği bir dörtlükte, kendi sözlerinin de yabana atılmaması gerektiğini çünkü söylediklerinin delili olduğunu, sözlerinin Kur'ân âyetleriyle sabit olduğunu ifade eder:

Bursevî'nüñ sözleri bürhân ile

İşbât oldı âyât-ı Kur'ân ile

Buldı râh-ı mürşide ikrâr ile

Mürşid-i kâmile eyle içâ'at (13/6)

Şâirimiz, Kur'ân-ı Kerimin zâhiri bir anlamı olmakla beraber aslında her şeyin açık olmadığını, bazı sırlarının olduğunu ve bu sırların herkes tarafından değil, sadece hakikat ehline anlaşılabileceğini söyler:

Kur'ân'üñ sırrını pinhân eyledi

Hakikat ehline 'ayân eyledi

'Âşık kulların imtiyhân eyledi

Luftfundandur yine el-hamdü li'llâh (63)

1.4.1.4. Peygamberler

1.4.1.4.1. Âdem Peygamber

Dîvânda çok geniş bir yer Hz. Adem'in yaratılması ve şeytânın lanetlenmesine ayrılmıştır. Bir zaman geldi ki Rabb'in meleklere: "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım, dediği vakit onlar: 'Â! Oradaki nizamı bozacak ve yeryüzünü kana bulayacak bir mahluk mu yaratacaksın? Oysa biz sana devamlı hamd, ibadet ve tenzih etmekteyiz, dediler.' Allah : 'Ben, sizin bilmediğiniz pek çok şeyi bilirim.'⁷⁸ buyurdu.

⁷⁸ Bakara, 2/30

Onu iyice biçimlendirip ona rûhumdan üfleyince hep birden, hürmet göstermek için ona secde ediniz.⁷⁹

Hz. Âdem dünyadan getirilen bir toprakla yaratılacak.⁸⁰ Bu toprağı getirme görevi önce Cebrâ'îl'e sonra Mikâ'îl'e verilmiş; onlar kendilerinden Allah'ın adıyla aman dileyen toprağa ilişemeyince görev bu sefer 'Azrâ'îl'e verilmiş ve 'Azrâ'îl bu toprağı getirmiştir. Arzdan alınan toprak yapışkan bir çamur haline gelinceye kadar ıslatıldı.⁸¹ Daha sonra kokuşmuş bir balçık haline gelinceye kadar kendi halinde bırakıldı.⁸² Kurudu kurudu, dokununca testi gibi ses verecek derecede, sert ve katı, pişmiş çamurdan bir cisim oldu.⁸³

Nihayet takdir kaleminin belirlediğı an geldi. Cenab-ı Mevlâ ruhundan o toprak cesede üfledi. Rûhun dokunmasıyla birlikte çamurdan yapılan varlığın kıpırdadığı, yerinden doğrulduğı görüldü. O ayağı kalktığı anda ise, ilâhî fermân yerine getirildi, geniş bir melek ordusu "Allahü Ekber" diyerek secdeye kapandı. Hazret-i Âdem Kâ'be gibi ortadaydı. Dört bir taraftan secdede bulunan melekler, Allah'ı tesbih etmekle meşguldü.

Meleklerin hepsi secde ettiler. Lakin iblis secde etmedi. O kibirlendi ve kafirlerden oldu. Allah buyurdu: "İblis! Benim ellerimle, yarattığım mahluka neden secde etmedin? Gururlandın mı, yoksa kendini çok yükseklere mi görüyorsun? İblis: "Ben ondan üstünüm; çünkü beni ateşten, onu ise topraktan yarattım." dedi.

Allah: ' Def ol oradan. Sen artık kovulmuş birisin. Lâ'netim de hesap gününe kadar senin üstündedir. 'Yâ Rabbi, dedi; bana insanların dirileceğı güne kadar mühlet verir misin?'

⁷⁹ Sâd, 38/72

⁸⁰ Sâd, 38/71

⁸¹ Saffât, 37/11

⁸² Hicr, 15/28

⁸³ Rahmân, 55/14

Allah: “ Haydi sana mühlet verildi! Sen belirli bir vakte kadar, izinlisin.” İblis: ‘yle ise, dedi, senin izzetine yemin ederim ki ben de onların hepsini Őaşırtacađım; ancak senin ihlase erdirdiğin kullar bundan müstesnadır.’”⁸⁴

Divn-ı Bursev’de Hz. Âdem Peygamber’in yaratılması ve Őeytnın lanetlenmesi yukarıda Kur’n-ı Kerim’den alıntılandığı sıra ile ele alınmıŐ, bu olaya bir çok Şiirde ya bizzat yer verilmiş ya da telmihte bulunulmuŐtur. Bursev Şeytanın yıllarca Allah’a ibadet edip yüksek bir makamda iken kibrine esir olup Allah’ın emrine karşı gelip kovulmasında düŐünen akıl sahipleri için alınacak dersler olduğunu söyler. Ona göre bu olaydan alınacak ders insanın aklını başına toplayarak nefsine uymaması, benlik kaydından uzaklaşarak tevazu sahibi olması ve Allah’ın emirlerinden asla sapmadan O’na hakkıyla ibadet etmesidir:

Âdemi Hk vcda getirincek

Secde kılıfı deyüben emr idincek (300/ 270)

Meleklerf cümlesi kıldı scd

Eylediler cümlesi afa Őhd (300/271)

Klmadı İblis-i la’fın secde afa

Dönmedi hergiz yüzin andan yafia (300/ 272)

Kldı maħrm Âdem’e baş egmedi

T ebet mdded fmna gelmedi (300/ 273)

---

⁸⁴ Sd, 38/73-83

Eger ‘âkııl iseñi ‘ibret alasın

Nedür murâd bu sırdan ańlayasın (300/274)

Bu sır ile mütenebbih olasın

Dâim türâb üzre secde kılasın (300/275)

Hz. Âdem cümle eşyadan kerametli kişi olarak vasıflandırılmış ve Allah’ın rûhundan tecellî kılınmak suretiyle yaratıldığı belirtilmiştir. İnsanın evveli olan Hz. Âdem bir avuç topraktan yaratılmıştır, insan ölünce de toprak olacaktır. Bursevî’ye göre insan bunları aklından çıkarmayarak Yüce Yaratıcı’yı düşünmeli ve nereden gelip nereye gittiğini hesap ederek hayatı yaratılış amacına uygun olarak yaşamalıdır:

Lekat keremnâ benî Âdem diyü buyurdı Hâk

Cümle eşyâdan kerâmetlü olan insâna bak

Âdem’e kendü rûhundan nefh idüp kıldı nızam

Gel beru emvâtı ihyâ kılan rûhu’llaha bak (95/3)

Gel iy gâfil kııl tefekktür

Seni var eyleyen kimdür

‘Âdem’den vücûda geldüñ

Evvelüñ âhîrüñ nedür (256/1)

Hz. Âdem ve Hz. Havvâ’nın şeytânın hilesiyle Allah’ın yasakladığı yiyecekten yiyerek cennetten kovulmalarına da dîvânda teferruatlı bir şekilde yer verilmiştir. Bu olay Kur’ân-ı Kerim’in de değişik yerlerinde anlatılmaktadır. İlginç olan şiiirde Hz. Âdem’e hitap edilerek “Yâ Âdem n’eyledün?” sorusuna karşılık Hz. Âdem’in verdiği cevaptır. Hz. Âdem’in şeytâna uyduğunu söylemeyip de, Hz. Havvâ’nın sözüne uyarak böyle bir hata yaptığını söylemesi manidardır:

Gitdi öfîlerinden hulle vü tâç

Çıkdılar cennetden çün aç u muhtâç

Hayâ idüp utandı çünki Âdem

Mahmekân sürüldiler cennetden ol dem

Hitâb irdi ki yâ Âdem n'eyledüñ

'Âşî olduñi cürm-i 'ısyân eyledüñ

Dedi kim uydum Havvâ'nufî sözine

Urmağıl 'ayburnı yarın yâ Rab yüzüme (300/118-121)

1.4.1.4.2. Nûh Peygamber

Mutasavvıf bir şair olan Bursevî her fırsatta Allah'ın sonsuz kudret ve azâmetinden bahsederek insanları O'na kulluğa davet etmektedir. Bu anlamda anlatımının daha etkili olabilmesi için peygamberlerin yaşadıkları olaylara şiirlerinde yer vermektedir. Böylece sadece kalplere değil, akıllara da hitap ederek insanları olaylar üzerinde düşündürmek istemektedir. Zaten bu tefekkür neticesinde kul aczini anlayacak ve Hakk'a teslim olacaktır.

Görüñ ol Hâlik toprağdan

Yaratdı cümle eşyâyı

Qurtarup Nûh'ı tûfândan

Halk etdi yedi deryâyı (258/1)

Şiirde geçen yedi deryâ tâbiri eski edebiyâtımızda da sıkça kullanılmıştır. Eskiden yedi deniz olduğuna inanılırdı. Bunlar: Bahr-ı Muhit, Bahr-i Sînt, Bahr-i Lut, Bahr-i Rûm, Bahr-i Nitaş, Bahr-i Hazel, Bahr-i Kulzüm'dür.⁸⁵

Hz. İbrahim bahsinde ele alındığı üzere Hz. İbrahim'i Allah, ateşte yanmaktan kurtarmıştır. Bu dörtlükte de bu sefer Hz. Nûh Peygamber'in Tûfân'dan kurtarılmasını sağlayan da yine Allah'tır. Bursevî, satır arasında Allah'ın, dostlarının her zaman yâr ve yardımcısı olduğunu belirtir.

1.4.1.4.3. İbrâhim Peygamber

Hz. İbrâhim, Kur'an-ı Kerim'de isminden ve muhtelif kıssalarından çokça söz edilen bir peygamberdir. Hz. İsmâil ve Hz. İshâk'ın babasıdır. Hz. İsmâil de Hz. Peygamber'in dedelerindendir; Arapların büyük atalarındandır.⁸⁶

---

⁸⁵ PALA, a.g.e., s. 137

Hız. İbrâhim atalarının inandığı dine inanmıyor başta babasını ve etrafındakileri Allah'a imana çağırıyordu. Hız. İbrâhim'in dini Kur'an-ı Kerim'de 'Hanîf' olarak belirtiliyor.⁸⁷ Birgün, daha fazla dayanamayarak onların taptıkları putları parçaladı. Onu cezalandırmak için devrin hühdümdarı Nemrut büyük bir ateş yaktırıp Hız. İbrâhim'in bu ateşe atılmasını istedi. Dediği gibi de yapıldı büyük bir ateş yakılarak Hız. İbrâhim içine fırlatıldı. Hız. İbrâhim daha havada iken Cebrâ'il onu yakaladı ve kendisinden ne dilediğini sordu. Hız. İbrâhim büyük bir metanetle ben Allah'ın kuluyum dileğim de O'nadır. Allah nasıl istiyorsa öyle yapsın diyerek Rabb'ine karşı büyük bir teslimiyet gösterdi.

Bu olaydan sonra Hız. İbrâhim, 'Halîlu'llah' diye anıldı. Ateş, Allah'ın izniyle bir gül bahçesine dönüştü. Hız. İbrâhim bu olaydan sonra yine halkını ve Nemrut'u imana çağırırsa da onların cevaplarında değişen bir şey olmayınca Babil'i terk etti.

Bursevî, Hız. İbrâhim'e inanmayanların, büyük bir ateş yakıp Hız. İbrâhim'den kurtulmak istemeleriyle insanın da nefsinin heva ve isteklerini ateşe atıp yakması ve ondan kurtulması arasında bir benzerlik kurar ve nefsi arzuların ateşe atılması gerektiğini, gerçek imana ancak bu şekilde ulaşılacağını söyler:

Gerçek 'âşık iseñ nefsi nâr-ı İbrahim'e at
Gide mahv ola belki qalmaya mezmûn şîfât
Yıkılıp küfrüñ binâ'sı dağıla Lât ü Menât
Gir bu 'aşk meydânına gel sen dahı dert ile yan (170/2)

Allah, Hız. İbrâhim'i yalnız bırakmadı ve ateşe atıldığında ateşe 'Dokunma İbrahim'e ! Serin ve selamet ol ona!' dedi.⁸⁸ Ateş de hemen o anda bir gül bahçesine

⁸⁶ Abdullah AYDEMİR, İslâmî Kaynaklara Göre Peygamberler, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara 1996, s. 57

⁸⁷ En'am, 6/78-79

⁸⁸ Enbiyâ, 21/69

dönüştü. Bursevî, bu âyete telmihte bulunarak dostlarına karşı Allah'ın her zaman yâr ve yardımcı olduğunu bununla birlikte âsîlere karşı da kabhâr sıfatıyla hesap sorucu olduğunu söyler:

Cümlenüñ Hâlık'ı sensîñ yoğ iken var eyledüñ
 Dostlarıña nâr-ı İbrâhim'i gülzâr eyledüñ
 Niçe 'âşî kullarınuñ yerlerin nâr eyledüñ
 Sen Kerîm'sin hem Raḥîm'sin 'afv ile gufrân sentüñ (111/ 4)

1.4.1.4.4. İsmâil Peygamber

Hz. İsmâil Resulu'llâh (S.A.V.) Efendimizin büyük dedesidir. İki peygamber arasında yetimlik itibariyle birbirine pek yakın bir hayat yaşanmıştır. Hz. İsmail, babası hayatta iken yetim gibi yaşamış, sayılı denebilecek az bir müddet babasıyla birlikte bulunabilmiştir.

Hz. İbrâhim iki kere evlenmiş fakat çocuk sahibi olamamıştı bunun üzerine Allah'a yalvarıp: "Yâ Rabb'i, salih evlatlar lütfet bana!" diye dua etti. Duası kabul olur da bir evladı olursa onu Allah için kurban edeceğini söyledi. Biz de ona aklı başında bir oğul müjdeledik. İsmâil 7-8 yaşındayken Hz. İbrâhim'e gaipten bir ses bu sözünü hatırlattı. Çocuk büyüyüp yanında koşacak çağa erişince bir gün ona: 'Evladım dedi, ben rüyamda seni boğazlamaya giriştiğimi görüyorum, nasıl yaparız bu işi, sen ne dersin bu işe?' Oğlu: 'Babacığım, dedi, hiç düşünüp çekinme, sana Allah tarafından ne emrediliyorsa onu yap, inşallah Allah'ın izniyle benim de sabırlı, dayanıklı biri olduğumu göreceksin!' dedi.⁸⁹

Her ikisi de Allah'ın emrine teslim olup İbrâhim oğlunu şakağı üzere yere yatırınca ona şöyle nida ettik: 'İbrâhim! Rüyana sadık kalıp onun gereğini yerine

---

⁸⁹ Saffât, 37/ 100-102

getirdin; onu kurban etmekten sizi muâf tuttuk. Bu gerçekten pek büyük bir imtihandı. Oğluna bedel ona büyük bir kurbanlık verdik.”⁹⁰

Allah, Hz. İbrâhim ve oğlu Hz. İsmâil’i yukarıda Kur’an’dan aynen alıntılındığı gibi sadakatleri konusunda imtihana tabi tutmuştur. Bursevî, dîvânında aşk uğruna aynı Hz. İsmâil kıssasında olduğu gibi cân ile baştan geçmek gerektiğini söylenmektedir. Âşıkın can kaygısından geçmesiyle Hz. İsmâil’in canından geçmesi arasında amaçsal bir benzerlik kurulmaktadır; zira her ikisi de Allah’ın rızasını kazanmak için yapılmaktadır. Ayrıca nasıl ki Hz. İbrâhim ateşe atıldığında yardımını sadece Allah’tan beklemiş Hz. İsmâil evladı Allah’tan dilemişse, Bursevî’ye göre, âşıkın da dermanı sadece Allah’tır. Tüm dilekler sadece O’ndan dilenmelidir:

Bursevî âh ider cigeri biryân

İsmâ‘îl-veş ider cânını kırbân

Bu dertlü cânuma sendendür dermân

Rûz u şeb âh idüp dîdâr arzular (43/7)

Gâh gayrıdan olur ‘üryân

Nâr-ı ‘aşka yanar biryân

Dost yoluna olur kırbân

İsmâ‘îl-veş kırbân eyler (34/4)

Dökilür gözlerinden yaş u kanı

İsma‘îl-veş kırbân iderler cânı

Gelür ‘âşıklara ‘aşkuñ nişânı

‘Âşûrâ’ya kâdem başduğı zamân (164/6)

⁹⁰ Saffât, 37/103-105

Gözleri yaş ile kan
 Verürler yolına cân
 İsmâ'îl gibi kurbân
 Olur Hû deyü deyü (186/2)

1.4.1.4.5. Süleymân Peygamber

İsrâiloğulları'na gönderilmiş peygamberlerdendir. Kudüs yakınlarındaki Gazze şehrinde doğmuştur. Babası İsrailoğulları'na gönderilmiş peygamber ve sultanlardan olan Davud Aleyhisselâm'dır. Ya'kûp Aleyhisselâm'ın soyundan gelmektedir. Babasının ölümünden sonra, 12 veya 13 yaşında sultan, sonra peygamber olmuştur.

Hz. Süleymân'ın Hüdühüd adlı bir kuşu vardır. Bu kuş çok uzaklardaki şeyleri görebilir, uçsuz bucaksız çöllerde suyun yerini havadan tespit ederdi. Hz. Süleymân ordusuyla sefere çıktığında Hüdühüd'ü de yanına alır ve onun yardımıyla konaklama yerlerini su kenarında seçerdi. Birgün Hüdühüd'ü ararsa da bulamaz. Ona çok öfkelenmişken Hüdühüd çıkagelir. Hüdühüd başından geçenleri anlatır. Sebe ülkesine gittiğini, Sebe halkını bir kadın hükümdarın yönettiğini gördüğünü, kendisine her türlü imkânın verilmiş olduğunu, ne var ki hükümdarın da halkının da Allah'tan başka güneşe ibâdet ettiklerini gördüğünü söyler ve ekler, halbuki göklerde ve yerde gizli olan her şeyi açığa çıkaran Allah'a secde etmeleri gerekmez mi? Süleymân Peygamber olayın iç yüzünü araştıralım önce der. Bunun üzerine Süleymân Peygamber Hüdühüd'ü affedip Belkıs'a onunla davetiye gönderir. Belkıs da devletinin ileri gelenleriyle birlikte Süleymân'ı ziyaret eder. Bu ziyaret esnasında Hz. Süleymân'ın emri üzerine veziri Asaf, Belkıs'ın tahtını getirtir. Sonra Süleymân Peygamber Belkıs'ı imana davet eder. O da devletin ileri gelenleriyle müşâvere edip güneşe tapmaktan vazgeçerek Hz. Süleymân'ın dinine girmiş ve Süleymân'ın zevcesi olur.⁹¹

---

⁹¹ Neml, 27/20-28

Bursevî, Dîvân'ında Kur'ân-ı Kerim'de yer alan bu kıssaya değinerek Belkıs'ın tahtının çok uzak yerlerden Hz. Süleymân'ın sarayına getirilmesine atıfta bulunur. Ama bu durum iyi düşünölmelidir; zira gören göz ve anlayan akıl için bu kıssadan alınacak dersler vardır. Önce de belirtildiği gibi tahtın Hz. Süleyman'ın sarayına getirilmesi ilk bakışta Asaf'ın yaptığı bir işmiş gibi görülürken, aslında bu işlerin hepsini yapan, Yaratıcı'dır ki her fırsatta sanatıyla ve yaptıklarıyla akıl sahipleri için kendini belli etmekte ve sonsuz kudretini gözler önüne sermektedir:

Bursevî mühr-i Süleymân şimdi hâlâ kandedür

Ĥükm idüp Kâf'dan Kâf'a tahtın getüren bil nedür

'Aql-ı kâmilde olanlar bilürler insâdadur

Görinen gören nedür bil tefekkür eyle gel anı (291/4)

Süleymân Aleyhisselam çok zenginliğe sahip bir hükümdardı. Gemileri ile Kızıldeniz ve Ummân Deniz'inde ticaret yapardı. Bu zenginlik günden güne arttı. Gelmiş, geçmiş hiçbir hükümdarın kavuşamadığı kudret, ihtişama ve mülke sahip oldu. İnsanlar, kuşlar, hayvanlar, cinler ve rüzgar emrine verildi. Hepsisi ona itaat ederdi. Fakat o, bütün bu ihtişam ve zenginliğe rağmen kul olduğunu hiçbir zaman unutmadı. Kul olduğunu unutup Rabb'ine kulluktan hiç geri durmadı.

Divân'da da Hz.Süleymân'ın çok zengin olmasına değinilmiştir. Ayrıca bir mucize olarak üzerinde İsm-i A'zam yazılı mühürlü bir yüzüğü olması, bu yüzüğün taşının kibrit-i ahmerden olması bütün vahşi hayvanların ve kuşların bu yüzük sayesinde ona boyun eğmiş olmasından bir çok sırrın Hz. Süleymân tarafından bilindiğinden bahsedilmektedir:

Cümlesine ĥükm idersin ya'nî İskender gibi

Cümle şınvân şem'-i tâbân âb-ı ĥayvân sendedür

Ki şâhâne oturmuşsin milkde Süleymân gibi

Nür-ı nîrân sırr-ı insân cem'-i ĥayvân sendedür (59/3-4)

1.4.1.4.6. Ya'kûp Peygamber

Dîvânda sadece bir yerde adı geçen Ya'kûp Peygamber, İbrâhim Peygamber'in torunu ve İshâk Peygamber'in oğludur. Kenân ilinde yaşamıştır. En sevdiği çocuğu olan Hz. Yûsuf'u kardeşlerinin kuyuya atmalarından sonra onun hasretiyle 'Beytü'l- ahzen' denilen kulübesinde yıllarca Hz. Yûsuf'un hasretini çekerek yaşamış ve çok ağlamaktan gözleri kör olmuştur. Kur'ân-ı Kerim'de onunla ilgili 15 kadar ayet vardır.⁹² Hz. İbrâhim'in yanında gömülüdür. Edebiyatta daima Yûsuf ile anılır. Eski edebiyatta bir çok özelliğiyle konu olmuştur. Gözlerinin Yûsuf'un hasretinden görmez oluşu, yıllarca ağlaması, 'Beytü'l-ahzen'ı, Hz. Yûsuf'un gönderdiği gömleği koklayarak gözlerinin görmeye başlaması ilk etapta sayılabilecek olanlardandır:

Yûsuf'umu aldır mışam elümden
 Ayrı düşürdiler beni gülümden
 Şabr ideyim ne gelirse elümden
 Âh idüp ağlardı Yûsuf'um diyü (191/5)

Ağlamakdan gözleri görmez oldı
 Yûsuf'ufı hasreti cigerin deldi
 Yûsuf'ufı 'aşkı aña gâlib oldı
 Âh idüp ağlardı Yûsuf'um diyü (191/6)

Bursevî kendi sıkıntılarının da çok fazla olduğunu anlatırken kendini oğlundan uzak kaldığı için çok sıkıntı çeken Ya'kûp Peygamber'e benzetir. Bursevî'nin bu kıssaya telmihle söylemek istediği, tasavvufta gerçek sevgili olan Allah'tan ayrı kalmanın verdiği ızdıraptır. Bursevî asıl bunu anlatmak istemektedir.

⁹² (Bkz. Âl-i İmrân, 3/ 84-93, Nisâ, 4 / 163)

Hız. Ya'kûp, edebiyata, oğul hasreti çeken dertli babanın sembolü olarak geçmiştir.⁹³ Bursevî de dîvânında Ya'kûp Peygamber'den Hız. Yûsuf'un kaybolmasından dolayı çektiğı sıkıntı dolayısıyla bahsetmektedir. Dîvânda uzunca bir şiir sadece bu olaya ayrılmış, Hız. Ya'kûp'un çektiğı sıkıntılara ve gösterdiği sabıra teferruatla yer verilmiştir.

1.4.1.4.7. Yûsuf Peygamber

Edebiyatta erkek güzeli timsali olan Hız. Yûsuf, Hız. Ya'kûp'un oğludur. Kardeşleri tarafından kıskanılıp kuyuya atılması, bir kervanla Mısır'a götürülüp satılması, Mısır azizinin karısı Züleyha (Zelîhâ)'nın ona âşık olması ve Hız. Yûsuf'un onun aşkına karşılık vermeyince oldu bittiyle yedi yıl zindana atırılması; meşhur rüya yorumu, sonra Mısır'a aziz olması, kıtlık sırasında İsrailoğulları'nı Mısır'a yerleştirmesi ve bilhassa güzelliğı bir çok hikâyeye ve mazmuna konu olmuştur.⁹⁴

Dîvan'daki şiirlerde Hız. Yûsuf'tan iki farklı özellikte bahsedilir: Birincisi Hız. Ya'kûp bahsinde de anlatıldığı üzere kardeşlerinin onu kıskanıp kuyuya atmalarından dolayı babası Hız. Ya'kûp Peygamber'in çektiğı sıkıntılar nedeniyle, diğeri ise bu bahisteki örneklerde de görüleceğı gibi Zelîhâ'nın kendisine duyduğu aşk mevzu bahis edildiğindedir.

Zelîhâ'nın Hız. Yûsuf'a duyduğu aşk öyle şiddetliydi ki aklı başından gitti. Zelîhâ akl-ı selim ile davranamaz oldu. Bu kıssaya Kur'an-ı Kerim'de de yer verilmiştir. Hatta, Yûsuf kıssası, Kur'an-ı Kerim'in en güzel kıssası olup "Ahsenü'l- Kasas" olarak vasıflandırılmıştır. Hız. Yûsuf Zelîhâ'nın tekliflerine karşılık Allah'a sığınmıştır. Derken, bulunduğu evin hanımı, Yûsuf'u kendisine bağlamak, onun nefsinden murad almak istedi ve kapıları kapatarak: 'Haydi, yaklaş bana!' dedi. O, Allah'a sığınırım!' dedi. Doğrusu, senin kocan olan, benim efendim, bana çok iyi davranıyor. Hıyanet ederek zâlim olanlar iflah olmazlar.⁹⁵ Bu olay duyulunca Zelîhâ, Hız. Yûsuf'a kavuşmak

⁹³ KABAKLI, a.g.e., s. 476

⁹⁴ PALA, a.g.e., s. 573

⁹⁵ Yûsuf, 12/19

uğruna ayıplandı, dillere düştü ama o her şeye rağmen onun Hz. Yusuf'a duyduğu sevgi hiç azalmadı. Bursevî gerçek âşkın bin canı varsa bin canını da aşkı uğruna feda etmesi gerektiğini söylerken, bu hususa vurgu yapmış, bu kıssadan yararlanmışır

Görün Zelhâ'yı Yûsuf'ün 'aşkı

'Aklıfı alup nice rûsvây eyledi

Dün ü gün Yûsuf idi hemân derdi

Yoluna varını fedâ eyledi (267/1)

Yûsuf niğâbı yüzden ref' idincek

Qalmadı şabrı kararı görüncek

Yûsuf kendüni bende kılıncaq

Düşürüp dillerde destân eyledi (267/2)

Cân odur cân ile cânâna ire

Biñ cânı var ise hep fedâ vire

Zelhâ ile ol Yûsuf'ı göre

'Aşk gâlib olup anlara n'eyledi (267/5)

1.4.1.4.8. Mûsâ Peygamber

Hz. Mûsâ, edebiyatımızda birçok mucizesiyle yer almıştır. Bu mucizeler arasında Tûr Dağı'nda Allah ile konuşup "Kelâmu'llah" adını alması, asâsının yılan olması, Hızır Aleyhisselâm ile yolculuk yapması, elini koynuna sokup çıkardığında elinin bembeyaz bir nur olması (Yed-i Beyzâ)⁹⁶ sayılabilir.

Tasavvufa göre gönül bir aynaya benzetilir. Bu aynaya Allah'ın tecellîsi zuhür eder. Tasavvuf gönle çok önem verir. İnsan bütün âlemin özü, insanın hakikati de

⁹⁶ Neml, 27/12

gönüldür. Bursevî, Allah'tan ayrı kaldığı için üzülen, hasret çeken kırık kalpleri, Allah'ın tecellî ettiği yer olarak belirtir. Kalpten kalbe giden yolda kul ile Rabb'inin buluşma yeri olan gönlü, Tûr Dağı'na benzetir.

'Aceb kânde bulam dedi seni Mûsâ kelâmu'llâh
 Dedi şınk göñüllerde bulasın dedi gör Allah
 Bu şâhiddürür Qur'ân şekk gösterme inân bi'llah
 Ki Hâk'ufî zâtına mazhar durur afilet insân (178/3)

Teferrücüm seyri fi'llah
 'Urûcum sını ila'llah
 Münâcâtum safa Allah
 Tûr-ı Mûsâ kalbe düşdi (249/6)

Hiz. Mûsâ'nın yaşadığı çağda sihirbazlık ilerlemişti. Firavun, Mûsâ Peygamber'i sihirbazlıkla suçladı. Bütün sihirbazlarını çağırıp Hiz. Mûsâ'yı küçük düşürmek istedi. Vakta ki atacıklarını ortaya koydular, halkın gözlerini büyülediler, onları dehşete düşürdüler, hasılı müthiş bir sihir sergilediler. Biz de Mûsâ'ya: 'Asânı yere bırak.' diye vahyettik. Bir de ne baksınlar, asâ onların yaptıkları sihir, göz boyacılık kabilinden her şeyi yutuyor. Böylece gerçek ortaya çıktı ve onların yaptıkları boşa çıktı. İşte o Firavun ve takımı yenilip küçük düştüler. Büyücüler hep birden secdeye kapandı. İman ettik dediler O Rabbü'l-âlemine Mûsâ ve Harun'un Rabb'ine.⁹⁷

Bırağıcak çün ejderhâ oldu ol
 Korkdı Mûsâ bulmadı gitmeğe yol (300/47)
 Yene emr etdi al 'asâyı ele
 Ne hikmetdür alıcak 'asâ ola (300/48)

⁹⁷ A'raf, 7/115-122

‘Akıl iseñi bu sırrı aňlayasın

‘İsâ-veş vücuduñda bañlayasın (300/49)

Fenâyı ihtiyâr idesin dâim

Cümleden el çeküp olasın şâim (300/50)

Bursevî, dîvânında, Hz. Mûsâ'nın asâsının yılan olması mucizesine de değinmiştir. Ona göre Allah bilinmeyi istemiş ve bu evreni yaratmıştır. Allah'ın evrenin yaratmasında da, kulları olan peygamberlerine bir takım mucizeler vermesinde de insanların alması gereken dersler vardır. Bir odun parçası olan asâyı canlı bir yılan şekline sokan da, Hz. Mûsâ'nın elini nûr gibi parlatan da aynı kudretin tecellîsidir. Bursevî'ye göre esas olan ibret verici bu hadiselerle bakıp yüce Yaratıcı'nın sonsuz kudretini düşünmek, çok cüz'î bir gücümüzün olduğunu telâkki etmek ve imân ile Allah'a yönelmektir:

İrişür Tûr-ı Mûsâ'ya

Dost ile ider münâcâtı

İrişüp sırr-ı a'lâya

Seyrân ider semâvâtı (240/1)

Gör ol zü'l-celâli ve'l-ikrâm

‘Âşıklara kıldı selâm

Mûsâ ile biñ bir kelâm

Kılduğı yer nereddür (32/6)

‘Âşıkı iledüp dîvân-ı Hâkğ'a

Türlü nâz u niyâz etdürür bu ‘aşğ

Varup dost ile âşinâ olmağa

Tûr-ı Mûsâ'ya atar bu ‘aşğ (91/3)

1.4.1.4.9. Hızır Peygamber

İbrâhim Aleyhisselâm'dan sonra yaşamıştır. Mûsâ Aleyhisselâm ile görüşüp yolculuk etmiştir. Hızır ile İlyas zülûmat ülkesinde ölmezlik suyu (âb-1 hayât)'nu arayıp bulurlar. Bu sudan içtikleri için de inanışa göre ölümsüzleşmişlerdir. Rûhları insan şekline girip Hızır deniz'de, İlyâs da karada ihtiyacı olanlara yardım etmektedir.

Bursevî, dîvânda Hızır ile âb-1 hayâtı, hep birlikte kullanmıştır. Tasavvufta âb-1 hayât, İlâhî aşkı anlatmak için kullanılan bir semboldür ve ilm-i ledünü temsil eder. Âb-1 hayât mürşidi kamilin insanın aklını ve gönlünü çelen bakışlarıdır. Bursevî Hızır kelimesini genellikle bu mânâyı kasederek kullanır:

Bugün hak ile bâtili seçmedüñ

Hızır elinden âb-1 hayât içmedüñ

İnkâr şifâtların savup geçmedüñ

Harâb oldu yıkıldı dîn ü îmân (165/4)

Bugün âr ile nâmûsdan geçelüm

Dosta karşı pervâz urup uçalum

Hızır elinden âb-1 hayât içelüm

‘Azm idüp bâkî hayâta irelüm (141/3)

Bursevî, ilm-i ledünü derinliklerinde inci olan bir denize benzetir. Nasıl ki denizin derinliklerindeki inciler, denize dalınmadan çıkarılamıyorsa manevî sırlara vakıf olabilmek için de bu âleme girilmeli, bir mürşide intisab edilmelidir ve manevî tekâmül sağlanmalıdır:

Dalmayanlar bu deñize gizli gevher bulmadı

Zülmet içre gark olanlar türlü cevher almadı

Olmayan Hızır ile hem-râh âb-1 hayât bulmadı

‘Âlem-i kübrâdur insân cümle varlık andadur (52/2)

Bursevî âb-1 hayâtı Hızır elinden içeli

Ref' oldı cümle hicâbı dost yüzünü seçeli

Çoyup nâm u nişâmı dost ilinden göçeli

Nağş içinde devr ider iken irdi çün nağğâşa (234/5)

Bursevî, son dörtlükte geçen 'nağş içinde devr iderken irdi çün nağğâşa' ifadesiyle zâhirin arkasındaki manaya, her eşyâda farklı nakışlarla kendini kullarına gösteren Allah'a, âb-1 hayât olarak sembolize edilen mürşidi sayesinde irdiğini belirtiyor.

1.4.1.4.10. İsâ Peygamber

Yüce Allah'ın ona rûhundan üflemesiyle⁹⁸ Hz. Meryem'den babasız olarak dünyaya gelen İsrailoğullarının son peygamberidir. Kendisine dört büyük kitaptan biri olan İncil gönderilmiştir. Hz. İsâ otuz yaşında peygamber olmuş, göğe çekilmesine kadar geçen üç yılda kendisine ancak on kişi iman etmiştir. Yahudiler, kendi inanç ve yaşayışlarına muhalif söylemleri olan Hz. İsâ'yı öldürmek istemişlerdir. Bunu öğrenen Hz. İsâ bir eve saklanmıştı. Saklandığı yeri sözde Hz. İsâ'ya inanmış olan kişilerden (havari)'lerden biri ihbar etmiştir. Yahudiler Allah'ın bir mucizesi olarak Hz. İsâ'nın nerde olduğunu kendilerine haber veren kişiyi Hz. İsâ şeklinde görerek onu çarpmıha germiş ve öldürmüşlerdir. Allah, onu kendi katına yükseltmiştir.⁹⁹ Âhir zamanda Şam'a incek ve tüm insanları İslâm dinine davet edecektir.¹⁰⁰ Zaten kıyâmetin büyük alâmetlerinden biri de bu olaydır.

Bursevî, kıyâmetin bu büyük alâmetini hatırlatarak Hz. İsâ'nın Şam'a ineceğini ve Şam'da kırk yıl hükümdârlık yapacağını söyler. Ayrıca Hz. İsâ'nın yeryüzüne inişinden sonra adaletle hüküm sürülecek olmasına da değinilerek Âlem'in nûr ile dolacağını söylemektedir ki bu âhir zamanda İslâm'ın geniş kesimlerce kabul edilecek olacağını da içeren kıyâmetin diğer büyük bir alâmetini vurgulamak istemesindedir:

⁹⁸ Nisa, 4/171

⁹⁹ Nisa, 4/155-158

¹⁰⁰ PALA, a.g.e., s. 286

‘Îsâ gökden Şâm’a ine
 Kırk yıl pâdişâh ola
 ‘Âlem nûr ile dola
 ‘Adâlet bil Şâm’dadur (21/5)

Hız. İsâ’ya sadece dinî eserler içinde yer verilmemiş Hız. İsâ edebiyatımız içinde de geniş yer bulmuştur. Edebiyatta birçok yönleriyle ele alınır. Hız. Meryem’in İsâ’ya gebe kalışı, doğumu esnasında ve bebekken gerçekleşen olağanüstü haller, peygamberlik mucizeleri, özellikle elle dokunması (mesh) ve nefesi ile körleri gördürüp hastaları iyi etmesi, ölüleri diriltmesi, dünyaya değer vermemesi, bir merkep sırtında gezmesi, kendi söküğünü kendi dikmesi, ölmeyip göğe çekilmesi, dördüncü kat gökte bulunması, maddeden arınmış olması ve hiç evlenmemesi vs. birçok yönlerden eski şiirimizde çeşitli hayal ve sembollere konu olmuştur.

Bursevî, Hız. İsâ’ya verilen mucizelerden biri olan, Allah’ın izniyle ölüleri diriltmesini dîvânda ele almıştır. Zaten Hız. İsâ’ya değişik mucizeler verilışı ve yukarıda anlattığımız gibi öldürölmek istenmesine Kur’ân-ı Kerimde de: Biz Mûsâ’ya kitap gönderdik. Ondan sonra peş peşe peygamberler gönderdik. Meryem’in oğlu İsâ’ya da mucizeler, açık deliller verdik ve onu Ruhu’l-Kudüs (Cebrâ’îl) ile destekledik. Demek ki size her ne zaman bir peygamber gelip de nefislerinizin hoşlanmadığı bir şey getirse kafa tutacak, onların kimine yalancı deyip kimini öldüreceksiniz ha!”¹⁰¹ ifadesiyle yer verilmektedir.

Dahı İsâ nice ihyâ kııurdu
 Ölenler yâ nicesi dirilürdi (300/ 58)

---

¹⁰¹ Bakara, 2/87

1.4.1.4.11. Hz. Muhammed (S.A.V)

Dîvân'da Ahmed, Cân, Dost, Habibu'llâh, Mahmûd, Muhammed, Mustâfa, Nebi, Resûlu'llah gibi isim ve sıfatlarla en çok sözü edilen Peygamber, Hz. Muhammed (S.A.V)'dir. Genel olarak tüm insanlığa doğru yolu gösteren rehber olması, Allah'ın kulu ve elçisi olup yaratılmışların en şerefli olması, dertlilerin tabibi olması, dünyaya önem vermemesi, âhirette yalnız Müslüman'lara şefâat edecek olması yönüyle ele alınmıştır.

Bursevî, Allah'a kendisini peygamberimizin yolundan ayırmaması için dâima dua eder:

Hâbîbüñ Aħmed'i bize reh-nümâ kılduñ bugün
Yâ İlâhî yarın anda kılma bizi ser-nigün
Murâdum bu durur senden yalvarırız dün ü gün
Luġ idüp ayırma yâ Rab Muştafâ'dan yolumu (290/4)

Ol Allah'ufñ ħabîbi
Sensin yâ Resûlu'llâh
Dertlülerüñ tabîbi
Sensin yâ Resûlu'llâh (203/1)

İnsanların ihtişama, giyime, kuşama çok önem verdiklerini ancak bu halin Peygamber Efendimiz'in yaşantısına aykırı bir durum olduğunu söyler:

Resûlu'llâh el çekdi bu dünyâdan
Donlar geyerdi cümle 'abâdan
Egñine donlar biçersin dîbâdan
Bu ħâl yâ ol Muħammed'e uyar (270/3)

'Âşîler şamu içinde yanarlar
 Ol Resûl'i Muşafâ'yı anarlar
 Şefâ'at eyleye deyi umarlar
 Dünyâya aldanma şofu ölümdür (47/9)

Bursevî, yaşadığı dönemden ve insanların davranışlarından şikayet eder. Öyle ki insanların artık Allah'ı pek akıllarına getirmediklerini ve her konuda rehber alınması gereken Resûl'ün sünnetlerinin terk edildiğini belirterek üzüntüsünü anlatır:

Zikrine kâim olmazlar
 Hakk'ufi emrine uymazlar
 Resûl'e ümmet olmazlar
 Sünnetine uymaz oldı (256/7)

Bursevî, Resûl'ün söz ve davranışlarındaki manaların anlaşılmasına, açtığı yoldan gidilmemesine ve sünnetlerinin yerine getirilmemesine rağmen onun ümmeti olduğunu söyleyenlerin söz ve davranışlarındaki çelişkiye dikkat çeker. Ona göre gerçek ümmet iddiasında olan kişinin, söz ve davranışlarında tutarlı olarak Resûl'ün yolundan gitmesi gerekir:

Resûl'üñ sırrını fehm etmeyenler
 Kim anuñ sünnetini tutmayanlar
 Tarîkatde izine gitmeyenler
 Nice ümmet olur aña-uymayınca (218/5)

Allah'ın tüm evreni ve yaratılmış her şeyi Hz. Muhammed aşkına yarattığından bahseder:

Gelmeyeydi bu cihâna ol Resûli Muştafâ
 Yaradılmazdı ay gün dağı arz ile semâ
 Geldi çün ol bu cihâna buldılar andan vefâ
 Rûşen oldı cümle ‘âlem buldılar zevk ü şefâ (4/2)

Gerçek imanın Hak Resûlü’ne uymak, vârisleri olarak nitelediği evliyâlara bende olmak, onların sözleriyle amel kılmakla olacağını söyler:

Hâk Resûli Aḥmed’e uymayınca
 Vârişlerine bende olmayınca
 Hâk sözler ile ‘amel kılmayınca
 İkrâr itmeyince îmân bulunmaz (81/4)

Hazret-i Peygamber’in Mi’râc olayına da divânda yer verilir; hatta Bursa nüshasında bir mi’râciye mevcuttur:

Da‘vet itdi anı ol Hâk göklere ‘urûc idüp
 Görmege dostuñ cemâlin dost ile mi’râc idüp
 Bursevî’nüñ cânı Aḥmed ‘âleme ser-tâc idüp
 Rûşen oldı cümle ‘âlem buldılar zevk ü şefâ (4/5)

Yarın anda sulṭân olayım derseñ
 Dostuñ cemâlini göreyim derseñ
 Maḳâm-ı Maḥmûd’a irmek dilerseñ
 Teslîm ol mürşide bende ol dervîş (86/1)

Bursevî, dünya sevdasından geçmiştir. Nefs elinden kurtulup Allah'tan gayrı her şeyi özünden silmeyi ve Hz. Muhammed Mustafa (S.A.V)'ya vasıl olup yolundan ayrılmamayı, her şeyden çok istemektedir; öyle ki bu düşünce bütün şiirlerinin özü, bütün sözlerinin kastıdır. Bursevî'nin hayat düsturu olarak aşağıdaki dörtlük her şeyi çok net ifade etmektedir:

N'ideltüm bu fânî milki çün vefâsı yok anuñ
 Koma bizi nefs elinde kim hevâsı çok anuñ
 Mâsivâyı sil özümde saña döndüm pes yog
 Luñ idüp ayırma yâ Rab Muşafâ'dan yolumu (290/2)

1.4.1.5. Dört Halife

Dîvânda dört halifeye birkaç yerde değinilmektedir bu kısımlarlarda dört halifenin beraberce anıldığını görmekteyiz. Bursevî bu beyitlerde dört halifenin dünyaya meyletmedikleri, dünyaya itibar etmediklerini vurgulamaktadır. Dîvânda sadece iki yerde tek başına Hz. Ali ele alınmıştır. Bunlardan birinde Hz. Ali'nin bir sözüne de yer verilmektedir:

Ebû-Bekir 'Ömer Oşmân u 'Alî
 Cümlesi çekdiler dünyâdan eli
 Bu yoluñ refikidür cânım velî
 Göç yarağın idelüm şimden gerü (192/3)

Enbiyâ cümle veli
 Buldılar aña yolu
 'Ömer Oşmân'ı 'Alî
 Nazarı bil Şâm'dadur (21/2)

‘Arz ider dâima dosta hâlini
 Virür dost yoluna cümle varını
 Geyer egniñe ‘Alî’nüñ şâlmı
 Yanar dost derdinden yâ Allah diyü (188/5)

‘Alî çün buyurdu kim cümle ‘ilim
 Bir nokta altındadır dedi bilüñ (300/136)

1.4.1.6. Âhîret İle İlgili Mefhûmlar

1.4.1.6.1. Âhîret

Sözlükte ‘öbür dünya’ ve ‘öteki âlem’¹⁰² olarak tanımlanan âhîret, insanların öldükten sonra yaşamlarını sürecekları âlemin ismidir. Kur’ân-ı Kerim’de birçok âyette âhîretten bahsedilir. (Bakara/ 4, 86, 94; Âl-i İmrân/ 22, 45, 56, 77) Burada kurulacak mahkemede insanların hesapları görülecek insanlar amellerine göre Cennet veya Cehennem’e gideceklerdir. Dîvândan alınan aşağıdaki şiir bu anlatılanı somut bir şekilde tabloştırmaktadır:

Şorucılar gelüp şorı şoralar
 Yolda bekçiler yüküñi aralar
 Cevâb virmez isefî ‘azâb iderler
 Dünyâyaya aldanma şofı ölümdür (47/5)

Ŧamunuñ üstine köpri çekerler
 Mü’minler ŞırâŦ’ı âsân geçerler
 Münâfıklar cehenneme uçarlar
 Dünyâyaya aldanma şofı vîrândur (47/6)

¹⁰² DEVELLİOĞLU, a.g.e., s. 16

Yarın mîzân terâzûyî kırarlar
 Kişinüñi 'aybın yüzine ururlar
 'Âşîleri cehenneme sürerler
 Dünyâyâ aldanma şofî ölümdür (47/7)

Aşağıdaki şiirde geçen Sırât kelimesiyle kastedilen Sırât Köprüsü'dür. Bu köprü kıldan ince kılıçtan keskin, uzunluğu üç bin yıllık yoldur. Bin yıl yokuş, bin yıl düz, bin yıl iniş yoludur. O, cehennem üzerine kurulup mahşer halkının cümlesi üzerinden geçip giderler. Kimi şimşek gibi, kimi ok gibi, kimi seğirtir at gibi geçip giderler. Kimi günahlarını yüklenmiş yürür, kimi cehenneme düşüp yanar.¹⁰³

Şırât'ı geçüp mîzâne varalar
 Yarın ol Hâk dîvânında duralar
 Berâtı sağ ellerine vereler
 Mü'minlere ola Hâk'dan hidâyet (14/5)

'Âşîleri zebânîler tutalar
 İledüp anları oda atalar
 Bursevî mü'minler nûra batarlar
 Taliblere ola anda şefâ'at (14/6)

Sûr'a üflendiği zaman, o gün artık ne aralarındaki akraba tutkunluğu bir fayda verir, ne de kişi, bir başkasının halini sormayı hatırandan geçirir.¹⁰⁴ Öyle bir halde bile Peygamber'imiz Hz. Muhammed sadece ümmetini düşünecek Allah'tan ümmetinin affedilmesi için niyazda bulunacaktır. Bursevî de şefâ'ata nâil olmayı ümit etmekte bunun için yakarmaktadır:

¹⁰³ Erzurumlu İbrahim Hakkı , a.g.e., s. 55

¹⁰⁴ Mü'minûn, 23/101

İlâhî Bursevî'ye kıl hidâyet
 Hâbîbüñ dahı eyleye şefâ'at
 Ki yarın anda bulalum selâmet
 Rahmetüñden müyesser kıl murâdum (136/7)

Dünya Âhiret'in tarlasıdır. Dünyada yapılan iyilik veya kötülüğün; günah veya sevabın karşılığı hiç kimsenin hakkı kimsede kalmadan adaletli bir şekilde mükafatlandırılacak ya da kişi kötü amelinden dolayı cezalandırılacaktır. Akl-ı selim sahibi kişinin yapacağı, fânî olan dünya hayatına gönlünü kaptırmadan ebedî ikametgâh olan âhiret yurduna hazırlanmak Hakk'ın rızasını kazanacak ameller işlemektir:

Ey göñül dünyâ fânîdür
 Göñül virme şaşın zînhâr
 'Âhiret dâr-ı bâkîdür
 Yarağ eyle leyl ü nehâr (61/1)
 Niçe bu dünyâda gâfil gezersin
 Âhiretün yıkup dünyâñ düzersin
 Bu dünyâ saña kalur mı sanarsın
 Göç yarağın idelüm şimden gerü (192/4)

1.4.1.6.2. Cennet

Âhiret'te mü'minlerin ebediyen kalacakları, sonsuz mutluluklar içinde yaşayacakları yerdir. Cennet, Allah'a inanıp emirlerini yerine getiren, yasaklarından sakınan, peygamberlerin cümlesine inanıp Hz. Muhammed'i kendine resûl kabul eden, elinden ve dilinden diğer insanlara bir kötülük dokunmayan insanların varacağı huzur yurdudur. İman edenler ve salih amellerde bulunanlar ise işte onlar cennet ashabıdır.

Onlar cennette ebedî kalacaklardır¹⁰⁵ cümlesiyle konuya Kur'an-ı Kerim cephesinden de bakılabilir.

Dîvânda en çok kullanılan kavramlardandır. Cennet, cinân, uçmak adlarıyla bir çok şiirde geçmektedir. Bursevî, cenneti Hakk'ın rızasını kazanma neticesinde elde edilen mükafat yeri olarak telakki eder.

Şunu unutmamak gerekir ki o, ne cehennem korkusunda ne de cennet sevdasındadır. Mutasavvıf kimliğine uygun olarak ona göre aslolan Allah'tır ve o sadece Allah'a vasıl olmayı arzulamaktadır. Allah'a duyulan yüce sevgi ve O'nun rızasını kazanmak her şeyden daha önemli, her şeyden daha önceliklidir. Ona göre bu uğurda her şeyden geçmek gerekir:

Gözüne görünmez zevk ile seyrân
 Hicâb olur ol dem şöhbet-i yârân
 Ne uçmak diler ne şamu ne nîrân
 Yanar dost derdinden yâ Allah diyü (188/4)

Geçerler Hak yolında cümlesinden
 Olurlar ehl-i cinân zümresinden
 Naşîb olur uçmağun meyvesinden
 'Âşûrâ'ya kâdem başduğı zamân (164/4)

Yukarıda da belirtildiği gibi yapılan her türlü amelde hedeflenen Allah'ın rızasıdır. Allah'la aradaki perdeleri kaldırıp hemhal olmak gerekir ve bu noktada bir mürşide ihtiyaç vardır; çünkü ancak onun yardımıyla dosta vasıl olunabilir:

---

¹⁰⁵ Bakara, 2/82

Kevşer şarâbından içmek dilerseñ
 Cennet hûrîlerin görmek dilerseñ
 Dostuñ perdelerin açmak dilerseñ
 Teslîm ol mürşide ol bugün dervîş (86/3)

İnsan, nefsine uyup gaflet uykusuna dalmadan nereden gelip nereye gittiğini mutlaka düşünmeli, istikâmetini aklından hiç çıkarmamalıdır:

İy gâfil eyle tefekkür ‘âkıbet hâlûñ n’ola
 Yarın anda yerüñ cennet mi yâhûd nâr mı ola
 Korku var sen ağlayasın eller şâd olup güle
 Uyan bu gafletden uyan gel yarağ eyle yarağ (88/1)

İnanışa göre cennet arşın sağ yanındadır. Sekiz kapısı bulunmaktadır. “Huld, Me’va, Nâîm, Âliye, Adn, Firdevs, Dâru’s-Selâm ve Hayevân” şeklinde 8 adet cennet sıralanmıştır. Bazılarına göre sekiz cennet birbirini kuşatmış vaziyette ve iç içedir. Her cennet birbirinden farklıdır. Oraya girecek olanlar da derece bakımından kendilerine uygun olan yere girerler:¹⁰⁶

Yedi tamu sekiz uçmak sırlarını gösterüp
 ‘Âşık-ı şâdık olanlar zevk ü seyrân eyleyüp
 ‘Âşiler nârda yanup mü’minler uçmağa girüp
 Yarın ol Hâk dostlarına luğf ile ihsân ide (235/3)

---

¹⁰⁶ PALA, a.g.e., s. 111

Şiirlerde dünyada iken Allah'a âsî olanların ateşte yanacakları, mü'minlerin ise dünyada iken işledikleri iyi amellerinin karşılığı olarak Allah'ın lütuf ve ihsanıyla Cennet'e girecekleri belirtilmektedir:

'Âşîler tamu içinde yanarlar
 Ol Resûl'i Muşafâ'yı anarlar
 Şefâ'at eyleye deyi umarlar
 Dünyâyâ aldanma şofu ölümdür (47/9)

Bursevî, ölmeden önce nefsi öldürmek gerektiğini, bunun da her an zîkr-i Hak ile olacağını ve aslında Cennet'in de Cehennem'in de insanın kendisinde; yani yaptığı amelleri neticesinde olduğuna işaret etmektedir:

Sen anı kânde ararsın cümlesi hep sendedir
 İy gâfil aç gözünü bak nûr u nîrân kânedür
 Anuñ için bî-ğabersin göñlün nefse bendedür
 Gel hâlâş eyle anı kim 'azm idüp dosta gidem (235/4)

1.4.1.6.3. Cehennem

Dîvânda tamu, nâr gibi isimlerle ele alınan Cehennem, çoğunlukla Cennet kelimesiyle birlikte kullanılmaktadır.

Bursevî Cehennem'i dünyada iken Hakk'a muhalif davranmış, emirlerini yerine getirmemiş kişilerin cezalandırılacakları bir ceza yeri olarak görür ve her fırsatta insanlara Cehennem'i hatırlatarak salih amel işlemeleri hususunda onları uyarır.

O gün, dünyâda yapılan işlerin tartılması kesin gerçekleşecek. Artık kimin iyilikleri kötülüklerinden ağır gelirse, işte onlar muradlarına ereceklerdir. Kimin de

sevap tartıları hafif gelirse, onlar da âyetlerimizi hiçe sayıp haksızlık etmelerinden ötürü kendilerini en büyük ziyana uğratacaklardır.¹⁰⁷

Yarın mîzân terâzîyî kûrarlar
 Kişinüfî ‘aybın yüzine ururlar
 ‘Âşîleri cehenneme sürerler
 Dünyâyâ aldanma şofî ölümdür (47/7)

Bazı müfessirler en üstte Cehennem en altta Hâviye olmak üzere birbiri üstüne kurulan müteşekkil yedi Cehennem olduğunu söyler. Tasavvufa göre bu yedi tabaka âdalet, hikmet, iffet ve yiğitliğin zıtları olarak görülür.¹⁰⁸

Yedi şamu sekiz uçmak sırlarını gösterüp
 ‘Âşîk-ı şâdık olanlar zevk ü seyrân eyleyüp
 ‘Âşîler nârda yanup mü’minler uçmağa girüp
 Yarın ol Hâk dostlarına luğf ile ihsân ide (235/3)

Cehennem üzerinde Sırât bulunur. Cehennemliler Sırât’tan geçerken derecelerine göre bu yedi cehennemden birine düşerler:

Şamunuñ üstine köpri çekerler
 Mü’minler Şırât’ı âsân geçerler
 Münâfiklar cehenneme uçarlar
 Dünyâyâ aldanma şofî vîrândur (47/6)

¹⁰⁷ A’raf, 7/9

¹⁰⁸ PALA. a.g.e., s. 107

1.4.1.7. Âyetler ve Hadisler

Bursevî Dîvânı'nda çeşitli vesilelerle iktibas ya da telmih edilen pek çok âyet ya da hadis bulunmaktadır. Bursevî bir şiirinde de söylediklerinin boş sözler olmadığını, sözlerinin Kur'ân âyetleriyle sabit olduğunu da ifade eder:

Bursevî'nüñ sözleri bürhân ile

İşbât oldı âyât-ı Kur'ân ile

Buldı râh-ı mürşide ikrâr ile

Mürşid-i kâmile eyle itâ'at (13/6)

1.4.1.7.1. Âyetler

Muhyiddîn Bursevî, çeşitli vesilelerle âyetlere şiirlerinde yer vermiştir. Şiirlerde açıkça görülen lafzî iktibaslardan başka, şâirin bazı şiirlerinde de sözleriyle birçok âyete telmih yaptığını söyleyebiliriz:

Bursevî gel itme zârı

Mûsâ'ya derler Len- terâni¹⁰⁹

Görünmez dostuñ cemâli

Silmeyince gubârâtı (240/6)

Şiirde 3. mısradaki geçen 'Len terâni' ibaresi Hz. Mûsâ'nın, "Yâ Rabbî dedi. Göster bana zatını, bakayım Sana! Allah âla şöyle cevap verdi: 'Sen beni göremezsin. Ama şu dağa bak, eğer yerinde durursa sen de Beni görürsün!'" âyetinden iktibastır ve Hz. Mûsâ'nın Allah'ı görme isteğine telmihte bulunmaktadır.

¹⁰⁹ "Beni asla göremezsiniz." (A'raf, 7-143)

Âyetin devamında “ derken Rabbî dağa tecellî eder etmez onu un ufak ediverdi. Mûsâ da düşüp bayıldı. Kendine gelince dedi ki ‘ Sübhansın yâ Rabbî, her noksanlıktan münezzeh olduğun gibi, dünyada Seni görmemizden de münezzehsin. Bu talebimden ötürü tövbe ettim. Ben ümmetim içinde seni görmeden iman edenlerin ilkiyim.”

“Elestü bi-Râbbiküm”¹¹⁰ deyüp hitâb

Dedi verüñ cümleñüz buña cevâb (300/253)

“Lekat keremnâ benî Âdem”¹¹¹ deyü buyurdu Hâk

Cümle eşyâdan kerâmetlü olan insâna bak

Âdem’e kendü rûhından nefh idüp kıldı nîzam

Gel beru emvâtı ihyâ kılan rûhu’llaha bak (94/3)

Gel berü talib iseñ şefâ’ati eyle kabûl

Gir “tarîk-i müstakîme”¹¹² tâ bulasın doğru yol (124/1)

Hâk buyurdu “Fezkürunî”¹¹³

Ki zîkr eyleñ dedi beni

Virelüm cân ile teni

Tevhîd idelüm ‘aşk ile (205/2)

¹¹⁰ “Elestü bi-Râbbiküm”:Rabb’in, Ademoğullarından onların bellerinden zürriyetlerini almış ve onları kendilerine şahit tutarak: ‘Ben, sizin Rabb’iniz değil miyim? (demişti) Evet (buna) şahidiz, dediler. Kıyamet günü biz bundan habersizdik, demeyesiniz.” (A’raf,7/ 172)

¹¹¹ “Biz Âdemoğullarını (öbür yaratıklardan) üstün kıldık.” (İsrâ, 17/70)

¹¹² “Doğru yol, hak yol.” “Bizi doğru yola ilet.”(Fatiha, 1/5)

¹¹³ Fe’zkürunî Ezkürküm “ Beni anın ki ben de sizi anayım.” (Bakara, 2/152)

“Zikran kesîran”¹¹⁴ geldi âyât

Çok zîkr iden buldı necât

Açıla ebvâb-ı cennât

Tevhîd idelûm ‘aşk ile (205/4)

Maḥv eyleyüp nefsiñ mezmûm şifâtın

Yıkup vîrân ide “Lât ü Menât”¹¹⁵ın

Tecellî eyleye dost aña zâtın

Dostuñ cemâline ḥayrân olaydı (261/2)

1.4.1.7.2. Hadisler

Zîrâ kişi kimünle dost olursa

Bile ḥaşr olur anufla ḳalursa ¹¹⁶(300/302)

“Men ‘aref”¹¹⁷ sırrına bakup kim ḥaberdâr olmayan

Bilmeyen nefsiñi Ḥâḳḳ’ı bir ma‘ânî almayan

Bursevî naḳşını Ḥâḳḳ’uñ kendözinde bulmayan

Görmeyen naḳḳâşını ol ma‘nîde insân mıdur (54/4)

¹¹⁴ Fez’kûru’llâhe Zîkrân Kesîrân. “Beni anın ki ben de sizi anayım.” (Ahzâb, 33/41)

¹¹⁵ “İki büyük put.” Hak din gelmezden önce, müşrik Arapların Kâbe’de bulundurdıkları ve çok saygı duydukları iki büyük puta verilen isimlerdir. (Enbiyâ, 21/66, Şuarâ, 26/70-71, Ankebut, 29/17,25, Necm, 53/19-20)

¹¹⁶ “Kişi sevdiğiyle beraberdir.” (Bkz. Hadis Ansiklopedisi, C. I X, Akçağ Yay., İstanbul 1993, s. 370)

¹¹⁷ “Kendini bilen Rabb’ini bilir.” Hadis. (Bkz. Ahmed SERDAROĞLU, Mevzûât-ı Aliyyü’l-kârî Tercemesi, Ankara, 1996, s. 118)

“El fakru fahrî”¹¹⁸ sırrına

Ulaşuben ol nûrına

Dalarlar ‘aşkıfı bahrına

Gel cânım dervîş olalum (130/6)

Der “Hâsibû kıabl ene tuhasibû”¹¹⁹

Hîsâb ol hîsâbdan öñ dimekdür bu (300/326)

Dedi kim “Mûtû kable en’-temûtû”¹²⁰

Gel imdi nefsinüfî murâdını kıusû (300/82)

1.5. Şahıslar

1.5.1. Tarihî -Efsanevî Şahıslar

1.5.1.1. İskender

Eski kültürümüz iki İskender tanır. Bunlardan birincisi İskender-i Zülkarneyn, diğeri de İskender-i Yunanî (Makedonyalı Filip’in oğlu İskender)’dir. Hayatları, yaşadıkları bölgeler ve başarıları yönünden birbirlerine çok benzeyen bu kişileri eski tarih, tefsir, edebiyat vs. müellifleri çok defa aynı kişi sanmışlardır. Oysa Kurân-ı Kerim’de hayatı hakkında bilgi verilen Zülkarneyn ile, hayatını Yunan kaynaklarına dayalı batılı eserlerden öğrendiğimiz Büyük İskender (Alexasder The Great)’in birbirleriyle hiçbir alakaları olamaz. Kur’ân-ı Kerim’de hayatı hakkında bilgi verilen¹²¹ İskender hakkındaki rivayetler de değişiktir. Adı hususunda, Abdullah İbn Dahhak,

¹¹⁸ “Yoksulluk benim övüncümdür.” (Bkz. Mehmet YILMAZ, *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler*, Enderun Yay., İstanbul 1992, s. 48)

¹¹⁹ “Hesaba çekilmeden önce hesaplaşınız.” (Bkz. İmâm-ı Rabbânî, *Mektûbat-ı Rabbânî*, C. II, (Haz. Abdulkadir AKÇİÇEK), Merve Yay., İstanbul 1997, s. 861-863)

¹²⁰ “Ölmeden önce ölünüz.” Bkz. YILMAZ, a.g.e., s. 129

¹²¹ Kehf, 18/83-99

Merzuban İbn Merduye el-Yunanî, Yuyan b.Yafes, Sa'b b. Râşid, Zi-şeddâd b. Ad. b. Tat. b. Sebe vs. görüşler vardır.

Edebiyatta İskendernâme başta olmak üzere onun adına çok rastlarız. Müstakil kitaplar halinde yazıldığı gibi dîvân şiiri mazmunları içinde yer alan ve daha çok tenasüp ile telmih sanatları münasebetleriyle söz konusu edilen İskender, çok zaman Zülkarneyn yerine zikredilmiştir. Yani bir beyitte İskender söz konusu edilerek âb-1 hayât araması, Hızır ile olan yakınlığı, zulumâta girmesi, yolculukları, ordusunun büyüklüğü, cihangirliği vs. yönlerden ele alınır. Bunun dışında rivayete göre İskender, ordusu ile zulumât ülkesine âb-1 hayât (ölümsüzlük suyu)'ı aramaya gitmiş; ama veziri olan Hızır, suyu bulup içtiği halde ona nasip olmamıştır.¹²²

Dîvânımıza İskender bu anlatılan hususlara telmihte bulunularak güçlülüğü ve âb-1 hayât dolayısıyla girmiştir.

Cümlesine hüküm idersin ya'nî İskender gibi

Cümle şinvân şem'-i tâbân âb-1 hayvân sendedür

Ki şâhâne oturmuşsin milkde Süleymân gibi

Nûr-1 nîrân sırr-1 insân cem'-i hayvân sendedür (59/3-4)

1.5.2. Masal Şahısları

1.5.2.1. Mecnûn

Kelime anlamı “deli” dir. Beni Âmir kabilesinden şair Kays b. El-Mülevvahü'l-Âmirî'nin lakabıdır. Bir başka rivayete göre Emevîler devrinde yaşamış Kays adlı beyzâdenin lakabıdır. Daha çok Leylâ ile Mecnûn hikayesinin erkek kahramanı olarak tanınır.¹²³

¹²² PALA, a.g.e., s. 287

¹²³ PALA, a.g.e., s. 361-362

Leylâ ve Mecnûn Mesnevisi'nde Leylâ ve Mecnûn birbirlerini çocukluktan beri çok seven; ama bir türlü kavuşamayan sevgililerdir. Aralarındaki sevgi dillere düşünce ailesi Leylâ'yı göz hapsine alır ve Mecnûn'la görüşmesine mâni olur. Bu durum üzerine Mecnûn'un üzüntüsünden aklı başından gider, sahralara düşer, her şeyden geçer çölde kuşlarla, kurtlarla hemhal olur. Leylâ evlenmiş; ama kocası kısa bir sürede ölmüştür. Serbest kalan Leylâ çöllerin yolunu tutar Mecnûn'a bir an önce kavuşmak ister. Mecnûn'u da bulur birbirlerine kavuşmak için hiçbir engelin kalmadığını sevicele Mecnûn'a söylediğinde Mecnûn ne yazık ki beklediği tavrı göstermez. Hatta Leylâ'yı tanımaz bile. Tanımaz çünkü ayrı geçen günlerde Mecnûn Leylâ'dan Mevlâ'ya ulaşmış beşerî sevgilere gönlünü kapatmıştır. Bu durum üzerine Leylâ kahrından ölür. Rivayete göre Mecnûn Leylâ'nın ölümünü öğrenince mezarına gider kendi canını da alması için Allah'a yakarır. Mecnûn'un duası geri çevrilmez ve o da sevgilisinin adını mırıldanarak son nefesini verir.

Bursevî, mısralarında bu mesnevî ve mesnevide geçen olaylara telmihte bulunarak kendisinin de Mecnûn gibi aşkıdan çok cefâlar çektiğini, içine düştüğü aşkın aklını başından aldığını, bu aşkın kendisini âleme rüsvâ ettiğini söyler fakat aynı zamanda bu durumdan asla şikayetçi değildir. Böyle bir aşk yaşaması onun herkes tarafından tanınmasını sağlamış, onu büyük bir aşk kahramanı haline getirmiştir:

Görüñ neler eyledi baña bu 'aşk

Kıldı Mecnûn 'aqlumı aldı bu 'aşk

Beni 'âlemlere rüsvây eyledi

Dillerde destân etdi beni bu 'aşk (89/1)

Dostuñ cemâlini seyrân idelden

Yanar yürek ider âh ile efgân

Bu 'aqlum dahı başumdan gidelden

Mecnûn-veş olmuşam mest ü hayrân (162/1)

Aşk uğruna Mecnûn gibi çok sıkıntı çektiğini söylemektedir. Tabii Bursevî'nin aşkı tamamen İlâhî aşktır:

Gözümde yaş yerine kan akıtdı
 İrâdetüm alup gurbetlere atdı
 Halk içinde ismüm mecnûna takdı
 Mecnûnu-veş hayrân eyledi yine (219/2)

Âşıklığın öyle kolay olmadığını aşk uğruna nice mücadele verip nicesinden geçmek gerektiğini söyler:

Nefs-i mârî yakmayan
 Putlarını yıkmayan
 Ad mecnûna takmayan
 Kulluğa lâyıq mı olur (25/3)

Şoyunup girelüm bugün meydâna
 Yanalum şöyle nitelim pervâne
 Mecnûnı-veş tâ olunca dîvâne
 Virelüm dost yolına cân ile başlar (46/3)

Dün ü gün zıkr iderler ol Mevlâ'yı
 Terk iderler bugün fânî dünyâyı
 Mecnûnı-veş kendülerden Leylâ'yı
 Tebdil iderler Mevlâ'ya Hû diyü (189/4)

Leylâ'nın Mecnûn'u bulduğunda Mecnûn'un onu tanımaması Bursevî'ye göre Mecnûn'un artık başka bir aşka gönül vermesindedir ki bu aşk Mevlâ'ya duyulan sevdadır. Bursevî, aşkı ucu bucağı olmayan ve her yeri kuşatan bir denize benzetir:

Mecnûn bakmadı Leylâ'ya
 'Âşık oldu ol Mevlâ'ya
 Düşdi bir özge deryâya
 Hiç yoğ idi aña kenâr (35/4)

Cigerleri biryân olup
 Nesîmi-veş 'üryân olup
 Mecnûn-veş hayrân olup
 Gör Leylâ'yı almaz imiş (85/2)

1.5.2.2. Leylâ

Leylâ ile Mecnûn Mesnevisi'nin kadın kahramanı. Leylî diye de bilinir. Benî Âmir kabîlesinden olup Kays (Mecnûn)'ın akrabalarından biri imiş. Asıl adı Leylâ binti Mehdî b. Sa'dü'l-Âmiriyye'dir.¹²⁴

1.5.2.3. Zelhâ

Kelime Züleyha şeklinde de okunabilir. Yûsuf Peygamber ile aralarında çeşitli olaylar geçmiş ve sonunda onun eşi olmuştur. 'Yûsuf u Zelhâ' hikayesinin kadın kahramanı. Zelhâ, mağrip melikesi idi. Mısır azîzi ile evlenmiş ancak Hz. Yûsuf ile evleninceye kadar eline erkek eli değmemiştir. Daha evlenmeden Yûsuf'u rüyasında

---

¹²⁴ PALA, a.g.e., s. 347

görüp ona âşık olmuştur. Yûsuf ile karşılaşınca gömleğini yırttırmış sonra da onu zindana attırmıştır.¹²⁵

Divân-ı Bursevî’de Hz. Yûsuf’a erişmek istemesi yüzünden ayıplamış dillere düşmesinden, büyük bir aşkla Hz. Yûsuf’a bağlı olması gibi sebeplerle Zelîhâ’dan bahsedilerek Kur’ân-ı Kerim’de dahi geçen¹²⁶ kıssaya telmihte bulunmaktadır:

Görûñ Zelîhâ’yı Yûsuf’uñ ‘aşkı

‘Aklıñ alup nice rûsvây eyledi

Dün ü gün Yûsuf idi hemân derdi

Yoluna varını fedâ eyledi (267/1)

Cân odur cân ile cânâna ire

Biñ cânı var ise hep fedâ vire

Zelîhâ ile ol Yûsuf’ı göre

‘Aşk gâlib olup anlara n’eyledi (267/5)

1.5.3. Diğer Şahıslar

1.5.3.1. Mansûr

Asıl ismi Hüseyindir. Abbâsi Halifesi Muktedir zamanında, İslâm’a uymayan sözlerinden ve hususiyle “Ene’l-Hak” demesinden dolayı, 300/921 senesinde fâkihlerin fetvasıyla ve Muktedir’in veziri Ebu Hamid’in emriyle önce 1000 değnek vurdular, sonra el ve ayaklarını kestiler. Nihayet astılar. Vücudunu yakıp Dicle’ye attılar.¹²⁷

¹²⁵ PALA, a.g.e., s. 580

¹²⁶ Yûsuf, 12/3-101

¹²⁷ Ahmet Talat ONAY, Eski Türk Edebiyatında Mazmûnlar, Diyanet Vakfı Yay., Ankara 1993, s. 283

Bülbülü-veş dost bâğında zâr idüp gülzâr için
 Girelüm tennûr-ı ‘aşka yanalum dildâr için
 Manşûru-veş Hâk yolına geledüm ber-dâr için
 Cân ile cânâna irüp cânı kırbân idelüm (152/3)

Bursevî, şiirlerinde kendisini Mansûr’a benzetmektedir. Zaten yaşadıkları da Mansur’un yaşadıklarına benzemektedir. Mansûr’un ‘Ene’l-Hak’ sözünün batınî mânâsı anlaşılammış ve eşi dostu onu yalnız bırakıp asılmasını istemiştir. Bursevî halk içinde kendisinin de yalnız kaldığını, kimsenin halini bilmediğini, söylediği sözlerdeki manaların anlaşılmadığını söylemektedir. Her şeye rağmen aşk yolunda sadakatını göstermek için de Mansûr’un asıldığı gibi aşk uğruna darağacına asılmayı bile göze almıştır:

Halk içinde kimse bilmedi hâlüm
 Garîb oldum kimse aılmadı kâlüm
 Asılıp ‘aşk dârına bu cânüm
 Manşûr-veş berdâr eyledi yene (219/5)

Bursevî, Mansûr’dan bahsedilen mısralarda edebiyatımızda sıkça rastladığımız gül-bülbül mazmununa da yer verir. Burada gül (sevgili) Allah’tır. Kendisini de güle niyaz eden bülbül yerine koymaktadır:

Kâh dost ile bâzâr ider
 Bülbül-veş gülzâr ider
 Kâh bu cânndan bîzâr ider
 Manşûr-veş berdâr eyler (34/5)

Görûfi Mansûr'ı 'aşkından

Niçe eylediler ber-dâr

Ža'if bûlbûl gül şevkınden

Niçe eyledi âh u zâr (35/1)

Ki derde etdi mübtelâ

Arar bûlbûl gülî bula

Mansûr'a etdiler belâ

Eylediler dâra ber-dâr (35/2)

1.5.3.2. Nesîmî

14. Asır Âzerî Türkçesi Edebiyatı'nın en geniş tesirli şâiri Seyyid İsmâdeddîn Nesîmî'dir. Nesîmî, aynı asrın son yıllarından başlayarak Âzerbaycan, İran, Irak ve Anadolu'da yayılan Hurûfilik mezhebinin kudretli şâiridir. Bu şâir Hurûfilik'in gülünç taraflarına pek kapılmamış; fakat güzel, vecihli ve heyecanlı şiirleriyle bu mezhebin yayılışında tesirli vazife görmüştür.

Nesîmî, Hurûfilik¹²⁸ mezhebinin kurucusu Fazlullâh-ı Hurûfî'nin halifelerindedir. Nesîmî'nin hayatı, doğduğu yer, doğum ve ölüm târihleri hakkında geniş hiçbir bilginiz yoktur. Buna dâir bilgi veren kaynaklar, Nesîmî'nin 15. asır başlarında Halep'te derisi yüzülmek sûretiyle öldürüldüğünü bildiriyorlar. Ancak bu ölüm tarihi hakkında verdikleri rakam değişiktir. Nesîmî'nin Halep'teki ölümü halk arasında derin akisler uyandırmış, Doğu Anadolu ve Âzerbaycan çevrelerinde bu vecihli şâire dâir çok sayıda evliyâ menkıbeleri meydana gelmiştir. Nesîmî'nin yüzülen derisini tekrar giyinerek Halep'in on iki kapısından birden çıkıp kayıplara karıştığı gibi rivayetler bunlar arasındadır.¹²⁹

¹²⁸ (Bkz. Abdûlbaki Gölpinarlı, *Hurûfilik Metinleri Kataloğu*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1989; Dursun Ali Tökel, *Divan Şiirinde Harf Simgeciliği*, Hece Yay., Ankara 2003)

¹²⁹ BANARLI, a.g.e., C. I, s. 372-374

Gör Nesîmî'ye n'etdiler
 Şoyuben 'üryân etdiler
 Öldürmege kaçd etdiler
 Tutup Nesîmî'yi ağıâr (35/3)

Nesîmî-veş soyup 'üryân eyledi
 Varımı yağmaya verdi çün bu 'aşk
 Mekânım lâ-mekân etdi dağıtdı
 Beni ğurbetlere şaldı gör bu 'aşk (89/2)

Ki bu 'aşkuñ tenevvürine dosta karşı yan bugün
 Rızâ-yı Mevlâ'da olup emr-i Hâkık'a vir boyun
 Bursevî'nüñ sözü hağdur Nesîmî-veş gel şoyun
 Derde dermân cânuñña cân olan cânâñı bul (120/4)

Nesîmî'den bahseden mısralarda Nesîmî'nin 'aşk ateşiyle kavrulup "fenâ-fi'llah"a ermesinden, her dâim Allah rızasında ve sevdasında olmak gerektiğinden bahsedilmektedir. Hak yolunda hiçbir şeyden çekinmemek gerekirse; malı, namusu, canı bile gözü kırpmadan feda etmek gerektiği anlatılmaktadır. Bursevî, Nesîmî gibi kendisinin de 'aşk ateşine düştüğünü söylemektedir. Nesîmî'nin nasıl derisi bedeninden soyulmuşsa aynen öyle bizim de bedenî ve dünyevî arzularından sıyrılmamız gerektiğini söylemektedir:

Ger dilerse cânımız ol dosta kurbân idüp
 Qabûl iderse yolına varımız terk idelüm
 Terk idüp dünyâ vü uqbâ cümleden 'üryân olup
 Nesîmî-veş soyuben tenimüz 'üryân idelüm (150/3)

Ma'bûdı maşşûdı ol Allah ola
 Nesîmî-veş hem fenâ-fi'llâh ola
 Murâdı her-dem zâtu'llâh ola
 Dostuñ vişâlini özleye her-dem (144/5)

Çün sensin iki 'âlemde murâdum
 Saña qurbân eylemişem bu cânım
 Terk idüp yoluñda nâmûs u ârum
 Nesîmî-veş bugün meydâna geldüm (137/5)

1.6. Bazı Tasavvufî Unsurlar

1.6.1. Vahdet-i Vücûd

Bilgi teorisi ve varlığı konu alan 'vahdet-i vücûd', tasavvufun felsefi olarak yorumlanmasını ifade eder. Buna göre âlem tek hakikat ve vücûddan ibârettir. Allah mutlak ve tek varlıktır. O'nun varlığının nedeni, başlangıcı ve sonu yoktur. O kendi zâtıyla kâimdir. Bütün zamanları ve mekânları kaplayan bir nûrdur. Kainât O'nun farklı şekillerde tecellisi ve zûhûrundan müteşekkildir:

Cümle eşyâ zâtı ile kâ'imdürür
 Yene cümlesinden ol dâimdürür
 Yerde gökde cümleye hâkimdürür
 İrişür cümleye emru'llâh'ı (42/3)

Beni keşret hicâbından ayırıp
 'Âlem-i vahdete bıraktı bu 'aşk
 Bu gönül vîrânesin ma'mûr idüp
 'İmâret eyleyüp kulûbı çün bu 'aşk (89/4)

Vahdet-i Vücûd telakkisi Muhyiddîn Bursevî tarafından da benimsenmiştir. Ona göre Allah'ın dışında hiçbir varlık yoktur. Bütün kainât Allah'tan zuhûr etmiştir. Varlığın bâtınına nüfuz eden göz, baktığı her şeyde 'mutlak vücûdu' görecektir. Onun varlık hakkındaki düşüncelerini temellendiren en önemli fikirlerden biri zât ile sıfâtın ayniliği meselesidir. Nitekim Zât sıfâtlarıyla tecellî etmektedir:

Âr ile nâmûsdan geç
 'Azm idüp ukbâya göç
 Vaḥdet şarâbından iç
 Şoyun gir dervîşlige (198/4)

Teslîm ol bir ehl-i ḥâle sen dahı ol ehl-i ḥâl
 Her neye bakup görürseñ gördigünden 'ibret al
 Ten gözi a'mâ durur bil görinen naḳş-ı hayâl
 Gördiler bu naḳş içinde çünki naḳḳâş gizlidür (67/3)

1.6.2. 'Aşk

Aşk; muhabbet, perdeleri yırtmak, sırları keşfetmek demektir. Muhabbet seni hem kör, hem sağır eden şeydir. Ondan başkasını göremezsın Ebu Bekir Şibli: “ ‘Âşık susunca, ârif susmayınca helâk olur. Muhabbet, kenarı olmayan bir deniz, sonu olmayan bir gece, doktoru olmayan bir hastalıktır.” demiştir.¹³⁰

Bursevî'nin şiirlerinde ele alınan temel kavram 'aşk'tır. Vücûdun birliğine inanan Bursevî'ye göre aşk, kulun Allah'ta kendini yok etmesi, âşıkın yok, ma'sûkun var olması hali olan 'fenâ-fi'llâha' ermesidir.

¹³⁰ Mustafa KARA , Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi, Dergâh Yay., İstanbul 1990, s. 113

Aşk, ya mecâzî (beşeri) veya hakîkî (ilâhî) olur. Bursevî'nin şiirlerindeki aşk tamamen hakîkî aşktır.

'Aşk-ı mecâzîden eser kalmayup
Yüzünü Hâlîk'a çevirdi bu 'aşk
Düşüp öñüme rehber oldu bugün
Varup ol Sübhân'a yol tutdı bu 'aşk (89/6)

Bursevî'nin temel düşüncelerinden biri, âlemin aşk eksenli bir varoluşa tâbi olduğudur. Mutlâk Zât, mutlak güzellik sahibidir. Varoluştan önce (Lâ-ta'ayyün), Hak henüz izhâr edilmemiş hüsn ve celâli ile mevcut değildi. Tarifi mümkün olmayan 'Hüsn-i Mutlak', tek başına etrafa nur saçıyordu. O'nun güzelliğine bakıp vecde gelecek göz mevcûd olmadığı için mutlak ahenginin heyecanı ile cezbeye düşecek gönül de mevcut değildi. İşte âlemin yaratışındaki hikmet budur:

'Aşk iledür 'âşıkunî ma'sûkına varmaqlığı
Ol yüce dostun cemâlin arayup bulmaqlığı
'Aşk iledür dost gönüle tecellî kılmaqlığı
Rehber eyle baña 'aşkunî bulam yâ Rab vaşlum (287/3)

Bu 'aşk bir gevherdür kıymetine irmez bahâ
Bilmeyen kâdrini anuñ bulmadı dostu visâl
Bâkî dostu bulmağa bu 'aşk durur bil reh-nümâ
Yağ bu 'aşk odına cânı girüp 'aşk bahrine dal (122/2)

Bursevî'ye göre insan, varoluşunun nedeni olan aşk gerçeğini idrak etmelidir. Yaratıcı'nın verdiği hilâfet tâcı olan insan hüviyetine, gönülde aşktan gayrıyı koymamakla sahip olunur. İnsana mânâ veren ve onu hayvandan ayıran başlıca özelliği özündeki aşktır. Allah'a vâsıl olmanın da tek yolu "aşk"tır.

Gel bu 'aşkuñ şarâbından bir kadeh nûş eylegil
 Bu şarâbı içmeyenler bil kim ol hayvânedür
 Gir bu 'aşk meyhânesine cânı ser-hoş eylegil
 Geçmez nâmûs u ârdan bil kim ol şeytânedur (49/1)

Yanmak 'âşikuñ işidür
 Zikr-i muhabbet aşidur
 Hâyvân 'aşkı yok kişidür
 Gel yanalum 'aşk içinde (210/2)

Nefs-i mâri yakmayan
 Putlarını yıkmayan
 Ad mecnûna takmayan
 Kulluğa lâîk mî olur (25/3)

Yanmayınca 'aşk odına bulmadı kimse kemâl
 'Aşk ile vuşlat bulup görindi 'âşıka cemâl
 Bursevî gel 'âşık iseñ cânufı sen oda şal
 Gir bu 'aşkuñ meydânına gel bugün derd ile yan (170/3)

Aşk onun kıymetini bilenler için her şeyden önemli ve dermanın kendisidir.
 Ama aşka gönül vermek ve aşık olmak herkesin kârı değildir. Herkes âşık olamaz, olsa
 da gerçek mânâda aşkı tadamaz:

Yanmak 'âşıka şafâdur
 Derdlü gönüle devâdur
 Münkire cevr ü cefâdur
 Gel yanalum senüñ ile (209/4)

Bursevî, aşktan bahsettiği mısralarda âşıkın hallerinden de bahseder. Dîvân edebiyatımızın mazmunları içinde yer alan âşıkın gamdan yüzünün sararıp solması, gece gündüz ağlayıp gözlerinden kanlı yaşlar akması vb. gibi özelliklere değinir:

‘Âşıkufî ismini mecnûna taqdı
 ‘Âkıbet cigerin hûn idüp yaqdı
 Gözlerinden yaş ile kan aqıtdı
 İşini âh ile zâr etdi bu ‘aşk (90/2)

‘Âşıkufî benzî şarardup şoldurup
 Cigerin kara kan ile doldurup
 Vurup hançerî boynuna öldürüp
 ‘Âkıbet sine bırağdı çün bu ‘aşk (90/3)

Aşkî tatmak herkese nasip olmaz; çünkü aşk daha bezm-i ezelde kişiye verilmiş bir lütuftur. Yani alın yazısı, kaderdir. ‘Âşıkla ma‘şuk daha bezm-i ezelde birbirlerine ‘âşık olmuşlardır:

Ezelde bu ‘aşk başumda yazı
 Bu göñül durmayup eyler niyâzı
 Kõmadı huzûr rahat olam şâdî
 Âh idüp yürekde cânım iñiler (45/4)

Bursevî, aşkın kişiyi olgunlaştıran, aklını başına devşiren yönü olduğunu Hz. Mevlânâ’nın: “Hamdım, yandım, piştim el-hamdüli‘llah.” şeklinde vecizeleşen sözüne nazire yapar bir edayla yineler:

Bugün türâba düşmedin
 ‘Aşk ateşine pişmedin
 Dahı kaynayup taşmadın
 Cânân elife girmez (72/5)

1.6.3. Bezm-i Ezel (Bezm-i Elest)

Elest Bezmi, Allah, ruhlar âlemini yarattığı zaman bütün ruhlara hitaben “Elestü bi-Rabbiküm (Ben sizin Rabb’iniz değil miyim?)” buyurunca ruhlar “Kalû: Belâ (Evet, Sen bizim Rabb’imizsin dediler.)” İşte o zaman ikrar vermiş olan insanoğlu, dünya hayatına geldiği zaman bu verdiği söze sadık kalmalıdır; çünkü Allah sözünden dönen olmasın diye ruhları birbirine şahit tutmuştur. Bu olay Kur’ân-ı Kerîm’de de anlatılır.¹³¹ Bu meclis, “Bezm-i Ezel” olarak da bilinir. Tasavvufta ve İslâmî edebiyatta en eski zaman, en eski meclis olarak değişik biçimlerde çokça kullanılmıştır.¹³²

Bursevî, bütün ruhların daha Elest Bezmi’ndeyken Allah’ı Rab olarak tanıyıp ona itaat etmeye söz verdiklerini hatırlatarak gerçek imanın bu verilen sözü unutmadan yani ahde vefâ göstererek, Allah’a hakkıyla kulluk etmekle kazanılacağını dile getirir:

Elestü bi-Râbbiküm deyüp hitâb
 Dedi verüfî cümleñüz buña cevâb (300/253)

Dile gelip cümlesi dedi belâ
 Diledi cümlesinden ikrâr ala (300/254)

Ki yarın demeyeler kim bilmedik
 Âşî olduk çün itâ‘at etmedük (300/255)

Kalb-i insân beyt-i yezdândur velî
 Yene andan buldılar dosta yolu
 Elest hitâbına idüp belî
 ‘Ahde vefâ iden rûh’ullâhı gör (42/5)

¹³¹ A’raf, 7/171-172

¹³² PALA, a.g.e., s. 90

Bu dervîşlik Bursevî'nüfî yoludur

Ezelden ikrârı Kâlû belîdür

Dervîş olmayanlar gâyet delidür

Tarîkine şülûk it evliyânûñ (108/6)

Elest günü (Rûz-ı Elest) ve Elest Meclisi (Bezm-i Elest) tasavvufta, dinde ve edebiyatta Allah'ın kainatı yarattığı veya “ ol ” dediği, insan ruhlarını meydana getirdiği (kendinden ayırıp insan vücutlarına yolladığı) gün veya toplantı olarak birçok mazmun ve mecazlara karışmaktadır.¹³³

Dost ile olan 'ahde vefâ idüp

Elestu hîşâbına cevâb idüp

Dönmeyüp bu 'ahd üzerine gidüp

İkrâr itmeyince îmân bulunmaz (81/6)

---

¹³³ KABAKLI, a.g.e., s. 479

1.7. Bazı Tasavvufi Mertebe ve Kavramlar

1.7.1. Mürşid-Mürid

Mürşid, insanları irşad eden, onlara doğru yolu gösterip yetiştiren manevî anlamda kemâle erdiren kişi. Dîvânda pîr, şeyh, sözcüleriyle de karşılanır. Mürşid, herkese nasibi ölçüsünde hak yolu gösterir. Bazen büyük bilginlere de mürşid denildiği olur. Her bakımdan gerçek mürşid Hz. Muhammed'dir. Kutp ve gavs ise zamanın mürşididir.¹³⁴

Müridlik ise seyr ü süluka girmeye niyet etmektir. Sâlik veya mürid ise öğretici tarafından usul ve gerekli adabı öğrenen kişiye denir.¹³⁵

Tasavvufta ana unsur mürşiddir. Tasavvuf okyanusunda ilerleyebilmek mürşidin rehberliğiyle olabilmektedir. Kişinin kâmil imana erebilmesi ancak bir mürşide intisap etmesiyle mümkündür. Aksi halde kişi kuru bir yaprak gibi dalından kopmuş ve ne yaptığını bilmez bir şekilde mâsivâyâ aldanıp savrulup duracaktır. Bursevî de bu görüştedir ve dîvân boyunca defalarca kurtuluş için, Hakk'ın rızasını kazanmak için mutlak suretle bir mürşide bağlanmak gerektiğini yani mürid olmak gerektiğini söyler:

Haberüñ yok uyduñ nefs-i şeyfâna

'Aşî olduñ bugün yüce Sulţân'a

Aceb nice varasın ol Sübhâna

Mürşid-i kâmilî bul îmâna gel (113/5)

Bursevî 'ahde vefâ kılmaz iseñ

Dost yolına varını vermez iseñ

Bugün mürşide teslîm olmaz iseñ

İrilmez cân u başa kıymayınca (218/8)

¹³⁴ PALA, a.g.e., s. 411

¹³⁵ Mahir İZ, Tasavvuf, Med Yay., İstanbul 1987, s. 27

Mürşid ile girdi yola girenler
 Mürşid ile irdi Hakk'a irenler
 Hicâbı ref' olup dostı görenler
 İrdiler bir mürşide hizmet ile (221/2)

Mü'min olan Hâk yolından dönmedi
 Bu yola girmeyen Hâk'a irmedi
 Mürşidi bulmayan Hâk'ı görmedi
 Var mürşid-i kâmile hizmet eyle (221/5)

Mürşid çok önemlidir. Tasavvufa giren kimse, kendini tasavvuf yoluna teslim ettikten sonra, şeyhinden ne gelirse kabul etmek durumundadır.¹³⁶ Bursevî'ye göre de bu yola girdikten sonra yapılacak şey mürşide tam bir teslimiyet göstererek söylediklerini yapmak yasakladıklarından uzak durmaktır:

Mürşide bende oluben cân u baş vir yolına
 Dostlar ile dostlık eyle meyl itme düşmânına
 Kıl ifâ'at emrine kim ilede cân iline
 Her ne emr iderse tutup hizmetin eyle kabûl (123/2)

Mürşidüñi kalbiñi yıkma her sözüñde şâdıķ ol
 Anlaruñ kalbiñi yıkanlar bulamazlar Hâk' a yol
 Kalb-i insândan görüñdi dost yolu gel ara bul
 Mürşidüñi emrini tutup hizmetin eyle kabûl (123/3)

¹³⁶ Erol GÜNGÖR, *İslâm Tasavvufunun Meseleleri*, Ötüken Yay., İstanbul 1998, s. 98

Bursevî mürşidin kalbini Allah'ın evi olarak niteler ve onların kalplerini kırmamak gerektiğini söyler.

Mürşidüñ kalbidürür beyt-i Hudâ Rahmân evi
 Gel bugün bul anları kim ola îmânuñ kavî
 Kılmayan mürşide hizmet yok yere eyler da'vî
 Mürşidüñ emrini tutup hizmetin eyle kabûl (123/4)

Bursevî'ye göre mürşidin yüzünü görmek hacı omak gibidir:

Dervîşlik münkire gâyet acıdur
 Mürşidüñ yüzün görenler hâcıdur
 Bursevî bendenüñ başı tâcıdur
 Gel gönül senünle dervîş olalum (143/6)

1.7.2. 'Uzlet

Uzlet, bir insanın tıpkı bir ölü gibi inziva ve ayrılık suretiyle insanlardan ayrı yaşamasıdır. Yani insanlarla sohbet ve ülfetten çekilip ayrı bir hayat yaşamaktır. Bu ayrılık tıpkı bir ölünün hayattan ayrılması gibidir. Çünkü bir ölü, akraba ve dostlarından -akrabalarına dünyada bir daha dönmek üzere- kesin olarak ayrılır. Sâlik, 'gaybu'l-guyûb'a yönelen kişidir. Bunun için bu dünyanın mal ve mülkünden kendini arındırıp sadece Allah'ı düşünmelidir. Yâr için ağyârın sohbetini bırakmalıdır. Çünkü hâlâ ağyâr âlemindedir. Eğer gerçekten Allah ile yâr olabilirse başkasıyla sohbet ve ülfet ihtiyacını hissetmez:

Fenâyı ihtiyâr eyleye dâim
 Cümlesinden el çeküp ola şâim
 Rızâ-yı Mevlâ'da durup çün kıyâm
 Dostuñ cemâlini özleye her-dem (144/2)

‘Uzlet idüp halkdan i‘râz eyleye
 H̄alvetinde âh idüben ifleye
 Gice gündüz nâz u niyâz eyleye
 Dostuñ vişâlini özleye herdem (144/3)

‘Âkıl iseñi ‘uzlet eyle halkla itme ihtilâf
 Bu zamân âhir zamândur fitnesi çokdur şaşın
 Şoşbetüñ Hâk ile eyle gayrıyı ardına at
 Bu zaman âhir zamândur fitnesi çokdur şaşın (174/1)

Uzlet eden kişi demek aynı zamanda susan kişi demektir. Çünkü uzlette olan kimse konuşacak birini de bulamayacaktır ve susacaktır; susmak ise sülûk’un şartlarındandır.¹³⁷

Terk idüp dünyâ ziynetin
 İhtiyâr idüp ‘uzletin
 Münkir münâfik zaḫmetin
 Şabr eyleyüp çekmek gerek (96/4)

İy göñül gel sentüñ ile dâim ḫalvet kılalum
 Dost ile birlikde olup gayrıyı terk idelüm
 Terk idüp fânî cihânı dâim ‘uzlet kılalum
 Dost öñinde sentüñ ile gizlü bâzâr idelüm (153/1)

¹³⁷ Necmüddin KÜBRA, *Tasavvufun On Esası*, Bedir Yay., İstanbul 1998, s. 53

1.7.3. Sabır

Sabır, nefsin isteklerinden tıpkı bir ölü gibi uzak durmaktır. Ve bu mücâhede ile yapılmalıdır. Yani nasıl ki bir ölünün nefsi istekleri kalmıyorsa iradî ölümdede kalmaması gerekir. Yalnız buradaki mücâhede, nefse karşı onun isteklerini yapmamakla ve istemediklerini yapmakla mücadele etmektir.¹³⁸

Nefsin isteklerini ve ülfette bulunduğu şeyleri ona vermeyerek doğru ve güzel bir yol üzerine sebatı ancak bu şekilde mümkündür. Böyle bir yola girdikten sonra önemli olan sebatır.

Bir insanın tevbe etmesi güzel bir şeydir; fakat o hal üzerinde devam olmadıktan sonra bu tevbe anlamsızdır. Aynı şekilde tarikata girmek de gaye değil vasıta. Tarikatta ancak sebat eden gayeye varabilir. Sebat mutlaka olmalıdır. Nitekim yüce Allah (c.c) şöyle buyurmaktadır: ‘Rabb’imiz Allah’tır deyip sonra da istikamet üzere, doğru yolda yürüyenler yok mu, işte onlar üzerine melekler inip: “Hiç endişe etmeyin, hiç üzülmeyin ve size vaat edilen cennetle sevinin.” derler.¹³⁹ Yani, sadece ‘Rabb’imiz Allah’tır’ demek yetmiyor; bunda devam etmek gerekir. Bunun için Allah (c.c) sabır ve sebat ile mukayyed kıldı.¹⁴⁰

Rûz u şeb eyleyüp Hâk’ a ‘ibâdet

Hâk’ dan gayrısından eyler ferâgat

Şabr eyleyüp dâim ider kânâ‘at

Tâlibi döndüremezler yolundan (184/3)

Kaçan bir kul Mevlâ’sına münâcât eylese dâim

İcâbet eyleyüp virür her ne ise maşşûdâtı

Velîkin imtiyhân ider görür şabrını çün anufî

Eger dünyâ vü ger ‘uqbâ virür andan murâdâtı (296/1)

¹³⁸ KÜBRA, a.g.e., s. 73

¹³⁹ Fussilet, 41/30

¹⁴⁰ KÜBRA, a.g.e., s. 74

Bursevî'ye göre, iyi kötü her şeyin Allah'tan bilinip kişinin verilenlere şükretmesi ve başa gelen musibetleri de hoşnutlukla karşılanması sabır anlamını gelir.

Hakk'ıñ kazâ'sına râzı ol bugün

Şabr eyle cefâya itme şikâyet

Şükr idüp Mevlâ'ya yalvar dün ü gün

Şabr eyle cefâya itme şikâyet (12/1)

Bu yolufi cevrine şabretmeyince

Velfler izine çün gitmeyince

Sa'y idüp menziline yetmeyince

Çalır yolda aña dermân bulunmaz (81/2)

1.7.4. Zikir

Anmak, hatırlamak anlamına gelen zikir¹⁴¹, tasavvufta Allah'ı anma, hatırlama ve O'nu unutmamak, gaflet halinde olmamak anlamlarında kullanılır. Devamlı zikir, her şeyden geçerek sadece Allah'ı zikretmektir. Kur'ân-ı Kerim'de: 'Unuttuğun zaman Allah'ı zikret.' denilmiştir. Buradaki unutmak kelimesi Allah'tan başkasını unutmak anlamındadır.

Halvetilerde zikir yedi isimle yapılır. Bunlar 'Lâ ilâhe illallâh, Hak, Allah, Hû, Hayy, Kayyûm ve Kahrâr'dır.¹⁴² Şiirlerde bu sözcüklere sıkça rastlamaktayız:

Gelüñ zikr idelüm evvel Allah'ı

Deyelüm cân u dilden yâ Allah Hû

Necâtufi bundadur inan bi'llâhi

Deyelüm cân u dilden yâ Allah Hû (195/1)

¹⁴¹ DEVELLİOĞLU, a.g.e., s. 1187

¹⁴² İslâm Ansiklopedisi, C. X V, s. 394

Zikir devamlı olmalıdır; munkatî' (kesik, devamsız) zikirle bir yere varılamaz. Bunun için âyette Resûlu'llâh'a (a.s.) "dall bi'l-ibâre", yani ibare yollu, vâris-i Resûl'e ise "dall bi'l-işare", yani işaret yoluyla 'zikr-i muttasıl' (sürekli zikir) emredilmektedir. Hz. Âişe, Hz. Peygamber'in halinden soranlara: 'O her zaman zikrederdi.' demiştir. Büyük velilerin ve özellikle peygamberin her hali zikir sayılır; çünkü onlar her ne kadar halk ile iç içe olsalar bile her an Hakk'ı düşünürler. Zikrin gayesi ise kalbin huzur bulmasıdır. Dilin deverân etmesi değildir. Zikredenin mâsivâyı unutmaması bir ölünün dünyadan kopması gibidir. Bu 'irâdî ölüm' eğer 'tabii ölüm' gibi olmazsa nefsi ile zinde kalmış olur mürid. Nefis ile zinde olan kişi kendini mâsivânın ve nefsin zikrinden alıkoyamaz.¹⁴³

Hû'dur 'âşıkun cânına cân olan

Gösterüp Hâk cemâlin bâkî kılan

Hû'dur 'âşık göfline îmân olan

Deyelüm cân u dilden yâ Allah Hû (195/4)

Hû'dur kamu dertliye dermân iden

Niçe türlü müşküli âsân iden

Bendeleri kıl iken sulâtân iden

Deyelüm cân u dilden yâ Allah Hû (195/3)

Yâ İlâhî cümle eşyâ

Senüñ ismüñ okur dilde

'Âşıklarun gelür 'aşka

Seni zikr iderler dilde (212/1)

¹⁴³ KÜBRA, a.g.e., s. 62-63

Zikr idelüm ol Allah'ı cân ile
 Hû deyelüm cem' olup ihvân ile
 Bu cân tenden çıkınca îmân ile
 Varup vâşıl olup aşla irelüm (141/6)

1.7.5. Kanâat

Kanâat, İnsanın zarurî ihtiyaçlarının dışında, tıpkı bir ölü gibi nefsanî ve hayvanî istek ve arzularından arınmasıdır. Cenâb-ı Allah'ın (c.c) “Ey Âdem’in evlatları! Her namaz vaktinde mescide giderken süsünüz olan elbisenizi giyinin, yiyin, için; fakat isrâf etmeyin; çünkü Allah isrâf edenleri asla sevmez.”¹⁴⁴ emri gereğince yeme, giyme ve mesken konusunda isrâf etmemektir.

Kanâat, kelime olarak insanın kısmetine düşenlere râzı olmasıdır.¹⁴⁵ Ehl-i tasavvufun yüklediği ıstılâhî anlam ise bolluk veya darlık söz konusu olmaksızın her hâl u kârda kalbin tatmin olmasıdır. Asıl olan mânâ da budur. Kanâat vusûlun, lütfun ve kahrın aslı mârifetinin alâmetidir.¹⁴⁶

İşit Nahnü Kasemnâ âyetini
 Kısmet itmiş Hâk bize ni‘metini
 Rûz u şeb Hâk‘a ‘arz eyle hâcetüñi
 Hâk‘uñ virdüğine eyle kanâ‘at (12/5)

¹⁴⁴ A'râf, 7/31

¹⁴⁵ DEVELLİOĞLU, a.g.e., s. 486

¹⁴⁶ KÜBRA, a.g.e., s. 49

Birgün sorar bizden anı

Bu ‘ömrüñ olısar fânî

Gel terk eyle bu cihânı

Hâk virdüğine ol kâni’ (245/4)

Dâne-i dünyâ için gavğâyı terk eyle bugün

Hâk virdüğüne kânî’ ol yeter ol safa o gün

‘Âkıbet nice olıser fikr it her işüñ şonuñ

Aña göre kıl tedârük ‘azmüñ ol sulţânadur (51/2)

1.7.6. Ene’l-Hak

Ben Hakk’ım anlamında bir söz olup Hallâc-ı Mansûr tarafından söylenmiştir. Bu söz batınî anlamında görüldüğü gibi ilâhlık iddiasında bulunmak değildir. Çünkü Mansûr, kendini Allah’tan bir parça olarak görmüştür.¹⁴⁷

Hallac’ın asılmasına neden olan bu cümle aslında tanrılık iddiasında bulunulan bir cümle olmanın aksine; kişinin, hiçbir şeyin kendisine ait olmadığını, her şeyin Allah’ın olduğunu idrak ettiği “fenâf-i’llah “ halidir ki her şeyin Allah’ın farklı şekillerde yansımasıyla vücût bulduğunu ifade eden bir nazariyedir.

‘Ârif-i bi’llâh geçersin ‘ilmüñi bilmiş gibi

Özüñi ulvî görürsin göklere uçmuş gibi

Ene’l-Hâk deyüp gezersin hicâbı geçmiş gibi

Bak kitâbuñda yazılan hayr mıdır yâ şer midür (50/2)

¹⁴⁷ PALA, a..g.e., s. 169

İKİNCİ BÖLÜM
KARŞILAŞTIRMALI METİN

DÎVÂN-I İLÂHÎYÂT

HARFÜ'L-ELİF

1

Yâ Râb kıl derde çâre
 Dermân senden yâ Mevlâ
 Kalmışam ben âvâre
 Fermân senden yâ Mevlâ

Derde dermânım sensin
 Câna cânânım sensin
 'Afv it gufrânım sensin
 Ğufrân senden yâ Mevlâ

Geldüm kapuña ğarîb
 İre luţfuñi 'anġarîb
 Sensin dertlüye şabîb
 İhsân senden yâ Mevlâ

Rahmet umaruz senden
 Ayırmağıl îmândan
 Azâd eyle nîrândan
 Meded senden yâ Mevlâ

Bursevî'ye kerem kıl
 Kamudan muhterem kıl
 Esrârıña mahrem kıl
 İn'âm senden yâ Mevlâ

A. 37a

Bu şiir (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
 Şiir, duraksız 7'li hece vezniyle yazılmıştır.

Murâdum bu durur senden
 Hidâyet kıl bize Mevlâ
 Ayırma îmânı benden
 ‘Înâyet kıl bize Mevlâ

Hâbibüñ Aḥmed’e irgür
 Ḥayâtuñla beni dirgür
 Luṭf eyle nârüm söyündür
 Nûruñı ver bize Mevlâ

Göñlümi dünyâya verme
 Kerem kıl yoluñdan ayırma
 Bizi dergâhuñdan sürme
 Kaḫuñı geldük iy Mevlâ

Kaṭre iken insân iden
 Derdimüze dermân iden
 Neçe türlü iḫsân iden
 Cemâlüñ göster iy Mevlâ

Bursevî’ nûñı şuçın ‘afv it
 Raḫmetüñden müyesser it
 Dîdârufıla müşerref it
 Tecellî kıl bize Mevlâ

A. 37b

Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
 Bu şiir, duraksız 8’li heceyle yazılmıştır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Gel hakîkat 'âlemine sâlik ol
 Kıl 'azîmet nûr-ı Hakk'a mâlik ol
 Veç-i bâkî ister iseñ Hâlik ol
 Kande baqarsın görine ol Hudâ

Bu vücûduñ 'âleminden kıl sefer
 'Âlem-i vaḥdete kılasın nazar
 Birlige ir ikilikden kıl hazer
 Olmayasın bir nefes Hakk'dan cüdâ

Sen ezel vaḥdetde idiñ yâr ile
 Mihmân olmaz idiñ hiç agyâr ile
 Bu cihâna geldüñ ol ikrâr ile
 Çün elinden rûḥıña irer nidâ

Mihmân degil iken bu cism ile cân
 Her-dem gülistânda iderdün cevlân
 Cism-i cânâ alt kıldı o Sübhân
 Kıl yolına cân u başıñı fedâ

Ten u ferâğında esir itme cânı
 Göñlüñi almasun bu naqş-ı fânî
 Gidelüm n'idersin fânî cihânı
 Bunda qalmaz Bursevî şâh u gedâ

İ. 2a

Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Bihamdillâh nûr-ı Aḥmed zâhir oldı 'âleme
Rûşen oldı cümle 'âlem buldılar zevk ü şafâ
Ol Resûl'üñ gelmekligi rahmet oldı 'âleme
Rûşen oldı cümle 'âlem buldılar zevk ü şafâ

Gelmeyeydi bu cihâna ol Resûli Muşafâ
Yaradılmaz idi ay gün daḥı arz ile semâ
Geldi çün ol bu cihâna buldılar andan vefâ
Rûşen oldı cümle 'âlem buldılar zevk ü şafâ

Gelicek ol dem za'if ümmetlerini diledi
Yüz yere koyup derûnî ümmet için ağladı
Kalmadı zulmet gidüp 'âlemi pür-nûr eyledi
Rûşen oldı cümle 'âlem buldılar zevk ü şafâ

Yıkılıp küfrüñ binâsı kalmadı küfr-i nifâk
Âşikâre oldı İslâm dikildi nûrdan çerâk
Eger ümmet olur iseñi yarın ola yüzüñi aḳ
Rûşen oldı cümle 'âlem buldılar zevk ü şafâ

Da'vet itdi anı ol Hâḳ göklere 'urûc idüp
Görmege dostuñ cemâlin dost ile mi'râc idüp
Bursevî'nüñ cânı Aḥmed 'âleme ser-tâc idüp
Rûşen oldı cümle 'âlem buldılar zevk ü şafâ

A. 9a, B. 95b

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilün

Cenâb-ı Bârî’den irdi yine sem‘î bir nidâ
İşidelden ol nidâyı cânımı kıldum fidâ
Rûz u şeb âh eyleyüben zıkr-i Hâk oldu gıdâ
Dilemem dünyâ vü ‘uqbâ isterem Hâk’dan rızâ

Hâk bize lûf eyleyüben gösterdi envârını
Keşf olup cümle hicâbı seyr idem esrârını
Gayrıyı ref‘ eyle yâ Rab görmeyem âgyârımı
Dilemem dünyâ vü ‘uqbâ isterem Hâk’dan rızâ

N’eylerem bu fânî dârı şoñ ucı vîrân olur
Yâr-ı bâkî isteyenler gayrıdan ‘üryân olur
Görmeyen dîdâr-ı Hâk’ı şamuda biryân olur
Dilemem dünyâ vü ‘uqbâ isterem Hâk’dan rızâ

Görmemisin şunları kim dünyâyâ meylân olur
‘Âkıbet ecel irişüp yerleri nîrân olur
Terk idenler bu cihânı dost ile seyrân kılar
Dilemem dünyâ vü ‘uqbâ isterem Hâk’dan rızâ’

‘Âkıl olan bu cihâne meyl idüp kılmaz nazar
Havf ile recâda olup iderler Hâk’dan hazer
Cümle varı Hâk yolına virüben ‘üryân gezer
Dilemem dünyâ vü ‘uqbâ isterem Hâk’dan rızâ

Bursevî’nüñ sözlerine şekk getürme hâk durur
Keşf iledür ‘ârifüñ kelâmı şübhe yok durur
Tâlib iseñ kıl tefekkür bunda mâ‘nâ çok durur
Dilemem dünyâ vü ‘uqbâ isterem Hâk’dan rızâ

A. 23b, B. 86b

(1a) Yene: yine (B)

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

HARFÜ'L-BÂ

6

Vücûdum şehrine girdüm
 Hâkîkat câmi'in gördüm
 Cemâ'at sırrına irdüm
 Virildi hayr ile şevâb

Şıdık ile uyduk imâma
 Teslîm olduk ol hümâma
 Cümlemüz durduk kıyâma
 Zeyn oldu mescid ü mihrâb

Kılup farz ile sünneti
 Olup Resûl'ün ümmeti
 İrdi velinün himmeti
 Feth oldu bize sırr-ı bâb

Açıldı ma'rifet gülü
 Esdi çünkim şehir yeli
 Feryâd idüp cân bülbülü
 Cigerümi kıldı kebâb

Okıyup sırr-ı âyâtı
 İdüp kalbe sirâyâtı
 İrişdi çün hidâyâtı
 Şundı bize vuşlat-ı âb

Bursevî içeli anı
 'Aceb vuşlat buldı cânı
 Terk idüp ad ile şanı
 Kendözünü kıldı türâb

A. 45b, B. 67a

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Bu şiir, duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Vaqt irişdi kim zemânuñ ömri âhir olmağa
 Bu zamânda n'ola ğarîb mü'minün hâli 'aceb
 Çünkü emr oldı Hâk'dan İsrâfil'e şûr çalmağa
 Bu zamânda n'ola ğarib mü'minün hâli 'aceb

Hük-m-i Kır'ân ref' olup göge çekildi nâ-gehân
 Yerde hük-m-i şeytânı icrâ' ider halk-ı cihân
 Münâfıklar arasında hor oldı ğarîb insân
 Bu zamânda n'ola ğarîb mü'minüñ hâli 'aceb

Ehl-i hâlüñ kimse hâline muṭṭali' olmadı
 Hor olup aĝmâ olanlar anları hûn bulmadı
 Geçdi ömri ğaflet ile sırlarını duymadı
 Bu zamânda n'ola ğarîb mü'minüñ hâli 'aceb

Bahr-i dünyâya dalup halk ṭâlib-i Hak kalmadı
 Ṭâlib-i dünyâ olanlar hiç ölümün aṭmadı
 Ehl-i âhîret az kalup hiç i'tibâr kalmadı
 Bu zamânda n'ola ğarîb mü'minüñ hâli 'aceb

Zıkr-i ṭâ'at meclisine çünkü raĝbet kalmadı
 Zıkr idenler Hâk'ı dilde kim derûmî kılmadı
 Derd ile Allah deyüp tevâhîdden lezzet almadı
 Bu zamânda n'ola ğarîb mü'minüñ hâli 'aceb

Yâ İlâhî Bursevî'yi qoma fir-kâtde zelîl
 Saña tutdum yüzümi sensin yine baña delîl
 Münâfıklar şâd olup mü'minler ğurbetde melîl
 Bu zamânda n'ola ğarîb mü'minüñ hâli 'aceb

B. 84b

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilün

Yâ İlâhî cümle mevcûdât safa ‘âşık durur
Cümlenüñ ma‘bûdı sensin hamd safa lâyıq durur
Niçe ‘âşık kullaruñ var bulmağa tâlib durur
Kıl hidâyet kullarıña açiver yüzden niķâb

Kûşelerde akıdurlar gözlerinden kanlu yaş
Terk iderler cümle varı vertirler yoluna baş
Görmeyince dost cemâlin zehr olur anlara aş
Kıl hidâyet kullarıña açiver yüzden niķâb

‘Âşık-ı şâdık olanlar kande bulsunlar seni
Gizlemişsin hub cemâlün ‘âlemlerden yâ Ganî
N’eylesünler ne kılsunlar bulmağa yâ Rab seni
Kıl hidâyet kullarıña açiver yüzden niķâb

‘Âşıkam dost cemâline bulmak isterem anı
Tâ ölince arasuñlar deyü var etdi beni
Terk idüp yolına varum fidâ kılmışam cânı
Kıl hidâyet kullarıña açiver yüzden niķâb

Bursevî’ye luḫ idüp göster cemâliñü ‘ayân
Gice gündüz âh iderem göklere çıkdı figân
Feth olup sırr-ı mu‘ammâ görine sırr-ı nihân
Kıl hidâyet kullarıña açiver yüzden niķâb

A. 31a

Bu şiir (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Hamdüli'llâh nûr-ı hâşa irişelden bu göfûl
Kalmadı gıtdi gümânı feth oldu cümle hicâb

'Ayn olup sırr-ı mu'ammâ göfûlde açıldı gül
Ki kôkđı misk ile 'anber saçıldı başa gül-âb

Dağı mevlûd-i sultânî açılmış okur dilde
Difleyüp anı cümlesi bulmuş şevâb

Medh idüp Hâk-ı Resûl'ı dost ile mi'râcını
Sır yüzinden nakl idüp 'âşıklara virür cevâb

İy Bursevî bu rumûzı afilemaz bî-gâneler
Afileyan oldur özüni kıla ol bugün türâb

A.45a, B.66b

(3b) Difleyüp anı: difleyüp 'âşıklar anı (B)

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

HARFÜ'T-TE

10

Gel bu nefse kul olma
Eyle Hakk'a 'ibâdet
Cürm ile 'işyân kılma
Eyle emre itâ'at

'Âşîlerüñ yeri nâr
Tut emrini yûri var
Hak söze kılma inkâr
Kıl da'vete icâbet

Hak da'veti kabûl it
Halk ragbetin koyup git
Münkirüñ zahmetin yut
İtme Hak'dan ferâgat

Bakma hergiz agyâra
Kulağ tutma deyyâra
'Âşık olup envâra
Eyle dosta 'azâmet

Dâim Hakk'a tâlib ol
Âhirete râgıb ol
Dost yoluna zâhib ol
İster iseñ selâmet

Şâlihlere yoldaş ol
Ehl-i hâle hâldaş ol
'Âşıklarla sırdaş ol
Diler iseñ kerâmet

Kaçup dâim 'avâmdan
Şakın olma hevâmdan
İrer saña ziyândan
Şakın itme ihânet

İsteme zevk ü şafâ
'Ahdüñe eyle vefâ
Çekegör cevri ü cefâ
Eyleye Hak hidâyet

ut evliyâlar sözün
Eşigine sür yüzüñ
İzle anlaruñ izin
Dilersen Hâk'dan necât

Bursevî'nüñ sözü hâk
Nâr-ı 'aşka özüñ yak
Her hâlde Mevlâ'ya bak
Budur cümle rivâyet

B. 38a

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
Bu şiir 4+3=7'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.

Emr-i Hakk'a râzı ol itme firâr
 Her ne emr iderse eyle itâ'at
 'Âşî olma yarın Hâk anda şorar
 Her ne emr iderse eyle itâ'at

Rızâ'-ı Hâk'dan ayrılma ki şağın
 Kendüye çeke Hâk olasin yakın
 Tama' idüp alma mazlûmuñi haqqın
 Her ne emr iderse eyle itâ'at

Şağın aldanma bu nefis mekkâre
 Cümle eyle göñlüñi virme ağıyâra
 Hâk ile ol şağın düşme inkâra
 Her ne emr iderse eyle itâ'at

Gaflet ile binme nefsiñ atına
 Nazar kılma lezzetine tadına
 Aç gözüñ bak bu göñül mir'âtına
 Her ne emr iderse eyle itâ'at

Bu nefsiñ hevâsına uyup aqma
 'Âkıbet cânufı odlara yaqma
 Göñül eri ol şağın hâtır yıqma
 Her ne emr iderse eyle itâ'at

Bursevî'nüñ gel bugün tut sözüñi
 Teslîm eyle Hâk'a kendü özüñi
 Ref' eyle gayrıdan çevir yüzüñi
 Her ne emr iderse eyle itâ'at

B. 104b

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
 Bu şiir 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.

Hakk'ufi kazâ'sına râzı ol bugün
 Şabr eyle cefâya itme şikâyet
 Şükr idüp Mevlâ'ya yalvar dün ü gün
 Şabr eyle cefâya itme şikâyet

Eger Hakk luğf idüp eylerse vefâ
 Göñül şâd olup bulur zevk ü şefâ
 Yâhûd dostdan gelürse cevr ü cefâ
 Şabr eyle cefâya itme şikâyet

Çekegör gel bugün dostuñ cevriñi
 Gönderürse dahı luğf u kahrını
 ... yarenden derdüni
 Şabr eyle cefâya itme şikâyet

Saña dost sunarsa ağı yâhûd bal
 Kabûl idüp anı sen destife al
 Varup tahsîl eyle eyü bir hâl
 Rûz u şeb eyle gel Hakk'a 'ibâdet

İşit "Nahnü Kasemnâ"* âyetini
 Kısmet itmiş Hakk bize ni'metini
 Rûz u şeb Hakk'a 'arz eyle hâcetüñi
 Hakk'ufi virdüğine eyle kanâ'at

Bursevî'nüñi da'vetin eyle kabûl
 Râh-ı Hakk'dan dönme sakın doğru ol
 Bil özüñi budur Hakk'a giden yol
 'Âkıl iseñ eyle dâim eyle 'azâmet

B. 105a

(3c) Bu bizenin baş kısmı nüshada mevcut değildir.

* "Biz taksim ettik." Rızık, canlıların yaşaması ve gelişmesi için Allah'ın ihsan ettiği nimetlerin hepsidir. Rızıkı yaratan ve yaratılmışlara bol bol veren hiç şüphesiz Allah'tır. Kur'an'da daima işlenen budur. Bütün canlılar O'nun vereceği rızka muhtaçtır. İnsana düşen vazife, bu nimeti elde edebilmek için, meşru yollardan bütün çarelere başvurmak, sonra Allah'ın takdirine rıza göstermektir.(Bkz. İsrâ 17/31, Zuhuf 43/32)

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Bu şiir 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.

İy tâlib maflûba irmek dilerseñ
 Mürşid-i kâmile eyle itâ'at
 İy 'âşık ma'sûkı görmek dilerseñ
 Mürşid-i kâmile eyle itâ'at

Mürşidi bulanlar Hâkķ'ı buldılar
 Hâkîkat yolına sefer kıldılar
Men 'arefe* sırrıñ haber aldılar
 Mürşid-i kâmile eyle itâ'at

Eger gerçek tâlib iseñ bu yolda
 Rûz u şeb mürşide olgör bende
 Maksûduna irmek dilerseñ sen de
 Mürşid-i kâmile eyle itâ'at

Mürşiddür tâlibe reh-nümâ olan
 Tâlibi dost ile âşinâ kılan
 Mürşid ile buldı Hâkķ'a yol bulan
 Mürşid-i kâmile eyle itâ'at

Mürşiddür mir'ât-ı Hâķ olan inan
 Açup gözünü gafletden uyan
 Dilerseñ gizli sırlar ola 'ayân
 Mürşid-i kâmile eyle itâ'at

Bursevî'nüñ sözleri bürhân ile
 İşbât oldı âyât-ı Qur'ân ile
 Buldı râh-ı mürşide ikrâr ile
 Mürşid-i kâmile eyle itâ'at

A. 11a, B. 96b

(2c) Men 'arefe sırrın: Men 'arefe sırrından (B)
 2. dörtlüğün 2. mısrasından sonra (A) nüshasında
 eksik olan şiir (B) nüshasından tamamlanmıştır.
 *"Kendini bilen Rabb'ini bilir." Hadis. (Bkz. Ahmed
 SERDAROĞLU, *Mevzûât-ı Aliyyü'l-kârf Tercemesi*,
 Ank. 1996, s.118)
 Bu şiir 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Kaçan bir kûl dilese Hâk rızâsın
 Şabr ider göricek Hâk'ıñ kazâsın
 Buliser ol yarın dostuñ 'ağâsın
 Mü'minlere ola yarın beşâret

Rûz u şeb isteyüp derde devâsın
 Çeker dâim münâfıklar cefâsın
 Terk ider dünyânuñ zevk ü şafâsın
 Dost yolına kıla dâim 'azâmet

Verüp Hâk yolına cümle varını
 Terk eyleyüp nâmûs ile ârını
 'Arş ile ferşde ider seyrânını
 'Âşıklara ola Hâk'dan beşâret

Görelere anda dostuñ cemâlini
 İşideler ol görklü kelâmını
 Sır yüzünden alup dost selâmını
 Ki yarın mü'minler bula selâmet

Şırât'ı geçüp mîzâna varalar
 Yarın ol Hâk dîvânında duralar
 Berâtı sağ ellerine vereler
 Mü'minlere ola Hâk'dan hidâyet

'Âsileri zebâniler tutalar
 İledüp anları oda atalar
 Bursevî mü'minler nûra batarlar
 Taliblere ola anda şefâ'at

A. 24b, B. 87a

(1a) Kaçan bir kûl: bir kûl (B)

(1c) Buliser: görür (B)

A ve B nüshalarında 2. dördlüğün 1. ve 3. mısraları yer değiştirmiştir.

(2c) Terk: 'âşıklar (B)

(3a) Verüp: virüp (B)

(3c) Hem 'arş: 'arş (B)

(5b) Dîvânında: dîvânına (B)

(5c) Vereler: vireler (B)

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Yâ İlâhî göñlüme virgil muhabbet tadını
 Kılmayam gayra muhabbet sil göñüldeñ yâdını
 Kâlbüm ile fikr idüp dilüm zıkr ide adını
 Ref' eyle kâlbden hicâbum görine zât u şifât

Gider mâsivâyı kâlbden koma gayrûñ varını
 Luţf idüp göñlüm gözinün siliver gubârını
 Açılup göñlüm gözi çün seyr idem esrârûñı
 Ref' eyle kâlbden hicâbum görine zât u şifât

Bu göñül mir'ât-ı Hâk'dur görünür dostuñ yüzi
 Gördiler göñül içinde buldılar dostuñ izi
 Anca 'âşıklar göñülde kıldı dost ile râzı
 Ref' eyle kâlbden hicâbum görine zât u şifât

Yâ İlâhî Bursevî'nüñ göñlini şâfi kılup
 Kılmayup gayra nazâr kâlb cümleden fânî olup
 Vechinüñ envârı gözden gitmeyüp bâkî kılup
 Ref' eyle kâlbden hicâbum görine zât u şifât

A. 56b, B. 76b

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

HARFÜ'L-CİM

16

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Yâ İlâhî şmık göñlüm seni özler dâ'imâ
 Ref' eyle gözden hiçâbum bu göñlüm gözünü aç
 Yene sensin za'if bî-çâre göñlüme reh-nümâ
 Ref' eyle gider hiçâbı bu göñlüm gözünü aç

Delilüm sensin Hudâ'ya fetḥ iden her müşkili
 Gülistânında inledürsin derd-mend bülbüli
 Gice gündüz âh idüp bülbüllerüñ sensin güli
 Ref' eyle gözden hiçâbum bu göñlüm gözünü aç

Bursevî bî-çârenüñ göñline kıl dâ'im nazar
 Rûz u şeb âh eyleyüp dostum cemâlifü sezer
 Dür eyleyüp vişâlün şehrini arayup gezer
 Fetḥ eyle yâ Rab hiçâbı bu göñlüm gözünü aç

A. 36a

 Bu şiir (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

HARFÜ'D-DAL

17

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Şükür Mevlâ'ya erişdük yine oruç ayına
 Merhabâ iy şehr-i 'aâtâ merhabâ iy şehr-i cûd
 Hâk seni virdi hidâyet cümle mü'min kullara
 Merhabâ iy şehr-i 'aâtâ merhabâ iy şehr-i cûd

Mü'minler göñli açılıp şâd u hurrem oldılar
 Zîkr ü tesbîh ü terâvîh kılmâğa cem' oldılar
 Rahmet-el-lil 'âleminsin cümle 'âlem bildiler
 Merhabâ iy şehr-i 'aâtâ merhabâ iy şehr-i nûr

Gökler kapısı açılıp çok 'aâtâ'lar buldılar
 Yer gök ehli şaf şaf olup bir araya geldiler
 Açılıp uçmak kapısı cennet içre girdiler
 Merhabâ iy şehr-i 'aâtâ merhabâ iy şehr-i cûd

Gündüzüñ şâim olanlar gice kâim oldılar
 Nice türlü 'izzet ile saña ikrâm kıldılar
 Sen şeffî' ol yarın anda cürm ü 'işyân kıldılar
 Merhabâ iy şehr-i 'aâtâ merhabâ iy şehr-i cûd

Îlâhî bize rahmet kıl bu ayuñi hürmetine
 Suçumuz 'afv it Îlâhî habîb'üñi 'izzetine
 Bursevî'yi dostlaruñla lâyıq kıl hizmetine
 Merhabâ iy şehr-i 'aâtâ merhabâ iy şehr-i cûd

B. 22a

 Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Makşûdı seni bulmak imiş
 Yoluña cân vermek imiş
 Cemâlûñ görmek imiş
 Mevlâm meded senden meded

‘Âşık seni kande bula
 Yâ nicesi haber ala
 Meger senüñ luţfuñ ola
 Mevlâm meded senden meded

İçür ‘aşkuñ şarâbından
 Geçir zulmet hicâbından
 Şun bugün vuşlat âbından
 Mevlâm meded senden meded

Luţfuñ ile eyle nazâr
 Dâim kılam senden hazer
 Dostum cemâliñi sezer
 Mevlâm meded senden meded

Göster cemâlûñ ‘âşıkâ
 Vaşluñ nâsib it şadıka
 ‘Âşık yüregi yanıkâ
 Mevlâm meded senden meded

Hasret odına yandırma
 Firâkuñ ile göndürme
 ‘Aşkuñ nûrını söndürme
 Mevlâm meded senden meded

Cümlenüñ maţlubı sensin
 Kamunuñ maqşudı sensin
 ‘Âşikuñ cânına cânsın
 Mevlâm meded senden meded

Bursevî’ye kıl hidâyet
 Rahmetüñe yok nihâyet
 ‘Aşkuñ eyledi melâmet
 Mevlâm meded senden meded

A. 21, B.102b

-
- (1a) Makşûdı: Makşûd (B)
 (1b) Vermek: Virmek (B)
 (1c) Cemâlûñi: Cemâlûñ (B)
 (6b) Firâkuñ ile göndürme: Firâk zehrine kandurma (B)
 Şiir, duraksız 8’li hece ile yazılmıştır. (İ) nüshasında yoktur

HARFÜ'R-RÂ

19

Yâ Mevlâm bu göñlüm
 Seni bulmaq diler
 Dahı 'aqlum bilüm
 Saña irmek diler

Yakın eyle beni
 Gündüz eyle düni
 Sen cümleden Ganî
 Seni görmek diler

Vir 'ilm-i hikmetün
 Naşib eyle rif'atün
 Bu göñlüm şöhetün
 Arzulayup diler

Da'vet eyle bizi
 Varup sürem yüzi
 Göñlimün niyâzi
 Cemâliñi diler

Mağv eyle vücûdum
 Tekrâr kıl sücûdum
 Yâ Rab sen mevcûdum
 Seni senden diler

Derdüñe mübtelâ
 Çekmişem çok belâ
 Nazar kıl ben kıla
 Dâim seni diler

Göñlüme eglence
 Kõmazam olınca
 Ararum bulınca
 Göñlüm vaşluñ diler

Za'ifün murâdı
 Sen yâ Ganî Hâdî
 Lezzetüñi taddı
 Dâim seni diler

A. 30b

Bu şiir (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
 Bu şiir 6'li hece vezniyle yazılmıştır.

Hakk'a dost olunaydı
Kâmil yavuz dervîşler
Cân namâzı kılındı
Uymadıñuz dervîşler

Mürşid-i kâmil imâm
Uyanlar buldı selâm
Anlaruñ emrine râm
Olmadıñuz dervîşler

Mürşid geçmiş mihrâba
Başın komuş türâba
Bugün vuşlat-ı âba
Çanmadıñuz dervîşler

Mürşid sözün tutmazsın
Dost yolına gitmezsin
Ahde vefâ itmezsin
Çanı ikrâr dervîşler

Zikr-i Hakk'a gelmezsin
Bu meydânda yanmazsın
Allah deyüp dönmezsin
Çanı îmân dervîşler

Çıdâñuz yiyüp içmek
Nefs hevâsına uçmaq
Müzeyyen donlar biçmek
Çan'atıñuz dervîşler

Bu gafletde kaldıñuz
Nefs odına yandıñuz
Dünyâya aldandıñuz
Hep tapdıñuz dervîşler

Bu yolda cân virmeyen
'Aqlın başa dermeyen
Dost yüzini görmeyen
'Âşık mı olur dervîşler

'İlm-i bâtın bilmeyen
Bir me'ânî almayan
Aşıl fargı bilmeyen
Aşla irmez dervîşler

Şeyhe teslim olmayan
Dâim hizmet kılmayan
Nefsüfî idrâk itmeyen
Hakk'ı bilmez dervîşler

Yarın anda hâl n'ola
.....

B. 30a

**Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
Şâirin mahlas beytinin de yer aldığı şiirin son kısmı
(B) nüshasında eksiktir.
Bu şiir 4+3= 7'li hece vezniyle yazılmıştır.**

Gelüñ varalum Şâm'a
 Sorı hisâb Şâm'dadur
 Üçler yediler kırklar
 Cümlesi bil Şâm'dadur

Enbiyâ cümle veli
 Buldılar aña yolu
 'Ömer Oşmân'ı 'Alî
 Nazarı bil Şâm'dadur

Cümle şehirden ulı
 Maqbûldür anuñ kulu
 Kâ'betu'llâh'ıñ yolu
 Gel ara bul Şâm'dadur

Dediler Şâm'a şerîf
 Vaşfın iderler ta'rîf
 Varmayanlara hayıf
 Zevk ü seyrân Şâm'dadur

Îsâ gökden Şâm'a ine
 Kırk yıl pâdişâh ola
 'Âlem nûr ile dola
 'Adâlet bil Şâm'dadur

Cümle hâcı cem' olup
 Bir araya derilüp
 Gıtmege hâzır olup
 Göç yarağı Şâm'dadur

Emr-i hâc durur başı
 Gel olma aña nâşî
 Dökerler gözden yaşı
 Âh u efgân Şâm'dadur

Bak 'âşıkıñ sözünü
 Örtmüş ma'nâ yüzini
 Dilersen dost yüzünü
 Bursevî bil Şâm'dadur

B. 34a

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
 Bu şiir, 7'li hece vezniyle yazılmıştır.

Ehl-i 'irfân içinde
Mısr ile Şâm kâdedur
Dört kûşenüñ içinde
On iki imâm kâdedur

Şol gâyb erenleri
Bugün gel bul anları
Giyer siyâh donları
Hızır İlyâs kâdedur

Bu dünyâda gülmeyen
Zulmet içre kalmayan
İçüp anı ölmeyen
Âb-ı hayat kâdedur

İnse cinne hüküm iden
Dâim Hakk'a şükr iden
Sun'-ı Hakk'ı fikr iden
Sırr-ı gönül kâdedur

Bu sağ ile sol nedir
Yâ ikisi bir midür
Yohsa gizli sır midür
Seyrân eyle kâdedur

Bu cihânı var iden
Kendüñi nihân iden
Kudretin izhar iden
Cânâ cânân kâdedur

Cümle 'ilmüñ 'âlimi
Sen bilürsin hâlimi
Bursevî su'âlini
Bil cevâbı kâdedur

B. 34b

Bu şiir, 4+3= 7'li hece vezniyle yazılmıştır.
Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Cümle varlık Hakk'ıdır
 Cümlesi Hakk'dan gelir
 Ol bize emânetdü
 Yine ıssına kalur

Birgün şâhibi ister
 Getür n'eyledüñ göster
 Hakk isbi hakk'ın ister
 Birgün senden hep alur

Sanma varlık senüfidür
 Bil ol bâkî yârufidür
 Cümle 'âlem anufidür
 Aşlına rücû' kıtur

Mağrûr olma varlığa
 Uğrarsın bil darlığa
 Gel râzî ol yokluğa
 Dost yoklukda bulunur

Aldanma nefs-i mâre
 At bugün anı nâre
 Muşî ola ol yâre
 Gör dost aña ne kalur

Virür türlü ni'metler
 Dahı ider 'izzetler
 Gelür Hakk'dan rahmetler
 Günâhı afv olunur

Qurtılır zemâyimden
 Ayrılır bahâyimden
 N'olursa 'alâyimdem
 Hepsini Hakk'dan bilür

Döner Hakk'a yüzünü
 Bilür kendü özünü
 Gayrıdan yumup gözünü
 Bursevî fânî olur

B. 82b

Bu şiir, duraksız 7'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Dost yolına gitmege
 Bir kılavuz ad ister
 ‘Ahde vefâ itmege
 Kavle şâdık yâr ister

Bir mürşidiñ destinden
 Geçüp kendi kâsdından
 Haber ala dostundan
 Hakk’ı bilür pîr ister

Teslîm idüp kendözin
 Kabûl eyleye sözün
 Gayrıdan yuma gözün
 Şoyunup ‘üryân ister

Ölmezden evvel ölüp
 Yevm-ül hisâbı bilüp
 Kalbden gubârı silüp
 Göñül mücellâ ister

Gice gündüz ağlayup
 Neye geldi anlayup
 Hakk’ı seyrân eyleyüp
 Sırdan haberdâr ister

Bursevî’nüñ cevâbı
 ‘Âşıklara hitâbı
 İster iseñi şevâbı
 Tebdîl-i nâr nûr ister

B. 106a

Bu şiir, 4+3=7’li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Cân terkini urmayan
Ol bugün 'âşık mı olur
Hem 'ahdine durmayan
Kavline şâdık mı olur

Cân u başdan geçmeyen
Dost iline göçmeyen
'Aşk şarâbın içmeyen
Ol bugün ayık mı olur

Nefs-i mârî yakmayan
Putlarını yıkmayan
Ad Mecnûn'a takmayan
Kulluğa lâyıq mı olur

Nârı nûrî bilmeyen
'Azmi nûra kılmayan
Kâlden pası silmeyen
Dîdâre lâyıq mı olur

Dost 'aşkına yanmayan
Hâk Hâk deyüp dönmeyen
Bu şarâbdan kınmayan
Mest-i lâ-ya'kıl mı olur

'Aşkdan eşer olmaya
Hem yüregde dolmaya
Yüz şararup şolmaya
Dosta ol 'âşık mı olur

Ġaflet ile kâlanuñ
Bu dünyâyâ dalanuñ
Dâim meyil kılanuñ
Ma'bûdı Hâlik mı olur

Bursevî gel 'âkıl ol
 Dîn yolında şâdık ol
 Dâim Hakk'a tâlib ol
 Olmayan şâdık mı olur

A. 19b, B.102a

(1a) Cân terkini: cânî terkini(B)

(2b) Dost iline: cânân iline(B)

(3c) Ad Mecnûn'a takmayan: 'aşk kemendin
 takmayan(B)

(4b) 'Azmi nûra kılmayan: nefse 'azâb kılmayan(B)

(6b) Hem yüregde: hem yürege(B)

(8a) Bursevî gel gel: Bursevî gel(B)

Bu şiir, 4+3=7'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Gel berü aç gözüñi
 Añla bil aşluñ nedür
 Görme kendü özüñi
 Nazar kıl haşmuñ nedür

Neden geldüñ yâ neye
 Añla aşluñı duya
 Nefsi ço rûha uya
 Nefisle rûhuñ nedür

Vücûduñ şehrine dâl
 Kankısı olursa hâl
 Yâ zehr olur yâhûd bal
 Zehir nedür bal nedür

Vücûduñda 'anâşır
 Cümle a'zâña nâzır
 Hükmi bilsen de hâzır
 Tebdîl-i tağyîr nedür

Vücûduñda devr iden
 Gice gündüz seyr iden
 Bu göñüle cevri iden
 Alup viren yâ nedür

Kimdür göñül şehrinde
 Hükmi eyleyen tâhtında
 Yazar dâim zahrinde
 Okuduñ mı yâ nedür

Göñül levhine yazan
 Ma'mûr eyleyüp düzen
 Lâ-mekân olup gezen
 Göñül nedür hâl nedür

Ay u gün levh u kalem
 'Arş u kürs dahı 'âlem
 Sırrını yazar kalem
 Añladuñ mı yâ nedür

Bursevî arz u semâ
Cümlesi 'ibret-nümâ
Olmayup aña hümâ
Sifîde kalan yâ nedür

A.48a, B.69b

(5a) Vücûdunda: yürekde(B)

Bu şiir, 7'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Hakk'ı seven 'âşıklar
 Hâk yolında çalışur
 Dîn yolında şâdıklar
 Hâk dostına buluşur

Girürler Hâk tarîka
 Teslîm olurlar Hâk'â
 Gelüben 'aşk-ı şevka
 Varup mevce qarışur

Deryâ gibi cûş idüp
 'Aşk şarâbın nûş idüp
 Bu cânı ser-hoş idüp
 Dost şöhetine irişür

Görür meclis-i 'âlî
 İçer âb-ı zülâli
 Hayrân olup bu cânı
 Varup aşla ulaşur

Varını kılup fidâ
 İrişür sem'a nidâ
 Görinür sırr-ı Hudâ
 Ol dost ile görüşür

İrer zevk u seyrâna
 Vaşl olur ol cânâna
 'Aşk ile gelüp meydâna
 El çevgâna yapışur

Girüp 'aşk meydânına
 Kıyar bugün cânına
 'Aşk silâhın yanına
 Aşup cenge duruşur

Nefs 'askerin kırmağa
 Qal'aların almağa
 Bursevî feth kılmağa
 Ceng etmege duruşur

A. 53b, B. 74a

(8d) Etmege: itmege (B)

Bu şiir, 4+3=7'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Kurulmuş meclis-i 'âli
 Hû hû derler yâ hû derler
 İçmişler âb-ı zülâli
 Hû hû derler yâ hû derler

Oturmuş cümle enbiyâ
 Dahı cem' olmuş evliyâ
 Şûretâ degil ma'nîyâ
 Hû hû derler yâ hû derler

Şunmuş 'aşk şarâbın sâkî
 Mest eylemiş bu 'uşşâkı
 Görinüp ol yâr-ı bâkî
 Hû hû derler yâ hû derler

Emrine fermân olmuşlar
 Hamd ü senâlar kılmışlar
 Ol Muştafâ'ya uymuşlar
 Hû hû derler yâ hû derler

Zikr iderler Hâk'ı dilde
 Bülbül-veş ötüp gülde
 Medh iderler dün ü günde
 Hû hû derler yâ hû derler

Meleklerle qarışmışlar
 Ululara irişmişler
 Dostuñ haberin almışlar
 Hû hû derler yâ hû derler

Bursevî zevk ü seyrâna
 'Azm idüp gider cânâna
 'Âşıklar gelüp meydâna
 Hû hû derler yâ hû derler

B. 18b

Bu şiir, duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

uldan aleb olmayınca
 Hak'dan 'inayet mi olur
 Maşudı Hak olmayınca
 Hak'dan hidayet mi olur

Habibe ümmet olmayan
 Dahı sünnetin utmayan
 Sırrını idrak itmeyen
 Yarın şefa'at mi bulur

Bir mürşide baş egmeyen
 Kendüni teslim itmeyen
 Ruz u şeb hizmet kılmayan
 Ya'nı muradat mı bulur

ölmezden evvel ölmeyen
 Hem dahı hisab olmayan
 Hakk'ı kendunde bulmayan
 albi selamet mi bulur

Bugün Sırat'ı geçmeyen
 Cennet bağına uçmayan
 Kevşer şarabın içmeyen
 Ebedı hayat mı bulur

Cennet babını açmayan
 'Azm idüp dosta goçmeyen
 Dost şarşusunda uçmayan
 Ol zatı şıfat mı bilir

şağından alan beratı
 Anlardur bulan necatı
 Cennetde ebed hayatı
 Bursevı nihayet mi olur

B. 32b

Bu şiir (A) ve () nüshalarında bulunmamaktadır.
 Bu şiir, duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Görünî gâfillerün hâlin
 'İbâdetde kehel olur
 Göriceğiz 'aşkuñ nârın
 Kaçan yanmaz sehel olur

Yanar nefstün ateşine
 Sa'y eder dünyâ işine
 Düşer anuñ teşvîşine
 Yarın nâra mehel olur

Râh-ı Hâk' dan iğrâz ider
 Nefs yolunda pervâz ider
 Dünyâ için feryâd ider
 Şikârı bil cife olur

Takdire şalar Hâk işi
 Hâk yolına egmez başı
 Ehl-i Hâk' a olur nâşî
 Münâfiklar echel olur

Söyleseñ söze inanmaz
 Aludur gâfil uyanmaz
 Dünyâ işinden uşanmaz
 Zikr-i Hâk' da kehel olur

Dünyâyı hep versen doymaz
 Naşîhat eyleseñi koymaz
 Yüzünü Hâlik' a dönmez
 Bil 'azâba mürsel olur

Gâfillerün hâli böyle
 Râzuñi ehline söyle
 'Âşıklerle şohbet eyle
 Sırr-ı Hâk' a mehel olur

B. 37a

Bu şiir, duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Bu kâlbe yazılan yazı
 Göñlünde gizledi zârı
 Anuñ için eyler niyâzı
 Dost cemâlin görmek diler

Arar dostını bulmağa
 Diler ol yâre varmağa
 Öñinde dîvân durmağa
 Dost cemâlin seyrân diler

Dosta müşkîllerin şorup
 Gizli sırlar 'ayân olup
 Dostuñ cemâlini görüp
 Çün zevk ile seyrân diler

Dost göñüle gelüp kona
 Göñül yüzün Hâkq'a döne
 Dost ile âşîna ola
 Dost vişâlin seyrân diler

Dostuñ envârını görüp
 Kâlbden ağıyârını silüp
 Dost yüzine hayrân olup
 Cemâlini seyrân diler

Göñülde buldılar Hâkq'ı
 Görinür ol yâr-ı bâkî
 İçürüp 'âşîka sâkî
 Dost cemâlin seyrân diler

Bursevî'nüñ sensin varı
 Terk ider nâmûs u ârı
 Göñül her dem idüp zârı
 Dost cemâlin seyrân diler

B. 49b

Bu şiir, duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Añla kadîm-i lâ-yezâl
 Ki ol Kerîm ü bî-zevâl
 Dahı tecellî-yi zü'l-cemâl
 Kıldığı yer nerdedür

Kerem kâni Kerimü'l-zât
 Esirger uşâtı bizzat
 İnsânı kendüye mir'ât
 Kıldığı yer nerdedür

Yaratdı evvel Âdem'i
 Âdem'e virdi Hâtemi
 Âdem ü Havvâ mâtemi
 Kıldığı yer nerdedür

Gör ol mürüvvet şâhibini
 Açdı çün cennet bâbını
 Cebrâ'îl Âdem türâbını
 Alduğı yer nerdedür

Kabz-ı rûh ider 'Azrâ'îl
 Vaħyi getirüp Cebrâil
 Ki yarın şûrı İsrâfil
 Çalduğı yer nerdedür

Gör ol zü'l-celâli ve'l-ikrâm
 'Âşıqlara kıldı selâm
 Mûsâ ile bifi bir kelâm
 Kıldığı yer nerdedür

B. 93a

Şiirin sonu (B) nüshasında bulunmamaktadır.
 Bu şiir, duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır

Göñül haber almak diler
 Arar dâim dost kandedür
 Dostun hayâline yeler
 Sürer dâim dost kandedür

'Aqla eydür haber virseñ
 'Aceb dost kande düzelseñ
 Hemân tek cemâliñ görsem
 Haber vir ol dost kandedür

'Aql göñüle gör ne der
 Dost ilini bilüp gider
 Hâk saña tecellî ider
 Dost taht-gâhı sendedür

Göñül eydür refikim ol
 Senüfle Hâk' a bulam yol
 'İlm u mâ'arifinden bol
 Bilür baña dost kandedür

'Aql idüp baña uyarsañ
 Nefsüñi murâdını korsañ
 Dostuñ râhnümâ derseñ
 Dosta râh yine sendedür

Göñül 'aql ile bir oldı
 Ol dostı kendüde buldı
 Ol vakit dostuña irdi
 Göñül dost ile zindedür

Bursevî kalb-i insânda
 Ol dost dağı mihmânda
 Dağı ne varsa cihânda
 Cümlesi saña bendedür

B. 99a

Bu şiir, 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Göñül Hâk'ı bulmağ diler
 Anuñ çün âh u zâr eyler
 Dost cemâlin görmek diler
 Gice gündüz feryâd eyler

Diler dostuñ vişâlini
 Verür yolna varını
 Bulmağ diler gör yârını
 Durmaz hemân cevân eyler

Gâhî 'arşı idüp seyrân
 Feleklerle döner devrân
 Gâh kendözin ider hayrân
 Gözi yaşın 'ummân eyler

Gâh gayrıdan olur 'üryân
 Nâr-ı 'aşka yanar biryân
 Dost yoluna olur qurbân
 İsmâ'îl-veş qurbân eyler

Kâh dost ile bâzâr ider
 Bülbül-veş gülzâr ider
 Kâh bu cândan bizâr ider
 Manşûr-veş berdâr eyler

Gâhî seyyâh olup gezer
 Dâim Hâk'dan eyler hâzer
 Gâhî bu dünyâdan bezer
 Bursevî'yi 'üryân eyler

A. 20b, B. 102b

(1a) Göñül Hâk'ı bulmağ diler: 'âşık kendini
 yakmağ diler (B)

(1d) Gice gündüz: hiç duramaz (B)

(2c) Bulmağ diler gör yârını: göñül diler gül yârını (B)

(3b) Feleklerle: 'âşık durmaz (B)

(4a) Gâh gayrıdan: cânı terk idüp (B)

(4c) Yolına: yolunda (B)

Bu şiir, 4+4=8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Görüş Mansûr'ı 'aşkından
Niçe eylediler ber-dâr
Za'îf bülbül gül şevkinden
Niçe eyledi âh u zâr

Ki derde etdi mübtelâ
Arar bülbül güli bula
Mansûr'a etdiler belâ
Eylediler dâra ber-dâr

Gör Nesîmi'ye n'etdiler
Şoyuben 'üryân etdiler
Öldürmege kaçd etdiler
Tutup Nesîmi'yi agyâr

Mecnûn bakmadı Leylâ'ya
'Âşık oldu ol Mevlâ'ya
Düşdi bir özge deryâya
Hiç yog idi aña kenâr

Gör 'aşk 'âşıklara n'cyler
'Âşık dahı neler söyler
Âhir başına kaçd eyler
Bu tatlu cânına kıyar

'Âşıklardan alup sırrı
Cümlesinden idüp beri
Gülhen idüp aña yeri
Cânını odlara koyar

Bursevî 'aşk cevherini
Kılbde buldı gevherini
Görelî 'aşkuñ baħrini
Kendüni 'ummâna şalar

A. 21b, B. 103a

- (4d) Hiç yog idi aña kenâr: bulunmadı aña kenâr (B)
(5c) Âhir başına: baş ile cânna (B)
(6b) Cümlesinden: iki cihândan (B)
(7b) Kılbde buldı: aldı şatdı (B)
Bu şiir, 8'li hece vezniyle yazılmıştır.
Bu şiir, (1) nüshasında bulunmamaktadır.

36

Yâ Rab seni bulmağa
 Ne çâre kılsun 'âşıklar
 Kim saña lâyıq olmağa
 N'eyesün n'etsün 'âşıklar

Yüreklerin yaqsunlar mı
 Gözyaşın aqıtsunlar mı
 Yâ 'aqlı dağıtsunlar mı
 N'eyesün n'etsün 'âşıklar

Senden yardım olmaz ise
 Hidâyetüñ irmez ise
 Feyzüñ dahı gelmez ise
 N'eyesün n'etsün 'âşıklar

Gayrı kime yalvarsunlar
 Seni kande arasanlar
 Yâ sensiz nice olsunlar
 N'eyesün n'etsün 'âşıklar

Gelmişler saña ağlayu
 Cân ile ciger dağlayu
 Senüñ rahmetüñ dileyü
 Qapuña gelmiş 'âşıklar

Dost senüñ için yanarlar
 Lâ-mekân olup dönerler
 Senüñ cemâlüñ dilerler
 N'eyesün n'etsün 'âşıklar

Bursevî eyle yarağı
 Bunda kimse qalmaz bâkî
 Şunmayınca câmin sâkî
 N'eyesün n'etsün 'âşıklar

A. 31b

Bu şiir, 8'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

37

Yâ Rabbi bî-çâre göñlüm
Senden yana varmak diler
Dağı bu ‘aql ile bilüm
Dâim saña irmek diler

Gözler cemâlünü gözüm
Sürmek diler saña yüzüm
Teslîm idüp çün saña özüm
Bu göñlüm çün virmek diler

Cümle a‘zâm kulluğuna
İkrâr ider birliğine
Dağı senüñ varlığına
Göñlüm dâim irmek diler

‘Ayân eyle sırlarunu
Şaç üstüme dürlerini
Şol bağçeden güllerini
Bu göñlüm çün dermek diler

Açılmış tâze güllerün
Durmaz öter bülbüllerün
Senüñ şol âşık kullarun
Dâim seni bulmak diler

Açıver göñlüm gözünü
Gayrısından sil özümü
Bursevî her-dem yüzünü
‘Ayân ile görmek diler

A.37b

Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
Şiir 4+4 = 8’li hece vezniyle yazılmıştır.

Görün yeryüzinde olan insân için
 Gökyüzinde melekler ağlaşırlar
 'Aşk odma yanan 'âşıklar için
 Gökyüzinde melekler ağlaşırlar

'Âşık kullar için yiyüp içmezler
 Dünyâ ni'metine elin şunmazlar
 Mü'minlerüñ guşşasından geçmezler
 Gökyüzinde melekler ağlaşırlar

Ol Hâk'dan diler 'âsî kulları
 Anlar için tesbîh ider dilleri
 İnsân için geyüp siyah donları
 Gökyüzinde melekler ağlaşırlar

Baş yire koyup istiğfâr iderler
 Hâk'dan yarlığanmak taleb iderler
 Gör mü'min kullar için sa'y iderler
 Gökyüzinde melekler ağlaşırlar

Cehennemüñ yollarında dururlar
 Mü'min kullara hep karşı gelürler
 Alup anları uçmağa giderler
 Uçmak ni'metine ulaştırurlar

Seyr etdürüp anlara dost illerin
 Dahı koçudurlar ma'nâ güllerin
 'Âşık-ı şâdıkuñ alup ellerin
 'Azm eyleyüp dosta irüşdürürler

İy Bursevî eyle Hâk'a dilekler
 Görince devr ider durmaz felekler
 Gökyüzinde insân için melekler
 Rûz ü şeb âh eyleyüp ağlaşırlar

B. 23a

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır

Dün ü gün nefs-i şeytâna uyanlar
 Hâk korkusın koyup halkdan korkanlar
 Cehennem 'azâbını unudanlar
 İstîgfâr tevbeye gelüñ gâfiller

Birgün su'âl eder Hâk bizden anı
 Suâl itmez şanmañ viren bu cânı
 Cevâb vermeyenüñ nâr ola yeri
 İstîgfâr tevbeye gelüñ gâfiller

Hâk kağî peygamber nâ'ibi ola
 Cümle mañlûkat mañşere cem' ola
 Münâfıklarufi yüzi kara ola
 İstîgfâr tevbeye gelüñ gâfiller

İstîgfâr tevbe kıomaz göñülde pas
 Mü'minüñ âyînesidür zıkr-i hâş
 Münkir inkârdan geçmez başını kes
 İstîgfâr tevbeye gelüñ gâfiller

İy Bursevî nefs-i şeytâna uyma
 Dergâh-ı 'alîden yüzüñ çevirme
 Bu 'ömrüñ sermâyesin yile virme
 İstîgfâr tevbeye gelüñ gâfiller

B. 38a

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Tâlib-i Hâk olan dârü'l-fenâda
 Terk idüp dünyâdan geçmek gerekdür
 Rûz u şeb sa'y idüp râh-ı beğâda
 Dünyâdan uqbâyâ göçmek gerekdür

Terk idüp dünyânüñ zevk ü şafâsın
 Geçe bu nefis-i emmâre hevâsın
 Vîrân eyleyüben yurdun yuvasın
 Dostuñ illerine göçmek gerekdür

Virmeyüp it nefisini murâdını
 Görmeye hem lezzetini tadını
 Bilmeyüp çün ağyâr ile yâdını
 Terk idüp anlardan geçmek gerekdür

Gice gündüz dervîşe Hâk yolında
 Dostun zikri ola dâim dilinde
 Şâdık ola her dem fi'ilinde
 Dostuñ perdelerin açmak gerekdür

Hâk yolında arturup takvâsını
 Terk eyleye bu dünyâ gavgâsını
 Kendözinde bulup Hâk sevdâsını
 Dostuñ hevâsına uçmak gerekdür

Nesîmî-veş şoyunup 'üryân ola
 Mansûru-veş aşılıp berdâr ola
 Gözleri kan cigeri biryân ola
 Şonıcağ dost zehrin içmek gerekdür

Bursevî 'âşık durur dildârına
 Rûz u şeb feryâd ider gülzârına
 Atılıp yanmak gerek 'aşq nârına
 Pervâne-veş şem'e uçmak gerekdür

B. 54b

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
 Şiir, 6+5 = 11'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu nâzik 'ömrüñ senüñ tamâm olunca
 Va'deñ yetdi gör yarağüñ deyeler
 Hûb cemâliñ sararuben solunca
 Va'den yetdi kıl yarağüñ deyeler

Mevlâ'nıñ emri ile 'Azrâ'ıl gele
 El sunup kaynağın cânıña ure
 Cân bülbüli ol hâzrete ire
 Qanı dosta armağânüñ deyeler

Eğfinde esvâbıñ bendi çözile
 Derneklerüñ hep dağılup bozıla
 Kabirden saña bir ev dizüle
 Gir içine mekânüñ bu deyeler

Qabriñ yaruben ol dem açıla
 Mü'min ü 'âsî çün anda seçile
 Münker Nekir saña oddan ağaçla
 Gelüp Rabb'üñ nebîñ kimdür deyeler

Eger mü'min ise vire cevâbın
 Âsân ide aña yarın hisâbın
 Münâfiq münkire idüp 'azâbın
 Gel bugün cevâbuñı virüñ deyeler

Bursevî 'âkıl iseñ kıl tefekkür
 Yarın anda n'olacağıñ it fikir
 Rûz u şeb dilüñden gitmesün zikir
 Gâfilleri cehenneme sürüñ deyeler

B. 90a

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Gel tâlib vücûduñ kitâbın okı
Sırrı yüzinden ders al 'ilmullâh gör
Şuhûd idüp andan didâr-ı Hâkık'ı
Gel berü aıla şıfâtullâhı gör

Afilar isen mazhar-ı insân durur
Kalb-i insânda ol dost mihmân durur
'Âşıkâ cân olan cânân durur
Cümleyi ki iden zâtu'llâhı gör

Cümle eşyâ zâtı ile kâ'im dürür
Yene cümlesinden ol dâim dürür
Yerde gökde cümleye hâkim dürür
İrişür cümleye emru'llâh'ı gör

Qudretin insâna verdi ol Ganî
Niçün idrâk eylemezsin sen seni
Qandedür yâ kankıdur ol dost kıanı
Kıl ziyâret sırr-ı vechu'llâhı gör

Kalb-i insân beyt-i yezdândur veli
Yene andan buldılar dosta yolu
Elest* hıfâbına idüp belî
'Ahde vefâ iden rûhu'llâhı gör

'Âşık iseñ Bursevî'den al haber
Şâdık olan bugün gayrıyı n'ider
Ref' eyle aradan hicâbı gider
'Ayân-ender-'ayân sırru'llâhı gör

A. 11b

*Rabb'in, Ademoğullarından, onların bellerinden zürriyetlerini almış ve onları kendilerine şahit tutarak: 'Ben, sizin Rabb'iniz değil miyim? (demişti) Evet,(buna) şahidiz, dediler. Kıyamet günü biz bundan habersizdik, demeyesiniz." (A'râf 7/ 172)
Bu şiir, (B) ve(İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Göfûl 'âşık durur dostı görmege
Tâlib durur dâim Hâkık'ı bulmağa
Diler dostuñ vişâline irmege
Rûz u şeb âh idüp dîdâr arzular

Akıdup gözinden kan ile yaşı
Âh ile zâr ider kendüye aşı
Düşüp ğurbetlere terk ider başı
Rûz u şeb âh idüp dîdâr arzular

Ġarîb olup düşer ğurbet illere
Halk içinde düşüp dâim dillere
Bülbül-veş öter dâim güllere
Rûz u şeb âh idüp dîdâr arzular

'Azm eyleyüp gider dost yollarına
Varup karışur dost bülbüllerine
Dostuñ şevki düşüp göñüllerine
Rûz u şeb âh idüp seyrân arzular

Yanar dost 'aşkına pervâne gibi
Girür Hâk yolına merdâne gibi
İçer 'aşk şarâbın mestâne gibi
Rûz u şeb âh idüp dîdâr arzular

Görünmez gözine ğayrınıñ varı
Dost yoluna terk ider cümle varı
Göstere mi cemâlin deyü Bârî
Rûz u şeb âh idüp dîdâr arzular

Bursevî âh ider cigeri biryân
İsmâ'îl-veş ider cânını kurbân
Bu dertlü cânuma sendendür dermân
Rûz u şeb âh idüp dîdâr arzular

A. 20a, B. 102a

(2b) Kendüye aşı: kendüde işi (B)

(3b) Dâim: kamu(B)

(4d) Seyrân: dîdâr (B)

Bu şiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Yene artdı bu göñlimün firâkı
 Rûz u şeb âh u zâr idüp iñiler
 Qarârı bî-qarâr yoqdur durağı
 Dün ü gün âh u zâr idüp iñiler

Bu dünyâyı başıma eyledi dâr
 Yüregümi yaqub eyledi pür-nâr
 Diler dostun vişâlin leyl ü nehâr
 Rûz u şeb âh u zâr idüp iñiler

Diler dâim ‘azm eyleye dostına
 Murâdı irişmek durur qaşdına
 Bu ‘aşq çevgânıñı alup destine
 Ruz ü şeb âh u zâr idüp iñiler

Yağın olmak ister bugün Hudâ’ya
 Nazar kılmaz hergiz zevk ü şafâya
 Cümle varı virür dosta hedâye
 Rûz u şeb âh u zâr idüp iñiler

‘Acebdür göñlimüñ derd-i nihânı
 Bilinmedi aşla nâm u nişânı
 Aqıdup gözümdeñ yaş ile qanı
 Rûz u şeb âh u zâr idüp iñiler

Bu göñlimün derdine çâre senden
 Yâ Rabbi râzuñı gizleme añdan
 Meded yoqdur sultânım baña benden
 Rûz u şeb âh idüp göñlüm iñiler

Bursevî’ nün göñline eyle nazar
 Sentüñ cemâlüñi her dâim sezer
 ‘Arz idüp hâlini dîvâna yazar
 Rûz u şeb âh idüp göñlüm iñiler

A.28b

Bu şiir (B) ve(İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Bu şiir 6+5=11’li hece ölçüsüyle yazılmıştır.

Son iki dizenin nakarâtı diğerklerinden farklıdır.

Gene artdı yüregimüñ yâresi
 Âh idüp yürekde cânım iñiler
 Bulunmadı bu derdimüñ çâresi
 Âh idüp yürekde cânım iñiler

Oldı yine cigerüm pâre pâre
 Kalmadı tâkatüm oldum bî-çâre
 Yağdı beni atup bu 'aşk-ı nâre
 Âh idüp yürekde cânım iñiler

Derdüm katî kararum yok şabr idem
 Mekânım lâ-mekân yâ kânde gidem
 Baña benden çâre yokdur yâ n'idem
 Âh idüp yürekde cânım iñiler

Ezelde bu 'aşk başumda yazı
 Bu gönül durmayup eyler niyâzı
 Komadı huzûr rahat olam şâdî
 Âh idüp yürekde cânım iñiler

Gicelerde akar yaş ile kanım
 Dost yolına terk idüp varım cânım
 Kararım bî-karâr yokdur mekânım
 Âh idüp yürekde cânım iñiler

Yanaram derd ile iderem âhı
 Görünmez gözüme dünyânın çarhı
 Katî hayrân olur bu 'aqlım gâhî
 Âh idüp yürekde cânım iñiler

Zâ'îf bu derde giriftâr olalı
 Zâr ider ol dostuñ 'aşkı geleli
 Varımı ol dostu fidâ kılalı
 Âh idüp yürekde cânım iñiler

A. 29a

Bu şiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Gelũñ zârı kıluben ağlaşalum
 Akıdalum gözden kıan ile yaşlar
 Başımız açup türâba düşelũm
 Akıdalum gözden kıan ile yaşlar

Tazarrular idelũm ol Sübhân'a
 Hâcetimũz 'arz idelũm Sultân'a
 Kıabũl iderse cânımız kıurbâna
 Virelim yolına cân ile başlar

Şoyunup girelũm bugün meydâna
 Yanalum şöyle nitelim pervâne
 Mecnũnı-veş tâ olunca dıvâne
 Virelũm dost yolına cân ile başlar

Dilimũz zıkrine hem-râh idelũm
 Bu gözũl sırrını pinhân idelũm
 Dostuñ cemâlini seyrân idelũm
 Akıdalum gözden kıan ile yaşlar

Olalum dosta kıarşı mest-i hayrân
 Akıdalum bu gözden yaş ile kıan
 İçũp 'aşkıñ şarâbından 'âşıkân
 Virelũm dost yolına cân u başlar

Bursevî bendedür râhuñda fermân
 Meded senden olur bu derde dermân
 Gice gündüz idũp âh ile efgân
 Akıdalum gözden kıan ile yaşlar

A. 63a, B. 43a

(3d) Yolına: yoluna (B)

(3e) Cân ile başlar : cân u başlar (B)

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

47

Gel gönül aldanma fânî dünyâya
 Ğâfil olma âhîr şöî ölümdür
 Birgün sefer idisersin 'uqbâya
 Ğâfil olma âhîr şöî ölümdür

Birgün ecel gelür seni almağa
 Dünyâdan 'uqbâya sefer kıılmağa
 Hâzır ol gel Hâk'dan yaña varmağa
 Dünyâya aldanma şöî ölümdür

Türlü düzenlerüñ birgün bozıla
 Hayrun şerrüñ 'ayân olup yazıla
 Pes nice varasın kara yüz ile
 Dünyâya aldanma şöî ölümdür

Emr olup 'Azrâ'il cânufü ala
 Mâluñ mülküñ dökilüp bunda kıala
 Yarın anda hisâb u 'azâb ola
 Dünyâya aldanma şöî ölümdür

Şorucılar gelüp şori şorarlar
 Yolda bekçiler yüküñi ararlar
 Cevâb virmez iseñ 'azâb iderler
 Dünyâya aldanma şöî ölümdür

Tamunufü üstine köpri çekerler
 Mü'minler Şırâf'ı âsân geçerler
 Münâfıklar cehenneme uçarlar
 Dünyâya aldanma şöî vîrândur

Yarın mîzân terâzûyı kıurarlar
 Kışinüñ 'aybın yüzine ururlar
 'Âşîleri cehenneme sürerler
 Dünyâya aldanma şöî ölümdür

Hâk emr idüp berâtların vereler
 Etdükleri günâhları göreler
 Kendülere n'olacığın bileler
 Dünyâya aldanma şöî ölümdür

'Âşîler tamu içinde yanarlar
 Ol Resül'i Muştafâ'yı anarlar
 Şefâ'at eyleye deyi umarlar
 Dünyâya aldanma şöî ölümdür

Münâdîler çağırıp nidâ ide
Mü'minler cem' olup uçmağa gide
Bursevî bî-çâre 'aceb nic'ide
Dünyâya aldanma şofî vîrândur

A. 65b, B. 45b

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Bu şiir, 6+5= 11'li hece vezni ile yazılmıştır.

Mevt irüp vücûduñ fânî olunca
 Cümle dostlaruñ el-vidâ' deyeler
 'Ömür temâm olup ecel gelince
 Cümle dostlaruñ el-vidâ' deyeler

Hâk emr idüp defterüñi düreler
 Karşuñda müntezir olup duralar
 Alup cânıñu hâzrete ireler
 Gelüp dostlaruñ el-vidâ' deyeler

Ayrılasm dostuñdan yârânuñdan
 Niçe türlü zevk ile seyrânuñdan
 Şol sevgülü mâluñdan evlâduñdan
 Gelüp dostlaruñ el-vidâ' deyeler

Sefer eylesin fânî cihândan
 Geçesin bu fenâda cism ü cândan
 Çâre olmaya âh ile figândan
 Cümle dostlaruñ el-vidâ' deyeler

Şakîn yokdur bu dünyânuñ vefâsı
 Fenâ üzre qurılmışdur binâsı
 Atañ anafî kardeşuñ idüp yası
 Gelüp dostlaruñ el-vidâ' deyeler

Bu cihâna gelen âhir göçiser
 Ecel şerbetini birgün içiser
 Bu cân tenden 'urûc idüp çıkıser
 Gelüp dostlaruñ el-vidâ' deyeler

Bursevî'nüñ aqar gözleri yaşı
 Âh ile zâr ider kendüye aşı
 Tûrâba koyalar bu garîb başı
 Gelüp dostlaruñ el-vidâ' deyeler

A.68b

Bu şiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir, (B) ve (İ) nüshasında mevcut değildir.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Gel bu 'aşkuñ şarâbından bir kadeh nûş eylegil
 Bu şarâbı içmeyenler bil kim ol hayvânedür
 Gir bu 'aşk meyhânesine cânı ser-hoş eylegil
 Geçmez nâmûs u ârdan bil kim ol şeytânedür

Terk idüp cân u cihânı dosta karşı yenmeyen
 Girmeyen meydân-ı 'aşka dosta karşı dönmeyen
 Bugün bu 'aşkuñ bahırına atıluben dalmayan
 Girmeyen bahr-ı muhîte bil kim ol bî-gânedür

Pâk olup göñli ağıyardan göñlüni cem' itmeyen
 Farka düşüp "şırât-ı müstakim"* üzre gitmeyen
 Kendü mâ'nâsından bugün haqq'ı te'mîn etmeyen
 Bilmeyen firkat ile cem' bil kim ol vîrânedir

'Âşık-ı şâdık olan döndi yüzün Hâk'dan yana
 Cem' idüp göñlüni dâim Hâk'dan nazar kıldı ana
 Bursevî gel aç gözünü n'eyledün gör sen sana
 Bak vücûdun şehrine gör işlerüñ hüsrânedür

B. 26b

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
 *"Doğru yol, hak yol" Bizi doğru yola ilet. Fatiha 1/5

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

İy muqallid gel nazâr kııl 'âkıbet hâlüñi nedir
Şanma kim i'tibâr kıâle degildür bil hâldedür
Şûretüñi dönmişsin ammâ gel gör kim fâluñi nedür
Bağ kitâbuñida yazılan hayr midür yâ şer midür

'Ârif-i bi'llâh geçersin 'ilmüñi bilmiş gibi
Özüñi ulvî görürsin göklere uçmuş gibi
Ene'l-Hâk deyüp gezersin hicâbı geçmiş gibi
Bağ kitâbuñida yazılan hayr midür yâ şer midür

Şöyle mağrûr etmiş nefsüñi 'ayubıñı görmezsin
Mürşid-i kâmil geçersin görmedin dostuñ yüzün
Kulağüñi şağır işitmez şol evliyâlar sözin
Bağ kitâbuñida yazılan hayr midür yâ şer midür

İy mürâî put idinme halkuñ istikbâlini
Gir vücûduñ şehrine gör nefsün mekr ü alını
'İzzeti ol Hâk'dan iste vir yolında varuñı
Gör kitabüñida yazılan hayr midür yâ şer midür

'Âşık-ı şâdık olan çün yanar 'aşkuñ nârına
Yummaz gözin nazâr kıılmaz bu cihanuñ varına
Bursevî'nüñ sözü hâkdur uydun nefis mâriña
Bağ kitâbuñida yazılan hayr midür yâ şer midür

B. 28b

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Gel iy gâfil göñül virme bu dünyânuñ varına
 Birgün koyuben gidersin âhiri vîrânedür
 ‘Âkıl iseñ sen dañı kıma bugünüñ yarına
 Geçirme gafletde ‘ömrüñ bil şofı peşimânedür

Dâne-i dünyâ için gavgâyı terk eyle bugün
 Hâk virdügiñe kânî‘ ol yeter ol saña o gün
 ‘Âkıbet nice oliser fikr it her işüñ şonuñ
 Aña göre kıl tedârük ‘azmüñ ol sulţânadur

Her nefesde muntazırdur ‘Azrâ’ıl cân almağa
 Bu kıfesden uçup cânuñ verüp aşlun bulmağa
 Kıoyasın başuñ türâba çürüyüp mañv olmağa
 ‘Âkıbet birgün göçersin ‘azmüñ ol mekânadur

Münker ile Nekir’e hâzır etdüñ mi cevâbuñı
 Cân kıuşı bu tende iken añladuñ mı yazıñı
 Gel bugün cân gözünü aç gör bunda yarağuşı
 ‘Âkıl iseñ gel haber al bu derde çâre nedür

Furşatı fevt eyleme var ehl etegine yapış
 Sür yüzüñi eşigine sen dañı türâba düş
 Göstere saña yoluñı göresin sen dañı kıoş
 Rehberi olmayanuñ bil işleri hüsrânedur

Bursevî’nüñ tut sözini cânı vir cânâmı bul
 Bakma dünyânuñ yüzine göñlün olur şâkıñ ol
 ‘Âkıbet birgün gidersin bulmayasun mevte yol
 Kıurtulmazsın elinden aña kıaşdı cânâdur

B. 30b

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

İy göñül gel t̄alib ol kim sırr-ı ma'nâ kandedür
 Sen ki bir baħr-ı 'ummânsın gizli ma'nâ sendedür
 Buldılar ğavvâş olanlar dürr-i mercân sendedür
 'Âlem-i kübrâdur insân cümle varlık andadur

Dalmayanlar bu deñize gizli gevher bulmadı
 Zülmet içre ğark olanlar türlü cevher almadı
 Olmayan Hızır ile hem-râh âb-ı hayât bulmadı
 'Âlem-i kübrâdur insân cümle varlık andadur

Cümlesini insân için var eyledi ol Pâdişâh
 Emr idücek zâhir oldu cümle eşyâ' kâr-ı ğâh
 'İbret için yaradıldı yer ü gök şems ile mâh
 'Âlem-i kübrâdur insân cümle varlık andadur

Ol durur insân-ı kâmil her şeyin aşlın bile
 Her neye kılsa nazar ol görincek 'ibret ala
 Bursevî eydür bu sözi söyleden Hâkķ'dur dile
 'Âlem-i kübrâdur insân cümle varlık andadur

B. 51a

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

'Âkı̇l iseñi kı̇l nazır mısr-ı kı̇albde hâkim nedür
İns midür yâ cin midür yâ Yûsuf u Ken'ân midür
Ki göñül içinde gör kim hükm iden kimdür bugün
Nefs midür yâ rûh midür yâ cân ile cânân midür

Bu göñül bir şehre benzer şatu bâzâr andadır
Yokla gör metâ'uñu gel zer midür bakır midür
Bu beden kı̇al'adır aña cümlesini setr ider
Göñül rûha řâbi' olsa işleri hüsrân midür

Nefs olursa kı̇albde hâkim manzâr-ı şeytân olur
Ma'siyet olan göñülde anda dost mihmân midür
Terk idüp nefsüñ hevâsın dost hevâsına uçmayan
Kılmayan özüni şâfi ol bugün insân midür

Silince kı̇alb gubârın irişmez Hâk'dan nişân
Bulmayan kı̇albinde Hâk'ı ol ehl-i îmân midür
Bir göñülde 'aşk-ı hâkîkîden olmaya eser
Bursevî'nüñ sözi hâkdur Hâlik seyrân midür

B. 51b

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilün

‘Âşık iseñ gel berü gör zevk ile seyrân nedür
Vücûd-ı insânda dâim seyr eyle devrân nedür
Durmayup yine vücûd-ı gâfile nîrân nedür
Nefs hevâsından kurılan lezzet-i dünyâ mıdur

‘Âlem-i envâra ‘urûc eyleyen bil cân nedür
İrişür cânâneye seyr olunan cinân nedür
Hor olup sifli içinde gark olan çün yâ nedür
Olmayan Hızır ile hem-râh dağ olan hayvân mıdur

Vücûd-ı insânda aña câmi‘-i Kır‘ân nedür
VaHY olan Mûsâ kelime Tûr-ı Mûsâ kandedür
Âşık-ı şâdik olanuñ derdine dermân nedür
Ref‘ olup gözden hicâbı tecellî rahmân mıdur

Men ‘aref* sırrına bakup kim haberdâr olmayan
Bilmeyen nefsinî Hâkq’ı bir ma‘ânî almayan
Bursevî nakşını Hâkq’uñ kendözinde bulmayan
Görmeyen nakkâşını ol ma‘nide insân mıdur

A. 14a

Bu şiir (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

*“Kendini bilen Rabb’ini bilir.” (Bkz. Ahmed SERDAROĞLU, *Mevzûât-ı Aliyyü’l-kârî Tercemesi*, Ank., 1996, s. 118)

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Gel bugün zâhid yalân da'vâyı terk it fârîg ol
Bilmeyen nefsinî Hâkq'ı pes nice 'âlim olur
Görmedüñ sen râh-ı Hâkq'ı gâfile gösterme yol
Yolını añlayan ol tâlibe rehber mi olur

Hâk kelâmı sırr-ı Kır'ân'dan haberdâr olmaduñ
Sûret-i zâhirde kalduñ bir ma'ânî almaduñ
Bî-vücûd 'ilm-i ledüni okuyup añlamaduñ
Bilmeyen 'ilm-i ledüni ol bugün kâmil mi olur

Girüben meydân-ı 'aşka dosta karşı yanmayan
Bugün vuşlat şarâbını içüp dostdan kıanmayan
Feth olup müşkili varup bir mürşide tanımayan
Seçmeyen Hâkq'ı bâtıldan ol bugün 'ârif mi olur

Sen seni 'ârif şanursın ma'rifetden bî-haber
'Ârif oldur her kelâmuñ bile aşlın ser-te-ser
'Âşk gelicek 'âşıkı cümle hevâlardan keser
'Âşıkıñ 'aşkdur Burâğı 'âşıkâ nihân mı olur

Bursevî'nüñ Hâk kelâmı 'âşıkâ bürhân yeter
Her kelâmuñ aşlını fehm eyleyüp cândan dutar
Câhile ger söyler iseñ dürri yabana atar
Sûreti âdem olan yâ ma'nide insân mı olur

A. 14b

Bu şiir (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Bilmeyen kendü vücûdın hor olup a'mâ olan
 'Âlem-i zulmetde kalan vech-i cânân mı arzular
 Kılmayan envârı seyrân hâb-ı gafletde kalan
 Cürm ile 'işyân da olan vaşl-ı dîdâr mı arzular

Geçmeyen milk-i fenâdan tâlib-i dünyâ olan
 Tâlib-i Hâk olmayan kâmil îmân mı arzular
 Gice gündüz durmayup nefsüñ hevâsın dileyen
 Nefs-i şeytâna uyanlar derde dermân mı arzular

Çul olup Mevlâ'ya kim derûnî hizmet kılmayan
 Tutmayan emrini Hâk'ıñ luğ-ı ihsân mı arzular
 İçmeyen 'aşk-ı hâkîkinüñ cür'asından bugün
 Girmeyen meydân-ı 'aşka zevk u seyrân mı arzular

Ehl-i 'irfân meclisinden bugün 'üryân olmayan
 Nâr-ı 'aşka yanmayan hûr u cinân mı arzular
 İrmeyen Mısır ile Şâm'a şehri-ı kudsî görmeyen
 Bursevî'nüñ sözi hâkdur beyt-i rahmân mı arzular

A. 15b

Bu şiir (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Bihamdillâh göñül şehrine baqdum rûşen olmuş
 Kalmayup zerre hicâbı ayı gün kalbe doğmuş
 Açılmış bir kapu kim dost içinde levha konmuş
 'Âkıllı iseñi cân gözün aç anda Beytu'llâh'ı gör

Ref' idüp yüzden niķâbı görünür ol nûr-ı zât
 Görünicek dost cemâli kandurmaz beni furât
 Hayret-i kübrâya düşüp mahv olur 'akl-ı idrâk
 Göñül manzar-ı Hudâ'dur anda Beytu'llâh'ı gör

Kimdür ol kim bu hicâbı ref' idüp göre 'ayân
 Hâk tecellî eyleyüp her müşkili ola beyân
 Ol degildür âşikâre görine sırr-ı nihân
 Göñül manzar-ı Hudâ'dur anda Beytu'llâh'ı gör

Sırrı sır ehli yine seyrân iderler dem-be-dem
 Keşf olup 'arz-ı semâvât başarılar 'arşa kâdem
 Sidre makâmına irüp olurlar anda 'adem
 Göñül manzar-ı Hudâ'dur anda 'arşu'llâhı gör

Ol muķalliddür kim bugün ben Hâk'ı gördüm deyen
 Benliğinden geçmeyenler göremez Hâk'ı 'ayân
 Bursevî'ye kılma inkâr aç gözün gâfil uyan
 Göñül manzar-ı Hudâ'dur anda Beytu'llâh'ı gör

A.16b

Bu şiir (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Yâ İlâhî hasta gönlüm seni özler dâimâ
Luṭf idüp bir kez nazâr kııl 'âşık-ı bî-çâredür
Nefs elinden kııl halâş her-demde sen ol reh-nümâ
Eyle tevfiķüñ refiķ çün bu za'îf âvâredür

Nefs-i hannâsuñ elinden 'arz-ı hâl itmek diler
Rûz u şeb 'ilm ü 'amel defterlerin yuyup siler
İçe türlü mekr ile hîle idüp yüze güler
Ḳoma nefis elinde anı zîrâ meyli nâredür

Şol göñüle kim nazâr kılsañ göñül pür-nûr olur
'Âşkuñı rehber idünüp 'âķıbet seni bulur
Ma'rifet ma'deni olup ma'niden ma'nâ alur
Ḳoma bir ğayrı sevide kim göñül gençhânedür

Cümleyi ḳalb-i insândan gösterürsin iy Hudâ
Sır yüzinden 'âşık-ı şâdıķlara kılduñ nidâ
Bursevî-i bî-çâreye 'aşkuñ olupdur ğidâ
Ḳoma fûrķâdde zelîl dün gün yüregi yâredür

A.38b, B.60b

(2c) İçe: İşi (B)

(3a) Şol göñüle : her göñüle (B)

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

İy göñül gel 'âkııl iseñ kıl nazar Hâk sendedür
Cem'-i divân tâht-ı sultân hük-m-i sultân sendedür

Sen çün vezir-i sultânsın cümlesi hep bendedür
Müht-i sultân dest-i rahmân mülk-i sübhân sendedür

Cümlesine hük-m idersin ya'nî İskender gibi
Cümle şinvân şem'-i tâbân âb-ı hayvân sendedür

Ki şâhâne oturmuşsın milkde Süleymân gibi
Nür-ı nîrân sırr-ı insân cem'-i hayvân sendedür

Çünkü senden irişür 'âşıqlara dostdan hitâb
Cem'-i Kur'an 'arş-ı Rahmân 'ilm-i 'irfân sendedür

Hâk saña kıldı nazar senden saçıldı pes külâb
Gül gülistân bâğ u bostan 'ilm-i destân sendedür

Cümleye senüñ yüzüñden görünür zât u şifât
Beyt-i rahmân sırr-ı Furkân zevk ü seyrân sendedür

Cümle 'âşıqlara senden feth olur her müşkilât
'Ayn-ı 'ayân sırr-ı beyân şekk ü gümân sendedür

Çün sensin vesile-i Hâk ki senden oldı Mî'râc
Arz u semâ şems ü hümâ 'ibret-nümâ sendedür

'Âlem-i kübrâdır göñül Bursevî cân gözün aç
Lâ'l-i yâkût dürr-i mercân câna cânân sendedür

A. 43a, B. 65a

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilün

‘Âkıl iseñ gel nazâr kııl bağ vüçüduñ şehrine
 ‘Âlem-i kübrâda diyâr yoğla gör sende ne var
 Cümlesi kabzına almış gir vüçüdün bağrine
 Niçe dürlü mağlûkât var cümlesi hamle kıılar

Her biri bir ejderhâdur kâsd iderler hep saña
 Cümlesi bařıñ kâldurup dağılmışlar her yaña
 Kıurtarığör cânunı bir ziyân olmasun aña
 Cümlesi bend idüp bağla şağın cânâ şunar

Eger fırsat bulurlarsa helâk iderler seni
 Yâ niçün gâfil yürürsün âlet-i ĥarbüñ kâni
 Gel berü eyle tedârük kıurtar cân ile teni
 Yoğsa gâfilin arduñdan boynufa kıılıç şallar

Eger nuşret olmaz ise cümlesi gâlib olur
 Bağlayup cümle a‘zâfı çün seni bende kıılır
 Kıul idinüp cümle ‘uzvı anlaruñ hûkminde olur
 Kıankıısı gâlib gelürse mağlûbı aña uyar

İki ‘askerdür biri sünni birisi kâfirân
 Birinüñ başı melekdür birinüñ şâh-ı mârân
 Biri nûr ile münevver birisi şâfi nûrân
 Bursevî gel ‘âkıl iseñ cânı gâfletten uyar

A. 46b, B. 68a

(3d) şallar: çalar (B)

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Ey göñül dünyâ fânîdür
 Göñül virme şakın zînhâr
 ‘Âhîret dâr-ı bâkîdür
 Yarağ eyle leyl ü nehâr

Niçelerüñ göñlin aldı
 Türlü sevdâlara şaldı
 Ne nebî ne velî kaldı
 Cümlesi kıldı ‘azm-i yâr

Niçe şâhları tahtından
 Ayırdı cümle bahtından
 Şundı ecel şerbetinden
 Cümlesini kıldı şikâr

Çalmadı adı şanları
 Dağıldı hep dîvânları
 Yer altında mekânları
 Cümlesin kıldı târ u mâr

Neçe atayı oğlından
 Ayırdı tâze gülinden
 Çurtılmaz kimse elinden
 Eger şağîr eger kibâr

Neçelere şunup ağı
 İçürdi zehr ile mârî
 Eyleyüp mekr ile alı
 Kıldı yerlerini pür-nâr

Kimine dolaşup ağı
 Aldayup bostân bâğı
 Kiminüñ geçmedi çağı
 Kıldı sinleyi aña dâr

Bursevî gel aç gözünü
 Çevir dünyâdan yüzünü
 Tûrâb etmedin özüñi
 Derdüñe eydegör tîmâr

A. 68a, B. 48a (2c'den sonraki kısımlar eksiktir.)

Bu şiir duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir (I) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Uyan 'âşık kalkdı kârbân kıl tedârük gitmege
 Kâfile gitdi yetiş durma ardından yürü var
 Metâ'ufî hâzır etdün mi dost iline göçmege
 Nedersin yükleñ yükün diyü emr idicek ol yâr

Emr olup birgün saña dost iline göçseñ gerek
 'Âkıbet alup ecel şerbetinden içseñ gerek
 Koyup mâl-ı melâlî cümlesinden geçseñ gerek
 Ne alur gidersin anda kanı dostu bergüzâr

Her kişi azığını bundan alup gitse gerek
 Ne ekerse hayr u şer yarın anda bitse gerek
 Var ise 'ilm u a'mâlüñ fâide etse gerek
 Yâ niçün gâfil yürürsün bunları kılmayup kâr

İy Bursevî gel geçmeden bu 'ömür sermâyesi
 Yan bu 'aşkıñ ateşinde ol dostuñ pervânesi
 'Âkıbet yanmak durur yine bu derdüñ çâresi
 Yanmayan bu 'aşk odına bulmadı derde tîmâr

A. 66b, B. 47a

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Gel ey zâhid tut kulağın safîa haber sorayım
 Âdem'e baş iken şimdi 'Azâzil kandedür
 Vir cevâb bu sırrın aşlından bilürseñ göreyim
 Ne sebebden egmedi baş ihtilâfi kandedür

Bilmedi ki Âdem'i pes niçün eyledi had
 İrmedi sırrına anıñ şandı bir qurı cesed
 Âdem' in kalbi ma'ârif ma'denidür bî-aded
 Görmedi İblis-i şeytân sırr-ı ra'nâ kandedür

Hızr'a şakird olmayan bilür mi Âdem sırrını
 Göz gerek kim göre anıñ vechinüñ envârını
 Mazhar-ı zât u şifâtuñ vir bize aḥbârını
 Hâk ne yüzden oldı zâhir vir cevâbı kandedür

Pes bu insân Hâk'a mir'ât oluben buldı kemâl
 Ne sebebden oldı kâmil nedür bu sözden mâ'il
 'Ârif-i kâmile ne yüzden göründi vech-i cemâl
 Eyle bu ma'nâyı keşif vir cevâbı kandedür

Dört kitâbuñ aşlı nedür sırrından vir gel haber
 Cümlesin Qur'ân'da pinhân eylemişdür kııl nazar
 Sırr-ı Sübhânîdür kalem pes niçe levḥa yazar
 Aşlı kanden gelür anuñ sırr-ı ma'nâ kandedür

'Ârif-i kâmil olana ne fetḥ olupdur müşkilât
 Her nefesde 'ayân olup görünür envâr-ı zât
 Ey Bursevî her kelâmı tâlibe âb-ı hayât
 Hızr u İlyâs' uñ içdigi ol âb-ı hayvân kandedür

İ. 9a

Bu şiir (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.

Gel saña haber sorayım
 Dost 'ayân mı nihân mıdur
 Bilürseñ varım vireyim
 Dost 'ayân mı nihân mıdur

Göz bakar cemâline
 'Aqıl irmez kemâline
 Haber vir bu su'âlîme
 Dost 'ayân mı nihân mıdur

Zamânı yok mekânı yok
 Bildüm dir da'vâ ider çok
 Amma hiç nişânı yok
 Dost 'ayân mı nihân mıdur

Niçe 'arz-ı cemâl ider
 Celâl perdesin ref' ider
 'Ârifler nice seyr ider
 Dost 'ayân mı nihân mıdur

Hakk'ı gören 'âşıkların
 Nişânı vardır özinde
 'İbret olur hem gözünde
 Dost 'ayân mı nihân mıdur

Dostı gören bu göz midür
 Yohsa kim bu bir söz midür
 Cân içindeki öz midür
 Dost 'ayân mı nihân mıdur

Cân gözidür Hakk'ı gören
 Dostuñ cemâline iren
 Ma'nî yüzini seyr iden
 Dost 'ayân mı nihân mıdur

Bu şun'ı yaradan Hudâ
 Degildür şun'ından cüdâ
 İster anı bây u gedâ
 Dost 'ayân mı nihân mıdur

Anı sen kande sezersin
 Devr idüp iller gezersin
 Kağıd qarardup yazarsın
 Dost 'ayân mı nihân mıdur

‘Âşıklar gördiler ‘ayân
Kalblerinden gitdi gümân
Bursevî kandedür Sübhân
Dost ‘ayân mı nihân mıdur

İ. 4b

Bu şiir (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.
Şiir, 4+4=8’li hece vezni ile yazılmıştır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Kâmilî görmek dilerseñ bak yüzinden bellidür
 'Ârifi bilmek dilerseñ bak sözinden bellidür

'Ârifün her bir sözinden dürr ü gevher saçılır
 Feyz ilen göñüllerin yerinden güller açılır
 Hâkîkat ırmaqları akıp kadehler içilir
 Feyz-i Hâk' a iren göñile bak gözünden bellidür

'Ârifi bilmez velî bilür yene 'ârif olan
 Pes ne bilür bañr-ı dünyâ zulmetinde ğark olan
 'Ârif-i billah durur ol kim bugün Hakk'ı bulan
 'Ârifi bilmek dilerseñ bak sözinden bellidür

Döñme 'ârifi añlamakdan ki şakın
 Ol bu dünyâ cîfesinüñ kuludur olma yakın
 Ehl-i dünyânuñ itüdür kâpusın bekler hemin
 Yiyüp içdügi harâmdur boğazından bellidür

'Ârifün bil Hâk'dan özine yağar sevdâsı ne
 Geçdi ol iki ciñândan halk ile ğavgâsı ne
 'Ârif Hâk'ı gördi bakmaz andan ferdâsına
 'Ârifi bilmek dilerseñ bak izinden bellidür

Sen ne bildün 'ârifleri ma'rifetden bî-ñaber
 Pes bu cehl ile yarın virmek isterseñ ñaber
 Bursevî'nüñ her kelâmı tâlîbe eyler eñer
 'Ârifi bilmek dilerseñ bak özinden bellidür

İ. 5b

Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.
 Şiir, (İ) nüshasında eksiktir.

Sen özüñi bilmeyince
Saña insân mı denilür
Hakq'ı 'ayân görmeyince
Saña insân mı denilür

Ölmezden evvel ölmeyince
Haşr olup dirilmeyince
Nûr-ı Hakq'ı görmeyince
Saña insân mı denilür

Hakq'ı seven 'âşık laruñ
Hak iledür dirlikleri
Hak tecellî kılmayınca
Saña insân mı denilür

Ol Hakq'ı gören 'âşıklar
Hak ile bâzâr itmîşler
Bu bâzârı kılmayınca
Saña insân mı denilür

Sen bu sırra ırmeyince
Bu dürleri virmeyince
Dost cemâlin görmeyince
Saña insân mı denilür

Gerçi şüretde çok insân
Ammâ kim ma'nide hayvân
İçmeyince âb-ı hayvân
Saña insân mı denilür

Ki kendin insân şanur
Yarın Hak katında utanur
Tâhir olmayınca bulur
Saña insân mı denilür

Gel ço bu kuru gavgâyı
Yok yire kılma da'vâyı
Bilmeyince bu ma'nâyı
Saña insân mı denilür

İnanmazsın âynine bak
Tâ kim bilünsün a'mâl-i Hak
Almayınca Hak'dan saq
Saña insân mı denilür

Afla Bursevî cevâbın
Gel oqu bu sır kitâbın
Ref ' itmeyince hicâbın
Safla insân mı denilür

İ. 5b

Bu şiir, 4+4=11'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Hamdüli'llâh nûr-ı Ahmed'den nişân geldi bize
Terk iden dünyâyı gelsün gidelüm ol Hâk ize
Bu yolda menzil merâtib çok durur gelmez söze
Kâil degıldür hâl durur ol ehl-i hâlde gizlidür

Ehl-i hâl oldur ki bugün 'ârif-i bi'llâh ola
Cümlesinden fâriğ olup ol fenâ-fi'llâh ola
Her 'amelde ihlâş idüp rızâ-en-li'llâh ola
Gâfil olma gizlü şirkden ol ziyâde gizlidür

Teslîm ol bir ehl-i hâle sen dahı ol ehl-i hâl
Her neye bakup görürseñ gördüğüñden 'ibret al
Ten gözi a'mâ durur bil gördüğü naqş-ı hayâl
Gördiler bu naqş içinde çünki naqqâş görünir

Çünki bu cihâna geldüñ ne bilüp ne añladuñ
Görmedi göziñ nihâni bir ma'ânî almaduñ
Bu hayâlâta aldandıñ sen öziñi bilmedüñ
'Ârif-i billâh geçinme ehl-i 'irfân gizlidür

Şanma ey gâfil cihâna yok yire geldüñ hemân
Añla Mevlân'ı bilmege bulmağa geldüñ 'ayân
Dâne-i nâsûta bakma olmasun saña ziyân
Gâfil olma anuñ 'azâbı içinde gizlidür

İ. 11a, B. 106b

(2d) Gizlü: gizli (B)

(3c) Gördüğü : görinen (B)

(3d) Görünir: gizlidür (B)

(4c) Sen öziñi: kendöziñi (B)

(4d-5c) (B) nüshasında mevcut değildir.

(5d) Gâfil olma anuñ 'azâbı içinde gizlidür:

Bursevî'nüñ içinde cânda cânân gizlidür (B)

Bu şiir (A) nüshasında mevcut değildir.

Gel berü iy 'âşık-ı Hâk şâdik olan dîvâneler
 Gör ol sâni'-i 'âlem kim bak neler kıldı gör neler
 Afla iy tâlib-i Mevlâ olan 'âkıl-ı dânalâr
 Gör ol sâni'-i 'âlem kim bak neler kıldı gör neler

Eger añlar iseñi ma'nî duyusuñı bir niçe esrâr
 Bilesin aşl-ı eşyâyı alasm bir niçe aḥbâr
 Lisân-ı hâl ile dile gelüp söyler cümle eşcâr
 Keşf olup bunlaruñı sırrı gör neler kıldı Hâk neler

Her eşyâda bir hikmet komuş ol çün nazâr kılsañı
 Kemâlâtın etmiş izhâr bilürdün sen anı görseñi
 Cümle eşyâda zâtını okurduñı çün sebak alsañı
 Bunlaruñı cümlesine gör Hâk nice tecellî eyler

Daḥı yerler daḥı gökler birbirine nice söyler
 Yâ kânde buluşur anlar nicesi iftihâr eyler
 Ki Cebrâil inüp gökden mâh-ı rûyı nice siler
 Varup şems nûrına anı günü çün münevver eyler

Cümle deryâ akan şular daḥı ırmaḥ olan seller
 Nice dîdâr görür bunlar nicesi yol olur beller
 Yağan yağmur esen yeller daḥı nedür bunca diller
 Bursevî öten bülbüller yâ niçün âh u zâr eyler

A. 28a, B. 89b

(1c) Tâlib olan : tâlib-i Mevlâ olan (B)

(3a) Her: ki her (B)

4. ve 5. dörtlükler B nüshasında yoktur.

Şiir A nüshasından tamamlanmıştır.

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Yene bir şehre uğradum açılmış dükkânları
Durmuyup alup şatarlar gelmiş bezirgânları
Bir 'azîm kârbân gelüp ol şehrüñ dolmuş hanları
Vücûd-1 insânda kimdür seyrân iden anları

Dağ1 ol şehrüñ içinde altundan bir kaçır var
Oturmuş bir 'âdil gâzî hüküm ider ol doğru yâr
Cümlesi dîvân dururlar yûri sen de karşı var
Vücûd-1 insânda anı seyrân eyle yûri var

Ol şehrüñ dört kapusu var her kapuda bir velî
Gice gündüz oturmuşlar bekleyüp ol menzili
Kuş dilince söyleşürler sözleri 'uqbâ dili
Vücûd-1 insânda kimdür seyrân eyleyen anı

Dağ1 ol şehirde gördüm iki yüce kal'a var
Her birinde taht kurulmuş ara yerde perde var
İki 'asker birbirine durmayup kılıç şallar
Vücûd-1 insânda anı seyrân eyle yûri var

Dağ1 ol şehrüñ içinde iki ırmağ var aqar
Biri bala beñzer anuñ biri dâim süt aqar
Bursevî sözüñ mu'ammâ bu sözden ma'nâ doğar
Vücûd-1 insânda anı seyrân eyle yûri var

A. 47b, B. 68b

(1c) Kârbân: Kerbân (B)

Şiirin kafiye örgüsü muhtelifir.

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Ey göñül dosthânesisen gayrı sevdâyı gider
Hâne-i dost olan kalbde gayr-ı hubbu'llâh nedür

Zât-ı Hâk'ıñ mazharisen 'aşk ile bak ey göñül
Dost saña kıldı tecelli sendedür Hâk ey göñül
Zikr-i Hâk ile pâk it sivâyı bırak ey göñül
Gör saña perverd-gâruñ nice tecellî ider

'Küntü kenz'îñ* sırrını pes saña keşf itdi Hudâ
Sensin esrârı harâbın Hâk saña kıldı nidâ
Mâsivâyı sil göñülden Hâk'dan olmasın cüdâ
Yâr idin sevdâ-yı 'aşkı gayrı sevdâyı gider

Bir göñüle dost tecellî eyleyüp kıla nazar
Cümle esrâr-ı nihânı anuñ kalbine yazar
Dosta 'âşık olup göñüli dost cemâlini sezer
Bir bahtlinüñ Bursevî'nüñ derdine dermân yeter

İ. 2b

* "Ben (gizli) bir hazineydim." Bu sözü ünlü hadis bilginleri (İbn-i Teymiye, Zerkeşî, İbn-i Hacer, Suyûtî...) uydurma hadisler arasında gösterirler. Aliyyü'l-Karî, "Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler (beni bilsinler) yarattım." (Zariyât 51/56) âyetine dayanarak mânâsının doğru olduğunu iddia eder. Mutasavvıflar buna inanır ve esaslarını bunun üzerine kurarlar.

Şiirin baş kısmı eksiktir.

Bu şiir (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.

71

Gel safa haber şorayım
 Hızr ile Mûsâ kandedür
 Añlar musın gel göreyim
 Meryem ü 'İsâ kandedür

Qanı ol Hızr ile Mûsâ
 Anuñ elindeki 'aşâ
 Qanı Meryem qanı 'İsâ
 Bilür müsın pes kandedür

'Ârif olan sırdan duydı
 Sırr-ı Hakk'a nazar kıldı
 Dördinci kat gökde kaldı
 'İsâ ol bugün kandedür

Gel nazar eyle Âdem' e
 Âdem'den geldin 'âleme
 Süleymân'daki hateme
 Nazar kıl şimdi kandedür

Qanı Süleymân hem Lokmân
 Qanı ol Yûsuf u Ken'ân
 Mısr iline olan sultân
 Haber vir şimdi kandedür

Qanı Belqıs ile Hüdhd
 Qanı Nûh Peygamber Hud
 Qanı ol Añmed ü Mañmûd
 Haber vir şimdi kandedür

Qanı simûrg ile 'Anqa
 Kuşlar dilin ider elqâ
 Aç göziñ sen de bir baqa
 Haber vir şimdi kandedür

Gel nazar kıl kûh-ı Kaf'a
 Göñlüñ görüp bula şafâ
 İbrâhim'e idüp cefâ
 Atduqları nâr kandedür

Gel Bursevî açma râzı
 Dâim Hakk'a it niyâzı
 Ol dost 'âşıqlara nâzı
 Kıldığı mañal kandedür
 İ. 7b

Bu şiir (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.
 Duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

HARFÜ'Z-ZE

72

Sen seni idrâk etmedin
Sübhân elüñe girmez
Benligi kıoyup gitmedin
İhsân elüñe girmez

Fenâ dârına girmedin
'İlm-i ihfâya irmedin
Cân ile başı vermedin
Cânân elüñe girmez

Vücûduñ maıv olmayınca
Hak tecellî kılmayınca
Hak'dan ilhâm olmayınca
Âsân elüñe girmez

Hicâblardan geçmeyince
Perdelerin açmayınca
Dost yüzünü seçmeyince
Seyrân elüñe girmez

Bugün türâba düşmedin
'Aşk ateşinde bişmedin
Dağı kaynayup taşmadın
Cânân elüñe girmez

Dost illerine göçmedin
Ağı kıarayı geçmedin
'Aşkıñ cür'asın içmedin
Devrân elüñe girmez

Nefs hevâsından geçmedin
Eniñe hırkıa bişmedin
Dost kıarşusunda uçmadın
Fermân elüñe girmez

Bursevî sözün tutmadın
'Ahdüñe vefâ' itmedin
Dostuñ cevriñi yutmadın
Dermân elüñe girmez

A. 3b, B. 99b

-
- (1a) Sen seni: kendüni (B)
(1d) İhsân elüñe: cânân eliñe (B)
(2c) Cân ile başı virmedin: bir mürşide bende olmadın (B)
(2d) Cânân elüñe girmez: ol yâr eline girmez (B)
(5c) Taşmadın: düşmedin (B)

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.
Şiir duraksız 8 'li hece vezniyle yazılmıştır.

Gel göñül Allah deyelüm
 Allah deyen maħrûm qalmaz
 Haq'dan ğayrısın qoyalum
 Pas göñülde Allah olmaz

Göñül şâfi olmayınca
 Mâsivâyı silmeyince
 Ol dost gelüp qonmayınca
 Dostuñ nazâr-ġâhı olmaz

Göñül 'âşık olur ise
 Ma'sûkıñı bulur ise
 Dost tecellî kıılır ise
 Göñülde şekk ġümân olmaz

Dost cemâli 'ayân olur
 Her müşkili beyân olur
 Mu'allimi Sübhân olur
 'İlm-i ledün nihân olmaz

Oqur dostdan sır kitâbın
 İşidür dostuñ ħitâbın
 İder nefis ile ħisâbın
 Şifât-ı nefsânî qalmaz

Şirk-i aşġardan pâk olur
 Düşüp türâba ħâk olur
 Seyrân-ġâhı eflâk olur
 Bugün kevn ü mekân olmaz

Dostuñ hevâsına uçar
 Yetmiş biñ ħicâbı geçer
 Dost elinden furât içer
 Bursevî bil memât olmaz

A. 39b, B. 61b

(5b) İşidür: eşidür (B)

Bu şiir, 4+4=8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Bir 'acib hâle uğradum
 Açar gözüm yaşı difmezi
 Yakup cigerüm doğradum
 Hiçkimseler hâlüm bilmez

Yüregüme urdı yare
 Oñulmadı hiç bu yare
 Tâ bulunca derde çâre
 Âh ile efgânüm difmezi

Rûz u şeb eylerem zârı
 Terk etdüm nâmûs u 'ârı
 N'eylerem fânî ağyârı
 Baña bir gayrı yâr olmaz

Şusuzlıktan yanar cânım
 İçür kıanam 'aşkıñ cânın
 Kıalmaya ad ile şanım
 Bu resm ile nişân olmaz

Murâdum sen yüce Bârî
 İñilerem zârı zârı
 N'eylerem bu fânî dârı
 Baña andan vefâ gelmez

Bursevî terk ider varı
 Arar dâim vaşl-ı yârı
 Bize gülzâr eyle nârı
 'Aşkıñ odı cefâ gelmez

A. 54b, B. 74b

Bu şiir, 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

75

Bu ‘aşk odına yanalı
Gözüme cihân görünmez
İrelden dostuñ hayâli
Cânum hergiz qarâr kılmaz

Göñül hayrân olur gâhı
Gice gündüz ider âhı
Murâdum sensin İlâhî
Bu göñlüm hiç amân bilmez

‘Âşıkunı ma‘şûkı Hudâ
Kılma bizi senden cüdâ
Tecellîfdür baña ğıdâ
Sensiz baña ğınâ gelmez

Bizi var eyleyen sensin
İçür hayât âbın kıansun
‘Aşk odına cânum yansun
Bugün yanmağa ‘âr olmaz

Bursevî’nüñ akâr yaşı
Terk ider yolufia başı
Ne bilür hâlümü nâşi
Hergiz baña hem-râh olmaz

A. 55a, B. 75a

Bu şiir, 8’li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

İş bu cihândan geçmeyen
 Bâkî mülke sultân olmaz
 Dost illeriñe göçmeyen
 Ma'nide bil insân olmaz

Geçmeyen dünyâ varından
 Haber alamaz yârından
 Göçmeyen fenâ dârından
 Bil aña yol âsân olmaz

Dosta fedâ iden varı
 Bulur çün ol vaşl-ı yârı
 Dost ile idüp bâzârı
 Aña bir şey nihân olmaz

Gizlü sırlar beyân olur
 Cemâl-i dost 'ayân olur
 Maqşûdı ol Sübhân olur
 Qalbinde hiç gümân olmaz

Göñül Haq ile yâr ola
 Sile ağıyârı pâk ola
 Seyrân-gâhı eflâk ola
 Aña gün ü mekân olmaz

Cân viren irdi cânâna
 Nazar kılmadı cihâna
 İrişdi sırr-ı Sübhân'a
 Bursevî tercümân olmaz

İ. 2a

Bu şiir (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.
 Şiir 4+4= 8'li hece vezni ile yazılmıştır.

'Acebdür 'âşıkıaruñ derdi kâı
 Dün ü gün artar yaresi hiç oñulmaz
 Kabûl iderler çün kabı-el-mevti
 Ölır dirilir hiç dostdan ayrılmaz

'Aşk ile dolar yürek taşá gelür
 Mevc urup deryâ gibi cuşá gelür
 Bugün 'aşkuñ şarâbın nûşá gelür
 Şöyle mest olur 'aklı başá gelmez

Bir nefes göñli 'aşkıdan olmaz hâli
 Bu 'aşk ile bulur maķâm-ı 'âlf
 Hüsn-i hâle tebdıl olunur hâli
 Gönliñde anuñ zerre gümân olmaz

Vücûd-ı şehri çün nûr ile dolar
 Hâķķ'ıñ ol dâim likâsını diler
 Dostuñ 'aşkı 'âşıkıñı bağrın deler
 Şabr eyleyüp cârı hiç karar kılmaz

Diler her-dem ma'sûkına varmağı
 Dostuñ cemâline bakıp kalmağı
 Diler dost ile âşinâ olmağı
 'Âşıkıaruñ göñli hiç emân bilmez

Kabz-ı Rabbânî olursa şâd olur
 Dost tecellî eyleser beķá bulur
 Bursevî cümlesini Hâķķ'dan bilür
 Luťf-ı Hâķķ olmayınca âsân olmaz

B. 57b

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

‘Âşk ile bile cânân ilinden
 Da‘vet-i şultâna gelmişlerdenüz
 Vücûd-ı bâtını insân belinden
 Fenâ meydânına gelmişlerdenüz

Niçe ‘âşıklarufî alup elini
 Gösterüp ana veliler yolını
 Kõkudup ‘ilm ü ma‘ârif gülünü
 Dost ile bâzâra gelmişlerdenüz

Bezirgânâ geldüm yine giderem
 ‘Âşık-ı sâdıka haber iderem
 Kõrdum ağı şayyâdam şayd iderem
 Şikâr almağa gelmişlerdenüz

Gelün iy ‘âşıklar Hâkķ’a gidelüm
 Dostufî cemâlini şikâr idelüm
 Bugün Hâkķ’dan gayrıyı yâ n’idelüm
 Vaşl idüp didârı görmüşlerdenüz

Olmayalum bir lâhza dostdan ırak
 Eyleyelüm derd ile âh el-firâk
 Kõo disünler bize sofi vü zerrâk
 Biz dost ile vuşlât bulmuşlardanuz

Bursevî gizle fâş itme bu râzı
 Düşmeye ağıâr diline...
 Dost ile eyleyüp nâz ü niyâzı
 Cem‘ olup divâna gelmişlerdenüz

B. 92a

Son dõrtlüğün 2. dizesi nüshada eksiktir.

Bu şiir, 6+5= 11’li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Göñül âyînesini silmeyince
 Mir'ât-1 Hâk olup cânân görünmez
 'Aşk nûrıyla mücellâ kılmayınca
 Göñülde cân Yûsuf-1 sultân olmaz

Bu göñül sırları feth olmayınca
 Göñülden dosta bir yol bulmayınca
 Göñül kapuları açılmayınca
 Qalur yolda varup menzile irmez

Göñül manzar-1 Hudâ olmaz ise
 Emr-i rûha itâ'at kılmaz ise
 Nûr-1 Hâk'dan tecellî kılmaz ise
 Hâk'dan cüdâ düşer yakîne irmez

Eger nârı nûrı fark etmez ise
 İkisini dağı bir etmez ise
 Nûrî rehber idinüp gitmez ise
 Varup vaşl olup Hâk zâtına irmez

İy Bursevî Şırağ'ı geçmeyince
 Bulup bir vezzânı vezn olmayınca
 Girüp nâr-1 cahîme yanmayınca
 Âsân-1 vech ile cânâna irmez

A. 3a

Bu şiir, 6+5= 11'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Fe'ûlün

Bir kişi kim bir aşla ırmeyince
Neden geldüğünü cihâna bilmez
Ki üç zûlûmât hicâbın geçmeyince
Dalâletde kalur îmâna gelmez

Rûz u Şeb dost yolına gitmeyince
Ağ ile kararı ol seçmeyince
Hızır'dan âb-ı hayâtı içmeyince
Gönli gâfil olup hayâta ırmez

Men'aref* sırrını fehm etmeyince
'Âriflerden ma'ânî almayınca
Cân gözin açup Hakk'ı görmeyince
Vaşıl-ı Hakk olup Sübhan'a ırmez

Şûreti âdemdür ma'nîde hayvân
Hakkikatde denilmez aña insân
Dost cemâlin görmeyen bunda 'ayân
Kalur maħrûm yarın cânâna ırmez

Bursevî hicâbı ref' etmeyince
Dünyâdan cândan başdan geçmeyince
Rûz u Şeb dosta karşı uçmayınca
Kalur hicâb içre seyrâna ırmez

A. 3b

Bu şiir (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

*"Kendini bilen Rabb'ini bilir."(Ahmed SERDAROĞLU,
Mevzûât-ı Aliyyü'l-kârî Tercemesi, Ank. 1996, s.118)

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Fe'ûlün

Râh-1 Hâk'da cân u baş vermeyince
Teslîm olmayınca cânân bulunmaz
Varını dosta fidâ kılmayınca
Teslîm olmayınca cânân bulunmaz

Bu yoluñ cevrine şabretmeyince
Veliler izine çün gitmeyince
Sa'y idüp menziline yetmeyince
Çalır yolda aña dermân bulunmaz

Girüp meydân-1 'aşkda yanmayınca
İçüp 'aşkuñ şarâbıñ kanmayınca
Yürekde dostuñ derdi olmayınca
Âsân-1 vech ile dermân bulunmaz

Hâk Resûli Aħmed'e uymayınca
Vârişlerine bende olmayınca
Hâk sözler ile 'amel kılmayınca
İkrâr itmeyince îmân bulunmaz

İkilikden birliğe irmeyince
Bugün yokluk dârına girmeyince
Dost vişâline bugün irmeyince
Devre girmeyince seyrân bulunmaz

Dost ile olan 'ahde vefâ idüp
Elestu* hîâbına cevâb idüp
Dönmeyüp bu 'ahd üzerine gidüp
İkrâr itmeyince îmân bulunmaz

Çavline şâdık bir yâr olmayınca
Varup bir kâmil eri bulmayınca
Bursevî eydür hizmet kılmayınca
Vâsıl-1 Hâk olup mihmân bulunmaz

A. 19a , B. 101b

(4c) Hâk sözler: anlaruñ sözleri (B)

(5a) İkilikden: geçüp benlikden (B)

(7a) Çavline şâdık: 'âşık-1 şâdık (B)

*Rabb'in, Ademoğullarından, onların bellerinden
zürriyetlerini almış ve onları kendilerine şahit tutarak:
'Ben, sizin Rabb'iniz değil miyim? (demişti) Evet, (buna)
şâhidiz, dediler. Kıyamet günü biz bundan habersizdik,
demeyesiniz.'" (A'râf 7/ 172)

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

‘Âşık oldum Mevlâm señün yüzüñe
Baña seni gerek ğayrı gerekmez
Sırruñ ‘ayân eyle göster gözüme
Bana seni gerek ğayrı gerekmez

Nikâbı ref’ eyle dostum yüzünden
Hiçâbı ref’ eyle gönül gözünden
Senüñ neyledüğüñ bildüm sözüñden
Baña seni gerek ğayrı gerekmez

Yağ beni nârîña biryân olayım
Akıdup gözyaşın giryân olayım
Kandesin seni arayup bulayım
Baña seni gerek ğayrı gerekmez

Lezzetüñden bir dâne şuna cânıma
Luğf eyle nazâr kıl benim hâlîma
Bağmayam fânî dünyânuñ varına
Bana seni gerek ğayrı gerekmez

Senüñ muğabbetüñ düşdi gönülüme
Zikrüñ şükürüñ naşîb eyle dilüme
Bursevî’yi irgür yâ Rab vaşlına
Baña seni gerek ğayrı gerekmez

A.30b

Bu şiir, 6+5= 11’li hece vezniyle yazılmıştır
Bu şiir (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Fe'ûlün

Göñülden mâsivâyı silmeyince
 Kalbi rûşen olup seyrâna irmez
 Göñül sırrın yuyup pâk etmeyince
 Arı olmayınca dost aña konmaz

Gayrıdan özün şâfi kılmayınca
 Hâkikat bahrine ol dalmayınca
 Bu yolda bir reh-nümâ bulmayınca
 Kalur gaflet içre cânâna irmez

Ahlâk-ı zemîmeden pâk olursa
 Riyâzet şuyu ile abdest alursa
 Eger cum'a namâzını kılursa
 Vâsıl-ı Hâk olup hiç zevâl irmez

Göñül vîrânesün ma'mûr iderse
 Emr-i nehyüñ hudûdunu görürse
 Bugün dostuñ her cevriñi yudarsa
 Dost ile arada bir hicâb olmaz

Men 'aref*sırrına 'ârif olursa
 Nefsini bilüp Allah'ı bilürse
 Bugün dostuñ sırları fetğ olursa
 Bursevî arada tercümân olmaz

A. 41b, B. 63a

(1b) Seyrâna irmez: seyr eylemeyince (B)

4. dörtlük (A) nüshasında mevcut değildir.

*"Kendini bilen Rabb'ini bilir." (Bkz. Ahmed SERDAROĞLU, *Mevzûât-ı Aliyyü'l-kârî Tercemesi*, Ank., 1996, s.118)

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Ėaflet ile geirdük ‘ömrümüzi
 ‘Aceb yarın anda n’ola hâlimüz
 ‘İşyân ile geürdük günümüzi
 ‘Aceb yarın anda n’ola hâlimüz

Ėanı ‘ilm ü ‘amel ol dosta lâyıķ
 Yarın bizden râzı ola mı Hâlık
 Rağmet-i hâsına kıla mı lâyıķ
 ‘Aceb yarın anda n’ola hâlimüz

‘İlm ü ‘amel gerek Hâķķ’a varıcaķ
 Aķ yüz gerek dergâhında durıcaķ
 Nice cevâb virem bir bir şorıcaķ
 ‘Aceb yarın anda n’ola hâlimüz

Şırâţ köprisüni anda geiceķ
 Mü’minler ‘âşilerden seiliceķ
 ‘Âşiler üzere od şaçılıcaķ
 ‘Aceb yarın anda n’ola hâlimüz

‘Âşilere virile şoldan berât
 Yazıla içinde türlü seyyiât
 Mü’minlere luţf ide ol Ėânî zât
 ‘Aceb yarın n’ola anda hâlimüz

Hâķ Ėulum AĞmed ümmetüm diye mi
 Defterimizden günâhı yuya mı
 Bursevî’yi cennetine Ėoya mı
 ‘Aceb yarın anda n’ola hâlimüz

A.60b, B. 40b

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

5. dörtlüğün nakaratı diğerlerinden farklıdır.

HARFÜ'Ş-ŞİN

85

Hakk'ı seven 'âşıklarufî
 Gözi yaşı difimez imiş
 Yolundağı şâdıklarufî
 Cânı karar kılmaz imiş

Cigerleri biryân olup
 Nesîmi-veş 'üryân olup
 Mecnûnu-veş hayrân olup
 Gör Leylâ'yı almaz imiş

Çeküp dâim dost cevrini
 Yoklıkda idüp devrini
 Dost ile idüp seyrini
 Gayra nazar kılmaz imiş

'Âşık olup dost yüzine
 Gider dâim dost izine
 Görünmez cihân gözine
 Dünyâya meyl kılmaz imiş

Rûz u şeb ağlayup gülmez
 Derdine bir çâre bilmez
 Artar yâresi oñulmaz
 Merhem dermân olmaz imiş

Bursevî'ye dermân senden
 Meded yokdur baña benden
 Âzâd eyle cân u tenden
 Cisme nişân gelmez imiş

A. 54a, B. 74a

Bu şiir, 4+4= 8'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Yarın anda sultân olayım derseñ
 Dostuñ cemâlini göreyim derseñ
 Mağâm-ı Mağmûd'a irmek dilerseñ
 Teslîm ol mürşide bende ol dervîş

Bilmedükleriñi bilmek dilerseñ
 Görmedükleriñi görmek dilerseñ
 Cem' olup uçmağa girmek dilerseñ
 Teslîm ol mürşide bende ol dervîş

Kevşer şarâbından içmek dilerseñ
 Cennet hûrîlerin görmek dilerseñ
 Dostuñ perdelerin açmak dilerseñ
 Teslîm ol mürşide ol bugün dervîş

Bu dünyâ şafâsına aldanma
 Huzûr u rahâtı sen bâkî şanma
 Şağın ihmâl idüp bu yoldan dönme
 Teslîm ol mürşide bende ol dervîş

Niçeler bu yoluñ kâdrin bilmedi
 Geçdi 'ömri bir ma'ânî almadı
 Merdûd-ı Hâk olup insân olmadı
 Teslîm ol mürşide bende ol dervîş

Niçün firâr idersin dost yolundan
 Haberüñ var mıdur sağ u şoluñdan
 Dağı kurtulmaduñ mı nefis elinden
 Teslîm ol mürşide bende ol dervîş

Bursevî'nüñ sözi size naşîhat
 Fursatı geçirme eldeyken fursat
 Yarın anda çekmeyim derseñ miñnet
 Teslîm ol mürşide bende ol dervîş

A. 53a, B. 73b

(7b) Fursat: şîhât (B)

Bu şiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

4. dörtlüğün nakaratı diğerlerinden farklıdır.

HARFÜ'L-'AYN

87

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Ramazân ayı âhire irişdi
 El-vedâ' yâ şehr-i şiyâm el-vedâ'
 Âh u firâk cânımuza erişdi
 El-vedâ yâ şehr-i şiyâm el-vedâ'

Firâkuñ yakdı yandurdı cümlemüz
 Gice gündüz senüñ medhüñ eylerüz
 Bu ay gitdi deyüben âh eylerüz
 El-vedâ yâ şehr-i şiyâm el-vedâ'

Evvelüñ Hâk'dan bize rahmet oldı
 Mü'min kullarına mağfiret kıldı
 Bu ayun âhiri bağrımuza deldi
 El-vedâ yâ şehr-i şiyâm el-vedâ'

Câmi' ü mescidler zeyn olmuş idi
 Mü'minler zıkr ü tesbîh kılmış idi
 Cebrâ'il Qur'ânı indürmiş idi
 El-vedâ yâ şehr-i ramazân el-vedâ'

Qadrüñi bilenler şâim oldılar
 Terâvîh kılmaga kâim oldılar
 'Yduña irenler kâni' oldılar
 El-vedâ yâ şehr-i ramazân el-vedâ'

Şavm ile mü'minüñ yüzi ağ oldı
 Şavm olmayanuñ rûyı siyâh oldı
 Senüñ firâkuñdan yer gök doldı
 El-vedâ yâ şehr-i şiyâm el-vedâ'

Sa'âdet aña andan râzı olduñ
 Nice 'âşilere sen şefi' olduñ
 Bu cümle 'âlemlere rahmet olduñ
 El-vedâ yâ şehr-i ramazân el-vedâ'

Gelüñ mü'minler cânı fedâ idelüm
 Ramazân ayına vedâ idelüm
 Nice türlü in'âm ihsân idelüm
 El-vedâ yâ şehr-i şiyâm el-vedâ'

İlâhî sen esirge biz kulları
Âsân eyle safa giden yolları
İrdi ramazânıñ âhir günleri
El-vedâ yâ şehr-i ramazân el-vedâ‘

Bizden Mevlâ'ya şikâyet eyleme
Hâk katında bizi rüsvây eyleme
Bursevî gel âh ile zâr eyleme
El-vedâ yâ şehr-i rahmet el-vedâ‘

B. 23a

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

HARFÜ'L-ĞAYN

88

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

İy gâfil eyle tefekkür 'âkıbet hâlün n'ola
 Yarın anda yerün cennet mi yâhûd nâr mı ola
 Korku var sen ağlayasın eller şâd olup güle
 Uyan bu gafletten uyan gel yarağ eyle yarağ

Birgün ecel şerbetinden içürelers cânıña
 Cümle yârânun derilip cem' olalar yanıña
 Ölmezden evvel gözün aç bir nazâr kıl hâlün
 Uyan bu gafletten uyan gel yarağ eyle yarağ

Bir eyü 'amel işle kim dostâ lâyıq olmağa
 'Afv olup cürm ü haşamuz anda rahmet bulmağa
 Emr olup 'Azrâ'il'e birgün gelür cân almağa
 Uyan bu gafletten uyan gel yarağ eyle yarağ

Serhoş etmiş seni dünyâ bir sâ'at ayılmadıñ
 Sen seni yavı kılup bu dünyâdan uşanmadıñ
 Uyarurlar birgün seni bunda sen uyanmadıñ
 Uyan bu gafletten uyan gel yarağ eyle yarağ

Bursevî'nün sözi hağdur añlayup inanmadıñ
 Devlet-i dünyâya tapdıñ hağ yola baş egmedün
 Girüp 'aşk ateşine dostâ karşı yanmadıñ
 Uyan bu gafletten uyan gel yarağ eyle yarağ

A.61a, B.41b

(5c) 'Aşk: 'aşkıñ

"Yarağ" sözcüğü bazen ğayn, bazen kaf ile yazılmıştır.

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

HARFÜ'L-KÂF

89

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Görüñ neler eyledi baña bu 'aşk
Kıldı mecnûn 'aqlumı aldı bu 'aşk
Beni 'âlemlere rüsvây eyledi
Dillerde destân etdi beni bu 'aşk

Nesîmî-veş soyup 'üryân eyledi
Varumı yağmaya verdi çün bu 'aşk
Mekânüm lâ-mekân etdi dağıtdı
Beni gurbetlere şaldı gör bu 'aşk

Yağama yapışup dîvâne iletdi
Beni kul eyledi şulâna bu 'aşk
Terk idüp küllî cihân gavgâsını
Cümlesini ardıma atdı bu 'aşk

Beni keşret hicâbından ayırup
'Âlem-i vahdete bırakdı bu 'aşk
Bu göñül vîrânesin ma'mûr idüp
'Îmâret eyleyüp kulûbı çün bu 'aşk

Bu göñül şehrini müzeyyen kılup
Cilâ vurdı göñüle gün gibi 'aşk
Komadı göñülde gayrı sevdâ
'Âkıbet ma'sûka dönderdi bu 'aşk

'Aşk-ı mecâzîden eser kalmayup
Yüzünü Hâlık'a çevirdi bu 'aşk
Düşüp öñüme rehber oldı bugün
Varup ol Sübhân'a yol tutdı bu 'aşk

Yeryüzinde komadı idem karar
'Urûc idüp göklere çıkdı bu 'aşk
Varup dost ile münâcât itmege
Bursevî'yi Tûr'a atdı bu 'aşk

A. 5a, B. 100a

(1a) Görüñ neler eyledi bana bu 'aşk: görseñ bu 'aşk
baña neler eyledi (B)

(1c) Kıldı mecnûn: mecnûn (B)

(1d) Etdi: eyledi (B)

(5d) Dönderdi: irgürdü (B)

(6d) Yol tutdı: yol oldı (B)

(7b) Çıkdı: vardı (B)

(7d) Tûr'a atdı: maksûde irgürdi (B)

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

'Aşkuñ âşıkları rüsvây eyledi
Başını gavgâya şaldı çün bu 'aşk
Düşürüp dillere destân eyledi
Türlü sevdâlara şaldı çün bu 'aşk

'Âşıküñ ismini Mecnûn'a takdı
'Âkıbet cigerin hûn idüp yaqdı
Gözlerinden yaş ile kan aqıtdı
İşini âh ile zâr etdi bu 'aşk

'Âşıküñ benziñ şarardup şoldurup
Cigerin qara kan ile doldurup
Vurup hançeriñ boynuna öldürüp
'Âkıbet sine bırağdı çün bu 'aşk

Qomayup cihânda ad ile sanı
Âhir dosta ulaşdurdı bu cânı
Qomayup huzûr idüp lâ-mekâmı
Gurbet illerine atdı çün bu 'aşk

Eyledi 'âşıkâ türlü cefâlar
Qomadı rahat kim ide şafâlar
Niçe 'âşıklardan alup kafalar
Âkıbet başına qaşd etdi bu 'aşk

Niçelere terk etdürüp varını
Görmege müştâk eyleyüp yârını
Rûz u şeb arturup âh u zârını
Bursevî'yi giryân eyledi bu 'aşk

A. 5b B. 93a

İlk 4 dörtlük B nüshasında silinmiştir.

(6b) Yârını: cânânını (B)

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

‘Aşk gelicek ‘âşıkı mecnûn ider
 Taķar ‘aşk zencîrin boynuñı bu ‘aşk
 ‘Âşıkunı aqlını başından alup
 Varup tîmârñâneye atar bu ‘aşk

İçürüp ‘âşıkı vuşlat şerbetin
 Mest-i hayrân ider ‘âşıkı bu ‘aşk
 ‘Âşıkunı cânına terbiyet idüp
 Türlü nâz u niyâz etdürür bu ‘aşk

‘Âşıkı iledüp dîvân-ı Hakk’a
 Türlü nâz u niyâz etdürür bu ‘aşk
 Varup dost ile âşinâ olmağa
 Tûr-ı Mûsâ’ya atar bu ‘aşk

Akıdup ‘âşıkunı gözinden yaşı
 İşini âh ile zâr ider bu ‘aşk
 Yandurup ‘âşıkı ‘aşk nârına
 Şem’ine pervâne ider çün bu ‘aşk

Gicelerde ‘âşıkı giryân idüp
 Giderür hâbını gözinden bu ‘aşk
 Dost ile arada olan hicâbı
 Ref’ idüp aradan giderür bu ‘aşk

Gösterüp ‘âşıkı dostunı cemâlin
 Vasl-ı dîdâre lâyıķ ider bu ‘aşk
 ‘Âşıkunı benliğini maħv eyleyüp
 Fenâ-yı muñlaķa irgürür bu ‘aşk

Yoğ eyleyüp ismi ile resmini
 Varını yağmaya verür çün bu 'aşk
 Bursevî'yi cümleden 'üryân idüp
 'Âkıbet ğurbetlere şaldı bu 'aşk

A. 6a, B. 93b, İ. 10a

(1b) 'Aşk zencîrin: zencîrini (İ)

(2a,c) Şerbetin: şarâbın (B)

(2d) Türlü nâz û niyâz etdürür bu 'aşk:
 yine aşlına ulaştırur bu 'aşk (B): ,

çeküp aşlına ulaş durur bu 'aşk (İ)

(3b) Türlü nâz u niyâz etdürür bu 'aşk: virür cânı
 cânâna buluş durur bu 'aşk (B)

(3c) Varup dost ile âşinâ: dost dost ile âşinâ (B)

(3d) Tûr-ı Mûsâ'ya atar bu 'aşk: 'âlem-i yakîne
 irgürür bu 'aşk (İ)

(6c) 'Âşıkufî: kişinüfi (B)

(6c) Vasl-ı dîdâre lâyıq ider bu 'aşk:lâyık ider vaşl-ı
 dîdâre bu 'aşk (İ)

(7a) Yoğ eyleyüp ism ile resmini: mâlı mülkini cân
 ü cismini (B)

(7c) Bursevî'yi cümleden 'üryân idüp: Bursevî'ye
 Mevlâ'sı 'aşk virüp (B)

Bu esrârı kime keşf eyleyelüm
 Bu gizli râzı kime söyleyelüm
 Bu envârı kime bezl eyleyelüm
 Kâni bir Hâkık'a tâlib dosta 'âşık

Gizli genci kime 'ayân idelüm
 Bu ahvâli kime beyân idelüm
 Hâkık'ı isteyenler gelsün gidelim
 Kâni bir Hâkık'a tâlib dosta 'âşık

Kime yüzden niğâbı ref' idelüm
 Yâ kimifle dost iline gidelüm
 Dosta 'âşık olmayınca n'idelüm
 Kâni bir Hâkık'a tâlib dosta 'âşık

Gelüp seyr ideydi esrâr-ı şâhı
 Bileydi kimdür 'âlemler penâhı
 Dün ü gün derd ile eyleyüp âhı
 Kâni bir Hâkık'a tâlib dosta 'âşık

Dost cemâlün perdesin ref' ideydi
 Görüp dost yüzün göñli şâd olaydı
 Görüp ahdin ahde vefâ kılaydı
 Kâni bir Hâkık'a tâlib dosta 'âşık

Arayup bir kâmil velî bulaydı
 Özin ol kâmile teslim kılaydı
 Yüregi derd-i yâr ile dolaydı
 Kâni bir Hâkık'a tâlib dosta 'âşık

Bu dünyânun şafâsından geçeydi
 Hızr elinden âb-ı hayvân içeydi
 Bu zulmânî hicâbları geçeydi
 Kâni bir Hâkık'a tâlib dosta 'âşık

Bursevî'nün istediği bir tâlib
 Geçüp dünyâdan ola dosta râğıb
 Girüp meydan-ı 'aşkda derd ile yanub
 Kâni bir Hâkık'a tâlib dosta 'âşık

İ.4a

Bu şiir (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Ehl-i 'irfân meclisinde eyle kesb-i ma'rifet
 Şoĥbet itme câhil ile olursun Hakk'a ırak
 Gel yakın olma anlara ekserin ider 'âfet
 Çık bu keşret hicâbından vahdeti eyle durak

Eger gerçek tâlib iseñi bakma sen aĥyâra gel
 Terk eyle bugün anları gel cânuñu oda şal
 Bul bir insân-ı kâmilî teslim ol elini al
 Terk eyle cân ile başı bugün benligün bırak

'Âşık ol ma'sûkuña eyle muĥabbet 'aşk ile
 Göñlüni ĥayrıya virme düşegör dost derdine
 Şakın dönme yüzün Hakk'dan kıl taĥammül cevrine
 Dikile kabrünü içinde saña bir nûrdan çerak

Bursevî'nüñ tut sözünü ma'nîye gel mânîye
 'Âlem-i zulmetde kalma bil neye geldüñ neye
 Yarın ol dîvân-ı Hakk'da n'eyledün n'etdüñ deye
 Gitmege dârü'l- 'ukbâya ĥâzır eyle gel yarak

B. 83b

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Ni'met-i bâkî dilerseñ aç kitâbu'llâha bak
 Didâr-ı Hâkık'ı dilerseñ gel şifâtu'llâha bak
 Çünkü bildük Hâk şifâtı mazhar-ı insândur
 'Âlem-i kübrâ dilerseñ afile zâtu'llâha bak

Gir vücûduñ şehrine gör cân ile cânân nedür
 Kâlb-i insânda görinen nûr-ı 'arşu'llâha bak
 Cümle hüccâc u melâike bil ziyâret kılduğı
 Girüp ihrâm ile dâim sırr-ı Beytu'llâha bak

Lekat keremnâ benî Âdem* deyü buyurdı Hâk
 Cümle eşyâdan kerâmetlü olan insâna bak
 Âdem'e kendü rûhından nefh idüp kıldı nizam
 Gel beru emvâtı ihyâ kılan rûhu'llaha bak

İy Bursevî bu kelâmı afilemaz a'mâ olan
 Sırr-ı Hâkık'a 'âlim olan 'ârif-i bi'llâha bak

A. 12a

* "Biz Âdem oğullarını (öbür yaratıklardan) üstün kıldık." (İsrâ 17/70)

Bu şiir (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
 Şiirdeki son dörtlükte iki mısra eksiktir.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Hamdülillâh vücûdumda görüldi envâr-1 Hâk
Keşf olup sırr-1 mu'ammâ bilindi esrâr-1 Hâk
Ref' olup gözden hicâbı 'âyn oldı dîdâr-1 Hâk
'Âlemüñ naqşına bakma aç gözün naqqâşa bak

Kâinâtı yoğ iken var eyleyen ferd-i Ğanî
Kıldı rûşen doğdı çün ay günü
Cümlenüñ Hâlık'ı oldur halk iden Sübhân kanı
'Âlemüñ naqşına bakma aç gözün naqqâşa bak

Cân gözi a'mâ olanlar göremez Hâk'ı 'ayân
Cân gözün açup görenler kılmadı Hâk'ı beyân
Gel bugün dostuñ cemâlin kılalum bunda seyrân
'Âlemüñ naqşına bakma aç gözün naqqâşa bak

Bursevî görmek dilerseñ gel berü mi'âta bak
Gizledi mir'ât içinde kılmadı izhâr-1 Hâk
Mazharıdur zât-1 Hâk'ı uñ gel berü insâna bak
'Âlemüñ naqşına bakma aç gözün naqqâşa bak

A. 12b

Bu şiir (B) ve(İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

HARFÜ'L-KEF

96

Tâlib-i Hâk olan kişi
 Cân terkini urmağ gerek
 Budur 'âşıklarun işi
 Pervâne-veş yanmağ gerek

Hâk yolına varın virüp
 Cihânun terkini urup
 Mâsivâyı kalbden sürüp
 Gönlü şâfi olmağ gerek

Tarîkat cevri ni çeküp
 Nefsün hevâsından geçüp
 Dervîşlik donların biçüp
 Dîbâlardan geçmek gerek

Terk idüp dünyâ ziynetin
 İhtiyâr idüp 'uzletin
 Münkir münâfik zahmetin
 Şabr eyleyüp çekmek gerek

Akıdup gözinden yaşı
 Hâk' un zikri ola aşu
 Terk idüp cân ile başu
 İsmâil-veş kurbân gerek

Hidâyet eyleyüp Hâdi
 Oğuya sırr-ı evtâdi
 Bursevî'nün münâcâtı
 Tecellî kıl dîdâr gerek

B. 55a

Bu şiir, duraksız 8'li heceyle yazılmıştır.
 Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

‘Aşk bahrine girenlere
 Bir mürşid-i kâmil gerek
 Dost bâğına irenlere
 Bülbülü-veş gülzâr gerek

İrişen dildârına
 Feryâd idüp gülzârına
 Pervâne-veş ‘aşk nârına
 Atıluben yanmak gerek

‘Âşık cânı dostu uçar
 Her dem yârun yüzün açar
 Kevşer şarâbından içer
 Ne hürî ne ğilmân gerek

‘Aşk kâr ider cânâ
 İçer bir katre kıana
 Dost yolunda kıana kıana
 Cân ile ten kıurbân gerek

Çeküp ayubun derdini
 Vîrân eyleyüp yurdını
 Gör Bursevî murâdını
 ‘Âşıklara nişân gerek

B. 106a

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
 Bu şiir, 8’li hece vezniyle yazılmıştır.

Duymağa ma'nî sözlerin
 Göñül sem'in açmak gerek
 Görmege ma'nî yüzlerin
 Cân gözünü açmak gerek

Hakk'ıñ rızâsın gözleyüp
 Dâim likâsın özleyüp
 Ağyardan râzın gizleyüp
 Sır ehline açmak gerek

Dost yolında ola şâmid
 Ni'metlere ola hâmid
 Hakk işinde ola câhid
 Rûz u şeb sa'y etmek gerek

Ola vaḥdetde her zamân
 Gide göñlinden şekk gümân
 Nefsine virmeyüp amân
 'Aşk nârına yakmak gerek

Bugün sultâna kul olup
 Yüce Sübhân'a yol olup
 Gözleri yaşı sel olup
 Âh ile zâr etmek gerek

Bursevî sırr-ı ma'nâya
 İrenler buldı sermâye
 Bir mürşidden alup mâye
 Teslîm-i Hakk olmak gerek

A. 18b B.101a

(1a) Duymağa: işidüp (B)

(1d) Cân gözünü: kalb gözünü (B)

(2c) Ağyardan: gâfilden (B)

(6d) Teslîm -i Hakk: teslîm-i cân (B)

Bu şiir, duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

İy dervîş bu yolda sen cân virmedüñ
 Pes yâ nice cânâna irseñi gerek
 Dost yolına varuñ fedâ kılmaduñ
 Pes nice Şübhâna irişseñi gerek

Dahı sen bugün dünyâdan geçmedüñ
 'Aşkuñ cür'asından kanup içmedüñ
 Egniñe fenâ hırkasın biçmedüñ
 Bu hicâbları niçe geçseñi gerek

Dâim nefse murâdını verürsin
 Sa'y idüp dünyâ yolına yürürsin
 Giceler şubha dek yatar uyursın
 Pes niçe maşûda irişseñi gerek

Ėaflet gâlib olmuş gözüñ açılmaz
 Üzerine rahmet nûrı saçılmaz
 Bu hırsla dostdan yana göçülmez
 Cânân iline niçe irseñi gerek

Allah Allah deyüben yanmayınca
 İçüp 'aşkuñ şarâbın kanmayınca
 Şeyh-i kâmilden haber almayınca
 Pes niçe ma'bûda irişseñi gerek

Sen seni 'âşık mı şanursın
 Dâim nefsüñ hevâsına yürürsin
 Yarın anda hâliñ n'olur görürsin
 Şırať köprüsin niçe geçseñi gerek

Bursevî'nüñ derd ile bağrı hûn olur
 Giçer hicâbı gündüzi dün olur
 Hep 'ibretler açılır birgün olur
 N'eyleyüp n'etdüğini görseñi gerek

B. 92b

Bu şiir (A) ve(İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
 6. dötlüğün ilk dizesinin bir kısmı eksiktir.

100

‘Âkıl iseñ gel haber al
 Evvel neden neye geldüñ
 Yâ nedürür bu kıl ü kâl
 Şanma kim gavgâya geldüñ

Ezel yoğ iken cism ü cân
 Kande idi...
 Neden halk eyledi Sübhân
 Pes nice vücûda geldüñ

Bu ‘âlemi idüp ihyâ
 Diledi şûretâ koya
 Yaradıldı cümle eşyâ
 Añla ne için geldüñ

Bahr-ı muhîf mevce geldi
 Cümlesi andan feyz aldı
 Yürek susuzlığı kandı
 Türâbdan bitmege geldüñ

Gıdâ olduñ çün insâna
 İrağ düşdüñ ol Sübhân’a
 Gelüp ‘aşk ile meydâna
 Şûret-i insâna geldüñ

Bu varlıktan oldı âşâr
 Ehl-i nûr eger ehl-i nâr
 Getür ne kılduñ bunda kâr
 Bursevî imtihâna geldüñ

B. 98a

Bu şiir (A) ve(İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
 2. dörtlüğün bir kısmı dîvân’da eksiktir.

İy gâfil sen bu cihâna
 Şanma kim bî-gâne geldüñ
 Dağı bu cism ile cânâ
 Añla imtihâne geldüñ

Bulmağ için bugün yârı
 Tebdîl idüp nûra nârı
 Taşîl kıлмаğ için kârı
 Vücûd-ı insâna geldüñ

Bu bedenüñ aşlı türâb
 Hayâtı ekl ü şürb ü hâb
 ‘Âhirî oliser harâb
 Hâne-i vîrâne geldüñ

Beden milkine düşdi cân
 Ya‘nî tahta geçdi sultân
 Vezir oldı kalb-i insân
 Cem‘ olup dîvâne geldüñ

Geyüp hil‘at-ı şâhâne
 Gün gibi doğdı cihâne
 Şahrâya çıkup seyrâne
 Şikâruñ almağa geldüñ

Budur ‘âşıkun şikârı
 Bula kendüde yârı
 Rûz u şeb eyleyüp zârı
 Âh ile efgâne geldüñ

Ulaşdurup aşla cânı
 Kalmaya nam u nişânı
 Cân içinde ol cânânı
 Arayup bulmağa geldüñ

Añla cânun aşlı nûrdur
 Duragı dağı bil şurdur
 Bursevî bu gizli sırdur
 Zevk ile seyrâne geldüñ

A. 27a, B. 88b

(5a) Gıyüp: geyüp (B)

(6b) Yârı: ol yârı (B)

Bu şiir, duraksız 8’li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

102

Hâb-ı ğafletden aç gözün
 Neden geldün neye geldün
 Mürşide teslim it özün
 Haber vir bundan ne aldun

Ölmezden evvel öldün mi
 Hâyât-ı bâkî buldun mı
 Bâkî Hakk'ı bildün mi
 Bu ma'nilerden ne aldun

Çünkü geldün bu dünyâya
 Gitmege dâr-ı 'ukbâya
 İrdün mi bâkî şafâya
 Bahr-i dünyâya mı daldun

Bugün cân gözin açdun mı
 Dost vişâline uçdun mı
 Cânân iline göçdün mi
 Dünyâya mı aldandun kaldun

Bugün bunda olan a'mâ
 Olur şanma anda senâ
 İşidüp bilmedüm dime
 Bursevî'den haber aldun

İ. 2b

Bu şiir, 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.

Ey gâfil sen bu Nakkâş'ı
 Nakş içinde bulmadıñ
 Göremez gözlerüñ şaşı
 Nakkâşıñı görmediñ

'Ârif olan Nakkâş'ı
 Görür bu nakş içinde
 'Aklıñ irmez ey nâşî
 Bu esrârı duymadıñ

'Âşıkunı kalbi evi
 Hâk nûrı ile bezenmiş
 Şıfât-ı Hâk nakş olmuş
 Girüp anı görmediñ

Türlü mezmûm şüretler
 Nakş olmuş pes kalbinde
 Ol şıfâtı kalbiñden
 Bugün bulup silmediñ

Kalbiñ evi kararmış
 Şaç u şakal ağarmış
 'Ömri âhîre irmiş
 Sen işlâha gelmediñ

Dilüñde gıybet sözler
 Gözüñ harâmı gözler
 Göñlüñ dünyâyı özler
 Sen dünyâyâ doymadıñ

Yüz tutmadıñ ol şâha
 Tevbe itmediñ günâha
 Ne diyesin penâha
 Sen inşâfa gelmediñ

Bulmadıñ bir kâмили
 Virmediñ çün cânını
 Bilmediñ cânâmıñı
 Ol Sulţan'a irmediñ

Qaldıñ gâfletde zelîl
Göñlüñ gussa ile malîl
Bulmadıñ sen bir delîl
Râh-ı Haqq'a girmedıñ

Evliyâyı aîmazsın
Bir ehle baş egmezsın
Za'îf'e inanmazsın
'Ahd u ikrâr gütmedıñ

İ. 9a

Bu şiir, 7'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.

İy göñül Mevlâ'ya irmek dilerseñ
 Ğayrıyı ref' eyle dön Hâkķ'a yüzüñ
 'İlm ile ihfâ'ya irmek dilerseñ
 Ğayrıyı ref' eyle dön Hâkķ'a yüzüñ

'Âkıl olan döner yüzün Mevlâ'ya
 Nazar kılmaz hergiz fânî dünyâya
 İrmek diler iseñ 'arş-ı a'lâya
 Ğayrıyı ref' eyle dön Hâkķ'a yüzüñ

Hubb-ı dünyâ ile dosta irilmez
 'Âlem-i 'uqbâdan haber alınmaz
 Qalur hicâb içre qalbi arınmaz
 Ğayrıyı ref' eyle dön Hâkķ'a yüzüñ

Bu dünyâ hubbını kalpden silegör
 Terk idüp Ğayrıyı dostunu iregör
 Bu göñülden mâsivâyı süregör
 Ğayrıyı ref' eyle dön Hâkķ'a yüzüñ

İy Bursevî bakma cihân nakşına
 'Âkıl iseñ kıl nazar nakķâşına
 Olmaq diler iseñ Hâkķ ile âşinâ
 Ğayrıyı ref' eyle dön Hâkķ'a yüzüñ

B. 50a

Bu şiir, 6+5= 11'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir (A) ve(İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Yâ Rab dermân senden olmayınca
 N'eyesün bî-çâre za'îf kullaruñ
 Dahı 'afv ile gufrân kılmayınca
 N'eyesün bî-çâre za'îf kullaruñ

Ezelden maqşûda irgürmeyince
 Tecellî zâtıyla dirgürmeyince
 Gizlü sırlarundan bildürmeyince
 N'eyesün bî-çâre za'îf kullaruñ

Ki vuşlât şarâbından şunmayınca
 İçürüp şusuzlığı gitmeyince
 Cemalüñ perdesin ref' itmeyince
 N'eyesün bî-çâre za'îf kullaruñ

Gerçi zâlim nefsleri saña 'âsî
 Dün ü gün ağlayup iderler yası
 Ağarmayınca bu yüzüñ qarası
 N'eyesün bî-çâre za'îf kullaruñ

Pes bu hicâbları nice geçsünler
 Dostuñ illerine nice göçsünler
 Bu gönül sırların nice seçsünler
 N'eyesün bî-çâre za'îf kullaruñ

Bursevî kalb gubârın silmeyince
 Göñüle ol dost nazâr kılmayınca
 Efendüm senden ilhâm olmayınca
 N'eyesün bî-çâre za'îf kullaruñ

A. 32a

Bu şiir (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Kime şunuldu ise câm-ı elest
 Tâ ebed esriğliğı gitmez anuñ
 İçen ol peymânededen çün oldı mest
 Tâ ebed mecnûnlığı gitmez anuñ

Dest-i kudret her kime şundı elin
 Ayılup ğafletden añladı yolun
 Luţf-ı Hâk irüp bildi sağ u şolun
 Tâ ebed hayrânlığı gitmez anun

Cümle eşyâ sırrına nâzır olur
 Kânde baksa ol Hâk'ı hâzır görür
 Gâhî ol dost ile âşinâ olur
 Her nefes susuzluğu gitmez anuñ

Dost bâğında güller ile açılır
 Gâhî 'ummân olur dürler saçılır
 Câm-ı 'aşk anuñ elinden içilür
 Sâkîsi oldur çün şusamış câmı anuñ

'Âşık olan ma'sûka kıldı nazır
 Emrine fermân olup eyler
 Bursevî dostuñ cemâlini sezer
 Dün ü gün âh efgânı gitmez anuñ

B. 98a

Bu şiir (A) ve(İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Bu fânî dünyâda kimseler qalmaz
 Ğâfil olma birgün sen de gidersin
 Bundan giden yene bir dağı gelmez
 Ğâfil olma birgün sen de göçersin

Birgün olur ecel erişe gelür
 Türlü 'amellerüñ karşıña gelür
 Hiç bilmezsin 'aceb hâlüñ nice olur
 Ğâfil olma birgün sen de gidersin

'Azrâ'il gelür almağa cânuñ
 Yanuñda olanlar bilmez hâlüñ
 Söylemege kımayalar dilüñ
 Ğâfil olma birgün sen de göçersin

Görüñ neler gelür bu ğarîb başa
 Tenüñ 'üryân olup türâba düşe
 Gelüp vârislerüñ mâluñ üleşe
 Ğâfil olma birgün sen de gidersin

Qalmaya cihânda nâm u nişânüñ
 Unudalar seni hep bilişenüñ
 Bursevî vefâsı yok bu cihânuñ
 Ğâfil olma birgün sen de göçersin

A. 65a, B. 45b

Bu şiir, 6+5= 11'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Bârî Te‘âlâ’yı görmek dilerseñ
 Tarîkine şülûk it evliyânuñ
 Makâm-ı a‘lâya irmek dilerseñ
 Tarîkine şülûk it evliyânuñ

Evliyânuñ yolu Allah yoludur
 Bu yola girenler Haqq’uñ kûlıdur
 Tarîk-i Muhammed gâyet uludur
 Tarîkine şülûk it evliyânuñ

Bu yoldan irmişdür Haqq’a irenler
 Dostuñ dîdârını ‘ayân görenler
 Hâbîbü’l-ekreme ümmet olanlar
 Tarîkine şülûk it evliyânuñ

Bu yola girenler cihâna bakmaz
 Meyl idüp bunda köşki saray yapmaz
 Dervîşlik hırkasın yabana atmaz
 Tarîkine şülûk it evliyânuñ

Dervîşlik bir özge mu‘ammâ imiş
 Dervîş olmayanlar bir a‘mâ imiş
 Dervîşin makâmı ne a‘lâ imiş
 Tarîkine şülûk it evliyânuñ

Bu dervîşlik Bursevî’nüñ yoludur
 Ezelden ikrârı “**Kalû belâ**”*dur
 Dervîş olmayanlar gâyet delidür
 Tarîkine şülûk it evliyânuñ

A. 50a, B. 71b

* “Evet (Rabb’imizsin) dediler.” (A’râf 7-172)

Bu şiir, 6+5= 11’li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilün

İy gâfil bu ‘aşk odına nefis mârûñ yakmaduñ
Elde nefsüñ seni bil gözüñ açup bakmaduñ
Put idinüp bu dünyâyı nefis putların yıkmaduñ
Cem‘ olup ihvân ile meydân-ı ‘aşka girmedüñ

Ehl-i tevhid meclisinden gel irak olma şaşın
Gice gündüz şöbet idüp anlara ol sen yakın
Yedi başlu ejderhâdır nefis helâk ider şaşın
Cem‘ olup ihvân ile meydân-ı ‘aşka girmedün

Dünyânüñ zevk u şafâsı bil hicâb oldı saña
Aldanup bu fânî zevke dönmedün Hâk‘dan yaña
Dost yolına gitmege çün bulmaduñ bir reh-nümâ
Cem‘ olup ihvân ile meydân-ı ‘aşka girmedüñ

Bî-vücût ‘ilminden gâfilsen haberdâr olmaduñ
Nefsi işbât sırrını añlayup ‘arif olmaduñ
Bursevî’nün sözi hâk‘dur ‘ilm ü tevhid bilmedüñ
Cem‘ olup ihvân ile meydân-ı ‘aşka girmedüñ

B. 36b

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Yâ İlâhî kıl tecellî gösterüp cemâlüfi
 Sen bilürsin kimse bilmez bu za'ifüñ hâlünü
 Gice gündüz bulmağ dilerem senüñ visâlüfi
 Kıl 'inâyet kıl hidâyet luğf ile ihsân senüñ

Bulamadum bu derde yâ Rab senden özge çâre
 Yine sensin yüregüme üren türlü yâre
 Luğf idüp sürme kapuñdan ben za'if-i âvâre
 Kıl 'inâyet kıl hidâyet luğf ile ihsân senüñ

Ğaflet ile işledük sehv ile cürm ile günâh
 Gözümüzden kan ağıdup eylerüz âh ile vâh
 Rağmetüñden kılma mahrûm sen esirge yâ Allah
 Kıl 'inâyet kıl hidâyet luğf ile ihsân senüñ

Bursevî'nüñ cürmi çokdur ürme yâ Rab yüzine
 Ol Resûl'i Muşafâ'nüñ 'azm eyleyem özine
 N'ideyim bu fânî cihân hiç görünmez gözüme
 Kıl 'inâyet kıl hidâyet luğf ile ihsân senüñ

A. 57b, B. 77b

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'îlâtün/ Fâ'îlâtün/ Fâ'îlâtün/ Fâ'îlün

Yâ İlâhî rahmetüñden bizi mahrûm eyleme
 Şuçlarımız için yarın bizi rüsvây eyleme
 Rûz-i mahşerde hışm idüp yerimiz nâr eyleme
 Sen Kerîm'sin hem Raḥîm'sin 'afv ile ğufrân senüñ

Ne yüz ile varalum dergâhuña iy Pâdişâh
 Nefs ile şeytâna uyup işledük bî-ḥad günâh
 Bağışla suçlarımızı meded kıl sen yâ İlâh
 Sen Kerîm'sin hem Raḥîm'sin 'afv ile ğufrân senüñ

Kaḫuña yalvarı geldük bir bölük bî-çâreyüz
 Saña lâyıḫ bir 'amel yok eli boş âvâreyüz
 Sen ḫabûl etmezseñ bizi ğayrı ḫande vararuz
 Sen Kerîm'sin hem Raḥîm'sin 'afv ile ğufrân senüñ

Cümlenüñ Ḥâlîḫ'ı sensiñ yoĝ iken var eyledüñ
 Dostlarıña nâr-ı İbrâhim'i gülzâr eyledüñ
 Niçe 'âşî ḫullarınufi yerlerin nâr eyledüñ
 Sen Kerîm'sin hem Raḥîm'sin 'afv ile ğufrân senüñ

Bursevî bî-çâre ḫuluñ gözleri ḫan ağlayup
 Ḥasretüñden gice gündüz derd ile âh eyleyüp
 Bağışla suçlarımızı luḫ ile 'avf eyleyüp
 Sen Kerîm'sin hem Raḥîm'sin 'afv ile ğufrân senüñ

A. 57b, B. 77b

(3c) Etmezseñ: itmezseñ

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

İy gâfil sen bu cihâna geldüñ yâ ne afileduñ
Mârifetden mahrûm kalduñ bir ehle baş egmedüñ
Sen seni idrâk idüp nefsüñi Hâkık'ı bilmedüñ
Kibr ile benlikde kaldun bir ehle baş egmedüñ

'Aqla irüp 'âkıll olup sır yüzinden seçmedüñ
Bilmedüñ 'ilm-i ledün zâhirde kalduñ geçmedüñ
Hızır ile hem-râh oluben âb-ı hayât içmedüñ
Sen hicâb altında kaldun bir ehle baş egmedüñ

Sır mu'allimhânesinden varuben ders almağa
Yâ niçün sa'y eylemezsin bugün Hâkık'ı bilmeğe
Mürşidi görmez gözüñ tâlîb degilsin bulmağa
Kalduñ a'mâ zümresinde bir ehle baş egmedüñ

Bursevî a'mâ olanlar kaldılar hor u zelîl
Gitmediler râh-ı Hâkık'a bulmadılar bir delîl
Mürşid takvâ üzre oluñ dedi ol zât-ı Celîl
Kibr ile benlikde kalduñ bir ehle baş egmedüñ

B. 108a

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

HARFÜ'L-LAM

113

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Gel senüñ yürekde derdüñ var ise
Mürşid-i kâmilî bul dermâna gel
Göñlün dağı saña yâr ise
Mürşid-i kâmilî bul kırbâna gel

Murâduñ Hakk'ı bulmağ ise
Hakkikat bahrine çün dalmağ ise
Nebîlerden haber almağ ise
Mürşid-i kâmilî bul seyrâna gel

Niçün dünyâda ğâfil gezersiñ
Terk idüp 'uqbâyı dünyâñ düzersiñ
Gice gündüz şerrîñ yazarsıñ
Mürşid-i kâmilî bul peşmâna gel

Niçe bir bu zâlim nefse uyarsıñ
Tatlu cânuna kaçd idüp kıyarsıñ
'Aqlın başa gelür birgün duyarsıñ
Mürşid-i kâmilî bul ihsâna gel

Haberüñ yok uyduñ nefsi şeytâna
'Aşî olduñ bugün yüce Sultân'a
Aceb nice varasın ol Sübhâna
Mürşid-i kâmilî bul îmâna gel

Bu dünyânuñ şafâsına aldandüñ
Huzûrı râhatı hicâb idindüñ
Ol bâkî lezzetden yüzüñ dönderdüñ
Mürşid-i kâmilden iç peymâne gel

Harâm helâl dimez yiyüp içersiñ
Dâim nefsin hevâsına uçarsıñ
Niçün dost yolına gelmez kaçarsıñ
Mürşid-i kâmilî bul inşâfa gel

Baş egmezsıñ vâriş-i enbiyâya
İnanmazsıñ dağı şol evliyâya
Uymazsıñ ol Resûl'i Muştafâ'ya
Mürşid-i kâmilî bul insâna gel

Yâ sen hale mi şandıñ bu rüzgârı
‘Âşıkâ gizli mi şanduñ ol yârı
Bursevî eydür geçmedüñ bu gârı
Mürşid-i kâmilî bul ıslâha gel

B. 97a

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Sendedür göñül bu cümle 'âlem
 Ma'ânî şayd idegör meydâna gel
 Yir ü gök 'arş ü levh ile kalem
 Cümlesi insâdadur seyrâna gel

Hem sende döner cümle felekler
 Saña hizmet kıtur bunca melekler
 Senüñ için olur Hâk'â dilekler
 Gözüñ aç ço gafleti insâna gel

Saña müştâk iken çün şems ile mâh
 Senüñ için kuruldı bu kâr-ı gâh
 Kâlb-i insânda mihmân iken ol şâh
 'Âkıl iseñ sen dahı divâne gel

Saña seyrân-gâh iken yer âsumân
 Sırrını seyr it sende kıldı mihmân
 Afla sensin cümle 'âlemlere cân
 'Âkıl iseñ 'ibret al iz'âne gel

'Ömür şahbâzı elde iken kıl kâr
 Ki dostuñ cemâlini eyle şikâr
 Cümlesi insândan oldı âşikâr
 Mir'ât-ı Hâk'dur bil insâna gel

Eger sende dilersen fetḥ-i bâbı
 Göñül yüzünden sil gider hicâbı
 Bursevî 'âşıkâ ider hitâbı
 'Âşık iseñ sen dahı kurbâna gel

B. 99b

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

115

Bir ğarîbem düşdüm ğurbet illere
Meded kı1 bize yâ Mevlâ meded kı1
Çünki düşdüm bu cihânda dillere
Meded kı1 bize yâ Mevlâ meded kı1

Sensiñ benim sırrum ‘ayân eyleyen
Bu halkuñ içinde destân eyleyen
İşüm gücüm âh ile zâr eyleyen
Meded kı1 bize yâ Mevlâ meded kı1

Gice gündüz derdüm artar oñulmaz
Hâlüm pinhân durur haber alınmaz
Bu derde ğayrıda dermân bulunmaz
Meded kı1 bize yâ Mevlâ meded kı1

‘Aceb bu derdime dermân kıandedür
‘Âşıkunñ derdine çâre sendedür
Yâ Rabbi cürm ile ‘işyân bendedür
Meded kı1 bize yâ Mevlâ meded kı1

Bir dostum yok gizli râzum açmağa
Baña hem-râh olup dosta göçmeğe
Âsân eyle hicâblardan geçmeğe
Meded kı1 bize yâ Mevlâ meded kı1

Münkir münâfıkunñ cevr ü cefâsı
Dün gün artar yüregimün yaresi
Yene sendendür derdimün çâresi
Meded kı1 bize yâ Mevlâ meded kı1

Bursevî’nünñ şâfi eyle özünü
Dâim senden yaña dutdı yüzünü
Ref’ eyle ğayrıdan çevir yüzümü
Meded kı1 bize yâ Mevlâ meded kı1

A. 7a, B. 94a

(3b) Hâlüm pinhân durur haber alınmaz: derdüm
Mevlâ’m bilür kimse bilmez (B)

(6c) Yene: yine (B)

(7a) Bursevî’nünñ şâfi eyle özünü: Bursevî’ye bildür
señ bile özünü (B)

(7c) Ref’: luţf (B)

Bu şiir, 6+5=11’li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

116

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Îlâhî kıl bize luḡfuḡdan meded
 Raḡmetün deryâsına yok ḡat u ad
 Bî-çâre za'ifem yâ Rab kılma red
 Kerem kıl bize yâ Mevlâ kerem kıl

Bu ḡafletden uyar saḡa varalum
 El kavḡurup dîvânũda duralum
 'Ayân eyle cemâlũñi ḡörelüm
 Kerem kıl bize yâ Mevlâ kerem kıl

Sen esirge bu za'if ḡullarũñı
 Âsân eyleyüp ḡöster yollarĩñı
 Dâim zikre yâr eyle dillerini
 Kerem kıl bize yâ Mevlâ kerem kıl

Ḳoma bu nefis elinde kıl hidâyet
 Senũñ emrũñ üzre ola temâmet
 Za'ifüz yâ Rabbi eyle 'inâyet
 Kerem kıl bize yâ Mevlâ kerem kıl

Ḥabîbũñ Aḡmed'ũñ ḡörüp yüzũni
 Ayaḡı tozına sũrem ḡözũmi
 İzleyem her demde anũñ izini
 Kerem kıl bize yâ Mevlâ kerem kıl

A. 8a, B. 95a

(1b) Hat u ad: ḡâyet (B)

(3b) Âsân eyleyüp ḡöster yollarını: âsân eyle bize hem yollarını (B) Şiirde mahlas ḡeçmemektedir.

Bu şiir, (İ) nüshasında mevcut deḡildir.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Hidâyet kı lup bugün safa Hâdî
Mürşid-i kâmilî bulduñ mı gâfil
Terk eyleyüp bugün 'agyârı yâdı
Tarîkine sülûk etdüñ mi gâfil

Çevirüp cümle eşyâdan yüzüñi
Bu fânî lezzetden yumup gözüñi
Cümlesinden fânî kı lup özüñi
Ölmezden evvel öldüñ mi gâfil

Geçüp benliğinden türâba düşüp
Mahv olup vücûduña mevt irişüp
Kaşreden çıkup 'ummâna qarışup
Varup çün mevce qarışduñ mı gâfil

Nefs-i emmâre hevâsından geçüp
Rûz u şeb ol dost hevâsına uçup
Men 'arefe nefsehu* sırrın seçüp
Nefsüñi Allah'ı bildüñ mi gâfil

Bu gönül sırrını seyrân eyleyüp
Çıkup semâvâta tayrân eyleyüp
Varup anda 'arşî cevân eyleyüp
Sırr-ı semâvâta irdüñ mi gâfil

Vücûduñ vîrânesin ma'mûr idüp
'Aşk nûrî ile göñlüni pür-nûr idüp
Ref' olup kalbüñ mâ-sivâsı gidüp
Cehil zülmetinden geçdüñ mi gâfil

Bursevî'nüñ sözi sırr-ı nihândur
Münkirüñ işi şekk ile gümândur
'Âşıküñ dertlü cânına dermândur
'Âriflerüñ sırrına irdüñ mi gâfil

A. 26b, B. 88a

(2a) Yüzüñ i: yönüñi (B)

(3a) Benliğinden: benlikden (B)

(6d) Cehil: cehlin (B)

* "Kendini bilen Rabb'ini bilir." (Bkz. Ahmed
SERDAROĞLU, *Mevzûât-ı Aliyyü'l-kârî*
Tercemesi, Ank. 1996, s.118)

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Gel ğafil ħor bakma bu dervîşlige
 Kûl iken sultân ider dervîşlik bil
 Hâk Resûl'i girdi bu dervîşlige
 Kûl iken sultân ider dervîşlik bil

Dervîşlik bir gizli sırdur bilinmez
 Dervîş olmayınca menzil alınmaz
 Dervîş olmağa bugün âr olunmaz
 Kûl iken sultân ider dervîşlik bil

Nice sultânlar bu tâc ile tahtın
 Bırakdı bil dervîş olduĝı vaktin
 Dervîşlikde buldılar dost vuşlatın
 Kûl iken sultân ider dervîşlik bil

Dervîşlikdür maqbûl Ahmed yanında
 Yazılmış 'âşıkларуñ dîvânında
 Dervîşlik nişânı var mı cânufîda
 Kûl iken sultân ider dervîşlik bil

Anca 'âşıklar şâdıklar geldiler
 Bu dervîşlige hep râzî oldılar
 Niçe murâd-ı maqşûda irdiler
 Kûl iken sultân ider dervîşlik bil

Çıkarup eginlerinden dîbâyı
 İhtiyâr idüp giydiler 'abâyı
 Dervîşlikde bulup zevk ü şafâyı
 Kûl iken sultân ider dervîşlik bil

Bursevî terk eyle cân u cihânı
 Dervîşligüñ budur evvel nişânı
 Dervîşlikde buldılar ol Sübhânı
 Kûl iken sultân ider dervîşlik bil

A. 51b, B. 73a

Son dörtlük B nüshasında eksiktir.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Gel bugün fırsat elîfiden gitmedin
 Bu dertlü cânuña gel bir çâre kııl
 Sermâye-i 'ömür âhire yetmedin
 'Âşîye vir anı bir fâ'ide bul

Kârbân kalkar metâ'uñ hâzır eyle
 Yükuñ yüklet yarağufñ hâzır eyle
 Bir yolcısın konağufñ nedür añla
 Bir şahrâ mıdur yoğsa kim bir yel

Bul yol uzak yoldur yayan gidilmez
 Azığufñ çok eyle yene gelinmez
 Birgün kalk olur bunda eglelinmez
 Kõmazlar birgün bizi sürerler bil

Yalñız gitme şakın sen bu yola
 Hârâmiler çokdur saña kaçd kııla
 Gâfilin arduñdan başufñ ala
 Yalñız gitme yanña yoldaş al

Eger 'âkııl iseñ aldanma bunda
 Niyâz eyle ol Hakk'a dün ü günde
 'İlm u 'ameldür gerek olan anda
 Gel bugün bunlarufñ taşşiline yel

Bursevî bil bu dünyâ mekâredür
 Göñül virme soñu yok vîrânedür
 Buña mağrûr olanlar dîvânedür
 Fenâsın her-dem ihtiyâr eyle gil

A. 66a, B. 46b

(2b) Cânuña: canıña (B)

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

120

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

İy göñül gel fâriğ ol Hâk'dan çevirme yüzüñi
 Fikr-i Hâk ile enîs ol gayrıdan yum gözüñi
 'Aqluñı başına derüp aç gör han gözünü
 Derde dermân câna cânân olan cânânufı bul

Ço bu fânî milki bunda bâkî mülke dön yüzüñi
 Ölmeden evvel ölümü gör Hâk'a dogrola izüñi
 Terk idüben mâsivâyı dosta yâr eyle özüñi
 Derde dermân cânufîa cân olan cânânufı bul

Gel bu fânî mülke meyl idüp aldanmağıl
 Bâkî ni'met diler iseñi tevhide bel bağlağıl
 Gice gündüz dost yolunda âh idüben ağlağıl
 Derde dermân cânufîa cân olan cânânufı bul

Ki bu 'aşkuñi tenevvürine dosta karşı yan bugün
 Rızâ-yı Mevlâ'da olup emr-i Hâk'a vir boyun
 Bursevî'nüñ sözü hâkdur Nesîmî-veş gel şoyun
 Derde dermân cânufîa cân olan cânânufı bul

B. 50b

 Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Nakş idüp 'âlemi nakqâş şûrete geldi cihân
Ki taşvîr eyleyüp anı her şeyde kodı nişân
Zeyn idüp bu 'âlemi kendözünü kılmış nihân
'Âkıll isefî kıll tefekkür 'ibret al mihmâna gel

Cümle eşyâ halk olup vücûda geldi çün 'ayân
Ol eşerden zâhir oldı aña bu cism ile cân
Neden geldüñ neye geldüñ aç gözüñ gâfil olma hemân
'Âkıll isefî kıll tefekkür 'ibret al mihmâna gel

Sanma kim bî-gâne halk etdi cihâna ol Hudâ
Her biri bir 'ibret için yaradıldı iy gedâ
Cümlesi insânda pinhân pes degil andan cüdâ
'Âkıll isefî kıll tefekkür 'ibret al mihmâna gel

Pes ezel birlik yüzinde Hâk ile mihmân idüñ
Hâk'dan ayrı düşdüñ iy gâfil bugün dâne yedüñ
Bu cihân halk olmadan bilür misin kında idüñ
'Âkıll isen kıll tefekkür 'ibret al mihmâna gel

Çün teferrüc kılmâğa geldüñ cihâna seyr idüp
Her birinden 'ibret alup bir ma'ânî kesb idüp
Bursevî der sil gubârı göñlün hicâbı gidüp
'Âkıll isefî kıll tefekkür 'ibret al mihmâna gel

B. 91b

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Derde dermân ister isefî derdüne dermâna gel
Zevk ü seyrân ister isefî sırr ile seyrâna gel
Görmek istersen nihânı 'aşk ile meydâna gel
Yağ bu 'aşk odına cânı nefsiñi gel oda sal

Bu 'aşk bir gevherdür kıymetine irmez bahâ
Bilmeyen qadrini anuñ bulmadı dostu visâl
Bâkî dostı bulmağa bu 'aşk durur bil reh-nümâ
Yağ bu 'aşk odına cânı girüp 'aşk bahrine dal

Kim bu 'aşk lezzetinden alup bir kez tatmadı
Göñlünüñ artdı gubârı qalbini arıtmadı
Kendüni atup 'aşk odına nefsin ıslâh itmedi
Yağ bu 'aşk odına cânı ola nefsiñ bî-mecâl

Şol kişi kim 'aşk ile bir âşinâlık itmedi
Yâr olup aña bu 'aşk ma'sûka iletmedi
Göremez şol dîdeler ki bir hicâbı gitmedi
Yağ bu 'aşk odına cânı bulasın kurb-i vîşâl

Bursevî'nüñ derdine bu 'aşk durur bil sermâye
'Aşk ile mihmân olursa ulaşur ol Mevlâ'ya
Nefse uyup kendüni şalma şağın ferdâya
Yağ bu 'aşk odına cânı bu 'aşkdan bir gevher al

A. 4a, B. 100a

(2b) Cûd-ı senâ: dostu visâl (B)

(2c) Dosta vâşıl olmağa: bâkî dostı bulmağa (B)

(3c) Yanmayan bu 'aşk odına: kendüni atup 'aşk oduna (B)

(4b) Rehber olup: yâr olup (B)

(4c) Göremez şol dîdeler ki bir hicâbı gitmedi:

Gâflet ile geçdi 'ömri bil hicâbı gitmedi (B)

(5a) 'Âşık-ı şâdıq olana: Bursevî'nüñ derdine (B)

(5c) Bursevî'nüñ tut sözün: nefse uyup kendüni (B)

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Gel iy gâfil ehl-i Hakk'a kendüfi eyle teslîm
Her ne emr iderse tutup hizmetin eyle kabûl
Mürşidüñ göfliñe gir kim 'ilmini kıla ta'lîm
Her ne emr iderse tutup hizmetin eyle kabûl

Mürşide bende oluben cân u baş vir yolına
Dostlar ile dostlık eyle meyl itme düşmânuna
Kıl itâ'at emrine kim ilede cân iline
Her ne emr iderse tutup hizmetin eyle kabûl

Mürşidüñ kalbiñi yıkma her sözüñde şâdıq ol
Anlaruñ kalbiñ yıkanlar bulamazlar Hakk'a yol
Kalb-i insândan görüñdi dost yolu gel ara bul
Mürşidüñ emrini tutup hizmetin eyle kabûl

Mürşidüñ kalbidürür beyt-i Hudâ Rahmân evi
Gel bugün bul anları kim ola îmânuñ kavî
Kılmayan mürşide hizmet yok yere eyler da'vî
Mürşidüñ emrini tutup hizmetin eyle kabûl

Bursevî'nüñ her kelâmı talîblere dâll olur
Münkirüñ şekk-i gümânı anlara bil nâr olur
Mürşide bende olanlar dost ile seyrân kıtur
Mürşidüñ emrini tutup hizmetin eyle kabûl

A. 10b, B. 96a

(1a) Mürşidün: şeyh (B)

(2a) Mürşide: hizmetine (B)

(2c) Kıl: eyle (B)

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Gel berü talib iseñ şefâ'ati eyle kabûl
Gir **tarîk-i müstakîme*** tâ bulasın doğru yol

Cümle Hakk'ıñ dostları doğru yola başdı kadem
Varlığı yoklukda bulup kendüni kıldı 'adem
Gice gündüz zıkr-i Hakk ile olurlar dem-be-dem
Sen dahı gel 'âşık iseñ himmeti eyle kabûl

'Âkı1-ı dâna olanlar yandı 'aşkuñ nârına
Kılmadılar hergiz nazar bu cihânuñ varına
Ėaflet idüp sen dahı koma bu günüñ yarına
Gel berü talib iseñ naşihatı eyle kabûl

Bursevî'nüñ sözleri taliblere bürhân olur
'Âşık iseñ kıl nazar kim 'âşıka biñ cân olur
Himmet-i dünyâ olanuñ yerleri nîrân olur
Ėâfile yüz biñ naşihat eyleseñ etmez kabûl

A. 25a, B. 87a

(A) ve (B) nüshalarında 1. dörtlükten iki dize eksiktir.

* "Doğru yol, hak yol." "Bizi doğru yola ilet."
(Fatıha 1/5)

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

'Âkıl iseñi bu cihâna 'ibret ile kııl nazar
Ne içün var eyledi yâ nedürür bir gün düzer
Gökyüzinde ay ile gün on iki burcı gezer
Cümlesinden 'ibret alup sırr ile seyrâna gel

Yedi kat gök yedi kat yer 'arş-ı rahmân kandedür
Yoqlayup anı ararsan cümlesi insâdadur
Okıyup bilmek dilerseñi sırrı gel 'irfânadur
Cümlesinden 'ibret alup zevk ile seyrâna gel

Kâr-ı gâhı halk iden Hallâk-ı 'âdil kandedür
Cümle eşyâdan münezzeñ alup viren yâ nedür
Cümlesi tesbîh iderler cem' olup sübhânedür
Gel beru gel 'ibret alup sırr ile seyrâna gel

Cümleñi mañlûbı birdür arada gavgâ nedür
Kimi mü'min kimi kâfir bu gülde hâre nedür
Yoqla bul tez bir hekimi bu derde çâre nedür
İç hekimüñi şerbetinden derdüñe tîmâre gel

Bursevî'nüñ tüt sözini dime kim hâlüm n'ola
İç bu 'aşkuñi cür'asından göñlüni ihyâ kıla
'Âkıl iseñi cân gözün aç nazar kııl sağ u şola
Cümlesinden 'ibret alup zevk ile seyrâna gel

A. 42a, B. 64a

(2c) Okıyup: okuyup (B)

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün

Cümle eşyâ‘da görinen şun‘-ı Hudâ‘dur bî-gümân
Cümlesi hükminde anuñ velîkin kendü bî-nişân
‘Âkıll iseñ kıl tefekkür niçün devr ider bu cihân
Bu çarhı dönderen oldur nedür murâd bir hisse al

Nazar kılsañ semâvâta ider ay ile gün döner
On iki burcı devr idüp gezer ol şems idüp seyrân
İrişen sırr-ı a‘lâya meleklerle ider tayrân
‘Aceb hikmet degil midür ki mâhı gösterür hilâl

Şûretâ baksañ görinen ki bir kaçre durur insân
İrişdürüp kemâlâta ider anı bañr-ı ‘ummân
Bu sırra çün ‘âlim oldur buña ‘akıl olur hayrân
Ki kuvvet kudret anuñdur itme hikmetinden suâl

İy Bursevî şağın zînhâr bu sırrı eyle izhâr
Çıkarma anı qalbünden ki şâyet eşide ağıâr
Rızâsın gözle ol yârufî tut emrini leyl ü nehâr
Ki anuñdur cümle varlık yine oldur bu sırra dâl

B. 81b

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

HARFÜ'L-MİM

127

'Aşkuñ câminı içelden
Mest ile hayrân olmışam
Dost vişâline irelden
Ben beni yavı kılmışam

'Aşkuñ şarâbından içüp
Bu cân ile tenden geçüp
Dostuñ visâline uçup
Ğurbetde garîb olmuşam

Bu ğurbet cevriñi çeküp
Dünyâyı 'uqbâdan geçüp
Zâhiri bâtını seçüp
Sır ile pinhân olmuşam

Murâdum bu durur Hâk'dan
Bizi var eyledi yokdan
Kes ümidüm cümle halkdan
Saña yalvarı gelmişem

Bursevî cemâlüñ görüp
Men 'aref* sırrına irüp
'Arşu'llahı seyrân idüp
Hâk ile enîs olmuşam

B. 25b

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Bu şiir, duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

* "Kendini bilen Rabb'ini bilir." Hadis. (Bkz.

Ahmed SERDAROĞLU, *Mevzûât-ı Aliyyü'l-kâfî Tercemesi*, Ank. 1996, s.118)

128

İçeli 'aşkuñ şarâbın
 Mest-i lâ-ya'kıl olmuşam
 Geçeli cümle hicâbın
 'Ayne'l-yakîne irmişem

Dostumı görmişem 'ayân
 Göfilümde kalmadı gümân
 Gizli sırlar oldu beyân
 Sırrımı 'ayân görmişem

Keşf oldu esrâr-ı nihân
 Hayrân oldu bu dil ü cân
 Ne cân görünür ne cihân
 Yolına varı virmişem

Teslîm idüp dosta varı
 Bulmak dilerem ol yârı
 Terk idüp nâmûs u ârı
 Bugün meydâna gelmişem

Yakup 'aşk odına cânı
 Kalmaya nâm u nişânı
 Dökülüp türâba kanı
 Bugün kurbâna gelmişem

B. 60a

Bu şiir, duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

129

Dilegüm çokdur senden
Geçir bu cân u tenden
Al bugün beni benden
Âzâd eyle Sulţân'um

Al elüm kaldur beni
Saña dönmüşem yöni
İrağ eyleme beni
Dâim senden Sübhân'um

Dîlümde zikrüm sensin
Kâlbümde fikrüm sensin
Cânüm içinde cânısın
Cânüm kurbân Sulţân'um

Çok şükür ya Rabbi saña
Çok luţuf eyledüñ baña
Bu göñlüm senden yaña
Varmak diler Sübhân'um

Al kâbul eyle anı
Sensin göñlimüñ yârı
Senüñ yoluña varı
Vermek ister Sulţân'um

Senüñ medhüñ iderem
Dâim saña giderem
Bursevî der n'iderim
Senüñ gayruñ Sübhân'um

B. 48b

Şiirin baş kısmı eksiktir.

Şiir, duraksız 7'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Dervîşlik ne güzel hâldür
 Gel bugün dervîş olalum
 Sırr-ı Ahmed'e bu dâldur
 Gel cânım dervîş olalum

Dervîş olan cânâ kıyar
 'İlm ile ma'ânî duyar
 Dünyâyı bir pula şayar
 Gel cânım dervîş olalum

Dervîş virür Hakk'a cânı
 Terk ider ad ile şanı
 Dost elinden içer cânı
 Gel cânım dervîş olalum

Dervîşler dostâ giderler
 Fânî cihânı n'iderler
 Dost ile mi'râc iderler
 Gel cânım dervîş olalum

Çılup dost ile mi'râcî
 Başlarında nûrdan tâcî
 Bulalum derde ilâcî
 Gel cânım dervîş olalum

"El fakru fahrî"* sırrına
 Ulaşuben ol nûrına
 Dalarlar 'aşkuñ bahrına
 Gel cânım dervîş olalum

Dervîşde bulup kemâl
 Görinür anlara cemâl
 Var bir mürşidin elin al
 Gel cânım dervîş olalum

Padişâhlar tahtın virdi
 Fenâ donlarına girdi
 Cümle maqşûdına irdi
 Gel bugün dervîş olalum

Bursevî geyeli şâlı
 Belürmez nâm u nişânı
 Dervîşlikde buldı kâmi
 Gel bugün dervîş olalum

B. 97b

*“Yoksulluk, benim övüncümdür; ben onunla övünürüm.” Hadis bilginleri Askalânî ve İbn-i Hacer bu sözün uydurma hadis olduğunu söylüyor. İbn-i Teymiye onlara katılmakla beraber, ‘Bu söz, Abdurrahman b. Ziyad’ın sözüdür.’ diyor. (Bkz. Ahmet Serdaroğlu, Mevzûât-i Aliyyü’l- Kâfî Tercemesi, Ankara, 1966, s. 85-86; Aclûnî, Keşfü’l-Hafâ, 2/87)

Bu şiir, duraksız 8’li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

131

Tâlibleri Hâk yolına
 Dâ'vetümüz vardur bizüm
 'Âşıkları cân iline
 Şohbetimiz vardur bizüm

'Aşk şarâbın içen gelsün
 Nesîmî-veş 'üryân olsun
 'Aşkuñ defîzine dalsun
 Cevlânımız vardur bizüm

Bu defîze kenâr olmaz
 Dalan hayât bulur ölmez
 'Âşıklara karâr olmaz
 Devrânımız vardur bizüm

Gelüñ girüñ yolımuza
 Haldaş oluñ hâlîmuza
 Dermân ola derdifüze
 Tîmârımız vardur bizüm

İy Bursevî 'aşk nârına
 Yanan gelsün meydânına
 Çâre kılsa feryâdına
 Dermânımız vardur bizüm

A. 37a

Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
 Şiir, 4+4=8'li hece vezniyle yazılmıştır.

132

‘Âşık gözi yaşlılara
Terahhum eyle Sultân’um
Dağı bağı başlılara
Terahhum eyle Sultân’um

Yakma hicrûfi ateşine
Bırakma dünyâ işine
Gözlerinüfi kan yaşına
Terahhum eyle Sultân’um

Dün ü gün isterler seni
Terk iderler cân u teni
Dönmişler hep saña yöni
Terahhum eyle Sultân’um

Dost hasretinden ağlarlar
Cân ile ciger dağlarlar
Senüfi rahmetüfi dilerler
Terahhum eyle Sultân’um

Âsân idiver yolların
Zikre yâr eyle dillerin
Açıver göñül gözlerin
Terahhum eyle Sultân’um

Meded senden düşmişlere
Nefslerine uymışlara
Cürmi hâdden aşmışlara
Terahhum eyle Sultân’um

Saña ‘âşi olmasunlar
Yüzi kara durmasunlar
Dünyâyâ aldanmasunlar
Terahhum eyle Sultân’um

Bursevî za‘îf bî-çâre
Sendendür derdine çâre
İrmek diler vaşl-ı yâre
Terahhum eyle Sultân’um

A. 38a

Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
Şiir, 8’li hece vezniyle yazılmıştır.

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Fe'ûlün

Gelüñ iy 'âkıl-ı dâna olanlar
Bu yolda cân u başına kıyanlar
Ol Resûl'i Muşafâ'ya uyanlar
Gelüñ derd ile yâ Allah deyelüm

Bugün baş açup meydâna girelüm
'Âşıklarufî menziline irelüm
Dostufî cemâlini 'ayân görelüm
Gelüñ 'aşk ile yâ Allah deyelüm

Ref' idelüm gözümüzden hicâbı
Giderelüm üstümüzden bu hâbı
Göñlümüzden fetğ ide sırr-ı bâbı
Gelüñ derd ile yâ Allah deyelüm

Bugün nefsüñ puğlarını yıkalum
'Aşkıñ ateşine atup yakalum
Dost yüzine hayrân olup baçalım
Gelüñ 'aşk ile yâ Allah deyelüm

Terk idüp dünyâda zevğ ü şafâyı
Çekelüm bunda cevır ile cefâyı
İsteyelüm dostumuzdan vefâyı
Gelüñ derd ile yâ Allah deyelüm

Göñül virme şakın dünyâ fânîdür
Yarağ it âhiret dâr-ı bâkîdür
Allah dostlarınıñ yanmak kânîdir
Gelüñ 'aşk ile yâ Allah deyelüm

B. 16b

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
Şiirde mahlas geçmemektedir.

134

İlâhî yüz sürüp kapuîa geldüm
 Göster cemâlüñi Mevlâ'm göreyim
 Bî-çâre za'îfem fûrkatde kaldum
 Göster cemâlüñi Mevlâm göreyim

Gice gündüz işüm sehv ile haşâ
 Bilmezem n'eyleyem kalmuşam Hudâ
 Luţf idüp bendeñe kıl dâim 'aţâ
 Göster cemâlünü Mevlâm göreyim

Bu zâlim nefsümi kaħr ile öldür
 Nûr-ı îmân ile göñlümi doldur
 Raħm eyle za'îfem raħmetüñ boldur
 Göster cemâlüñi Mevlâm göreyim

Cemâlüñi gören 'âşık olmadı
 Bu fânî dünyâyâ nazâr kılmadı
 Görmeyenler ebed hayât bulmadı
 Göster cemâlüñi Mevlâm göreyim

Bursevî'ye tecellî kıl İlâhî
 Yeri gögi tutar çıkıncağ âhı
 Çün sensin cümle 'âlem Padişâhı
 Göster cemâlüñi Mevlâm göreyim

B. 55a

Bu şiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Dostuñ ayrılığı yağdı yandırdı
 Gel göñül gel senüñ ile yanalum
 Hasetüñ cigerüm kana dönderdi
 Gel göñül gel senin ile yanalum

Gözlerümden ağıtdı kanlu yaşlar
 Yüregümden çıkdı bir nice başlar
 Hasetüñden uram başuma taşlar
 Gel göñül gel senün ile yanalum

Gice gündüz işüm âh u efgândur
 Gösterseñ cemâluñ gâyet ihsândur
 Tecellî eyleseñ derde dermândur
 Gel göñül gel senüñ ile yanalum

N'eyleyeyim sensiz ben bu cihânı
 Gözüme görünmez bu milk-i fânî
 Fedâ kıldum yoluña cümle varı
 Gel göñül gel dostdan yaña gidelüm

Bursevî'nüñ sen bilürsin hâlini
 Ğayrı kimse bilmedi ahvâlini
 Seyr etdür bize göñül esrârını
 Gel göñül gel senün ile yanalum

B. 55b

Bu şiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Fe'ûlün

Îlâhî rahmetiñe nâil eyle
Müyesser kıl baña dâim murâdum
Bizi herdem zâtuña mâil eyle
Cemâlüñden müyesser kıl murâdum

Senüñ emrüñ üzre olayım kâim
Ėayrıyı ref' eyle durayum şâim
Dilümi zikriñden ayırma dâim
Müyesser kıl bana ya Rab murâdum

Murâdum budur cemâlüñi görem
Vaşl olup çün senüñ zâtuña irem
Cümle varum yoluña fedâ virem
Müyesser kıl bana dâim murâdum

Kıl hidâyet koma Ėafletde bizi
Âsân it ya Rab saña giden izi
Senden yaña varmağa tutdum yüzi
Müyesser kıl bana dâim murâdum

Bî-çâre za'îfüz al elümüzi
Dâim zikre yâr eyle dilümüzi
Hüsn-i hâle tebdîl kıl hâlimüzi
Müyesser kıl baña dâim murâdum

Ma'siyet bahrinde ĖarĖ olmayalum
Bu nefsüñ ateşine yanmayalum
Münker olan işleri kılmayalum
Luğ idüp doğrı kıl benüm sırâtum

Îlâhî Bursevî'ye kıl hidâyet
Ėabîbüñ dahı eyleye şefâ'at
Ki yarın anda bulalum selâmet
RaĖmetüñden müyesser kıl murâdum

B. 58a

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Bu dertlü cânuma dermân arayı
Yüz sürüp қаpuña dermâna geldüm
Çünkü urduñ yüregüme yarayı
Çâre kıl derdime tîmâre geldüm

Sensin dertlülere kılan çâreyi
Yine sen urduñ yürege yareyi
Ağladma çün bu za'if bi-çâreyi
Yüz sürüp қаpuña dermâna geldüm

Tecellî zâtıñdur derdime dermân
Münebbed-i cân olur añladı cân
Bu haste göñüle irişür ihsân
Anun çün vaşl olup didâre geldüm

Bu 'aşkuñ şarâbından içüp cânım
Akıtdı gözlerümden yaş u kanım
Kalmadı cihânda ad u sanım
Murâdum isteyü dîvâna geldüm

Çün sensin iki 'âlemde murâdum
Saña kurbân eylemişem bu cânım
Terk idüp yoluñda nâmûs u ârum
Nesîmî-veş bugün meydâna geldüm

Bursevî za'ife eyle hidâyet
Senden yaña kılam dâim 'azâmet
Bu 'aşkuñ eyleyüp beni melâmet
Manşûru-veş bugün perdâre geldüm

B. 58b

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Fe'ülün

İnsân-ı kâminden bir neş'e alup
Vücûdum şehrine mihmâna geldüm
Hâkîkat bahrine soyunup dalup
Yavı kıldum beni 'ummâna şaldum

Yüzüp bahr içinde iderken cevân
Göründi güzinime zevk ile seyrân
Göricek anı 'ağıl oldu hayrân
Mest olup hayret-i kübrâda kaldum

Ma'rifet yeli esüp vücûdumda
'Aceb şafâ virdi bugün cânumda
Göründi bu göze ol mihmânnumda
Teferrüc eyleyüp seyrâna geldüm

Açıldı gönlümün tâze bahârı
Nûr olup bir oldu leyl ü nehârı
Kokdı cânımuza dostuñ reyhânı
Kokusından anuñ mestâne oldum

Bu gönül sırrını seyrân eyleyüp
Görüp andan nice ma'nâ aılayup
'Âşık-ı şâdıka haber eyleyüp
Şikârum almağa meydâna geldüm

Bursevî tâliblere eyler şalâ
Tâlib-i 'uqba olan ma'nâ ala
'Âşık iseñ sen dağı gir bu yola
Fikr eyle gör bunda sen neye geldüñ

B. 59a

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Bilüñ geldi zamân âhire irdi
 Gelüñ Hâk'dan yaña 'azm eyleyelüm
 Görüñ kıyâmetden nişân belürdi
 Fenâdan beķâyâ 'azm eyleyelüm

İsrâfil şûrunı eline aldı
 Cebrâ'îl ol Hâk'dan vahy olundu
 'Azrâ'îl'e kabz-ı rûh et denildi
 Gelüñ Hâk'dan yaña 'azm eyleyelüm

Çalıcak şûrunı haşr ola insân
 Bir araya derile ins ile cân
 Mü'min kullarına Hâk ide ihsân
 Gelüñ Hâk'dan yaña 'azm eyleyelüm

Sürile cümle halk maşer yerine
 Mü'min kullara hûriler virile
 'Âşîler görüncek anı yerine
 Gelüñ Hâk'dan yaña 'azm eyleyelüm

Mü'minler uçmağı seyrân ideler
 Murâda irişüp şükrân ideler
 Gâfilleri nâra biryân ideler
 Gelüñ Hâk'dan yaña 'azm eyleyelüm

Bursevî'nüñ gel nazar kıl sözine
 Cân gözün aç sır görine gözüñe
 Gidelüm dâim Resûl'ufi iziñe
 Gelüñ Hâk'dan yaña 'azm eyleyelüm

B. 105b

Bu şiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Fe'ûlün

Gelüñ dosta münâcâta varalum
Dostuñ karşusunda dîvân duralum
Murâd u maqşûdumuza irelüm
Dostuñ cemâlini seyrân idelüm

Dîdârını gösterüp 'ayân ide
Gizli sırların bize beyân ide
Cennet kôkularını reyhân ide
Dostuñ güllerini seyrân idelüm

Melekler inerler yerüñ yüzine
Görinürler mü'minlerüñ gözine
Dür ile gevher şaçarlar yüzine
Dostuñ sırlarını seyrân idelüm

Hûrîler gelürler hizmet iderler
'Azm eyleyüp dâim dosta giderler
Varup 'arşa çıkup cevân iderler
Dostuñ ihsânlarına şükr iderler

İrerler ol Resûl'üñ türbesine
Otururlar dâim 'arş gölgesine
Varup andan vişâl-i Kâ'be'sine
Gelüñ anlar ile tayrân idelüm

Bursevî'nüñ sözlerin ol añlaya
Ki Hâk çün aña hidâyet iyleye
Göñül esrârını ol seyr iyleye
Ġayrıdan sırrımız pinhân idelüm

A. 18a, B. 100b

-
- (1a) Gelüñ dosta münâcâta varalum: vücûduñ
şehrini vîrân idelüm (B)
(1b) Dostuñ karşusunda dîvân duralum: 'aşk şarâbın
içüp pervâz idelüm (B)
(1c) Murad u maqşûdumuza erelüm: muradlara
maqşûdlara irelüm (B)
(2a) Dîdârını: dost dîdârını (B)
(2c) Cennet: ol cennet (B)
(4a) Hûrîler: yediler (B)
(4c) Varup: andan (B)
(5c) Varup andan: irerler dostuñ (B)
(6c) Göñül esrârını: dostuñ cemâlini (B)
Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Gel dervîş gel 'aşk odına yanalum
 İçüp 'aşkuñi şarâbından kanalum
 Girüben meydân-ı 'aşka dönelüm
 Dost yolına cân ile baş verelüm

Yanalum meydânda 'âşıklar ile
 Hem-râh olup bugün şâdıklar ile
 Hakk'ı taleb kılup tâlibler ile
 Atılup 'aşkuñi nârına girelüm

Bugün âr ile nâmûsdan geçelüm
 Dosta karşı pervâz urup uçalum
 Hızr elinden âb-ı hayât içelüm
 'Azm idüp bâkî hayâta irelüm

Atalum şeytâna lâ'net taşını
 Cehd idüp keselüm nefsuñi başını
 Akıdalum gözümüzün yaşını
 Bu nefse kudret topını uralum

Niçe bir 'âşık gözinde bu gaflet
 Yâ nedür çekilen derd ile miñnet
 Dost yolında gelün çekelüm zahmet
 Bugün yüzümüzi hâne sürelüm

Zıkr idelüm ol Allah'ı cân ile
 Hû deyelim cem' olup ihvân ile
 Bu cân tenden çıkınca îmân ile
 Varup vâsıl olup aşla irelüm

İçüp dost elinden vuşlat şarâbın
 Sa'y idüp geçelüm cümle hicâbın
 İşidüp cân ile dostuñi hitâbın
 Bursevî gel dost bâğına irelüm

A. 23a, B. 86a

-
- (1d) Verelüm: virelüm (B)
 (3a) Geçelüm: giçelelüm (B)
 (4c) Gözümüzün: gözümünden (B)
 (5b) Nedür: nedir (B)
 (6c) Bu: işbu (B)
 Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Dostlar yine bir od düşdi cânuma
 Dün ü gün bu 'aşk odına yanaram
 Bu 'aşk bir gün girir benim kanıma
 Başım top idüp meydâna şalarım

Urdı yüregüme dürlü yâreler
 Bir dostum yok gelüp hâlüm şoralar
 Bulunmadı bu derdime çâreler
 Rûz u şeb bu derde dermân aradum

Atup gurbetlere ağıtdum yaşum
 Fedâ kıldum yolına cân u başum
 Bugün nakşımı nakş etdi nakkâşum
 Bu göñül levhine anı yazdum

Pervâne-veş atilup 'aşk-ı nâra
 Nazar kılam bugün bu fânî dâra
 'Âşık olup bülbül-veş gülzâra
 Zârî kıilup dost bağında öterem

Ne bilsün bülbülün hâlini kuzgun
 Yanar dost derdinden olur bağı hûn
 Vücûdumda devr ider kâfilenüñ
 Vîrâne'i ma'mûr idüp düzerem

Bursevî'yi kıldı bu 'aşk mestâne
 Nazar kılmaz bunda bağ u bostâne
 Bu göñül Hâk ile olup dostâne
 Gayrıyı ref' idüp bozup giderem

A. 30a

Şiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Yene dostdan bize haber irüşdi
 Gel göñül senüñle dervîş olalum
 ‘Âşık ma‘şûkına irüp görüşdi
 Gel göñül senünle dervîş olalum

Bugün Hâk dostların da‘vet eyledi
 Münâdîler dahı nidâ eyledi
 ‘Âşıklar şâdıklar şöhet eyledi
 Gel göñül senünle dervîş olalum

Hâk‘uñ ni‘metlerin yiyüp içerler
 ‘Azm eyleyüp dâim dosta göçerler
 Dostuñ perdelerin her-dem açarlar
 Gel göñül senünle dervîş olalum

Dervîşlerüñ maqâmı ‘arşdan yüce
 Dost ile mi‘râc iderler her gice
 Hızr elinden âb-ı hayâtı içe
 Gel göñül senünle dervîş olalum

Dervîş olan ğayra nazar kılmadı
 Bu dünyâda şâd oluben gülmedi
 Cân u baş virüp yolından dönmedi
 Gel göñül senünle dervîş olalum

Dervîşlik münkire ğâyet acıdur
 Mürşîdüñ yüzün görenler hâcıdur
 Bursevî bendenüñ başı tâcıdur
 Gel göñül senünle dervîş olalum

A.51b, B.72b

(1a) Yene: yine (B)

(3c) Dostuñ: hicâb (B)

Bu şiir, 6+5=11’li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Bilüñ dervîşligüñ budur nişânı
 Dost yolına fedâ eyleye cânı
 Gözlerinden aqıdup yaş u kanı
 Dostuñ vişâlini özliye her-dem

Fenâyı ihtiyâr eyleye dâim
 Cümlesinden el çeküp ola şâim
 Rızâ-yı Mevlâ'da durup çün kıyâm
 Dostuñ cemâlini özleye her-dem

'Uzlet idüp halkdan i'râz eyleye
 Halvetinde âh idüben ifleye
 Gice gündüz nâz u niyâz eyleye
 Dostuñ vişâlini özliye her-dem

Bahâdır ola dâim Hâk yolına
 Hâk'ı zıkr eyleye dâim dilinde
 Hâk'un nûrı zâhir ola göñlinde
 Dostuñ cemâlini özleye her-dem

Ma'bûdı maqşûdı ol Allah ola
 Nesîmî-veş hem fenâ-fi'llâh ola
 Murâdı her-dem zâtu'llâh ola
 Dostuñ vişâlini özleye her-dem

Bursevî'nüñ sözleri tâliblere
 Her kelâmı şalâdur 'âşıqlara
 Lâzımdur dîn yolında şâdıqlara
 Dostuñ cemâlini özleye her-dem

A. 52a

Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Gelüñ tevbe qapısı yapılmadıñ
 Döküp gözyaşın istiğfâr idelüm
 Çürüyüp topraklara qatılmadıñ
 Döküp gözyaşın istiğfâr idelüm

Birgün dağlar penbe gibi atıla
 Taş toprak birbirine qatıla
 Niçe zemân yer altında yatıla
 Döküp gözyaşın istiğfâr idelüm

Gök yere inüp ay u gün tutila
 Gökdeki yılduzlar yere dökile
 Yer dahı zikrler idüp yıqıla
 Gelüñ tevbe vü istiğfâr idelüm

İsrâfil dahı şûrunı eline ala
 Yer altında olanlar Tûr'a gele
 Mü'min kullar için uçmaq zeyn ola
 Gelüñ günâha istiğfâr idelüm

Hûriler gûlmânlar qarşu geleler
 Mü'minlere hülleler getüreler
 Haq emr idüp uçmağa getüreler
 Gelüñ tevbe vü istiğfâr idelüm

'Âşiler qalalar mahşer yerinde
 Qalalar çün yarın miñnet dârında
 Yana şol cânları hasret nârında
 Döküp gözyaşın istiğfâr idelüm

Bursevî'nüñ anda nice ola hâli
 'Aceb yarın vuşlat bula mı cânı
 Gice gündüz gelüñ qılalum zârı
 Aqıdup yaşı istiğfâr idelüm

A. 62b, B. 42b

(3a) Yere: yire (B)

Bu şiir, (I) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Yâr elinden bir kadeh peymâne içmişem bugün
 Mest-i lâ ya' kıl olup esrîklîgim gitmez benüm
 Şöyle mest olmuşam 'aqlum başa gelmez dün ü gün
 Çünkü Mecnûn-ı Leylâ'yam dilümden gitmez benüm

Pâdişâh ger 'arz iderse bugün Leylâ'yı baña
 Ol ne Leylâ'dur ki göñül virem hergiz ben aña
 N'eylerem Leylâ'yı 'âşîk olmuşam bendeñ saña
 Görmeyince tâ seni hasretligim gitmez benüm

Pâdişâha ben ezelden 'âşîk-ı bî-çâreyem
 Derdin ile şerha şerha cism ü câmî yâreyem
 Bañr-ı hayret aldı 'aqlum bir za'if âvâreyem
 Şerbet-i vâşluñ içür susuzlîgim gitmez benüm

Gel berü iy 'âşîk-ı şâdik olan derdlü göñül
 Sendedür dost bağçesinde açılan şol tâze gül
 Bursevî feryâd idüp gülzâra gör ne der bülbül
 Bulmayınca tâ seni çün efgânum gitmez benüm

B. 26a

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Vücûdum 'âlem-i kübrâ andadur levh ü qalem
Devr idüp dâ'im içinde ma'nîden ma'nâ alam
İrişüp 'ayne'l-yakîne dost ile mihmân olam
Kalmaya nâm u şânum azm idüp dosta gidem

Da'vet etdi bizi ol Haq 'azm idem cânânuma
Bâg-ı hüsnüni teferrüc eyleyem cânân ile
İrişüp zevk-i ilâhî şafâ vire cânuma
Aşlma ire bu cânım 'azm idüp dosta gidem

Bu göñül mir'âtına kıldı tecellî nûrını
Keşf olup sırr-ı ilâhî 'ayân etdi seyrini
Vücûdum şehrine bakdum gördüm anda Tûr'ını
Münâcât itmege bugün 'azm idüp dosta gidem

Zât-ı pâki sır yüzinden gözüme olup 'ayân
Açıldı kalbüm hicâbı kalmadı gitdi gümân
Bî-nişândur lâ-mekândur kendini kılmış nihân
Vaşl olup Haq zâtına ben benligim koyup gidem

Ezelden şındı Haq bize içürdi âb-ı hayât
Anuñ için bu dilde Haqq'ı eyledüñ bir vaşfiyât
Bursevî 'aşkuñ cur'asım içelden buldı necât
Terk idüp cân u cihânı 'azm idüp dosta gidem

B. 33a

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Vücûdum câmi'ine kıldum nazâr seyr eyleyüp
Cem' olup cümle cemâ'at karşıda durmuş imâm
Hakîkat bahrinden birden içmiş anı söyleyüp
Oturmuş şadr-i 'âlâda va'az ider çün ol hümâm

İşiden anuñ nidâsın kılmış özini türâb
Kıble olmuş ana Kâ'be vücûd-ı şehrin mihrâb
Göñülden kapu açılmış ref' olup cümle hicâb
Tecellî eyleyüp ol dost görünür 'ale'd-devâm

Dağı ol câmi'üñ dört köşesinde on iki imâm
Rûz ü şeb alup virürler olurlar hükmine râm
Bekleyüp ol menziline çün cümlesi durmuş kıyâm
Luţf idüp anlara kuvvet vermiş ol Ğanî Hudâm

Binâsı nûrdan yapılmış içi lü'l ile mercân
Şu'lesi tutmuş cihânı rûşen olmuş dîl ü cân
Bursevî seyrân idüp bunlardan aldı bir nişân
Okudı gördi dağı anda imiş Mısr ile Şâm

B. 33b

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Cânımuñ cânânı sensin cân diler cânânını
Tâ ki vuşlat 'âlemine ulaşa cânım benüm
Dilemez dünyâ vü 'uqbâ verür cümle varını
Tâ hâkîkat varlığına ulaşa cânım benüm

Hem bu dünyâ varlığınıñ kim beğası yok durur
'Âkıbet fânî oliser hem cefâsı çok durur
'Âşık-ı şâdık olanun maflûbı Hâk durur
Göñlümi ayırma senden maşşûdum sensin benüm

'Âşî vü bî-çâreyem ben görmek dilerem seni
Ger dünyâda ger 'uqbâda senden ayırma beni
Cümlenüñ ma'bûdı maşşûdı çün sensin yâ Ğanî
Ger kabûl idersen kurbân saña cânım benüm

Derdüñ ile mübtelâ kılduñ 'âşık-ı bî-çâreyi
Bu derdüñ dermânı sende luğ idüp kıl câmeyi
'Âşıklarüñ yüregine uran sensin yareyi
Kılmaymca sen ilâcın oñulmaz yârem benüm

Cemâlüñ sem'ine yazdun gün pervâneler
Dost senüñ derdüñden 'aqlın aldurdı dîvâneler
Bursevî bî-çâreye 'aşkuñ neler kıldı neler
Kıomadı çün bu cihânda ad ile şanım benüm

B. 98b

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

İy göñül gel senüñ ile seyyâh olup gezelüm
 Terk-i dünyâ oluben cânân iline gidelüm
 Vücûdumuz vîrânesin ma'mûr idüp düzelüm
 Terk idüp nefsüñ şîfâtın bu nefsi bend idelüm

Gezelüm Mısr ile Şâm'ı sırr ile seyrân idüp
 'Aşkî rehber idinüp beyt-i harâma gidelüm
 Sırr yüzinden Beytu'llâh'ı yedi kez tavâf idüp
 Cem' olup ihvân ile çün 'Arafâta gidelüm

Ger dilerse cânımızı ol dosta kurbân idüp
 Qabûl iderse yolına varımız terk idelüm
 Terk idüp dünyâ vü uqbâ cümleden 'üryân olup
 Nesîmî-veş şoyuben tenimiz 'üryân idelüm

Bugün meclis-i 'âlide yanalum dîldâr için
 İçürüp 'aşkuñ şarâbın cânı ser-hoş idelüm
 Bursevî dost karşusunda nâz ile niyâz idüp
 Yalvarup ol Hakk'a dâim gel münâcât idelüm

A. 17a

Bu şiir, (B) ve (I) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Gel bugün tevbe kılalum suçlarımız dileyüp
Yalvarup ol Hakk'a dâim gel münâcât idelüm
Dostımıza gizli râzı sözi açup söyleyüp
Yalvarup ol Hakk'a dâim gel münâcât idelüm

Mürşid-i kâmilî bulup doğru yola gidelüm
Teslîm idüp kendümüzi dâim hizmet idelüm
Hak ne buyurdu ise anı tutup emrin güdelüm
Yalvarup ol Hakk'a dâim gel münâcât idelüm

Ola kim ol Hak bizi esirgeyüp rahmet kıla
'Afv idüp cürm-i haşamuz suçları bağışlaya
Defterimizden günâhlarımızı yuyup sile
Yalvarup ol Hakk'a dâim gel münâcât idelüm

Tutalum cümle dünyâyı vermişler ise n'idelüm
Terk idüp bu fânî milki bâkî milke gidelüm
Çekelüm cevr ü cefâyı zehr olursa yudalum
Yalvarup ol Hakk'a dâim gel münâcât idelüm

İy Bursevî dost yolında cânı kurbân idelüm
Dönmeyüp râh-ı cefâdan Hak rızâsın istegil
Tâlib iseñ sen dahı varufı fidâ eylegil
Yalvarup ol Hakk'a dâim gel münâcât idelüm

A. 17b

Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

İy gönül gel senüñ ile dost bâzârın idelüm
 Vefâsı olmayan milke gönül virüp n'idelüm
 Terk idüp cân u cihânı dost iline gidelüm
 Cân ile cânâna irüp cânı kırbân idelüm

Gel berü iy tâlib-i Hâk sırr ile ma'nâya ir
 Terk idüp cân u cihânı 'aşk ile meydâna gir
 Görüben dostuñ cemâlin zevk ile seyrâna ir
 Cân ile cânâna irüp cânı kırbân idelüm

Bülbülü-veş dost bâğında zâr idüp gülzâr için
 Girelüm tennür-ı 'aşka yanalum dildâr için
 Mansûru-veş Hâk yolına gelem ber-dâr için
 Cân ile cânâna irüp cânı kırbân idelüm

Bülbülüñ güldür murâdı dâimâ efgân ider
 Mü'minüñ kalbini dâim zıkr-i Hâk ihyâ ider
 Bursevî'ye Hâk tecellî eyleyüp ifnâ ider
 Cân ile cânâna irüp cânı kırbân idelüm

A. 44a, B. 65b

Bu şiir, (I) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

İy göñül gel senüñ ile dâim hâlvat kılalum
Dost ile birlikde olup gayrıyı terk idelüm
Terk idüp fânî cihânı dâim 'uzlet kılalum
Dost öñinde senüñ ile gizlü bâzâr idelüm

Senden açıldı Hâkq'a yol sensin ol dosta mir'ât
'Âşıka senüñ yüzüñden görünür zât u şifât
Sendedür iy göñül sende çeşme-i âb-ı hayât
Bulmuş iken vuşlat âbın bu şarâbın n'idelüm

Sen bir şehir-i mu'azzamsın şat u bâzâr sendedür
Hâkim ü maşkûm çün sensin cümlesi hep bendedür
Dostuñ nazâr-gâhı sensin haber vir dost kandedür
Taht-ı sultân sende iken yâ biz kande gidelüm

İy göñül gel senüñ ile bu nefsi bende idelüm
Çok cefâlar eyledi ol şâha 'arz-ı hâl idelüm
Her ne kim emr ider ise ol dost anı idelüm
Diler ise dost öñinde cânı kurbân idelüm

Bursevî'ye yâr olursañ maşkûdı hâşıl ola
Gayrıdan şâfi olursañ ma'sûkı sende bula
Tecellî eyler ise dost yeri nûr ile dola
Gel göñül senüñ ile 'ahdimüz berk idelüm

A. 44b, B. 66a

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Vücûdum şehrine bakdum gördüm iki melek var
 Oturmuşlar söyleşürler biri hâs u biri 'âm
 Biri sağumda nûr olmuş biri şolumda pür-nâr
 Diler her birisi anuñ kendü hükmine ide râm

Biri hayra çeküp anuñ ma'siyet işden yıgar
 Biri dâim şerre yelter kaçd ider câna kıyar
 Kankısı gâlib gelürse mağlûbı aña uyar
 Bendesi olup anuñ çün ol aña ider kıyâm

İkisinüñ 'askeri var cenk iderler rûz u şeb
 Bu gönül şahrâsına şaf bağlayup durmuşlar heb
 Her birisi ellerine almışlar alet-i harb
 Bir 'azîm cenk etmege cümlesi durmuşlar kıyam

Furşat-ı nuşret olursa feth olur Şâm u Haleb
 Kurtulup 'asker-i İslâm luğf ider aña çeleb
 Bursevî bunlaruñ fethin dâimâ ider taleb
 Gelüp 'aşk ile meydâna nefis ile gazâ kılam

A. 46a, B. 67b

(1b) Oturmuşlar: oturmuşlar (B)

(1d) Kendü: kendi (B)

(3d) Etmege: itmege (B)

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Ben dost ile tâ ezel
 Birlikde mihmân idüm
 Bir olup ol bir âh ile
 Bir baħr-ı ‘ummân idüm

Bende benlik yoğ idi
 Mevc-i deryâ çoğ idi
 Bu cism-i cân yoğ idi
 Ma’nîde sultân idüm

‘Arz iderdi cemâlin
 Söyleşirdüm kelâmın
 Gösterirdü kemâlin
 Bir gizli ‘irfân idüm

Ƙılup baña tecellî
 Eyler idi tesellî
 Eyler idim temennâ
 ‘Aşk ile mihmân idüm

Çün geldüm bu ‘âleme
 Daħı cism evine
 Şaħın münker lâ dime
 Setr ile mihmân idüm

Gerçi şûrette insânım
 Mâlikuñ ins u cânım
 Ben dost ile pinhânım
 Aşlıda mihmân idüm

Ezel aşlım nûr idi
 Anâşırdan dûr idi
 Dost ile ma‘mûr idi
 Zâtına hayrân idüm

Aşl-ı uşulüm Hâk’dan
 Var itdi beni yokdan
 Ben ‘âşık idüm çokdan
 Ol dostu biryân idüm

Benem Yûsuf-ı Ken’an
 Hem Mısr iline sultân
 Ya‘kûb-veş ben daħı
 Bir zemân giryân idüm

İderdim âh u zârı
Yağardı beni nârı
Gördüm manşûr-ı dârı
Bir zemân berdâr idüm

Bir zemân Mecnûn ilen
Eyledüm nâle vü âh
Leylâ'ya hayrân olup
Ben dahı 'âşık idüm

Bursevî'nüñ sözine
Ta'n eyleme ey nâşi
Bursevî söyler iken
Mest ile hayrân idüm

İ. 6b

Bu şiir, duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.
Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.

HARFÜ'L-NUN

156

Yâ Rabbi 'âşıkları
 Dün gün ağladan sensin
 Şol bağı yanıqları
 Her-dem ifleden sensin

Urup yüregi yâre
 Düşürüp 'aşk-ı nâre
 'Âşık derdine çâre
 Dermân eyleyen sensin

Derd odına yanduran
 Şusuzluğım kanduran
 Allah deyüp döndüren
 Devrân etdüren sensin

Gözüm yaşın sel iden
 Bu göñülden yol iden
 Yana yana kül iden
 Nârîfia atan sensin

Yoklukda idüp devrim
 Çekdüren başa cevrim
 Boynuma 'aşk zencîrin
 Bend idüp tağan sensin

Atup gurbet illere
 Düşürüben dillere
 Mecnûnu-veş güllere
 Hâyran eyleyen sensin

Alup benüm 'aqlumu
 Dağıdıben fikrümü
 Virüp dilçe zikrünü
 Mecnûn eyleyen sensin

Bursevî'yi var iden
İşin âh u zâr iden
Dâim vaşl-ı yâr iden
Ulaşduran saña sensin

A. 39a, B. 61a

(2a) Yüregi: yürege (B)

(3b) Susuzluğım: susuzluğım (B)

(6c) Mecnûnu-veş: bülbül-veş (B)

Bu şiir, 7'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

157

Aç gözüñi gâfil uyan
 Ölüm gelür hoş bir zamân
 Şoyup seni ider 'üryân
 Ölüm gelür hoş bir zamân

Añsızın seni avlaya
 Cân u cigerüñi dağlaya
 Kimseler çâre bulmaya
 Ölüm gelür hoş bir zamân

Bu cân tenden çıkup gide
 Cümle dostların terk ide
 Şol yârenlerüñi unuda
 Ölüm gelür hoş bir zamân

Tenüñi bunda kıala cânsız
 Yurduñi yuvañi ola ışsız
 Kâfirler gide îmânsız
 Ölüm gelür hoş bir zamân

Dostuñi yârânuñi duyalar
 Türlü donlaruñi şoyalar
 Getürüp seni yuyalar
 Ölüm gelür hoş bir zamân

Alup çün seni gideler
 Varup sine defn ideler
 Melekler suâl ideler
 Ölüm gelür hoş bir zamân

Gelüp görine a 'mâlüñi
 Kıala bunda cümle mâluñi
 'Aceb nice ola hâlüñi
 Ölüm gelür hoş bir zamân

Münkir Nekir saña gele
 'Aklıñ başına cem' ola
 'Asân ider mü'min kıula
 Ölüm gelür hoş bir zamân

‘Âşîlerüñ ‘aklu şaşâ
 Rabb’üm bilmem deye hâşâ
 Görüñ neler gelür başâ
 Ölüm gelür hoş bir zamân

Gel sağlığa mağrûr olma
 Uyan bu gafletde kalma
 Türlü günâhları kılma
 Ölüm gelür hoş bir zamân

Çürüye mahv ola tenüñ
 Etdüklerüñ bula cânüñ
 Kalmaya ad ile şanuñ
 Ölüm gelür hoş bir zamân

Bursevî’ nüñ haqdur sözi
 Ecel gelür komaz bizi
 Bu dünyâdan yumar gözi
 Ölüm gelür hoş bir zamân

A. 64a, B. 44b

Bu şiir, duraksız 8’li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

158

Gel iy gâfil bu dünyâya
 Göñül virüp aldanma sen
 Yüzüñi dön ol Mevlâ'ya
 Göñlüni Hâk'dan ayırma sen

Gider elden bu sermâye
 Sefer idersin 'uqbâya
 Şalma başuñı gavgâya
 Şofra peşmân olursın sen

Şağın bunda kalam şanma
 Lezzetine elifi şunma
 Mâluñi mülküñi senüñi şanma
 Bunda koyup gidersin sen

Çanı bu deñlü nebîler
 Bunda gelen ol velîler
 Dağı hem uçler yediler
 Gıtdi birgün gidersin sen

Bursevî eydür mağrûr olma
 Her-dem ağla bunda gülme
 Bugüñün yarına şalma
 Dost iline göçersin sen

A. 65a, B. 45a

Bu şiir, duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Göñül virme bu dünyâya
 Şofî vîrân olur birgün
 ‘Azm eyle dâim ‘uqbâya
 Göç haberi gelür birgün

Gel yarağufî hâzır eyle
 Hâk ile göñlüni añla
 Göçersin birgün ol ile
 Kõmazlar sürerler birgün

‘Âkıbet ecel irişe
 Gelüp senüfle buluşa
 Yüregüñe bir hûn düşe
 Ölüm gelür kõmaz birgün

Dünyâ başufîa dâr ola
 İşüñ âh ile zâr ola
 ‘Azrâ’îl cânufî ala
 Ecel zehrin şunar birgün

Bu dünyânuñ yokdur şofî
 Vîrân olur cân u teni
 Teneşîr üstine seni
 Getürüp yuyalar birgün

Ġafletde geçürme günü
 Tâ‘at ile geçir düni
 Geydürüp kefenden domı
 Tâbûta koyalâr birgün

Aç gözüñi uyan bunda
 Kuvvetüñ var iken tende
 Koyalâr gideler sinde
 Yalñuz kalasın birgün

Durmaz devr ider felekler
 Eyleğil Hâkğ’a dilekler
 Hâyrunı yazan melekler
 Şunarlar defterüñ birgün

Za'if ağlar dñn ù gñnde
'Aceb n'ola hâli anda
Yarın Hakk'uhn dergâhında
Kõomazlar sürerler birgñn

A. 70a

Bu Şiir, duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.
Bu Şiir, (B) ve(İ) nñshalarında bulunmamaktadır.

160

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Fe'ûlün

Gel berü tâlib-i esrâr-ı Hudâ
 Bugün dosta cânuñu eyle fidâ
 İre sem'-i câna Hâk'dan bir nidâ
 İresin 'ayne'l-yakîne çün 'ayân

'Ayn ile 'ayne irüp yâr olasin
 Cem' olup dost ile mihmân olasin
 Ki ol bâkî milke sulţân olasin
 Göresin dostuñ cemâlini 'ayân

İrüp maşşûda âşinâ olasin
 Ki dostı yine kendüñde bulasin
 Dost ile varup olup bâkî kalasin
 Gâyıb ola gözüñden cism ile cân

Neyi görür iseñ dostı şanasın
 Bu fânî dünyâdan çün uşanasın
 Ki ol dostdan bugün haber alasin
 Müşkilüñ kalmayup hep ola beyân

Bugün dosta 'azm-i sefer idesin
 Dostuñ illerine varup iresiñ
 Dostuñ sırrını çün 'ayân göresin
 Eyleyesin dost ile zevk ü seyrân

Ki hayret bahrine çün garq olasin
 Cümle 'alâykadan pes kırtılasın
 İçüp vuşlat şarâbını kınasın
 Gide 'akluñ olasin mest ü hayrân

Çanı bugün bu remzi bilen 'âşık
 Olup çün ol bugün kıvline şâdık
 Bursevî'nüñ eşit sözün iy tâlib
 Açup cân gözünü gafletden uyan

A. 1b

Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Yene dertlü gönül zâra başladı
Gözlerümden akıtdı yaş ile kan
Dost hâşretinden gör baña n'ışledi
Nesîmî-veş soyup eyledi 'üryân

Âhîr şaldı beni gurbet illere
Rüsvây eyleyüp düşürdi dillere
Gitdi 'aqlum dönmişem mecnûnlara
'Aqlum alup eyledi mest ü hayrân

Yavı kıldum ben beni kânde bulam
'Aceb dostdan yâ nice haber alam
Artıdı derdüm bilmem ne çâre kılam
Bulmadum bu derde gayrıdan dermân

'Âşık oldum ben ol dost cemâline
İrmek diler bu göñlüm vişâline
Rûz u şeb yelerem dost hayâline
Dîvâne göñlüm diler yine seyrân

Bulmadum 'âlemde dost hâlüm şora
Yüregüm yâresine merhem şara
Bürsevî eydür dosta varım vere
Gelmedi bir doğru yâr ola mihrân

A. 29b

Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Fe'ûlün

Dostuñ cemâlini seyrân idelden
Yanar yürek ider âh ile efgân
Bu 'aqlum dahı başumdan gidelden
Mecnûn-veş olmuşam mest ü hayrân

Dost öñinde yaqamı eyledüm çâk
Düşüp türâba mekânım oldı hâk
Ben kendü kendümi iderem idrâk
Görünmez gözüme cismümdeki cân

Dostuñ 'aşkı beni benden alalı
Gözümden gitmez oldı hiç hayâlî
Göñül gözine tecellî kılalı
Karârı kalmadı şabr ide bir an

'Âşıklar vaşl-ı yâre şabr idemez
Yedi deryâ şuyın içse kınamaz
'Âşıklarufñ cevriñ kimse yudamaz
Akar gözlerinden çün yaş ile kıan

N'eyesün bî-çâre 'âşık dîvâne
Şınık göñlüni virmişdür vîrâne
Varur dostuñ cemâlini seyrâne
İder bülbül-veş hevâda cevân

Bursevî olup 'aşk ile âşinâ
Dost yolında kıyar cân u başına
Cân u dilden 'âşıkdur naqqâşına
Görünmez gözüme bu nâkş-ı cihân

A. 34a

Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

163

Gelüñ dâim Hâk'dan yaña gidelüm
 Hâbîbi Aḥmed'ün yolun güdelüm
 Yalandur bu fânî dünyâ n'idelüm
 Gelüñ zıkr idelüm Allah'ı cândan

'Ömür sermâyesi elden gitmedin
 Cân bedenden 'urûc idüp çıkmadın
 Dünyâdan 'uqbâyâ sefer itmedin
 Gelüñ zıkr idelüm Allah'ı cândan

Bu gaflet uykusından aç gözünü
 Dâim Hâk'dan yana dönder yüzüñi
 Rûz ü şeb tevḥîde yâr it özünü
 Gelüñ zıkr idelüm Allah'ı cândan

Mü'min olan dâim Hâk'ı zıkr ider
 Tevḥîd ile qalbden mâsivâ gider
 Göñül âyînesin mücellâ ider
 Gelüñ zıkr idelüm Allah'ı cândan

Tâlibüñ zıkr ile tevḥîd câmidur
 Râh-ı Hâk'da yanmak genc-i kânîdür
 Tevḥîd itmeyenüñ yeri şamudur
 Gelüñ zıkr idelüm Allah'ı cândan

Bursevî'nüñ dâimâ budur sözi
 Râḥmetünden maḥrûm eyleme bizi
 Tevḥîd idenlerüñ ağ ola yüzi
 Gelüñ zıkr idelüm Allah'ı cândan

B. 20b

Bu şiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve(İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Gele mü'minlere Haq'dan beşâret
 Kur'ân'da Haq eylemişdür işâret
 'Âşıklara ola anda şefâ'at
 'Âşûrâ'ya qâdem başduğı zamân

'Âşûrâ mü'minlerüfi bayrâmıdır
 'Âşıklarun zevk ile seyrânıdır
 'Arşdan ferşe çıkuben cevân ider
 'Âşûrâ'ya qâdem başduğı zamân

Bu ayuüfi qâdrini bildi bilenler
 Terk idüp gayrıyı dosta irenler
 'Âşık olup ma'sûkını görenler
 'Âşûrâ'ya qâdem başduğı zamân

Geçerler Haq yolında cümlesinden
 Olurlar ehl-i cinân zümresinden
 Naşîb olur uçmağun meyvesinden
 'Âşûrâ'ya qâdem başduğı zamân

İhtiyâr eyleyüp cevri ü cefâyı
 Dilerler ol dostdan her dem vefâyı
 Bulurlar Haq Hazret'inden şafâyı
 'Âşûrâ'ya qâdem başduğı zamân

Dökilür gözlerinden yaş u kanı
 İsmâ'il-veş kurbân iderler cânı
 Gelür 'âşıklara 'aşkuüfi nişânı
 'Âşûrâ'ya qâdem başduğı zamân

Bursevî'nüfi sözleri sırr-ı nihân
 'Âşıklarda bulunur seyr-i hemân
 'Âşıklara cemâlin ider 'ayân
 'Âşûrâ'ya qâdem başduğı zamân

B. 21b

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

İy gâfil gel Hakk'ı inkâr eyleme
Münkir olma iner cânuñ zıyân
Şağın ne ..... ise söyleme
Yıkup göñlüni harâb idersün cân

Niçün Hakk dostlarına hor bakarsın
Rûz ü şeb anlaruñ göñlüñ yıgarsın
Münâfıklarıñ sözine akarsın
Kıplamış göñlüñi şirk ile gümân

Gözlerüñ kördürür Hakk'ı göremez
Göñlüñ gâfil bu ma'nıye iremez
Başuñ ucbuñdan secdeye inemez
Hakkıkatde olmuşsin 'aynı şeytân

Bugün hak ile bätılı seçmedüñ
Hızr elinden âb-ı hayât içmedüñ
İnkâr şıfâtların savup geçmedüñ
Harâb oldı yıkıldı dîn ü îmân

Bu hâlde kendüñi mü'min şanursın
Döner nefsuñ hevâsına yürürsüñ
Yarın anda hâlun n'olur görürsin
'Âşilerüñ yerini kıldı nîrân

Bursevî-i za'ife gel bakma şaşı
Münâfık mü'mine gel atma taşu
Niçün egmezsın Hakk yoluna başu
Yıkup kendöziñi eyledüñ virân

B. 29a

Bu şiir, (A) ve(İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
İlk dörtlüğün 3. dizesinin bir kısmı okunamamıştır.

İy gâfil maqşûda irmek dilerseñ
 Tarîk-ı Hakk'a gir geçme bu yoldan
 Eger Hakk'ı sen de bulmaq dilerseñ
 Tarîk-ı Hakk'a gir geçme bu yoldan

Hak yanında maqbûl olayım derseñ
 Habîbine ümmet olmak dilerseñ
 Bu yolda çalış eger çalışırsañ
 Tarîk-ı Hakk'a gir kaçma bu yoldan

Kıyâmetde ak yüz bulayım derseñ
 Şırât'ı âsânla geçeyim derseñ
 Berâtı şağufdan alayım derseñ
 Tarîk-ı Hakk'a gir geçme bu yoldan

Bu yolu kırmışdur hazret-i sultân
 Bu yolda bulnur ol yüce Sübhân
 Bulmaq diler iseñ kâmil-i îmân
 Tarîk-ı Hakk'a gir kaçma bu yoldan

Bu yoluñ kadri bil gâyet de 'âli
 Kanı var mı sende evliyâ hâlî
 Hak yolında vir bugün cümle varı
 Tarîk-ı Hakk'a gir kaçma bu yoldan

Cümle enbiyâ evliyâ geldiler
 Cümlesi bu yola da'vet kıldılar
 Anca 'âşıklar bu yola girdiler
 Tarîk-ı Hakk'a gir kaçma bu yoldan

Sakın nefse uyup dönme yoluñdan
 Bülbül gibi dâim ayrılma gülden
 Olmaq dilerseñ Hak sevduğı kıldan
 Tarîk-ı Hakk'a gir kaçma bu yoldan

Ağyârıñ sözine aldanma şakın
 Rûz u şeb sa'y idüp ol Hakk'a yakın
 Bursevî tarîkat silâhın taşın
 Tarîk-ı Hakk'a gir kaçma bu yoldan

A. 52b

Bu şiir 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilün

Bihamdillâh ol Resûl’üñ yüzünü gördüm ‘ayân
Her ne vaqt bakşam yüzine müşkülüm olur beyân
Nûrî maḥz olmuş cemâli görünür sırr-ı nihân
‘Âşık-ı şâdık olana gösterür ‘aynın hemân

Ol Resûl’üñ nûr-ı berķ urmuş yüzinde ay gibi
Ziyâsı tutmuş cihânı ki şems ile mâh gibi
Kurılı bir taht üstinde oturmuş ol şâh gibi
‘Âşık-ı şâdık olanlar dururlar aña dîvân

Hâķ şifâtı ol Resûl’üñ zâhir olup yüzinden
Görenler zât u şifâtı gördi anun gözinden
‘Ârif-i billâh olanlar afilediler sözünden
‘Âşık-ı şâdık olanlar kıldılar anı seyrân

Bursevî bendedürür ol nûr-ı zât-ı dall olup
Bihamdillâh irüşdürdi şifâtına yâr idüp
Dilerem varum yolına verüben andan gidüp
‘Azm idem dârü‘l-beķâyâ dost ile olam hemân

A.8b, B.95a, İ.10b

(1a,c) Bihamdillâh: gine (B)

(1c) Nûrî maḥz: Ki zâhir olmuş (B): Nûra ğark (İ)

(2b) Tutmuş cihânı ki şems ile mâh: Dolmuş cihâna
pes nûr-ı yezdân (İ)

(2c) Kurılı bir taht: nûrdan bir taht (B)

(2d) ‘Âşık-ı şâdık olanlar dururlar aña dîvân:

Cümlesi dîvân durmuşlar hükm ider çün ol Sultân (İ)

(3a) Hâķ şifâtı ol Resûl’ün: Bakın imdi Mevlâ nûrî(B)

(3a) Zâhir olup yüzinden: Yüzinde olmuş ‘ayân (İ)

(3b) Görenler zât u şifâtı gördi anuñ gözinden:

Görünür anuñ yüzinden tâlîbe vech-i Sübhân (İ)

(4) Bursevî bî-çâre bugün virdi cümle varını

Gördi ‘ayân ol Resûl’üñ vechinüñ envârını

Müşkilâtı feth olup çün duydılar esrârını

Görelî sırr-ı nihânı mest oldı bu dil u cân (İ)

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Vücûdum şehrine bakdum gördüm anda bir kitab
 Okuyaldan ol kitâbı kalmadı gitdi hicâb
 Tâlib-i Mevlâ olana virirler andan cevâb
 Sırrı insâdadur anuñ añladı 'ârif olan

Şakladılar ol kitâbı görmedi a'mâ olan
 Cân u dil levhinde mektûb buldular anı bulan
 Şûret ile şanmak anı ma'nîdür ol gâfilân
 Sırrı insâdadur anuñ añladı 'ârif olan

Bir kalem yazmışdur anı gelmez ol hergiz dile
 Levh-i mahfûzunda pinhân kim görüp anı bula
 Feth olup sırr-ı muammâ mânî'den mâ'nâ ala
 Sırrı insâdadur anun añladı 'ârif olan

Mu'allimi Hâk'dur anun sırrını kılmış nihân
 Cân u başdan geçmeyince sırrını kılmaz 'ayân
 Bursevî gel 'âkıl isen cân gözün açup uyan
 Sırrı insâdadur anuñ añladı 'ârif olan

B. 27b

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

İy muqallid şofı yokdur uyma gel taklîdiñe
Yok yire da'vî idersin 'âkıbet şofı yalan
Her işi aşlı ile işle iresin taḥkîke
Bu taklîdden çıkmayınca ḥaḳîkat olmaz 'ayân

Şanma kim elfâz ile 'ayne'l-yakîne iresin
Hâşâ li'llâh keşf olup sırr-ı me'ânî göresin
Kal ile bilinmemişdür yâ sen kânde göresin
'Âlem-i 'uqbâ yüzinden buldular anı bulan

İy gâfil 'ilm-i ḥaḳîkat ḥarf-ı şedâsız gelir
İşidüp 'âşıkuñi gûşı ma'nîden ma'nâ alur
Haste dîl olan göñüller ma'nîden mahrûm qalur
Ġafletle geçer 'ömri göremez sırr-ı nihân

Şûreti 'âdem olup ma'nîde insân olmayan
Bî-ḥaber oldur vücûdundan ḥaberdâr olmayan
Bu cihâna 'ibret ile bakup ma'nî almayan
Ol bugün ḥayvân eşi durur bil olmaz insân

İy gâfil bu tâc u ḥırka çün bir âletdür saña
Şûret ile olur şanma dön yüzüñi Ḥaḳ'dan yaña
Bursevi'nüñ sözi ḥaḳ'dur nazar kıl gör sen saña
Var mıdur sende dahı 'aşk-ı ḥaḳîkatden nişân

B. 27b

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Pes niçün gâfil yürürsin bilmezsin çün sen seni
Gir bu aşkuñ meydânına gel bugün dert ile yan

Gerçek 'âşık iseñ nefsi nâr-ı İbrahim'e at
Gide maḥv ola belki qalmaya mezmûm şîfât
Yıkılıp küfrüñ binâ'sı dağıla **Lât ü Menât***
Gir bu 'aşk meydânına gel sen daḥı dert ile yan

Yanmayınca 'aşk odına bulmadı kimse kemâl
'Aşk ile vuşlat bulup görindi 'âşığa cemâl
Bursevî gel 'âşık iseñ cânufı sen oda şal
Gir bu 'aşkuñ meydânına gel bugün dert ile yan

B. 59b

*"İki büyük put." Hak din gelmezden önce, müşrik Arapların Kâbe'de bulundurdıkları ve çok saygı duydukları iki büyük puta verilen isimlerdir. (Enbiyâ 21/66, Şuarâ 26/70-71; Ankebut 29/17,25 ; Necm 53/19-20)

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır. Şiirin baş kısmı (B) nüshasında mevcut değildir.

Bu cümle ‘âlemi yokdan vücûda getüren Hâlık
Şerîki yokdur anun kim oldur milkinde sultân
Anun emr ile kâimdür cümle eşyâ’ dahı .....
İrişür cümle emri hükm ider ol ganî Sübhân

Cümlesi aña muhtâcdur iderler hep temennâyı
Murâda irgüen oldur cümle ednâyı a‘lâyı
Kerem kıanı durur ider cümlesine tesellâyı
Ki ol kıyâm-ı ‘âdildür ider kıullarına ihsân

Kimine fazlı cüd ider ‘atâ’lar eyleyüp aña
Kimin hor u zelîl ider hatâsın gösterür aña
İşlenen cürm-i ‘isyândan ne ziyân olısar aña
Ki oldur cümleden ganî irişmez aña hiç nokşan

Yaradmasa bu dünyâyı ne eksilürdi zâtından
Ezelden zât-ı kâimdür bilindi mevcût zâtından
Velâkin imtihân için yaratdı maqşûd zâtından
Ki zâtına idüp perde kendüni eyledi pinhân

Bursevî gel aç gözünü ‘ibret ile eyle nazar
Bu gönül levhine dâim kimdürür bil naqşını yazar
Bu şanki bî-çâre gönlün ma‘mur idüp yâ kim düzer
İden ol eyleyen oldur bu söze eyle gümân

B. 81a

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
İlk dörtlüğün 3.mısrasının sonu nüshada eksiktir.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Bir ğarîb bî-çâreyem işlerim sehv ile hüsran
 'Aceb luğf eyleyüp Hâk derdime kıla mı dermân
 Ğaflet ile bilmeyüp işledüm cürm ile 'işyân
 'Aceb luğf eyleyüp Hâk derdime kıla mı dermân

Günâhımız hâdden aşdı tâkatımız kalmadı
 Nefs bizi Hâk'a lâyıq 'amel kılmağa komadı
 Hâk'dan yaña bizi doğru varmağa men' eyledi
 'Aceb Hâk luğf eyleyüp kıla mı derdime dermân

Kalmadı dergâh-ı Hâk'a hiç varacak yüzümüz
 Söylemege tâkatımız yok tutıldı dilümüz
 Luğf eyle düşmişlerüz yâ Rab kaldur elimüz
 Luğf idüp biz kullarınuñ derdine eyle dermân

Yâ İlâhî saña lâyıq zıkr u tâ'at kılmaduk
 Ğafletde 'ömri geçürdük kadrini hiç bilmedük
 Aldadı nefsimüz bizi yerimüz nâr eyledük
 Luğf idüp biz kullarınuñ derdine eyle dermân

Bursevî'nüñ suçlarını defterinden yuyup sil
 'Afv idüp cürm ü haşâsın gönülden ğubârı sil
 Gice gündüz ider âhı gözi yaşı oldu sel
 Luğf idüp biz kullarınuñ derdine eyle dermân

A.59a; B.79a (2c'den öncesi) ve B.39b (2c'den sonrası)

(1a) İşlerim: işlerüm (B)

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Yâ İlâhî saña yarın eli boş nice varam
Derler ise ne getürdüñi kıanı bize armağân
Eger su'âl iderlerse 'aceb ne cevâb verem
Derler ise ne getürdüñi kıanı dosta armağân

'Aqlumı şaşırma yâ Rab korku verme içüme
Yarın anda 'azâb etme bakup benüm suçuma
Rahmetüñe lâyıq idüp kıat dostlaruñ içine
Deyeler kim ne getürdüñi kıanı bize armağân

'Aceb ol günde nazâr kııla mısın ben kıuluña
Hidâyetüñi irüp ala mısın kıudret elife
'Aceb vâşıl ide misin beni ol Resûl'üñe
Ne idem eger derlerse kıanı dosta armağân

Saña lâyıq bir 'amel yok ğadden aşdı pes günâh
Tâ'at eyledük kıuşûr bulmuş iken doğrı râh
Yüz kıarası ile atma dergâhuña yâ İlâh
Ne cevâb virem derlerse kıanı dosta armağân

Bu zâlim nefsimüz bizi eyledi senden irâk
Kıomadı kıılmağa tâ'at ideriz bunda yarak
Bursevî'nüñ artdı derdi ider âh ile firâk
Ne cevâb idem derlerse kıanı dosta armağân

A. 60a, B. 40a

(2b) Etme: İtme

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

174

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

'Âkıl iseñ 'uzlet eyle halkla itme ihtilât
 Bu zamân âhir zamândur fitnesi çokdur şakın
 Şohbetüñ Hâk ile eyle gayrını ardına at
 Bu zaman âhir zamândur fitnesi çokdur şakın

Gel bugün sen bu cihânda bul bir vahdethâne
 Taşra çıkma görmesünler derdüñe kıl çâre
 Şohbet itme ağıâr ile görme ol bî-gâne
 Kim zamân âhir zamândur olma ağıâra yakın

Şimdi yine devr-i cihânuñ halkına karışma gel
 Şâyed bir zarar irişe yum gözüñ andan kesil
 Bursevî'nüñ tut sözünü ma'nide budur aşıl
 Kim zamân âhir zamândur fitnesi çokdur şakın

B. 84a

 Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

175

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

İy gâfil gel 'aşk odına yak bugün cân u teni
Girüp 'aşkuñ meydânına sen dahı derd ile yan
Bunda yanmaz iseñ gâfil anda yanarsıñ inan
Gir bu 'aşk meydânına gel sen dahı 'aşk ile yan

B. 107a

Şairin mahlasının da yer aldığı kısımlar eksiktir.

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

176

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün / Fe'ûlün

Bihamdillâh göñül sırrın feth iden bize fettâh
 Açıldı sırr-ı ilâhî eyledi bu göñül seyrân
 Vücûdum şehrine girüp olmuşam anda seyyâh
 Göründi sırr-ı ilâhî eyledük zevkle seyrân

Ṭarîkat miftâhını destime almışam bugün
 Ma'rifet kâpusın açup bir koğum dostuñ gülün
 'Azm idüp milk-i fenâdan seyr idem dostuñ ilin
 Görüben dostuñ cemâlin bu cânım ola hayrân

Bir muhabbet düşdi kâlbe kalmadı şabr u qarâr
 Yerde gökde yok mekânı dost vişâlini arar
 Bu göñüle bir tecellî eyledi ol bâkî yâr
 Göricek dostuñ cemâlin bu cânım oldu hayrân

Bursevî sırrı göñüldedirür 'ilmüñ ma'deni
 Kâlbi insâna girüp gel sen dahı ol mahremi
 Bu benlikde kalma şağın teslim eyle sen seni
 'Âşık iseñ sen dahı gel eyle zevk ile seyrân

A .41b, B. 63b

(1c) Vücûdum: bu göñlüm (B)

(2a) Ṭarîkat: bu ṭarîkat (B)

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Yâ ilâhî koma siffide bizi eyle hümâ
 Al elüm kaldur hicâbum kıl mekânüm âsumân
 Her nefesde nûr-ı hâşuñ ola bize reh-nümâ
 Al elüm kaldur hicâbum kıl mekânüm âsumân

Yerde gökde yok qarârum menzilüm dâr-ı fenâ
 Gitmedi şusuzlığım bu göñlüme gelmez ğınâ
 Vech-i zâtuñ kıl tecellî göñlüme eyle binâ
 Al elüm kaldur hicâbum kıl mekânüm âsumân

Yerde gökde hep melekler tesbîh iderler seni
 Luţf idüp 'izzetüñ Hakk'ı kıl muqarreb sen beni
 Dağı behâyım 'arsadan âzâd eylegil teni
 Al elüm kaldur hicâbum kıl mekânüm âsumân

Bursevî'ye kıl hidâyet vir fenâ-yı muţlakı
 Mağv ola nefsüñ vücûdı kalmaya hiç varlığı
 Al bugün benligim benden kıl müyesser yoklığı
 Al elüm kaldur hicâbum kıl mekânüm âsumân

Mefâ‘ilün/ Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün/ Mefâ‘ilün

Göñül âyînesine bakdum gördüm anda bir hûb cemâl
Gün gibi doğmuş cihâna nûrını kılmış ‘ayân
Görinüp ‘aynime ‘ayni ol zât-ı pakî pür-kemâl
Ziyâ vermiş bu cihâna velî kendüsi bî-nişân

Ki hayretde kalur anuñ göremez yüzün bu gözler
Eger a‘lâ ender ednâ ki cümlesi anı özler
Cemâline niķâb urmuş gör aġyârdan nice gizler
Ki şun‘ın gösterüp halka kendüni eylemiş pinhân

‘Aceb kânde bulam dedi seni Mûsâ kelâmu‘llâh
Dedi şmık göñüllerde bulasın dedi gör Allah
Bu şâhiddürür Qur‘ân şekk gösterme inân bi‘llah
Ki Hâkķ‘uñ zâtına mazhar durur añlar iseñ insân

Eger haber şorar iseñ ki bir kaçredürür insân
Kim ol luţf itdi kâdirdür ider anı baġr-ı ‘ummân
Olup esrârına mahrem ki dost ile olur mihmân
Cemâli perdesin açup ider zâtına çün hayrân

Bu mir‘âtdan görinen Hâk olur ġayrı şıfât olmaz
Daġılır ‘aķl-ı nefşânî vücûdı mahv olur bilmez
Olur Hâk ile çün ol Hâk arada tercümân olmaz
İrişüp Hâkķa‘l-yakîne Bursevî dosta verür cân

A. 33b

Bu şiir (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

179

Ey kendüni insân şanan
 Hâk kullarından uşanan
 Var bir ehl-i Hâk'â şınan
 İnsân mısın hayvân mısın

Aç göziñi ğafletden uyan
 Dün ü gün nefsine uyan
 Aşluñi ne dürür kıl beyân
 İnsân mısın hayvân mısın

Ne aşluñi bilürsin
 Ne aşla 'azm kılursın
 Ne kendöziñi bilürsin
 İnsân mısın hayvân mısın

Gezersin ğâfil yürürsin
 Dünyâya göñül virürsin
 'Aceb idüp kendüñi görürsin
 İnsân mısın hayvân mısın

Neden geldüñi neye geldüñi
 Haber vir bundan ne aldüñi
 Kendüñi 'ummâna şaldüñi
 İnsân mısın hayvân mısın

A'mâ geldüñi a'mâ gitdüñi
 Ne kendüñi irâk itdüñi
 Ne dost vişâline yetdüñi
 İnsân mısın hayvân mısın

Şan'at oldı yiyüp içmek
 Nefsüñi yuvasına uçmak
 Uyanmazsıñi göziñi aç bak
 İnsân mısın hayvân mısın

Bu şûret-i nakşın dürürsin
 Man'î yüzini büzersin
 Çokdan Hudâ irürsin
 İnsân mısın hayvân mısın

Vir öziñi bir kâmile
 Teslîm olagör cân ile
 Tâ bilesin 'ayân ola
 İnsân mısın hayvân mısın

Bil hem azl didi Sübhân
Buña şahiddürür Qur'ân
Bursevî'ye kılma gümân
İnsân mısın hayvân mısın

İ. 6a

Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.
Şiir, 4+4=8'li hece vezniyle yazılmıştır.

180

Gel berü gâfletden uyar cânıñı
 Sevelim tevhîdi cân u göñülden
 Gözlerinden aqıt yaş u qanıñı
 Sevelim tevhîdi cân u göñülden

Niçe bir bu gâfletden uyanmazsın
 İçüp 'aşkıñı şarâbından qanmazsın
 Girüp bu meydân-ı 'aşqda yanmazsın
 Sevelim tevhîdi cân u göñülden

Qamu 'âşıklar bu yola geldiler
 Pervâne-veş 'aşq nârına yandılar
 İçüp 'aşkıñı şarâbından qandılar
 Sevelim bu zikri cân u göñülden

Tevhîd ile buldı bulan kemâli
 Gösteren 'âşığa vech-i cemâli
 Sor tevhîdi gide nefsüñ meyli
 Sevelim tevhîdi cân u göñülden

Tevhîddir nefsinüñ qal'âsın yıqan
 Nefs-i emmâreyi odlara yaqan
 Tevhîd ile baqdı dîdâre baqan
 Sevelim tevhîdi derûñı dilden

Bursevî der Haqq'ı görmek dilerseñ
 Bugün maqşûdıña irmek dilerseñ
 Vişâl-i güllerin qoqmak dilerseñ
 Sevelim tevhîdi cân u göñülden

İ. 8b

Bu şiir (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.

Bu şiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.

(3d ve 5d)'deki nakaratlar diğerlerinden farklıdır.

181

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Ma'sûkîñ cemâlini seyrân eyleyen gelsün beri
 Ref' idüp gözden hicâbın dost yüzüñ görsün bugün
 Tecellî zâta irişüp bul bu keşretde biri
 Vahdet-i zâta irüşüp gayrısın kosun bugün

Kimdür ol kim dost cemâlin göre ol bugün 'ayân
 Keşf olup dünyâ vü 'uqbâ görine sırr-ı nihân
 Her neye nazar kılsa ola andan bir nişân
 'İbret ile cümle eşyâya nazar kılsun bugün

Bu cihânı 'ibret için yaradıpdur ol Ğanî
 Yâ niçün ğâfil yürürsin añlamazsın sen seni
 Ne bildüñ pes yâ ne alduñ getür gevheriñ kani
 Al yürü şarrâfa kim ol mihengi çalsun bugün

Sorısarlar saña yarın ideler virgil cevâb
 Ne getürdüñ ol fenâdan bu bekâya vir hisâb
 'Âkıl isefî Bursevî'nüñ sözlerini bil şevâb
 Ğafleti gider özüñden cânuñ uyandur bugün

İ. 3b

 Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.

182

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Cân u dilden dostuñ adın zıkr iden gelsün bugün
 Girüben meydân-ı 'aşka derd ile yansun bugün
 Derd ile.....meydâna saçılsun teri
 Girtüp çün meydân-ı 'aşk derd ile yansun bugün

Terk idüp dünyâ vü 'uqbâyı cümleden çeksün eli
 Hem dağı arayup bulsun bugün bir kâmil eri
 Yoluna terk eyleyüp virsün bugün cân u dili
 Ki kabul ider ise cânın fedâ kılsun bugün

Ne bilsün 'âşıkıñ hâlin bugün ol bî-gâneler
 Duymadılar sırrın anuñ 'aqlı yok vîrâneler
 Şunmadı dost cânını kiñ içüp andan kanalar
 Didi gâfil derü miñnet odına yansun bugün

Kime irdi 'aşkı anuñ aldı hayret 'aqlını
 Rehber olup aña bu 'aşk buldı ol dost vaşlını
 Bursevî'nüñ cânı bulmaq diler bugün aşlını
 Luţf-ı Haq irüp bu cânım cânâna irsün bugün

İ. 3b

(2c) Bu mısranın bir kısmı eksiktir.

Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.

183

Bugün ol Hızır'ın elinden
 Âb-ı hayât içen gelsün
 Söylesin dostuñ dilinden
 Ser haberin seçen gelsün

Hakk'a doğru it özini
 Gayrıdan yumup özini
 Bugün ol dostuñ yüzini
 'Ayân görüp seçen gelsün

Dostı görmeyince bunda
 Göremezsın yarın anda
 Bugün dostuñ karşusunda
 Pervâz idüp uçan gelsün

İsteyen yüce Sübhânı
 Terk ider fânî cihânı
 Dosta fedâ kı lup cânı
 Cân u tenden geçen gelsün

Girüp erenler yolına
 Bülbül olup dost gülüne
 Bugün ol cânân iline
 'Azm eyleyüp göçen gelsün

Bakmayup ağıâr-ı yâre
 Vaşl-ı beşâretten dâre
 İrüşüp 'aql-ı ma'âde
 Ma'âşından geçen gelsün

Koyup âr u nâmûsını
 Sile kalbinden pâsını
 Bu gözinden perdesini
 Ref' eyleyüp açan gelsün

Dost cemâline bakasın
 Nefsini oda yakasın
 Egñine fenâ hırkasın
 Ey Bursevî biçen gelsün

İ. 7b

Bu şiir, duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.

184

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Rivâyet eyledi eşit râvîler
 'Âşık olan dâim işin zâr eyler
 Verüp ol cânı dosta kurbân eyler
 Tâlibi döndüremezler yolundan

Giderler dâim Resûl'üñ yoluna
 Zîkr-i Hâk'dan gayrı gelmez diline
 Kuşanur gayret kuşağın beline
 Tâlibi döndüremezler yolundan

Rûz u şeb eyleyüp Hâk'a 'ibâdet
 Hâk'dan gayrısından eyler ferâgat
 Şabr eyleyüp dâim ider kanâ'at
 Tâlibi döndüremezler yolundan

'Aşk ile yanar ciğeri kül olur
 Açar gözlerinüñ yaşı göl olur
 Bülbülüñ murâdı her-dem gül olur
 Bülbüli ayıramazlar gülünden

'Âşıklarüñ 'aşk durur sermâyesi
 Olurlar dost şem'inüñ pervânesi
 Dost iledür anlarüñ seyrânesi
 'Âşıkı döndüremezler yolundan

Nefs ile iderler dâim gazâyı
 Nefslerine idüp türlü cezâyı
 Hâk yolunda çeküp cevr ü cefâyı
 Şâdıkı döndüremezler yolundan

Münâfıklar atup anlara taşı
 Dönmeyüp Hâk yoldan verürler başı
 Bursevî'nüñ açar gözleri yaşı
 Tâlibi döndüremezler yolundan

B. 39a

 Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

HARFÜ'L-VAV

185

Geliñüz âh idelüm
 Gözümüz kan idelüm
 Câmı kurbân idelüm
 Dosta hû diyü diyü

Dökelüm gözden yaşlar
 Verelüm cân u başlar
 Bu nefis ile şavaşlar
 İdelüm hû hû diyü

Koyuben nefsüñ murâdın
 Terk idelüm şifâtın
 'Ayân olup dost zâtına
 Görelüm hû hû diyü

Zikr idüp Hâk adını
 Bulup kalbde tadını
 Terk eyleyüp yâdını
 Sürelüm hû hû diyü

İçelüm dostdan câmı
 Mest idelüm bu câmı
 Arayup ol cânânı
 Bulalum hû hû diyü

Seyyâh olup gezelüm
 Virânemüz düzelüm
 Kalbimüze yazalum
 Adını hû hû diyü

Bursevî 'âşıkâne
 Şıdık ile şâdikâne
 Girüp bugün meydâne
 Yanalum hû hû diyü

B. 19b

Bu şiir, 7'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

186

'Aşk odına 'âşıklar
Yanar hû deyü deyü
Dîn yolunda şâdıklar
Döner hû deyü deyü

Gözleri yaş ile kan
Verürler yolına cân
İsmâ'îl gibi kurbân
Olur hû deyü deyü

Nazar kılmazlar vara
'Âşık olurlar yâra
Mansûru-veş ol dara
Gelür hû deyü deyü

Aşılup 'aşk-ı dâra
Bakmazlar hiç ağyâra
'Âşık olup envâra
Bakar hû deyü deyü

Âh u zâr idüp işi
Yanarlar dosta karşı
Cevlân eyleyüp 'arşı
Döner hû deyü deyü

Cigerlerin hûn idüp
Bağrı başın kan idüp
Gice gündüz ân idüp
Derler hû deyü deyü

Mecnûn-veş Leylâ'ya
'Âşık olup Mevlâ'ya
Anlara 'aşk sermâye
Gelür hû deyü deyü

Amân vermeyüp nefse
Gelürler Hâk'dan derse
Bursevî'ye Hâk verse
Oğur hû deyü deyü

B. 19b

Bu şiir, 7'li hece vezniyle yazılmıştır.
Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Dün ü gün zıkr it Mevlâ'yı uşanma
 Tevhîde keşr-i cân ile yâ hû deyü
 Zikretmeyi hemân sen dilde şanma
 Göñülden it cân ile yâ hû deyü

Tevhîd oldur dilden kalbe irüşe
 Qalb dahı varup rûh ile yarışa
 Hâk'dan rûha tecellîler irüşe
 Tevhîde gir cân ile yâ hû deyü

Rûh 'asker-i gâlib olup basalar
 Qırup nefsin 'askerini keseler
 Tutup nefsi çeküp dâra aşalar
 Qıralar tevhîd ile yâ hû deyü

Qalbden hicâb perdeleri açıla
 Dost cemâli 'ayân olup seçile
 Dost elinden şarâb-ı 'âşk içile
 Gir tevhîde cân ile yâ hû deyü

Akıt göziñi yaşın âh u zâr eyle
 'Âşık iseñi dost ile bâzâr eyle
 Uyma zâlim nefsiñi âzâr eyle
 Gir tevhîde cân ile yâ hû deyü

N'ideyim tevhîdden lezzet almaduñ
 Anıñ çün bugün cânuñı kıymaduñ
 Girüp bu 'âşk meydânına yanmaduñ
 Tevhîde gir cân ile yâ hû deyü

Nice 'âşıklar şâdıklar geldiler
 Girüp bu 'âşkîñi bahırına daldılar
 Derd ile hû deyü beni yandılar
 Gir tevhîde cân ile yâ hû deyü

Tevhîde girmez uzaktan bakarsın
 Cânını bu nefis oduna yakarsın
 Hemân adını dervîşe taqarsın
 Gir tevhîde cân ile yâ hû deyü

Qomaz nefsüñi seni nûra iresin
 Ol nûr ile dost zâtını göresin
 Bursevî der cânı qurbân viresin
 Gir tevhîde cân ile yâ hû deyü

İ. 8a

Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.

Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilün

Tâlib-i Hakk’uñ budur ‘alâmeti
Yanar dost derdinden yâ Allah deyü
İrişür aña dostuñ ‘inâyeti
Yanar dost derdinden yâ Allah deyü

Girür çün meydân-ı ‘aşka yanmağa
Anılır bu ‘aşk baħrine dalmağa
Sa’y ider dâimâ Hakk’ı bulmağa
Yanar dost derdinden yâ Allah deyü

Dilemez dünyânuñ küllî varını
Görmek diler her nefesde yârını
Vücûd-ı şehrine yakup yarını
Yanar dost derdinden yâ Allah deyü

Gözüne görünmez zevk ile seyrân
Hicâb olur ol dem şöhet-i yârân
Ne uçmak diler ne tamu ne nîrân
Yanar dost derdinden yâ Allah deyü

‘Arz ider dâima dosta hâlini
Virür dost yolına cümle varını
Geyer egñine ‘Ali’nüñ şâlnı
Yanar dost derdinden yâ Allah deyü

Virür başı dönmez bugün yolundan
Hikmet sözi gelür dâim dilinden
Bülbül-veş ayrılmaz dost gülinden
Yanar dost derdinden yâ Allah deyü

Bursevî’yi kıldı bu ‘aşk dîvâne
Dost yolında bugün kıyar bu câna
‘Âşıklarufi vaşfi şıgmaz dîvâna
Yanar dost derdinden yâ Allah deyü

B. 17a

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Bilüfi meydân-ı 'aşkda 'âşıkларуñ
 Ulaşur dosta cânları yâ Hû diyü
 Görüñ dîvân-ı Hâk'da şâdikларуñ
 Uçar dosta cânları yâ Hû diyü

Dostuñ cemâline hayrân olurlar
 Dosta cânlarını fedâ kılurlar
 Bugün dost için yanmağa gelürler
 Kırban iderler cânı yâ Hû diyü

Pervâne-veş 'aşk nârından yanarlar
 İçüp 'aşkuñ şarâbından çanarlar
 Varup dostuñ güllerine çonarlar
 Cân u dilden öterler yâ Hû diyü

Dün ü gün zîkr iderler ol Mevlâ'yı
 Terk iderler bugün fânî dünyâyı
 Mecnûnı-veş kendülerden Leylâ'yı
 Tebdîl iderler Mevlâ'ya Hû diyü

Dâim ma'sûk hevâsına uçarlar
 Yetmiş biñ hicâbı cümle geçerler
 Hızr elinden âb-ı hayât içerler
 Geçerler üç zulümâtı Hû diyü

Hâk dostları Muhammed ümmetleri
 Hâk katında bulmuşlar 'izzetleri
 Dost ile dir anlaruñ sohbetleri
 Söyleşürler dost ile yâ Hû diyü

Bursevî 'âşık durur ma'sûkîfîa
 Gice gündüz yanar dostuñ 'aşkına
 Bu cümle 'âşıklar hep maşşûdına
 İrişdiler 'aşk ile yâ Hû diyü

B. 17b

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Fe'ûlün

Kaçan 'âşık diye derd ile Allah
 'İzzetle ta'zîm ider lebbeyk diyü
 İşidüp ânı dirler el-ḥamdü li'llâh
 Ta'zîm ider yâ kulum lebbeyk diyü

Bu hitâbı işidincek virür cân
 Gider 'aklı olur çün mest-i ḥayrân
 Açar yaşı ider âh ile efgân
 Dosta nâz ü niyâz ider Hû diyü

Sır yüzinden irişür Hâk'dan nidâ
 Ol nidâdan rûḥ dahı bulur gîdâ
 Dost yolına kılup cânını fidâ
 Nâr-ı 'aşka yaçar cânı Hû diyü

Bilüp Hâkḳ'ı ider ḥamd ile senâ
 Düşüp ḥâke ihtiyâr ider fenâ
 Dolar 'aşk ile göñli bulur ğınâ
 Bezl olur cümle a'zâya Hû diyü

Cümle a'zâsı dahı zikre başlar
 Her ne emir olursa anı işler
 Gicelerde döker ḳan ile yaşlar
 Zikr ider dilde Hâkḳ'ı yâ Hû diyü

Zikr-i ḥâşşa irişüp olur şâfi
 Bu göñül marazına bulur şâfi
 Bursevî'ye şarâb-ı 'aşkuñ kâfi
 İçüp andan bu cânım deye yâ Hû

B. 18a

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Gör Ya'kûb'ı Yûsuf'ıñ hasretinden
Âh idüp ağlardı Yûsuf'um diyü
Yakup yüregini Yûsuf derdinden
Âh idüp ağlardı Yûsuf'um diyü

Yûsuf'ı cân u göñülden severdi
Yoldan geçen kerbânlara şorardı
Yûsuf'um diyü yüz yire sürerdi
Âh idüp ağlardı Yûsuf'um diyü

Ol Mevlâ'dan Yûsuf'unı dilerdi
Yûsuf diyü zârılıklar kılardı
Yûsuf diyü dâim göñlün eglardi
Âh idüp ağlardı Yûsuf'um diyü

Bir dahı Yûsuf'u görem mi derdi
Yûsuf'ıñ yolına varını verdi
Aldı beni benden Yûsuf'ıñ derdi
Âh idüp ağlardı Yûsuf'um diyü

Yûsuf'umı aldırımışam elümden
Ayrı düşürdiler beni gülümden
Şabr ideyim ne gelirse elümden
Âh idüp ağlardı Yûsuf'um diyü

Ağlamakdan gözleri görmez oldı
Yûsuf'ıñ hasreti cigerin deldi
Yûsuf'ıñ 'aşkı aña gâlib oldı
Âh idüp ağlardı Yûsuf'um diyü

Ağlayu iñleyü murâda irdi
'Âkıbet Yûsuf'un haberin aldı
Göricek Yûsuf'ı gözleri gördi
Âh idüp ağlardı Yûsuf'um diyü

Yûsuf Mısr iline sultân olunca
Neler çekdi bu menzile irince
Bursevî Ya'kûb Yûsuf'ı bulunca
Âh idüp ağlardı Yûsuf'um diyü

B. 56b

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Gelüñ dosta 'azm ü sefer idelüm
 Göç yarağın idelüm şimden gerü
 Resûlu'İllâh gitdi biz de gidelüm
 Göç yarağın idelüm şimden gerü

Cümle enbiyâ evliyâ geldiler
 Bu dünyâ fânîdür çünki bildiler
 Dâim dosta 'azm-i sefer kıldılar
 Biz de yarağ idelüm şimden gerü

Ebû-Bekir 'Ömer Oşmân u 'Alî
 Cümlesi çekdiler dünyâdan eli
 Bu yoluñ refikîdür cânım velî
 Göç yarağın idelüm şimden gerü

Niçe bu dünyâda gâfil gezersin
 Âhiretüñ yıqup dünyâñ düzersin
 Bu dünyâ saña kalur mı sanarsın
 Göç yarağın idelüm şimden gerü

Niçeler göñül virdi bu cihâna
 Ferağ ider idi bu adı şana
 Âkıbet ecel irişdi ol cânâ
 Göç yarağın idelüm şimden gerü

Birgün dostdan haber gelür giderüz
 Cümle mâl ü melâli terk iderüz
 Yâ dünyâya göñül virüp niderüz
 Gelüñ yarağ idelüm şimden gerü

'Âkıll olan göñlin Hâq'dan ayırmadı
 Bu vefâsız dünyâya göñül virmedi
 Bursevî kimse vefâsın görmedi
 Gelüñ yarağ idelüm şimden gerü

A. 67b, B. 47b

(1d) Geru: giru (B)

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'îlâtün/ Fâ'îlâtün/ Fâ'îlün

Yene dostdan bir haber irişdi
 El-vedâ' dostlar size şimden gerü
 Bu cânım dostdan yaña gider oldı
 El-vedâ' dostlar size şimden gerü

Bu cânım irmek diler cânânına
 Pervâz urup uçar dost vişâline
 Da'vet ider bizi dost cânânına
 El-vedâ' dostlar size şimden gerü

Dost elinden içüp 'âşkun şarâbın
 İşidüp sem-i cân ile hiţâbın
 Ol dost başımuza saçup gül-âbın
 El-vedâ' dostlar size şimden gerü

Dostdan geldüm yine dosta giderem
 'Âşıklara bugün şalâ iderem
 Yâ bugün bunda gayrını n'iderem
 El-vedâ' dostlar size şimden gerü

Dostı bulmak için geldüm cihâna
 Bakmadum bugün bu ad ile şana
 Eger vuşlat irişürse bu cânâ
 El-vedâ' dostlar size şimden gerü

Yene cânım aşlına irmek diler
 Dâim ol dostun hayâline yiler
 Bursevî ma'sûkına irmek diler
 El-vedâ' dostlar size şimden gerü

A. 69a

Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

194

Birgün ecel şerbetinden içersin
 Fânî cihânı terk idüp göçersin
 Bu 'ömrüñ naqdin yabana saçarsın
 Niçün Hakk'a dönmezsın şimden girü

Birgün Hakk'ıñ dîvânına varursın
 N'itdün ise hayır u şerden görürsın
 Yâ niçün sen bunda gâfil yürürsın
 Cevâbıñ hâzır eyle şimden girü

Cümle enbiyâ evliyâ geçdiler
 Ecel şerbetinden kanup içdiler
 Egñine kefen dolanı biçdiler
 Sen dahı yarağ eyle şimden girü

Bursevî eydür yetmez mi bunca 'ibret
 Yâ nedür çekilen derd ile miñnet
 Dünyâda Muhammed ile idegör ülfet
 Rabb'ünü idrâk eyle şimden girü

B. 89b

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Gelüñ zıkr idelüm evvel Allah'ı
 Deyelüm cân u dilden yâ Allah Hû
 Necâtuñ bundadur inan bi'llâhi
 Deyelüm cân u dilden yâ Allah Hû

Hû deyen 'âşıklar necât buldular
 Dünyâ vü 'uqbâda hayât buldular
 Hû deyenler Hakk'a vâsıl oldular
 Deyelüm cân u dilden yâ Allah Hû

Hû'dur kamu dertlüye dermân iden
 Niçe türlü müşküli âsân iden
 Bendeleri kul iken sultân iden
 Deyelüm cân u dilden yâ Allah Hû

Hû'dur 'âşıkun cânına cân olan
 Gösterüp Hakk cemâlin bâkî kılan
 Hû'dur 'âşık göfiline îmân olan
 Deyelüm cân u dilden yâ Allah Hû

Hû'dur nefsüñ kal'alarını yıkan
 Virâne-i ma'mûr eyleyüp yapan
 Hû'dur emmâre nefsi oda yağan
 Deyelüm cân u dilden yâ Allah Hû

Bursevî bendenüñ Hû'dur murâdı
 İçüren 'âşıka budur furâtı
 Hû deyenler yarın geçer Şırât'ı
 Deyelüm cân u dilden yâ Allah Hû

B. 19a

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

196

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Fe'ûlün

Dün ü gün zıkr it Mevlâ'yı usanma
 Tevhîde kesr-i cân ile yâ Hû deyü
 Zikretmeyi hemân sen dilde sanma
 Göñülden it cân ile yâ Hû deyü

Tevhîd oldur dilden kalbe irüşe
 Qalb dahı varup rûh ile yarışa
 Hâk'dan rûha tecellîler irüşe
 Tevhîde gir cân ile yâ Hû deyü

Rûh 'askeri tâlib olup basalar
 Kırup nefsin askerini keseler
 Tutup nefsi çeküp dâra asalar
 Kırılar tevhîd ile yâ Hû deyü

Qalbden hicâb pedeleri açıla
 Dost cemâli 'ayân olup saçıla
 Dost elinden şarâb-ı 'âşk içile
 Gir tevhîde cân ile yâ Hû deyü

Akıt gözün yaşın âh u zâr ile
 'Âşık iseñ dost ile bâzâr eyle
 Uyma nefsin azâr ile
 Gir tevhîde cân ile yâ Hû deyü

Ni'deyüm tevhîdden lezzet almadın
 Anın içün bugün cânuna kıymadın
 Girüp bu 'aşkın meydânına yanmadın
 Tevhîde gir cân ile yâ Hû deyü

Nice 'âşıklar sâdıklar geldiler
 Girüp bu 'aşkın bahrine daldılar
 Dertli hû deyu beni yandılar
 Gir tevhîde cân ile yâ Hû deyü

Tevhîde girmez uzaktan bakarsın
Cânını bu nefis oduna yakarsın
Hemen adını devri takarsın
Gir tevhîde cân ile yâ Hû deyü

Komaz nefsin seni nûra iresin
Ol nûr ile dost zâtını göresin
Bursevî der cânı kurbân viresin
Gir tevhîde cân ile yâ Hû deyü

İ. 8a

Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında bulunmamaktadır.

197

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

İy gâfil geç bu hasedden mürşide inkârı ço
 Düşmen olma ehl-i Hâkık'a gönülden inkârı yu
 Terk eyle kibr ile kini gıybet-i bühtâmı ço
 Bulursın cezâfı yarın münkirüfî qahhârı Hû

Mürşidüfî zemmin idersin türlü isnâdlar idüp
 Göremez 'aybıfı gözüfî nefis seni mağrûr idüp
 Dilüfîde gıybet-i bühtân şeytân izine gidüp
 Etdügüfî birgün bulursun 'âsînüfî cebbârı Hû

Qaplamış zulmet-i inkâr qarartmış çün göflüfî
 Qalbüfîde şirk ile gümân harâb itmiş dînüfî
 Gice gündüz gıybet-e yâr eylemişsin dilüfî
 Bulursın cezâfı yarın münkirüfî qahhârı Hû

Bugün ol Hâk' dan utanup inkârı terk itmedüfî
 Uydufî iblîsüfî sözine Hâkık'a ikrâr itmedüfî
 Mürşide bende olup ahd ile ikrâr gütmedüfî
 Bulursın cezâfı yarın 'âsînüfî cebbârı Hû

Bursevî'ye şaşu bakma gel nazar kıl hâlüfîe
 N'etdüfî ise hayr u şerden qala şanma yanıfıa
 Bunda her ne ider iseñ nef' ü zarar cânıfıa
 Bulursın cezâfı yarın münkirüfî qahhârı Hû

B. 29b

 Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

HARFÜ'L-HE

198

Gel terk eyle cihânı
 Şoyun gir dervîşlige
 'Ayân ola nihânı
 Şoyun gir dervîşlige

Dervîşlikde buldılar
 Cân ile baş verdiler
 Dostdan haber aldılar
 Şoyun gir dervîşlige

Bir mürşide bende ol
 Dâim hizmetinde ol
 Budur Hâk' a doğru yol
 Şoyun gir dervîşlige

'Âr ile nâmûsdan geç
 'Azm idüp uqbâya göç
 Vaḥdet şarâbından iç
 Şoyun gir dervîşlige

Terk idüp tâc u tahtı
 Dost ile eyle 'ahdi
 Gice gündüz kıl cehdi
 Şoyun gir dervîşlige

Geç bu nefis hevâsından
 Hem dünyâ gavgâsından
 Dâim dost sevdâsından
 Şoyun gir dervîşlige

Derde dermân isterseñ
 Câna cânân dilerseñ
 Zevk u seyrân isterseñ
 Şoyun gir dervîşlige

Dervîşlik gizli gencdür
 Münkire gâyet rencdür
 Dervîşlik donun biçdür
 Şoyun gir dervîşlige

Bursevî'nüñ tüt sözin
İzle erenler izin
Dilerseñ dostuñ yüzün
Şoyun gir dervîşlige

A. 50b, B. 72a

Bu şiir, 7'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Uyan iy gâfil uyan
 Tevbeye gel tevbeye
 İşüñ cürm ile 'işyân
 Tevbeye gel tevbeye

Tevbe günâhı yuyar
 Nefsüñ rûhuña uyar
 'Asker-i nefsi şayar
 Tevbeye gel tevbeye

Tevbe kalb âyinesi
 Kõmaz göñülde pası
 Gel bugün olma 'âşî
 Tevbeye gel tevbeye

Şararuben şolmadın
 Ecel seni bulmadın
 Göze toprak dolmadın
 Tevbeye gel tevbeye

Bu cân tende var iken
 Dîlüñ safia yâr iken
 Bu göñül fermân iken
 Tevbeye gel tevbeye

Şıma Hakk'ufi emrini
 Çekegör dost cevriñi
 Yoklukda kıl devrini
 Tevbeye gel tevbeye

Dîlüñ zikre yâr eyle
 İşüñ âh u zâr eyle
 Bir eyü bâzâr eyle
 Tevbeye gel tevbeye

Bursevî'nüñ sözine
 'Âşık ol dost yüzine
 Gitme şeytân izine
 Tevbeye gel tevbeye

A. 62a, B. 42a

(6c) Devrini: devrünü (B)

Bu şiir, 7'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Gel deyelüm bu zikri
 Lâilâhe illallah
 Kâlbünde ola fikri
 Lâ-ilâhe illa‘llah*

Zikirlerüñ zikridür
 ‘Âşıklarüñ fikridür
 Hâk‘uñ bize lu‘fidur
 Lâ-ilâhe illa‘llah

Cümle derdüñ dermânı
 Göñülden yüz gümânı
 ‘Âşıklarüñ îmânı
 Lâ-ilâhe illa‘llah

Mâsivâyı ref‘ ider
 Günâhları def‘ ider
 Deyenlere rahm ider
 Lâ-ilâhe illa‘llah

Mü‘minlere rahmetdür
 Ol Hâk‘dan mağfiretdür
 Bu bir ulu ni‘metdür
 Lâ-ilâhe illa‘llah

Bursevî’nüñ bu cânı
 Seyr etdüren cinânı
 Ref‘ eyleyen nîrânı
 Lâ-ilâhe illa‘llah

B. 16a

Bu şiir, 4+3=7’li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

* “Allah’tan başka tapacak yoktur.”

201

‘Âşık laruñ hâlini
Bilen sensin yâ Allah
Derd ile hem âhını
Bilen sensin yâ Allah

Yürekleri yâredür
Meyilleri safiadur
Cümlesi bî-çâredür
Çâre senden yâ Allah

Melâmetdür işleri
Akar gözden yaşları
Oynadur başları
Yoluñda çün yâ Allah

Şöyle garîb olmuşlar
Hayret ile kalmışlar
‘Azmi saña kılmışlar
Ver şefâ çün yâ Allah

Halk içinde hor olup
Göñülleri nûr olup
Vücûdları Tûr olup
Söyleşürler yâ Allah

Tavâf iderler ‘arşı
Seyrân iderler ferşi
Okurlar Hâk’dan dersi
‘İlimleri yâ Allah

Kimse bilmez anları
Korlar ad u şanlıları
Vâsıl olur câtları
Dâim saña yâ Allah

Bu dünyâyı n’eylerler
Cemâlüñi dilerler
Her dem medhüñi söylerler
Dâim senün yâ Allah

Bursevî 'âşıkâne
Şıdk ile şâdikâne
Kıyarlar bugün câna
'Âşıklarufî yâ Allah

B. 16b

Bu şiir, 4+3=7'li hece vezniyle yazılmıştır

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

202

Ramazân ayı geldi
 Şükür el-ḥamdü li‘llâh
 ‘Âlem nûr ile doldı
 Şükür el-ḥamdü li‘llâh

Gündüzümüz ‘ıyd oldu
 Her gicemüz Kıadr oldu
 Kıalbler nûr ile doldı
 Şükür el-ḥamdü li‘llâh

Gündüzün olup şâ’im
 Hem gicesini kıâ’im
 Gelün deyelüm dâim
 Şükür el-ḥamdü li‘llâh

Yatsu ezâmı oldu
 Cemâ’at gelüp doldı
 İmâm terâvîḥ kııldı
 Şükür el-ḥamdü li‘llâh

Gök kıapusı açıldı
 Gökden rahmet saçıldı
 Mü’min ‘âşî seçildi
 Şükür el-ḥamdü li‘llâh

Tesbîḥ okur melekler
 Durmaz döner felekler
 Kıabûl olur dilekler
 Şükür el-ḥamdü li‘llâh

İner gökden melâik
 Tesbîḥ okur ḥalâik
 Rahmet kııldı ol Ḥâlîk
 Şükür el-ḥamdü li‘llâh

Mü’minler şâd u handân
 Münâfıklar perîşân
 Geldi şeh-r-i ramazân
 Şükür el-ḥamdü li‘llâh

Şefî' oliser yarın
 Nûr kıtur afa nârin
 Gördüñ ramazân ayın
 Şükür el-hamdü li'llâh

Merhaba ey şehr-i nûr
 Sendedür hor u kuşûr
 Buldı el-hamdü li'llâh
 Şükür el-hamdü li'llâh

Hak safia kıldı ikrâm
 Gündüz ekil şurb
 Bursevî buldı adam
 Şükür el-hamdü li'llâh

B. 107a

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Bu şiir, 7'li hece vezniyle yazılmıştır.

10. dörtlüğün 3. mısrası Dîvân'da eksiktir.

Ol Allah'ufi habîbi
Sensin yâ Resûlullah
Dertlülerün tabîbi
Sensin yâ Resûlullah

Yoluña cânlar fedâ
Hâk saña kıldı nidâ
Medh ider seni Hudâ
Cânsın yâ Resûlullah

'Âşık oldum yüzüñe
Hayrân oldum sözüñe
Gidem dâim izüñe
Sensin yâ Resûlullah

'Âşıklar kıtur zârı
Verürler cümle varı
Güzel Mevlâ'nufi yârı
Sensin yâ Resûlullah

Senden aldılar mâya
Rehberimsin Mevlâ'ya
İren sırr-ı a'lâya
Sensin yâ Resûlullah

Zât-ı Hâk' a irişen
Dost ile görüşen
Mevlâ'sına buluşan
Sensin yâ Resûlullah

Saña ümmet olmağa
Dâim hizmet kılmğa
Bursevî yüz sürmege
Geldi yâ Resûlullah

A. 9b, B. 95b

(1a) Allah'ufi: Mevlâ'nufi

(6b) Dost: dostı (B)

Bu şiir, 7'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

204

‘Âşıklarufî ma‘şûkı
Sensin yâ kerîm Allah
‘Âbidlerufî ma‘bûdı
Sensin yâ Râhîm Allah

Zikrûñ şükürûñ kıl sözüñ
Saña dönmişem yüzüm
Mâsivâdan sil özüñ
Meded yâ Kerîm Allah

Cânum yoluña fidâ
Zikrûñdür baña ğidâ
Kılma göñlümden cüdâ
Fikrûñ yâ Kerîm Allah

Dilüm zıkr-i yâr ola
Dosta kırbân cân ola
‘Âşıklara dâl ola
‘Aşkuñ yâ Kerîm Allah

Göster cemâlûñ baña
Ulaşdur beni saña
‘Aşkuñı kıl reh-nümâ
Bize yâ Raĥîm Allah

Bursevî’ye raĥmet kıl
Günâhın maġfîret kıl
Yerimüzi cerînet kıl
Luţf it yâ Kerîm Allah

A. 39b, B. 61b

(2b) Dönmişem: tutmuşam (B)

B nüshasında şiirin 2. dördlükten sonraki kısmı silinmiştir.

Bu şiir, 7’li hece vezniyle yazılmıştır

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Gelûn Hakk'ı zıkr idelüm
 Tevhîd idelüm 'aşk ile
 Qalbimizle zıkr idelüm
 Tevhîd idelüm 'aşk ile

Hakk buyurdu 'Fezkürunî'*
 Ki zıkr eyleñ dedi beni
 Virelüm cân ile teni
 Tevhîd idelüm 'aşk ile

Dil zıkr için verilmişdür
 Göñül âyine olmuşdur
 Zıkr iden Hakk'ı bulmuşdur
 Tevhîd idelüm 'aşk ile

'Zikran kesîran'** geldi âyât
 Çok zıkr iden buldı necât
 Açıla ebvâb-ı cennât
 Tevhîd idelüm 'aşk ile

Tevhîd cânlaruñ cânıdur
 'Âşıklarüñ îmânıdur
 Derdlülerün dermânıdur
 Tevhîd idelüm 'aşk ile

Tamudan azâd eyleyen
 Uçmağa lâyıq eyleyen
 Dîdâra 'âşık eyleyen
 Tevhîd idelüm 'şevk ile

Bursevî zıkreyile Hakk'ı
 Gülde bülbül gibi şakı
 Görine ol yâr-ı bâkî
 Tevhîd idelüm 'aşk ile

B. 20a

* Fe'zkürunî Ezkürküm " Beni anın ki ben de sizi anayım." (Bakara 2-152)

** Fez'kürü'llâhe Zikrân Kesîrân " Beni anın ki ben de sizi anayım." (Ahzâb 33-41)

Bu şiir, duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Açıldı ma'nâ gülleri
 Reyhân oldı cânımuza
 Dost bâğınuñ bülbülleri
 Efgân etdi yârimüze

Gözle 'arz edüp hâlini
 Durmayup söyler râzını
 Arturup âh u zârını
 Eşer kıldı göñlümüze

Bülbül gülden haber almış
 Gül yüzine hayrân olmuş
 Güle yalvarmağa gelmiş
 İrgür diyü bârimize

Nice ister bülbül yârını
 Medh ider çün gülzârını
 Verür yolına varını
 İrgür diyü cânımuza

'Aceb gizlemiş râzını
 Benzetmiş kuşa özünü
 Ayırmaz gülden gözünü
 Bakun diyü yüzümüze

Bülbül eydür gözle bakdum
 Cân u cigerümi yakdum
 Alup bir kez gülü koğdum
 Şafâ virdi cânımuza

Bursevî 'âşıkdur güle
 Nazar kıldı ol bülbüle
 İster dâim güli bula
 Zeyn eyleyüp başımuza

B. 23b

Bu şiir, duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Cümleyi halk iden Hâlık
 Komuş her şeyde bir haşşa
 Ne gam yer deryâda balık
 Mecv urup ol bahre taşsa

Hâyâtı şudadur anuñ
 Dalar içine deryânuñ
 Gör hikmetini ol kânuñ
 Mevt irişür arza düşse

Hevâdan zerre miqdârı
 İrişürse yanar cânı
 Dökülür türâba qanı
 Ki ağıâr batnını yarsa

Giremez bahre en'âmlar
 Ya'nî ki afillar avâmlar
 Helâk olur nice cânlar
 Gemisiz deryâya girse

Hevâda eyleyen cevân
 Qanatsız idemez tayrân
 Kulavuzla ider seyrân
 Her qanda kim qanad açsa

Cümlenüñ Hâlık'i Sübhân
 Vücûdına sebep insân
 Qudretini kıldı 'ayân
 Kalern-hân olur çün yazsa

Bursevî sakla esrârı
 Çıkarma sen bu envârı
 Görmemisin kim ağıârı
 Qaşd ider diline düşse

B. 82b

Bu şiir, duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ
 Meded eyle meded eyle
 Vağfirlenâ zünûbenâ
 Meded eyle meded eyle

Ente'l-kerîm ente'r-raḥîm
 Al ҡaldır sen benim elim
 'Ayân eyle göster yolum
 Meded eyle meded eyle

Ente'l-celîl ente'l-cemîl
 Ƙılma bizi ḥor u zelîl
 Ƙoma firḳatde çün melîl
 Meded eyle meded eyle

Ente'l-'alîm ente'r- ḥalîm
 Âşıklara sensin delîl
 'Îm-i 'amel bizde ƙalîl
 Meded eyle meded eyle

Ente'r-rezzâḳ ente'l-vehhâb
 Aḳgıl bize ḥayr-ül ebvâb
 Bu göñül vîrânesin yab
 Meded eyle meded eyle

Âsân eyle yolumuzı
 Al ҡaldır sen elimüzi
 Afv eyle günâhumuzı
 Meded eyle meded eyle

Ƙavl ü fi'limüz bir eyle
 Bu göñlümüz pür-nûr eyle
 Bursevî'yi ma'zûr eyle
 Meded eyle meded eyle

A. 7b, B. 94b

(3c) Ƙoma firḳatde çün melîl: Hürmeti içün ḥân-ı
 Ḥalîl (B)

(7b) Göñlümüz pür-nûr: göñlümüzüzi nûr (B)

Bu şiir, 4+4=8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

209

İy göñül yanmaq göründi
 Gel yanalum senüñ ile
 'Aşk ile qalmağ göründi
 Gel dönelüm senüñ ile

Evvel âhir budur murâd
 Yanmayanlar Hâk' dan ırâk
 Olup 'aşk nârına ihrâk
 Gel yanalum senüñ ile

Atıluben 'aşk nârına
 Bakmayup dünyâ varına
 Qomayalum gel yarına
 Yanalum gel senüñ ile

Yanmaq 'âşığa şafâdur
 Derdlü göñüle devâdur
 Münkire cevr ü cefâdur
 Gel yanalum senüñ ile

İsteyen Mevlâ'sın bulur
 Velî sebeb yanmaq olur
 Bundan özge safâ mı olur
 Gel yanalum senüñ ile

Virür her kula murâdın
 Mağv iderse nefis şifâtın
 Tâ bulunca Hâk' uñ zâtın
 Gel yanalum senüñ ile

Qapudan qovmaz varamı
 Yolına cân baş vereni
 Budur nefis şâhib kıranı
 Gel yanalum senüñ ile

Bursevî'ye rehber olan
 Hasta göfîlin ihyâ kılan
 'Aşk ile buldı hep bulan
 Gel yanalum senüñ ile

A. 22b, B. 85b

-
- (1c) K̄almaq: dönmek (B)
 (3d) Yanalum gel: gel yanalum (B)
 (4a) Yanmaq: 'aşk (B)
 (5b) Velî sebab yanmaq : velî yanmaq sebab (B)
 (6c) Tâ bulınca: görünce (B)
 (7c) Budur nefis: nefis (B)
 (8c) 'Aşk ile: yanmaqla (B)
 Bu şiir, 8'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Göñül dosta meyl eyledi
 Gel yanalum 'aşk içinde
 'Aşk deryâsı cûş eyledi
 Gel yanalum 'aşk içinde

Yanmak 'âşıkun işidür
 Zikr-i muhabbet aşidur
 Hayvân 'aşkı yok kişidür
 Gel yanalum 'aşk içinde

Dalan 'aşıkun deryâsına
 Bakmaz cihân gavgâsına
 Düşüp Hakk'ün sevdâsına
 Gel yanalum 'aşk içinde

Nefsün kal'asını yıkar
 Göñüller harâben yapar
 Hikmet pınarları açar
 Gel yanalum 'aşk içinde

Gice gündüz feryâd ider
 Dostun bâğında zâr ider
 Günâhundan âzâd ider
 Gel yanalum 'aşk içinde

Bursevî Hakk'a 'âşıkdur
 Murâdı hergiz ma'sûkdur
 Yanmayan gâfil düşüpdür
 Gel yanalum 'aşk içinde

A. 22b, B. 85b

(1a, 1b, 2d, 3d, 4d, 5d, 6d) içinde: oduna (B)

Bu şiir, 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Bi-ḥamdi‘llâh kemâlinden
 İrişdürdi sa‘âdete
 Açup dostum cemâlinden
 İrişdürdi kerâmete

Bu göñül oldı çün şâdî
 Dost ile eyledi nâzı
 Uçdı bu göñül şâhbâzı
 ‘Urûc idüp semâvâta

Kim kondı ‘arşufî üstüfîe
 Ulaşdı varup dostıña
 İrişüp çün maqşûdına
 ‘Azm eyledi münâcâta

Göñüle kıldı ‘izzetler
 Geyürdi türlü hil‘atler
 Açılup bahr-ı hikmetler
 İrişdürdi kemâlâta

Açıldı ma‘den-i gevher
 Şaçıldı çün türlü cevher
 İçildi şarâb-ı kevşer
 İrişdürüp vilâyâta

Bursevî‘ye kıldı ihsân
 ‘Ayân oldı sırr-ı nihân
 Eyleyüp çün anı seyrân
 İrişdürdi hidâyâta

A. 48b, B. 70a

Bu şiir, 8’li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Yâ İlâhî cümle eşyâ
 Senüñ ismüñ okur dilde
 ‘Âşıkларуñ gelür ‘aşka
 Seni zikr iderler dilde

Eger a‘lâ eger ednâ
 Cümlesinden sensin evlâ
 Seni birlerler yâ Mevlâ
 İkrâr iderler hep dilde

Eger insân eger hayvân
 Eger pîr ü eger cüvân
 ‘Âşıkларуñ kurbân-ı cân
 Verürler varı yolufda

Cümlenüñ maflûbı sensin
 Kamunuñ maqşûdı sensin
 Hem hâzırsın hem nâzırsın
 Her ne kim var yerde gökde

Her ne işlersek görürsiñ
 Fi’l-i hâlimüz bilürsiñ
 Bize ‘atâlar kılırsın
 Gelür dâim dün ü günde

Bursevî’ye sensin Hâdî
 Sil özümdeñ koma yâdı
 Senüñ muhabbetüñ tâdı
 Ola dâim bu göflümde

A. 56a, B. 76a

(5a) Görürsiñ : görürseñ (B)

(5b) Bilürsiñ : bilürseñ (B)

Bu şiir, 8’li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

213

'Aceb nice ola hâlüm
Yarın kıyâmet güninde
Eyi mi ola a'mâlüm
Yarın kıyâmet güninde

Aķ yüz ile mi vararuz
Yâhûd maħrûm mı aluruz
Yohsa 'azâbda mı oluruz
Yarın kıyâmet güninde

Mîzân terâzi urula
Ĥayur şerrüm hep şorıla
'Aybum yüzime urıla
Yarın kıyâmet güninde

Cem' ola cümle ĥalâik
Derilüp gele melâik
Olam mı ki Ĥaķķ'a lâyıķ
Yarın kıyâmet güninde

Ĥaķ kendüsi ola âdı
Ĥerkesüñi açıla râzı
Mü'minler olalar şâdı
Yarın kıyâmet güninde

Nidâ eyleye münâdi
Mü'minler geķse Şırât'ı
Luĥf ide mi bize Ĥâdi
Yarın kıyâmet güninde

Bursevî âh idüp ağlar
Cân u cigerini dağlar
Zebânîler utup bağlar
Yarın kıyâmet güninde

A. 61a, B. 41a

(1c) Eyi: iyi (B)

Bu şiir, 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

214

Ten haşarı yıkılmadın
 Gel inşâfa gel inşâfa
 Saña bir ev yapılmadın
 Gel inşâfa gel inşâfa

Yerüñ altında yatmadın
 Gel inşâfa gel inşâfa
 Melekler su'âl etmedin
 Gel inşâfa gel inşâfa

Çürüyüp yatasın yerde
 Çâre olmaya bu derde
 Devlet var iken bu serde
 Gel inşâfa gel inşâfa

Furşatı geçirme elden
 Hâlik'ı düşürme dilden
 Haber gelmedin ol ilden
 Gel inşâfa gel inşâfa

Dost illerine göçesin
 Ecel şerbetin içesin
 Niçe verşalar geçesin
 Gel inşâfa gel inşâfa

Yılan çıyan yeye seni
 Gıdâ eyleyeler teni
 Dosta armağânuñ kıanı
 Gel inşâfa gel inşâfa

Gel berü gel aç gözüñi
 Hâlik'a dönder yüzüñi
 Bursevî'nüñ tüt sözüñi
 Gel inşâfa gel inşâfa

A. 70b

Bu şiir, 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Oñulmaz derdüñe dermân diler iseñi
Zikr ile tevñîdi dilüñden ÷oma
 Âñir vakitde Hâk' dan imân dilerseñi
Zikr ile tevñîdi dilüñden ÷oma

Tevñiddür ÷alibüñ dîni imânı
 Tevñîd ile gider göñül gümânı
 Tevñiddür 'ayân eyleyen nihâmı
Zikr ile tevñîdi dilüñden ÷oma

Tevñiddür göñülü mücellâ kılan
 Eger 'âşık iseñi ğafletden uyan
 Tevñîd ile buldı Mevlâ'yı bulan
Zikr ile tevñîdi dilüñden ÷oma

Bu fânî dünyâyâ aldanma şaşın
 'Azm idüp 'uqbâyâ ol Hâk' a yakın
 Ref' etmek dilerseñi dostuñ niğâbın
Zikr ile tevñîdi dilüñden ÷oma

Geçirme hâb-ı ğafletden 'ömrüñi
 Gice gündüz zikre yâr it dilüni
 Dâim Hâk' dan yaña dönder yönüni
Zikr ile tevñîdi dilüñden ÷oma

Bursevî'nüñi tevñiddürür murâdı
 Hızr elinden içmüşdürür furâtı
 Tevñîd iden yarın geçer Şırât'ı
Zikr ile tevñîdi dilüñden ÷oma

B. 21a

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
 Bu şiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.

Gerçek 'âşık laruñ budur nişânı
 Girür 'aşk odına kıyar bu cânâ
 Dost yolına fedâ eyleyüp cânı
 Girür meydâna bakmaz ad u saña

Şoyunup girür 'aşk ile meydâna
 Yanar 'aşk odına olur pervâne
 Cevr ile cefâlar kılup bu cânâ
 Bend idüp nefsinî koyar zindâna

Riyâzet zencîrine urur cânı
 Cümlesinden el çeküp olur fânî
 Âh idüp dökülür gözünüñ kanı
 Girür meydân-ı 'aşka yana yana

Bu fânî dünyâdan yumar gözünü
 Hakk'a teslîm ider dâim özünü
 Çevirür mâsivâdan çün yüzünü
 Nazar kılmaz bugün fânî cihâna

Düşüp gurbetlere terk ider varı
 Arayup bulmağ diler bugün yârı
 Bütsevî terk idüp nâmûs u ârı
 İçdi 'aşkuñ şarâbın kana kana

B. 59b

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Yakına gelmez uzakdan bakarsın
Şeytân sözine aldanup aqarsın
Bugün cânuñı odlara yaqarsın
'Aceb yarın hâlün niçe ola anda

Şadıklarun şoĥbetinden kaqarsın
Dâim nefsuñ hevâsına uqarsın
Bu 'ömrün naqdin yabana saqarsın
Devr iderken bu cânun kuşu tende

Gelüp bir ögüd naşîhat almazsıñ
Girüp bu 'aşq meydânında yanmazsıñ
Yüzünü ol Hâk'dan yaña dönmezsiñ
Bu zâlim nef seni eylemiş bende

Bugün dostuñ yollarına gitmezsin
Enbiyâ evliyâ izin gütmezsin
Kelâmu'llâh ile 'amel itmezsin
Qanı yâ Allah'ıñ korkusu sende

Nesf odına yakduñ bugün cânı
Arayup bulmaduñ sen ol cânânı
Sen bilmeduñ bu fânî cihânı
Göñül virürsiñ aña dün ü günde

Dünyâya göñül virüp aldandun
Terk idüp Bâkî'den yüzüñ döndürdüñ
Bursevî eydür varı elden aldırduñ
Kalmadı gitdi sermâye elünde

B. 103b

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Ġaflet ile t̄alib dosta irilmez
 Perde ref' olup dost yūzi gōrilmez
 Ġâfile bu sirdân haber virilmez
 Ġaflet uyķusından uyanmayınca

Bu Ġaflet uyķusunda ķalanlaruñ
 Kendin verüp dūnyâya dalanlaruñ
 Nefse uyup ma'siyet ķılanlaruñ
 Yeri gūlzâr olur mı yanmayınca

'Âşık olan dost yolından dōner mi
 Būlbūl gūli ķor cifâya ķonar mı
 'Âşıkūñ yâ şusuzlığı ķanar mı
 Dost elinden furâtı içmeyince

'Âşıkūñ dâim yūregi yâredür
 'Azm ider meyli ol bâķî yâredür
 Dost nazâr ķılsa derdine ķâredür
 Bula mı vuşlat âbın şunmayınca

Resūl'ūñ sırrını fehm etmeyenler
 Kim anuñ sūnnetini tūtmayanlar
 Tarīķatde izine gitmeyenler
 Nice ūmmet olur aña uymayınca

Hâķ kelâmı Ķur'ân'a inanmayan
 Bu Ġaflet uyķusından uyanmayan
 Aħmed'e vârişlerine uymayan
 Nice mü'min olur bende olmayınca

Mürşid-i kâmilūñ sōzin şıyanlar
 Defterinden 'amelini yuyanlar
 Bu tatlū câna ķaşd idüp kıyanlar
 Câna irilir mi cân virmeyince

Bursevî 'ahde vefâ ķılmaz iseñ
 Dost yolına varını vermez iseñ
 Bugūn mürşide teslim olmaz iseñ
 İrilmez cân u başa kıymayınca

A. 2a

Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
 Bu şiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.

Vücûdum şehrini vîrân eyledi
 Târ ü mâr eyleyüp yıkıldı yine
 Yakdı 'aşk nârına biryân eyledi
 Âh u zâr eyledi işümi yine

Gözümde yaş yerine kan akıtdı
 İrâdetüm alup gurbetlere atdı
 Halk içinde ismüm mecnûna taqdı
 Mecnûnu-veş hayrân eyledi yine

Vücûdumda qarâr etmez bu cânım
 Gice gündüz gitmez âh u figânım
 Görelden dostumı gitdi gümânım
 Bugün hayret 'âqlumı aldı yine

Mest ü lâ-ya'kılem oldum dîvâne
 İçdüm 'aşk şarâbından kana kana
 İrdi 'aşkı bakamadum ad u şana
 Nesîmî-veş 'üryân eyledi yine

Halk içinde kimse bilmedi hâlüm
 Garîb oldum kimse aılamadı kâlüm
 Asılup 'aşk dârına bu cânım
 Manşûr-veş berdâr eyledi yine

ŦaŦup boynuma 'aşkuñ kemendini
 'Aşk ile muhkem idüp bendümi
 Bursevî bilmeyüp kendü kendüni
 'Aşkuñ beni rüsvây eyledi yine

A. 5b

Bu şiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Görüñ neler geldi bu garîb başa
Âh idüp ağlardum gurbet illerde
Gâhî garķ olurdu gözlerüm yaşı
Âh idüp ağlardum gurbet illerde

Ururdum bu yanık bağıma taşı
Zehr iderdüm her-dem kendüme aş
Terk eyleyüp kodum cümle ma'âşı
Âh idüp ağlardum gurbet illerde

Hâsret ile iderdüm âh u zârı
Bulmak diler idüm her-demde yârı
Dost yolına terk idüp cümle varı
Âh idüp ağlardum gurbet illerde

Gâhî nefse virmeyüp murâdını
Zıkr iderdüm dilde Allah adını
Arayup bulunca Hâķķ'ufî zâtını
Âh idüp ağlardum gurbet illerde

Hâlümü hiçkimseler bilmez idi
Aķan gözüm yaşını silmez idi
Bu göñlüme hiç ğinâ gelmez idi
Âh idüp ağlardum gurbet illerde

Dost hayâli öñümünden ğitmez idi
Bu göñlüm şabr u karâr etmez idi
Yürekde şusuzlığum ğitmez idi
Âh idüp ağlardum gurbet illerde

Bursevî 'ahdine vefâ idince
Neler çekdi bu menzile irince
Dostuñ perdelerini ref' idince
Âh idüp ağlardum gurbet illerde

A. 6b, B. 94a

(1a) Görün: dünyâda (B)

(1c) Gâhî: hem (B)

(2a) Ururdum: bağlardım (B)

(2c) Eyleyüp: idüp (B)

(3a) Hâsret ile iderdüm âh û zârı: Biz bütün bıraķdık
nâmûs u ânı (B)

(7c) Menzile: esrâra (B)

Bu şiir, (I) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Gelüñ girüñ ol Resûl'üñ yolına
 'Azm idelüm varup cânân iline
 Her ne murâd ider iseñ bulına
 Bir mürşid-i kâmile hizmet ile

Mürşid ile girdi yola girenler
 Mürşid ile irdi Hakk'a irenler
 Hicâbı ref' olup dostı görenler
 İrdiler bir mürşide hizmet ile

Hakk'ıñ dostları bu yola girdiler
 Şa'y idüp niçe menzile irdiler
 Ölmezden evvel Hakk'ı gördiler
 Bir mürşid-i kâmile hizmet ile

Her kime kim Hakk hidâyet eyledi
 Bu fânî dünyâya nazar kılmadı
 Giçüp benligiñden bir şey kalmadı
 Bir mürşid-i kâmile hizmet ile

Mü'min olan Hakk yolından dönmedi
 Bu yola girmeyen Hakk'a irmedi
 Mürşidi bulmayan Hakk'ı görmedi
 Var mürşid-i kâmile hizmet eyle

Münkirler Hakk yolu inkâr iderler
 Mü'minler bu yolda ikrâr iderler
 Ol Hakk'ıñ şun'ını efkâr iderler
 Bir mürşid-i kâmile hizmet ile

Bursevî'nüñ gel bugün tut sözüñi
 Bir mürşide teslim eyle özüñi
 Ol Resûl'üñ izle dâim iziñi
 Var mürşid-i kâmile hizmet eyle

A. 10a, B. 96a

(4c) Giçüp: geçüp (B)

Bu şiir, (I) nüshasında bulunmamaktadır.

Yâ Rabbi cürm ile 'ișyânım çokdur
 Esirge bizi yâ Mevlâ'm esirge
 Bî-çâre olmuşam bir çârem yokdur
 Esirge bizi yâ Mevlâ'm esirge

Derdimüñ dermânı sensin Sübhân'um
 Baña benden meded yokdur Sulţân'um
 Âhîr vakitte naşîb eyle îmânım
 Esirge bizi yâ Mevlâ'm esirge

Günâhımız hâdden aşdı bilürüz
 Şuçlarımız añup tevbe kıluruz
 Dergâhuña yalvarmağa gelürüz
 Esirge bizi yâ Mevlâ'm esirge

Sensin 'âşîlere rahmet eyleyen
 Şuçların yuyup mağfiret eyleyen
 Mü'min kullarına îhsân eyleyen
 Esirge bizi yâ Mevlâ'm esirge

Hâbîbüñ Ahmed'den ayırma yolumuz
 Luţf idüp al kaldır yâ Rab elümüz
 Gice gündüz saña 'ayânî hâlümüz
 Esirge bizi yâ Mevlâ'm esirge

Luţfuñdan bize 'aţâlar kılursın
 Gizliyi âşîkâreyi bilürsün
 Bursevî'nüñ hatâların görürsün
 Esirge bizi yâ Mevlâ'm esirge

A. 58b, B. 78b

Bu şiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Yene bir korku düşdi yüregüme
 'Aceb soñ nefesde hâlüm nice ola
 Şimdi bu tefekkür düşdi göñlüme
 'Aceb soñ nefesde hâlüm nice ola

Açar bu gözlerimüñ yaşı dinmez
 Artar yüregümde yaram oñulmaz
 Hâlümü Hâk'dan gayrı kimse bilmez
 'Aceb soñ nefesde hâlüm nice ola

'Aceb nefs-i şeytân hâil ola mı
 İmânuma bir zarar irgüre mi
 Yoḥsa Hâk'dan bir hidâyet ire mi
 'Aceb soñ nefesde hâlüm nice ola

Ġaflet ile işledük cürm ü 'isyân
 Hâsret ile iderüz âh u efgân
 İmân ile çıka mı tenden bu cân
 'Aceb soñ nefesde hâlüm nice ola

'Âkıl olan bunda şâd olup gülmez
 'Akıbet hâli n'olacağın bilmez
 Düşüp bu derd odına yanar gülmez
 'Aceb soñ nefesde hâlüm nice ola

Bursevî bendenüñ artdı firâkı
 Yanar 'aşk odına 'aşkdur burâkı
 Bu göñülde imân kıla mı bâkı
 'Aceb soñ nefesde hâlüm nice ola

A. 71b, B. 79b

(1a) Yene: yine(B)

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Fe'ûlün

'İbâdet yolları bilüñ açıldı
 Deyelüm Allah Allah dâim Allah
 Mü'minler üzere rahmet saçıldı
 Deyelüm Allah Allah dâim Allah

Zâhir bâtın 'ayân oldu seçildi
 Şerâben zuhûran ekildi içildi
 Mü'min kullara hülleler biçildi
 Deyelüm Allah Allah dâim Allah

Resûl kadehîni aldı eline
 Da'vet etdü ümmetlerin yanına
 Şundi kevşer şarâbından cânıma
 Deyelüm Allah Allah dâim Allah

Uçmağufî kapularını açarlar
 Dosta karşı pervâne urup uçarlar
 Allah deyüben Şirât'ı geçerler
 Deyelüm Allah Allah dâim Allah

Bursevî'yi ayırma doğru yolufdan
 Senden gayrı kimse bilmez hâlimden
 Sürelüm bu zikri cân u göñülden
 Deyelüm Allah Allah dâim Allah

B. 16a

Bu şiir (A) ve (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

225

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Hamdülillâh bizi ol Hâk var idüp
 Ehl-i îmân etdi el-hamdü li'llâh
 Ol Resûl'i Muştafâ'ya yâr idüp
 Ehl-i ikrâr etdi el-hamdü li'llâh

Türlü ni'metlerini kıldı 'aâtâ
 Hamdüllâh zıkr-i Hâk oldı ğıdâ
 Bu göñül sem'ine irdi bir nidâ
 Müşkil ayân oldı el-hamdü li'llâh

Kur'ân'uñ sırrını pinhân eyledi
 Hâkîkat ehline 'ayân eyledi
 'Âşık kulların imtiyhân eyledi
 Lutfundandır yine el-hamdü li'llâh

Kimine vuşlatın eyledi naşîb
 Kimi fûrkatde qalup oldı ğarîb
 Cümle dertlü kullara oldur tabîb
 Derde tîmâr etdi el-hamdü li'llâh

Bu ni'met şükrine kim kâdir ola
 Buña şükr eyleyenler nâdir ola
 Yine Hâk zâtın hamde kâdir ola
 Kuvvet kudret Hâk'ın el-hamdü li'llâh

Resûlullah 'aczi izhâr idicek
 Cümle aşhâb dahı yola giricek
 Bursevî bî-çâre çün yâ n'idicek
 Hidâyetüñi Hâk'ın uñdur el-hamdü li'llâh

B. 80b

 Bu şiir, (A) ve (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Hamd ile senâm saña dâim Allah
Luṭf eyledün bize el-ḥamdü li'llâh
Ḳalbümde fikrüm dilimde yâ Allah
Müyesser eyledün el-ḥamdü li'llâh

Gice gündüz zıkr iderem çün seni
Terk etdüm yoluna cân ile teni
Maḳşüdumsen senden ayurma beni
Mürüvvet kâni sensin el-ḥamdü li'llâh

N'eyleyeyüm sensiz ben bu cihânı
Göñlümi añlamaz bu mülk-i fânî
Çün sensin dertlü cânımuñi dermânı
Cânuma cân sensin el-ḥamdü li'llâh

Cemâlütünden tecellî kııl İlâhî
Çü sensin cümle 'âlemüñi penâhı
Za'îf göñlüm derdinden ider âhı
İster seni dâim el-ḥamdü li'llâh

Gicelerde ider âh u fiğâm
Gözlerümden aḳıdur yaş u ḳanı
Bursevî terk eyleyelden bu cânı
İrdi cânâna çün el-ḥamdü li'llâh

B. 107b

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Yene ol dost bize nazâr eyledi
 Bu fânî dünyâdan bîzâr eyledi
 Göñül dahı Hâk'dan hâzer eyledi
 Havf ile recâda el-hamdü li'llâh

Bu göñüle düşdi bir özge sevdâ
 Cümlesinden eyledi beni cüdâ
 Sem'-i câna irdi Hâk'dan bir nidâ
 Göñül sem'i duydı el-hamdü li'llâh

Nûrımı hâş göñüle virdüm dedi
 İsteyen beni anda bulsun dedi
 Ki şâfi göñüle Hâk beytüm dedi
 Nazâr-gâhı göñül el-hamdü li'llâh

Niçelere gösterüp cemâlini
 'Âşıklara ırgürüp selâmını
 Görüñi cümle eşyâda kemâlini
 Müzeyyen eylemiş el-hamdü li'llâh

Nehârı şems ile münevver idüp
 Açılmış ma'rifet bâğında güller
 Gonça güller dahı başın kaldurup
 Durmayup açılır el-hamdü li'llâh

Bülbüle gülünü pinhân eylemiş
 Gül 'aşkına câni kurbân eylemiş
 Cennet bağını gülistân eylemiş
 Donanmış hûrîler el-hamdü li'llâh

Ne 'acebdür gice öter bülbüller
 Gülüm deyüben âh u zâr eyler
 'Âşık olan gülden gayrısın n'eyler
 Za'îf gülünü buldı hamdü li'llâh

A.49a, B.70a

(1a) Yene: yine (B)

(5c) Gonça: gonca (B)

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Bu şiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Fe'ûlün

Bi-ḥamdi'llâh hidâyet kıldı Hâdî
Dilimize müyesser oldı adı
Seyr etdürdi bize bir özge vâdî
Görüp dedük anı el-ḥamdü li'llâh

Maḳâm-ı a'lâdadur seyri anuñ
'Ayân olur anda sırr-ı nihânuñ
Görincek ḥayrân oldı anı cânım
'Ayân etdi bize el-ḥamdü li'llâh

Açılmış gülleri nev-bahâr olmuş
Münevver olup lely ü nehâr olmuş
'Âşıkuñ qarârı bî-qarâr olmuş
'Ayân oldı bize el-ḥamdü li'llâh

Cem' olmuş bülbülleri güle qarşu
Öterler âh idüp dîdâra qarşu
Melekler tavâf ider gökde 'arşu
Gösterdi Hâk bize el-ḥamdü li'llâh

Daḥı anda kurulmuş taht-ı sulṭân
Cem' olup kulları dururlar dîvân
Nikâb ile oturmuş bir nev-cüvân
Göñül gözi gördi el-ḥamdü li'llâh

Serayınuñ içi şankim gülistân
Çevresinde zeyn olmuş bâğ u bostân
Bursevî anı kıldı bugün seyrân
Feth oldı çün bize el-ḥamdü li'llâh

A. 49b, B. 70b

(5c) Oturmuş: oturmuş (B)

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Fe'ûlün

'Ayân oldu bugün 'ilm-i İlâhî
Görüp dedük anı el-ḥamdü li'llâh
Gösterdi ol Hâk bize doğru râhı
Bilüp dedük anı el-ḥamdü li'llâh

Ṭarîḳ-ı enbiyâdandır yolumuz
Sırr-ı evliyâya uyar ḥâlimüz
Kâil degildir ḥâl dilidür dilimüz
Añlayup anı dedük ḥamdüli'llâh

Üçler yediler kırklar hep biledür
Cümlesinüñ nazarı bu yoladır
Bu yol bizi Hâkḳ'a doğru iledür
Girüp dedük anı dâim el-ḥamdü li'llâh

Ḥazreti Sultân'ıñ budur ṭarîki
Girüp sa'y iderseñ bulursın Hâkḳ'ı
Bu yolda bil evliyâ durur sâḳî
Şundi bize câmi el-ḥamdü li'llâh

Cümle enbiyâ evliyâ geldiler
Bu âyîn erkânı anlar ḳurdılar
Anca 'âşîḳlar murâda irdiler
Naşib etdi bize el-ḥamdü li'llâh

Bursevî 'âşîḳlara eyle şalâ
Ṭâlib-i Hâk olan gire bu yola
Biḥamdi'llâh luṭf eyledi biz ḳula
Ehl-i iḳrâr etdi el-ḥamdü li'llâh

A. 50a, B. 71a

Bu şiir, (I) nüshasında bulunmamaktadır.

230

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Fe'ûlün

'Aceb yâ Rab bize luţfuñ ola mı
 Göñül maqşûdını varup bula mı
 Bu dertli cânıma dermân ola mı
 Meded senden meded Sübhân'um Allah

Sen bilürsin hâlım saña 'ayândur
 Gayrı kimse bilmez sırrım nihândur
 Görünmez gözime dünyâ zindândur
 Meded senden meded Sübhân'um Allah

Derd-i hasret ile beni ağlatma
 Gice gündüz âh idüben ifletme
 Beni firkat nârına atup yakma
 Meded senden meded Sübhân'um Allah

Bu derdli göñlimün artdı figânı
 Akıtdı gözlerimden yaş u kanı
 Terk eyledüm bugün cân u cihânı
 Meded senden meded Sübhân'um Allah

Senüñ 'aşkıñ beni benden alalı
 Gözümden gitmez oldı dost hayâli
 Bu göñlümün yokdur şabra mecâli
 Meded senden meded Sübhân'um Allah

Senüñ 'aşkıñ düşelden cism ü cânâ
 Terk idüp bakmadum ad ile sana
 Nazar kıldum bugün fânî cihâna
 Meded senden meded Sübhân'um Allah

Dost derdinden gice gündüz yanarım
 Ki zâr ile geçer leyl ü nehârım
 Müyesser kııl baña bir doğru yârım
 Meded senden meded Sübhân'um Allah

Gelüp benimle yâr hemrâh olaydı
 Varup maşûdına vâsıl olaydı
 Dostuñ cemâliñe nazar kılaydı
 Meded senden meded Sübhân'um Allah

Bursevî bî-çâre cigeri biryân
 Gice gündüz ider âh ile efgân
 Kerem eyle bize luţfuñ ey Sübhân
 Meded senden meded Sübhân'um Allah

İ. 5a

Bu şiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.

Luř u ihsân eyle bizüm göñlimüz
 Ĥubb-ı dünyâ ile yâ Rab aldarma
 Allah Allah deyüp dâim dilimüz
 Dîlimi zikriñden ġayra dönderme

Nazar kıl dâimâ göñül evine
 Gide ġamı şâd oluben sevine
 Tecellî-i cemâl it kim evine
 Ĥıřm eyleyüp celâliñi gönderme

Ėoma göñlümden gider bî-ġâneyi
 Bî-ġâre göñlüme eyle ġâreyi
 Sil göñül yüzinden gider ġarayı
 Nâr-ı firġat ateşine yandırma

Ėalbinde fikrñ dilümde zıkr ola
 Senñ muġabbetñ nûr ile dola
 Luř eyle kim göñül maġşudın bula
 Göñlümden imân ġerâġun söndürme

Ėoma nefis elinde zebûn u mahrûm
 Göñlümi bend itmek diler nefis-i şüm
 Sen bilürsin ġâlîmi saña ma'lûm
 Nefs-i şeytânî ġavâle kıldırma

Göñülden dostu yol olup açıla
 Göñül yüzine âb-ı rahmet saçıla
 Gizlü sırlar 'ayân olup seçile
 Seni bildür ġayrısını bildürme

Bir nefes göñlümi ayırma senden
 Geçür beni bugün bu cân u tenden
 Meded yokdur sultânım baña benden
 Nazarıñı üzerümden ġaldurma

Dilerem dâimâ senñ rızânı
 Müyesser kıl bize ġayru'l-verâ'ı
 Bursevî'ye bugün virgil 'aşânı
 Bundan önde ġünâh ile gönderme

İ. 6b

Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Yâ İlâhî göñlüme bir kez nazâr kılsañ n'ola
Müzeyyen olup bu göñlüm yeri nûr ile dola
Okuyup nakşını Hakk'ufî murâdı nakkâş ola
Tecellî eylegil qalbe mevt iken ihyâ ola

Şol göñül kim vaşlufia ire sentüñ ağlamasun
Yağasını çâk idüp cân u ciger dağlamasun
Virme ruḥşat nefsiñe kim yolufı bağlamasun
Gide ahlâq-ı zemâyım mevt iken ihyâ ola

Şol göñüle hışm idüp Hâk kılmaya añâ nazâr
Ma'siyet ile dola içi varup ol yoldan âzâr
Ḥayrını yazan melek dahı varup şerrin yazar
Bursevî'ye kıl hidâyet bu göñül ihyâ ola

B. 52a

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Cihânda sen 'ibâdetden hiç lezzet almaduñ
 'Aşk ile meydâna girüp zıkr ü tevhid kılmaduñ
 Bu göñülden mâsivâyı ref' eyleyüp silmedüñ
 Birgün ola diyesin kim n'eyledüm cef ben baña

Gitdi ser-mâye elüñden bir insâfa gelmedüñ
 Günâhuña tevbe kılup hiç peşimân olmaduñ
 Aldı dünyâ fikri 'akluñ nârı nûrı bilmedüñ
 Birgün ola diyesin kim n'eyledüm cef ben baña

Nefs ile şeytâna uyduñ bu hevâdan geçmedüñ
 Hicâb oldu zevk-i dünyâ dost iline göçmedüñ
 Bahâyım hükminde kalduñ âb-ı hayât içmedüñ
 Birgün ola diyesin kim n'eyledüm cef ben baña

Şöyle göñül virmişsin ki dünyâya ölmez gibi
 Aldanup yürürsin aña ıslâha gelmez gibi
 Göñlünde Hâk korkusu yok Hâlık'ı bilmez gibi
 Yarın anda deyesin kim n'eyledüm cef ben baña

Bursevî'nüñ tut sözünü itmegil Hâk'dan firâr
 'Âlem-i zulmetde kalup olmağıl ehl-i berar
 Hayrı şerden n'işler iseñi yarın Hâk bir bir şorar
 Rûz-ı maşşerde deyesin n'eyledüm cef ben baña

B. 104a

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Gel berü 'âkı̇l iseñ añla ma'ârif sırrını
Cân gözin açup nazar kı̇l 'âlemüñ naqqâşına
Baħr-i 'ummânda şadef içinde gizler dürrini
Gökyüzinden âb u bârân yağar ise başına

Gör ol şâni'ufî şun'ını her şeyde hikmeti var
Gülistâna nazar kı̇lsañ yâ nedür bu gülde ħâr
Dost bâğında gül için bülbül ider âh ile zâr
'Âşık ma'sûkı̇ bulınca yâ ğayrı ma'âşına

Cümlenüñ maṭlûbı maṭşûdı hemân ol lem yezel
İrdi ol bâķî ħayâta şundı ise câm-ı ezel
Görmek isterseñ cemâlin var iden senden süzel
Ĥaķı̇ki yâr ister iseñ dost ile ol âşinâ

Bu cihâmı 'ibret için yaradupdur ol Ğanî
Kıl tefekkür ne için var eyledi gör sen seni
'Âkı̇l iseñ yolına terk it bugün cân u teni
Cân gözin açup nazar kı̇l 'âlemün naqqâşına

Bursevî âb-ı ħayâtı Ĥızır elinden içeli
Ref' oldı cümle ħicâbı dost yüzünü seçeli
Koyup nâm u nişânı dost ilinden göçeli
Naṭş içinde devr ider iken irdi çün naqqâşa

A. 12b

Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Gel bugün ölmezden öfedin idelüm bunda yarak
Yarın anda hâzır ola uçmakta bize durâk
Mü'minlerüñ eline vireler nurdan bir Burâk
Ol Burâğa binüp cennet bağını seyrân ide

Çünkü bu cihâna gelen gitmege gelmişdürür
Bunca enbiyâ evliyâ kalmayup gitmişdürür
Cân u baş terk eyleyenler cânâna irmişdürür
Yarın ol Hâk cemâlini görmege da'vet ide

Yedi tamu sekiz uçmak sırlarını gösterüp
'Âşık-ı şâdık olanlar zevk ü seyrân eyleyüp
'Âşiler nârda yanup mü'minler uçmağa girtüp
Yarın ol Hâk dostlarına luğ ile ihsân ide

Sen anı kânde ararsın cümlesi hep sendedür
İy gâfil aç gözüñi bak nûr u nîrân kâdedür
Anuñ için bî-habersin göñlün nefse bendedür
Gel halâş eyle anı kim 'azm idüp dostu gidem

Hâk odına yakmaduñ birgün yakarlar gör seni
Tutup zebâniler anda atarlar nâre seni
Gel berü 'aşk odına yak bunda cân ile teni
Cennetine lâyıq olup mezmûm şifâtı gide

İy Bursevî gel bugün ölmezden evvel öligör
Rûz u şeb ol Hâk rızâsını üzerine olgör
Sırr-ı Hâk'â tâlîb olup bir ma'ânî alıgör
Cân gözinüñ ref' olup cümle hicâbları gide

A. 35a

Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Yâ İlâhî rahmetüfile yarlığa biz kulları
 Raḥmeten lil-'âlemîn'sin sen esirge yâ İlâh
 Luṭf idüp âsân idiver saña giden yolları
 "Raḥmeten li'l-'âlemîn*"sin sen esirge yâ İlâh

Ger dilerseñ bir kula luṭf ile iḥsân idersin
 'Afv idüp cürm ü ḥaṭâsin türlü in'âm idersin
 Rûz u şebde hayr u şerden ne idersek görürsin
 "Raḥmeten li'l-'âlemîn"sin sen esirge yâ İlâh

Raḥmetüfi deryâsına yokdur nihâyet yâ Ğanî
 Yarın anda rahmetüfîe vâşıl eyle sen beni
 Dünyâ vü 'uḳbâda yâ Rab bulmaḳ dilerem seni
 "Raḥmeten li'l-'âlemîn"sin sen esirge yâ İlâh

Cümlesi rahmetüfi umar kıl müyesser yâ Kerîm
 Çün biz 'âşî kullarına rahmet eyle yâ Raḥîm
 Kullarınıñ ḥâline sen muṭṭalisin yâ 'Alîm
 "Raḥmeten li'l-'âlemîn"sin sen esirge yâ İlâh

Bunca cürm ü günâh ile ḳapuña geldük yine
 Yüzimüz ḳarasıña baḳup bizi red eyleme
 Bursevî'yi yarın anda çün senden yâd eyleme
 "Raḥmeten li'l-'âlemîn"sin sen esirge yâ İlâh

A. 58a, B. 78a

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

* "Âlemlere rahmet olarak (gönderdik.)" (Enbiyâ, 21/107)

HARFÜ'L-YÂ

237

Ya Rab fettâhım sensin
Feth eyle kulûbımı
Settâr-ül 'ayyûb sensin
Setr eyle 'ayubımı

Günâhum hâdden aşdı
Yürek kaynadı taşdı
Gönlüme korku düşdi
'Afv eyle zunûbimi

Çün ben 'âşî kulüfîa
Rehberüm ol yolîfîa
Nazar eyle hâlüme
Al kaldur sen elümi

Dîlüme vir zikrûfî
Gönlüme vir fikrûfî
Kılam dâ'im şükrûfî
Lâyîk eyle dilümi

Bursevî'ye gör n'oldı
Gözi yaş ile doldı
Hayret 'aqlumı aldı
Feth eyle sen yolumı

A. 36a

Bu şiir, 7'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

238

Mevlâ'm seniñ yoluña
 Cânlar fedâ degil mi
 Şol bağıñda gülüñe
 Bülbül hayrân degil mi

Açılır tâze güller
 Durmaz öter bülbüller
 Ağızlarda nice diller
 Saña 'âşık degil mi

Şemsüñe pervâneler
 'Aklı yok dîvâneler
 Sümbül ile lâleler
 Saña 'âşık degil mi

'Âşıklar etmez karar
 Cümlesi seni arar
 Eyleyüp âh ile zâr
 Saña 'âşık degil mi

Cümleñiñ maqşûdı sen
 Saña qurbân cân u ten
 Eger güller eger diken
 Saña 'âşık degil mi

Eger dağlar eger bâğlar
 Durmayup sular çağlar
 Eger sayr ü eger sağlar
 Saña 'âşık degil mi

Bursevî hem eyleyüp âh
 İstedügi ol penâh
 Gökyüzünde şems ü mâh
 Saña 'âşık degil mi

B. 91b

Bu şiir, 4+3=7'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Cân u başı virmeyince
 Cânâna irilir mi
 Cân gözün açmayınca
 Dost dîdârı görülür mi

Hem hicâbı geçmeyince
 Dost iline göçmeyince
 Âb-ı hayât içmeyince
 Ma'ânî seçilir mi

Duymayınca sırrını
 Seçmeyince şerrini
 Şol şadefden dürrünü
 Ma'nîsiz virilir mi

Serini virmeyince
 Teslîme irmeyince
 Cemâli görmeyince
 Maqşûda irilir mi

Girüp kalb-i insâna
 Yol bulup ol Sübhân'a
 Kıymayınca ol câna
 Cânâna irilir mi

Virür 'âşık cânını
 Döker gözden kanını
 Kıymayınca ârını
 Ol 'âşık sayılır mı

Yanmak 'âşıkâ şefâ
 Yandı çün ol Muştafâ
 Çekmeyince çok cefâ
 Şafâya irilir mi

Yakmayan bunda cânı
 Göre ol yarın nârı
 Kıymayınca zünnârı
 İmân ele girür mi

Bursevî işde.....
Gelsün yanan 'âşıkân
Gitmeyince pes gümân
Taḥkîka irilür mi

B. 108a

Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Şiir, kimi yerlerde 7'li kimi yerlerde 8'li heceye uymaktadır.

Şiirin son dörtlüğünün ilk mısrasının bir kısmı eksiktir.

İrişür Tûr-ı Mûsâ'ya
Dost ile ider münâcâtı
İrişüp sırr-ı a'lâya
Seyrân ider semâvâtı

Çıkup 'arş-ı mu'allâya
İrişürler mu'allâya
Vaşî olup zât-ı Mevlâya
Geçerler hep hayâlâtı

Seyreleyüp sırr-ı kudşî
Ne 'arşî kalur ne kürsî
Okurlar ol Hâk'dan dersi
Feth olur sırr-ı âyâtı

Añlayup niçe ma'nîler
Bulurlar çün tesellîler
İrüp dostdan tecellîler
Terk iderler 'ibâdâtı

Teslîm idüp varı aşla
Düşmediler hergiz faşla
İrişüp kemâl-ı fazla
Olurlar dostuñ mir'âtı

Bursevî gel itme zârı
Mûsâ'ya derler '**Len- terâni**'*
Görünmez dostuñ cemâli
Silmeyince gubârâtı

A. 41a, B. 63a

(2b) Mu'allâya: mücellâya (B)

5. dörtlük (B) nüshasında silinmiştir.

* "Beni asla göremezsin." (Â'raf 7/143)

Bu şiir, duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

241

‘Aceb bu gözlerüm yaşı
Niçün aķar nedür zârı
Dün gün artar baġrum başı
Yaķar yüregümi nârı

Firâķdan yanar cânım
Seni bulmaķ diler yârım
Kaldur niķâbuñı şâhum
Ref eyle gözden hicâbı

Yüregümde artdı derdüm
Başımuñ terkini urdum
Yoluña varımı verdüm
Meded eyle Ganî Bârî

Tâķatüm yokdur kıl çâre
Olmışam bendeñ bî-çâre
Düşürme sen hicr-i nâre
Tebdîl eyle nûra nârı

Münâcâtum yâ Rab saña
Hidâyet eylegil baña
Döndüm yönüm senden yaña
‘Ayân it bize nihânı

Za‘îfi vaşluña irgür
Tecelli eyleyüp dirgür
İster seni bunca gündür
‘Ayân it göster dîdârufı

A. 55a, B. 75a

(2a) Firâķdan: firâķuñdan (B)

(6d) Dîdârufı: dîdârı

Bu şiir, 8’li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Mevlâm senüñ dîdârufı
 Görenlerden eyle bizi
 Seyr eyleyüp gülzârufı
 İrenlerden eyle bizi

‘Ayân eylegil sırrufı
 Gözüme göster nûrufı
 Her nefes senüñ zikrûñi
 Sürenlerden eyle bizi

Dilümle idüp zikir
 Ni‘metüñe kılam şükür
 Birsin birliğüñi fikir
 İdenlerden eyle bizi

İrgür beni varlığıña
 İkrâr etdüm birliğüñe
 Doymazam ayrılığıña
 İrenlerden eyle bizi

Luţf eyle nazâr kıl başı
 Ulaşdur bendefi safa
 ‘Azm eyleyüp senden yafı
 Varanlardan eyle bizi

Mekânım lâ-meķân kılam
 Nişânuñdan nişân alam
 Arayuben seni bulam
 Bulanlardan eyle bizi

Bakmayam dünyâ varına
 Yanam dâim ‘aşk nârına
 Bugün hakîkat dârına
 Gelenlerden eyle bizi

Bursevî’nüñi bak sözine
 Neler söylemiş özine
 Dâim Resûl’üñi izine
 Gidenlerden eyle bizi

A. 55b, B. 75b

Bu şiir, 8’li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

243

'Âlem-i gaybdan dünyâya
Geldük ağlayı ağlayı
Vâsıl olunca Mevlâ'ya
Yanduk ağlayı ağlayı

Ağlamayınca bulmaduk
Dostuñ haberin almaduk
Hiç şâd oluben gülmedük
İrdük ağlayı ağlayı

'Aql-ı kâmile irince
Ben beni idrâk idince
Dostumı 'ayân görünce
Döndüm ağlayı ağlayı

Bir tecellî kıldı baña
Döndüm yönüm Hâk'dan yaña
Teslîm etdüm beni aña
Virdüm ağlayı ağlayı

Yandum bir zemân derdinden
Yüz döndürmedüm cevrenden
Akıtdı baña zehrinden
Gördüm ağlayı ağlayı

İşidüp nidâ-yı gaybı
Kalmadı göñlümde reybi
Seyr idüp 'âlem-i gaybı
Gördüm ağlayı ağlayı

Göründi bir özge nihân
Hayrân oldu bu dil ü cân
Şundı 'aşk şarâbından câm
İçdüm ağlayı ağlayı

Bursevî bende bî-çâre
Açar yaşı yürek yâre
İrelden ol vaşl-ı yâre
Yanar ağlayı ağlayı

A. 63a, B. 43a

(1d) Yanduk: yandık (B)

(4c) Etdüm: itdüm (B)

Bu şiir, 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Bir firâk düşti cânuma
 Yanam ağlayı ağlayı
 Gider oldum Sübhânuma
 Varam ağayı ağayı

Birgün ola ecel gele
 Bu ‘ömrüm âhire ire
 ‘Azrâ’îl cânımı ala
 Verem ağlayı ağlayı

‘Azrâ’îl alınca cânım
 ‘Aceb nice ola hâlüm
 Yâ Rabbi şakla îmânüm
 Deyem ağlayı ağlayı

Söyleyemez ola dilüm
 ‘Âkıbet ne ola yolüm
 İrişe baña çün ölüm
 Kalam ağlayı ağlayı

Cümle dostlarım geleler
 Beni bu hâlde göreler
 Menzilime yaturalar
 Gidem ağlayı ağlayı

Maıv olup gide vücûdüm
 Tûrâbda ola sücûdüm
 Nazar kıla mı mevcûdüm
 Deyem ağlayı ağlayı

Kimseler bilmeye derdüm
 Vîrân olup kıla yurdüm
 Kârânu sinleye girdüm
 Yatam ağlayı ağlayı

Gelüp beni bulmayalar
 Cân u ciger dağlayalar
 Hiçbir çâre bulmayalar
 Kalam ağlayı ağlayı

Toprak olup yatam yerde
Câre olmaya bu derde
Ne etdüñse hayr u şerde
Görem ağlayı ağlayı

Bu dünyânıñ çokdur cevri
Dâim durmaz döner devri
Verem âhir birgün seri
Gidem ağlayı ağlayı

Bursevî bu dünyâ fânî
Kırtula şanma bu cânı
Terk idüp nâm u nişânı
Gidem ağlayı ağlayı

A. 63b, B. 44a

Bu şiir, 8'li hece vezniyle yazılmıştır.
Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Uyan gâfletden iy ğâfil
 Geçirme 'ömrüñi zâyî
 Gözleriniñ sil ğubârn
 Gel berü gör kimdür şâni

Niçe bir nefse uyarsın
 Dîni îmânı yıķarsın
 Cânufi odlara atarsın
 Bu nefis oldı saña mâni

Niçün Hâķ emrin tutmazsıñı
 Doğrı yollara gitmezsin
 Hiç Allah'dan utanmazsın
 Dünyâya olursın tâbi'

Birgün sorar bizden anı
 Bu 'ömrüñi olısar fânî
 Gel terk eyle bu cihânı
 Hâķ virdüğine ol kâni'

Emânet virdiler cânı
 Nedür özün uzak sâni'
 Allah'ufi ķorkusu ķanı
 Yarın bizi ide cânı'

Bursevî'nüñ n'ola hâlî
 Nefs odına yaķdı cânı
 İşledi cürm ü 'ișyânı
 Saña lâyıķ yok a'mâli

A. 71a, B. 79b

(1c) Gözleriniñ: gözlerinüñ (B)

(2b) İmânı : imânufi (B)

Bu şiir, 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

246

Yine evvel bahâr oldu
 Açıldı dostuñ gülleri
 ‘Âşıkıñ bağrını deldi
 Ötüp dostuñ bülbülleri

Gülistânda öter bülbül
 İdüp zârı murâdı gül
 Başını kaldurup sünbül
 Dost virdin oğur dilleri

‘Âşıklar uğrasa güle
 Haber şoralar bülbüle
 Acep midür bu göñüle
 Uğrasa dostuñ yolları

Dost dost deyüben uçarlar
 Cümle hicâbı geçerler
 Dostuñ yüzünü seçerler
 Ulaşur dosta cânları

Atup cıfeye kuzgunlar
 Murâd ider dün ü günler
 Gülistâna girmez anlar
 Bursevî yok hüstünleri

B. 24a

Bu şiir, 8’li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Gel berü ey tâlib-i Hâk
 Nazar kıl dost yüzine bak
 Na'sını 'aşk odına yak
 Dün ü gün zikret Mevlâ'yı

Bu dîl zikrine yâr olsun
 Göñül maşşûdını bulsun
 Dostdan tecellîler irsün
 Göñül bulsun tesellî

Tâlib maşşûbına irsün
 'Âşık ma'sûkuñu görsün
 Murâdımız ol dost virsün
 Kılup bugün tecellî

Dost cemâlin görsün
 Bu gözün vişale irsün
 Kim 'âşık ma'sûka birsün
 Eylesün temennâyı

Gel ey 'âşık-ı gül-i şâdık
 Derd ile bağı yanık
 Göñli ğafletden uyanık
 Dün gün taleb kıl Mevlâyı

Hâk'ıñ nûrı ola zâhir
 Cemâliñe ola nâzır
 Kâh 'ömür olınca âhir
 İste bul yüce Mevlâ'yı

Hicâbı ref' ide senden
 Geçesin bu cân u tenden
 Tecellîler gele andan
 Göresin sırrı 'alâyı

Keşf ide sâkî esrârın
 Bezl ide dağı envârın
 Bursevî dir virüp varın
 Göresin ol müsemâyı

İ. 3a

Bu şiir, 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün

İçen vahdet şarâbından
Olur yârun mestânesi
Göçüp dünyâ serâyından
Olur dostuñ âvâresi

Virüp ol cânını dosta
Alup 'aşk çevgânın deste
Gazâlar eyleyüp nefse
Ma'mûr olur vîrânesi

Ma'sûkına olur hayrân
Cemâlini ider seyrân
El kavşurup durur dîvân
Olur yarun dîvânesi

Yanar İbrâhim-veş nâra
Vâşl olmak diler ol yâra
Manşûru-veş gelür dâra
Berdâr olur nefsânesi

Dâim efgân ider gülde
Medh ider çün her-dem dilde
Kaçan 'aşk olsa bir kûlda
Olur dostuñ pervânesi

Bursevî 'âşık didâra
Bûlbül olup ol gülzâra
Varup dost ile bâzâra
'Aşk ola çün sermâyesi

B. 25a

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

‘Acebdür bu garîb başum
 Bir ‘acib sevdâya düşdi
 Gice gündüz aķar yaşıum
 Varup ‘ummâna karışdı

‘Ummândan bir şâdef aldum
 İçinde bir cevher buldum
 Vücûdum bahırına daldum
 Göñül seyrâna irişdi

Urdum ğurbetlere başı
 Aķıtdum gözümden yaşı
 Bilmedi hâlümi nâşî
 Dost derdi başumdan aşdı

Çekdüm niçe zamân cevri
 Seyr eyledüm berr ü bahri
 ‘Ayân idüp baña zahri
 Sırrum sırrıyla görüşdi

Oldı dünyâ baña zindân
 Görüñmez bâĝ ile bostân
 Haber geldi bize dostdan
 Bu göñül dostu ulaşıdı

Teferrücüm .....
 ‘Urûcum .....
 Münâcâtum saña Allah
 Tûr-ı Mûsâ kalbe düşdi

Bursevî ‘âşıkdur yâre
 Ciger oldı pâre pâre
 Meded kıl derdime çâre
 ‘Aşkuñdan kaynadı taşdı

B. 25b

Bu şiir, 8’li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
 6. dörtlüğün 1.,2. dizelerinin son kısmı okunamamıştır.

250

Neden geldüñ bu dünyâya
 Aşlûñ fikreyledüñ mi
 Gitdi elüñden sermâye
 Dostuñ fikreyledüñ mi

‘Aceb bildüñ mi aşlûñ
 Aşla irüp uşûluñ
 Bu dünyâda hâşılufı
 Maşûluñ nedür bildüñ mi

Bu gafletden uyanmaduñ
 Hiç dünyâdan uşanmaduñ
 Bir mürşide kûl olmaduñ
 Ağ u qarayı bildüñ mi

Birgün ecel yoluñ alur
 Hiç bilmezsın hâlufı n’olur
 Yerüñ cennet mi nâr mı olur
 Duraguñ nedür bildüñ mi

Mü’min olan bunda gülmez
 Gice gündüz emin olmaz
 Bursevî’nüñ yaşı dinmez
 Âh ile zârın bildüñ mi

B. 30b

Bu şiir, 8’li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Evvel cihâna gelmedin
 Var olan nedür bildüñ mi
 Özüñe rûh urulmadan
 Hayât kandedür bildüñ mi

Şofra yine halk olunca
 Bu tene rûh urulunca
 Bedene cân verilince
 Aşlı nedendür bildüñ mi

Bu gözünde gören nedür
 Gösteren mi gören midür
 Yâ dilde söyleyen nedür
 Söyleyen kimdür bildüñ mi

Sem'üñde işiden nedür
 Anlayup gûş iden midür
 Bunlara duş iden nedür
 Bu sırra vâkıf olduñ mı

Vücûduñda hâkim olan
 Her a'zâya hüküm eyleyen
 Nice şeyü fikr eyleyen
 Göñül kandedür bildüñ mi

Añla za'ifüñ sözünü
 Bak mir'âta gör yüzünü
 Açup gafletden gözünü
 Sırr-ı Hâk nedür bildüñ mi

B. 35a

Bu şiir, 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Gel işit sözüñ naqlini
 Añla her sözüñ aşlını
 Fehm eyleyüp uşuluñı
 Añlayup temyız etdüñ mi

Evvel neden geldüñ neye
 Aşluñ neydügin tuna
 Ne alduñ bundan gel diye
 Şikârun nedir bildüñ mi

Şikâruñ aq mı qara mı
 Meylüñ nûra mı nâra mı
 Yoğsa ol bâkî yâra mı
 Nûr ile nârı bildüñ mi

‘Âlem-i ulvîde misin
 ‘Âlem-i süflîde misin
 Şûret-i insânda mısın
 Mihmânuñ nedür bildüñ mi

İnsan-ı kâmile gelüp
 Hâqîkat mir‘âtın görüp
 Bir vechîfe nazar kı lup
 Neye mazhardur bildüñ mi

Şeyr idüp ma‘nâ yüzünü
 Anlayup ma‘nâ sözünü
 Açup gafletden göziñi
 Her şeyin aşlın gördüñ mi

Aşluñ niye rücû‘ ider
 ‘Âlem-i envâra mı gider
 Yâhûd âfete mi gider
 Bursevî fikr eyledüñ mi

B. 35b

Bu şiir, 8’li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Göñül zârı kılup ağlar
İder âh ile efgânı
Cigerüm hûn idüp dağlar
Diler ol yüce Sübhân'ı

Cefâlar eyleyüp câna
Gözüm yaşı döndü kana
Nazar kılmam bu cihâna
Gerekmez zevk ü şafâsı

'Azm eyleyem dostdan yaña
Dostuñ derdi düşdi baña
Münâcâtum yâ Rab saña
Derdime irgür dermânı

Tecellîndür derde dermân
Bu göñül emrüne fermân
Umarum vaşlufı her ân
Niderem hûrî gilmânı

Ref' eyle niğâbı yüzden
Gider bu hicâbı gözden
Meded yokdur bize bizden ..
'Ayân it bugün nihânı

Bursevî'nüñ sensin cânı
Râhuñda yanmağdur kâmı
Terk ider fânî cihâmı
İçüre şâlibe câmını

B. 48b

Bu şiir, 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Şundi bir câm-ı muhabbet
 Alup içdüm bugün anı
 Mest olmuşam ben tâ ebed
 İderem 'arşda cevânı

Meleklerle idüp seyrân
 Görüp dostı olam hayrân
 Da'vet etdi bizi Raḥmân
 İrişdi bize in'âmı

Semâvât sırrına irdüm
 Muhammed nûrunı gördüm
 İsm-i a'zam durur virdüm
 Bu göñül oldı nûrânî

Vücûdum bahrine daldum
 Ben beni 'ummâna şaldum
 El şundum bir şikâr aldum
 Başumda şakladum anı

Vücûdum şem'idânına
 Hâkîkât şem'asın yaqdum
 Atup pervâne-veş cânı
 İhrâk etdi beni nârı

Kesildüm cümle yârândan
 Daḥı zevk ile seyrândan
 Âzâd olam çün nîrândan
 Hidâyet kıla ol Hâdî

Bursevî şakla râzuñı
 Ağyârdan çevir yüzüñi
 Mâsivâdan yum gözüñi
 Göñlüñde bulasın yârı

B. 49a

Bu şiir, 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Gel iy gâfil kıl tefekkür
 Seni var eyleyen kimdür
 'Âdem'den vücûda geldüñ
 Evvelün âhirüñi nedür

Evvelüñ bir kaçre menî
 Veren alur cân u teni
 Arayalum dün ü günü
 Bulalım bugün dîldârı

Neye geldüñ bilüp añla
 Vücûduñ şehrinde bekle
 Rûz u şeb âh idüp ağla
 Bulam derseñ ol gülzârı

Bugün yârı bulmayanlar
 Cân ile baş vermeyenler
 Bu ma'nîden almayanlar
 Göremezler anda yârı

Bu benlikden geçmeyince
 'Aşk cür'âsun içmeyince
 Nârı nûru seçmeyince
 Bilemezler bu envârı

Maḥlûkâtı halk eylemiş
 Kendüni nihân eylemiş
 Fa'bûdûñî emr eylemiş
 Duyamazlar bu esrârı

Bursevî der yüzüm kıra
 Vaşl olmağ diler ol yâra
 Pervâne-veş atıl nâra
 Terk eyle bugün ağıyârı

B. 54a

Bu şiir, 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Kardaşlar bu cihân halkı
 Hiç ölümün aîmaz oldu
 İnkâr idüp ehl-i Hakk'ı
 Anlara baş egmez oldu

Dilde ol Hakk'ı birlerler
 Hâlen bil inkâr iderler
 Şeytân yolına giderler
 Dost yolına gitmez oldu

Âlimler hakkı söylemez
 Bu halk âhîret dilemez
 Câhiller 'amel eylemez
 Hep naşîhat almaz oldu

Dünyâya meşgûl olmuşlar
 Âhîret kaydın komuşlar
 Nefs-i şeytâna uymuşlar
 Hakk'dan yafîa dönmez oldu

Karartmışlar kalblerini
 Harâb idüp cânlarını
 Beslerler hep tenlerini
 Bu halk câna uymaz oldu

Gice gündüz yeyüp içmek
 Nefsüfi hevâsma uçmak
 Cehennem kapusını açmak
 Nefslerine ziyân oldu

Zikrine kâim olmazlar
 Hakk'ı emrine uymazlar
 Resûl'e ümmet olmazlar
 Sünnetine uymaz oldu

Bursevî bî-çâre 'âşî
 Silegör gönülden pası
 Görmemisin şimdi nâsı
 Hiç ıslâha gelmez oldu

A. 25b, B. 87b

(3d) Hep: hiç (B)

Bu şiir, duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

'Acebdür cihân halkı
Göremezler 'alâmâtı
Hicâb olmuş gözlerine
Geçemezler hayâlâtı

Cihân nakşına bakmışlar
Hayrân oluben kalmışlar
Göñül virüp aldanmışlar
Seçemezler nakşiyâtı

Çaplamış gözlerin dünyâ
Dilemezler hergiz 'uqbâ
Geçer 'ömürleri hebâ
Bulamazlar murâdâtı

Bu zâlim nefse uymışlar
Türlü günâhlar kılmışlar
Ol Hakk'a 'âsî olmuşlar
Bulamazlar beşârâtı

Bilürler kim ölüm haqdur
Kurtulmağa çâre yokdur
Ki yarın korkular çokdur
Duyamazlar işârâtı

Bu gaflet içre kalanlar
Bağr-i dünyâyâ dalanlar
Bu dünyâyâ garq olanlar
Silemezler gubârâtı

Bir mürşidi bulmayanlar
Haq yolına girmeyenler
Haqq'ı 'ayân görmeyenler
Bulamazlar maqşûdâtı

Görünmez anlara nihân
Şanurlar görinen hemân
Ol gizlidür olmaz 'ayân
Göremezler kerâmâtı

Bursevî'nüñ aña sözün
İzle Hâbîbu'llâh izin
Dönmeyenler Hâkq'a yüzün
Bulamazlar hidâyâtı

A. 26a, B. 88a

(1c) Geçemezler: giçemezler (B)

(3c) Geçer: giçer (B)

(5d) Duyamazlar: duyamaz (B)

Bu şiir, duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Görün ol Hâlik toprakdan
 Yaratdı cümle eşyâyı
 Kurtarup Nûh'ı tûfândan
 Halk etdi yedi deryâyı

Cümlesintün aşı birdür
 Ma'nide çün muğâyirdür
 Kebîr kimi şagaîrdür
 Kimini kıldı nûrânî

Kimi irer sa'âdete
 Kimi uğrar şakâvete
 Lâyık kılup hakârete
 Kimine virdi nîrânî

Gerçi zâhirde bir insân
 Ba'zısınun işi hûsrân
 Kimi 'âqıl kimi nâdân
 Kimine virdi iz'âmı

Kimi bilür kimi bilmez
 Kimi görür kimi görmez
 Kimisi menzile irmez
 Kimine kılmaz ihsânı

Kimine kılar 'aâtalar
 İrişür câna şafâlar
 Kimisi çeker cefâlar
 Kimine kıldı in'âmı

Bursevî kıl Hakk'ı zikir
 Ni'metine eyle şükür
 'İbretlerini kıl fikir
 Sır ile eyle seyrânı

A. 27b, B. 89a

(4b) Ba'zısınun : kimisinün (B)

Bu şiir, duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Gel beri ey t̄alib-i H̄aḳ
 Naẓar kıl dost yüzüne baḳ
 Nuṣi 'aşḳ odına yaḳ
 Derûnî zikret Mevlâyı

Bugün zikrine yâr olsun
 Göñül maḳşûdını bulsun
 Dostdan bahtlılar irsün
 Göñül bulsun tesellî

T̄alib maḳlûbuna irsün
 'Âşık ma'sûḳunı görsün
 Murâdımız ol dost virsün
 Kılup bugün tecellî

Dost cemâlin görsün
 Bu gözün vişale irsün
 Kim 'âşık ma'sûḳa birsün
 Eylesün temennâyı

Gel ey 'âşık-ı gül rızâ-i dost
 Derd ile baḡrı yaḳup
 Göñli ğafletten uyanık
 Dün ü gün taleb kıl Mevlâyı

H̄aḳḳ'ufî nûrı ola zâhir
 Cemâline ola nâzir
 Kâh 'ömür olunca âḫir
 İste bul yüce Mevlâyı

Hiçâbi ref' ide senden
 Geçesün bu cân u tenden
 Bahtlılar gele andan
 Göresin sırr-ı a'lâyı

Keşf ide sâkî esrârın
 Bezl ide daḫı envârını
 Bursevî dir virüp varın
 Göresün ol müsemmâyı

İ. 3a

Bu şiir, 4+4=8'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında bulunmamaktadır.

260

Görün esrâr-ı ma'nîden
 'Aceb zevk ü şafâ buldı
 İrüp envâra seyr iden
 'Aceb cevri ü 'atâ buldı

İren olur vilâyete
 'Ûruc ider semavâta
 İrişenler kerâmete
 'Aceb luğf u senâ buldı

'Arşa çıkup cevân iden
 Dost vişâlin seyrân iden
 'Âşıklarla bayrâm iden
 'Aceb türlü likâ buldı

Görüp dostuñ cemâlini
 Ref' eyleyüp celâlini
 İşiden Hâk kelâmını
 'Aceb sırr-ı beğâ buldı

Hâk'dan bahtlılar gelüp
 Zât-ı Hâk'da fânî olup
 Makâm-ı Mağmûd'a irüp
 Bursevî hoş vefâ buldı

İ. 10b

Bu şiir, duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.

anı bir alıb-i Mevlâ geleydi
 Bu derdli cânına dermân olaydı
 Gazâlar eyleyüp nefsiñe dâim
 Râh-ı Hâk'a cânın fedâ kılaydı

Mav eyleyüp nefsiñ mezmûm şıfâtın
 Yıkup vîrân ide Lât ü Menât'*ın
 Tecellî eyleye dost aña zâtın
 Dostuñ cemâline hayrân olaydı

Bu fânî dünyânuñ zevkünden geçüp
 Hızır İlyâs'dan âb-ı hayâtı içüp
 Hâk luf idüp gözden perdesüñ açup
 Cemâline bakup hayrân olaydı

Terk idüp nâmûs u ârından geçüp
 Şarâbın cür'asın sâiden içüp
 Dost yolında pervâne olup uçup
 Vişâl-i şem'ine hayrân olaydı

Seyr edüp dâim göñül esrârını
 Göstere dost vechinüñ envârını
 Mansûr-veş görüp 'âşkuñ dârını
 Melâmet dârına perdâr olaydı

İlâhî rahmetiñden eyle naşib
 Murâdum bu durur senden yâ Mucîb
 Bursevî'nüñ derdine sensin tabîb
 Batlı kıl cemâlifî göreydi

İ. 9b

* "İki büyük put." Hak din gelmezden önce, müşrik Arapların Kâbe'de bulundurdıkları ve çok saygı duydukları iki büyük puta verilen isimlerdir. (Enbiyâ 21/66; Şuarâ 26/70-71; Ankebut 29/17,25; Necm 53/19-20)

Bu şiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.

262

Yer yoğ iken gök yoğ iken
 Yerde gökde ne var idi
 Yoğ iken bu ay ile gün
 Leyl ü nehâr kânde idi

Yaratmadan bu cihânı
 Dahı bu cism ile câmı
 Cümle 'âlemüfî cânânı
 Bilür müsün kânde idi

Diledi bildüre zâtın
 Yaratdı evvel mir'âtın
 Gösterdi andan şifâtın
 'Âşıklara kânde idi

Yaratdı andan insânı
 Mazhar-ı zât kıldı anı
 Ola mir'ât-ı Sübhânı
 Görine dost kânde idi

Özledi anı bu cânlar
 Aķup gözden yaş u kanlar
 Aradum bunca zamânlar
 İsterdüm dost kânde idi

Cemâline idüp perde
 'Âşıkı ugratmış derde
 Bülbül dahı arar gülde
 Dir cemâlin görsem idi

Anı özleyüp 'âşıklar
 Bulmaķ dilerler tâlîbler
 Olmuşlar aña râğîbler
 Ararlar dost kânde idi

'Aşkuñdan deryâlar taşar
 'Aķıllar mât olup şaşar
 Mecnûn olup dağa düşer
 Mecnûnlar hayrân idi

İ. 8a

Bu şiir, duraksız 8'li hece vezniyle yazılmıştır.
 Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.

263

Ey 'ilmine mağrûr olan bir mürşide kûl olduñ mı
'Âlemüñ da'vâsın kılan nefsüñi hağ bildüñ mi
Hağğ'ı bildi 'âlim olan ma'rifetden ma'nî alan
Yalan yere da'vî kılan esrâr-ı Hağğ'ı bildüñ mi

İ. 11a

Şiir, (İ) nüshasında eksiktir.

Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.

Ey gâfil rızkuñı ğayrıdan umma
 Cümleñüñ Rezzâk'ı Raĥmân degil mi
 Neye gerek ise eli şunma
 Rızkı Hâk'dan ummaq îmân degil mi

Cümleñüñ kaşşâmı ezelde Hâk'dur
 Etmeyenün bil îmânı yok durur
 Mü'min kullarına ihsânı çok dur
 Bunca in'âm ihsân Hâk'ıñ degil mi

Gerçek mü'min iseñi ĥaramdan şaķın
 Sa'y eyle gel Hâk'a olasın yaķın
 Tama' idüp alma mazlûmuñ ĥaķķın
 Şoñı bil âĥ ile efgân degil mi

Dilüñ ile mâlâya'nı söyleme
 Kimseye ğıybet ü bühtân eyleme
 Göñül virüp mâlı milkte dileme
 'Âķıbet şoñı çün vîrân degil mi

İşit Hâk kelâmın sem'-i cân ile
 İdrâk eyle anlayup iz'ân ile
 'Amel eyle rûz ü şeb Furķân ile
 'İlm ü 'amel yarın bürĥân degil mi

Gözün aç Hâk 'ibretine nazâr kıł
 Her birinden murâd nedür aıla bil
 Dâim dost yolına 'azm-i sefer kıł
 'Âķıbet menzilüñ mihmân degil mi

Bursevî zeylûñde zıķru'llâĥ ola
 Hem daĥı ĥalbüñde fikru'llâĥ ola
 Gice gündüz maķşûduñ Allah ola
 Ğayra göñül virmek gümân degil mi

B. 24b

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
 Bu şiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.

Şağın ‘âlimem diyü kıılma da‘vî
Okumadun sen ol ümmü‘l-kitâbı
Ya‘nî sen aîladuñ mı dersin ma‘nî
İçmedüñ bugün Hızır elinden âbı

Dağı benliğinden çün sen geçmedüñ
Dağı fenâ iklimine göçmedüñ
Ağı kararı fark idüp seçmedüñ
Geçemedüñ perde oldı hicâbı

Uzuñ ulvî kanaduñ yok uçmağa
Gözüñ şaşî ‘âyânuñ yok seçmege
Rehberüñ yok dost iline göçmege
Dünyâ cîfesinüñ olduñ gurâbı

Put idündüñ bugün nâmûs ü ‘ârı
Yakmaduñ ‘aşk odına nefsi-mârı
Tebdîl idemedüñ bil nûra nârı
Vücûduñ şehrini kılmış harâbı

Geçdi ‘ömrüñ ‘ilm-i ledün bilmedüñ
Şûret-i zâhirde kalduñ gelmedüñ
Sırr-ı insândan haberdâr olmaduñ
Kulağın sağır eşitmez hitâbı

‘Âlim oldur dâimâ Hakk’ı bile
Emr-i Haq ile dâim ‘amel kıla
Bursevî ider nefsin fânî kıla
Ki dâim nefsi ile kıla hisâbı

B. 28b

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Yine Hâk'dan işâret oldu bize
Lisâna getürüp deyelüm size
İşidüp anı aluñ sem'-i göze
Dedi niçün taleb kılmazlar beni

Dedi Hâk ben anları var eyledüm
Niçe türlü in'âm ihsân eyledüm
Görklü kelâmım anlara söyledüm
Dedi niçün taleb kılmazlar beni

Baña kul dostuma ümmet olmazlar
Benüm emrüm ile 'amel kılmazlar
Yüzlerini benden yaña dönmezler
Dedi niçün taleb kılmazlar beni

Bu zâlim nefslerine çün uymuşlar
Düşmenüm dünyâya gönül virmüşler
Dünyâya dalup beni unutmuşlar
Dedi niçün taleb kılmazlar beni

Baña geleceklerin añmazlar mı
Hisâb olacakların bilmezler mi
Yarın anda 'azâbum görmezler mi
Dedi niçün taleb kılmazlar beni

Bursevî'nüñ sözlerini hâk bilüñ
Gayrıyı terk idüp rızâ'ya gelüñ
Bugün Hâk'ı bulmağa taleb kılüñ
Dedi niçün taleb kılmazlar beni

B. 32a

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

267

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Görüñ Zelîhâ'yı Yûsuf'ußî 'aşkı
 'Aklıñ alup nice rûsvây eyledi
 Dün ü gün Yûsuf idi hemân derdi
 Yoluna varını fedâ eyledi

Yûsuf niķâbı yüzden ref' idincek
 Kılmadı şabırı kararı görünce
 Yûsuf kendüni bende kılınca
 Düşürüp dillerde destân eyledi

'Âşık olup Yûsuf'ußî cemâline
 Hâyran oldu ol hûsn-i kemâline
 Yûsuf için neler kıldı cânına
 Yûsuf'a kendini fedâ eyledi

Yûsuf'ußî 'aşkından dâim ağlardı
 Yüzün yere sürüp Hâk'dan dilerdi
 'Âkıbet vaşl olup maķşûdın buldı
 Yûsuf ile zevķ u seyrân eyledi

Cân odur cân ile cânâna ire
 Biñ cânı var ise hep fedâ vire
 Zelîhâ ile ol Yûsuf'ı göre
 'Aşk ğâlib olup anlara n'eyledi

Bursevî 'âşık ma'sûķu görünce
 Ne çeker sırtına mahrem olunca
 Ağlar 'âşık maķşûdına irince
 'Âşık'ußî gözünü ğiryân eyledi

B. 57a

 Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

268

Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilün

Ehl-i dünyâyı sen dost olur şanma
 Hâk düşmânı saña bil dost olur mı
 Ehl-i hâl ile şohbet it uşanma
 Hâk dostları saña düşmân olur mı

Anlardur seni maşşuda irgüren
 Tâliblerüñ olmuş göñlin dirgüren
 Dahı 'âşıkı kemâle irgüren
 Anlarsız necâta irişülür mi

Anlardur dost yollarınuñ rehberi
 Gice gündüz anlardan olma beri
 'Âşık iseñ yollarına ver seri
 'Âşık olan anlardan ayrılır mı

'Âşıkıñ yâresine merhem uran
 Anlar ile irdi hep dosta iren
 Anlardur dost yüzünü 'ayân gören
 Yâ anlara perde hicâb olur mı

Bu fânî zindâna anlar geldiler
 Tâlibi Hâk yola da'vet kıldılar
 Niçe 'âşıklara rehber oldılar
 Anlarsız bil menzile irilir mi

'Âşık iseñ gel bugün bul anları
 Terk eyle yolına cân u tenleri
 Bursevî anlardur dost mihmânları
 Dünyâda anlar münkaatı' olur mı

B. 83a

 Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Gel bugün yoqla gör bunda kim be'yle şirâ nedür
Durmayup alup şatarsın getür çün metâ'ufi
Bu vücûdufi dükkânına bâzârufi bil kimüfledür
Alup viren kimdür anda yoqlayup gördüfi mi anı

Alup viren göñüldedür niçün gözi göremez anı
Neden aldufi neye verdüfi tefekkür eyle bu cânı
Gice gündüz 'arz eyleyen bu göñül şehrine şanı
Alup viren kimdür anda tefekkür kıldufi mı anı

Bu göñüle nazâr kılsañ niçe yüz biñ tefekkür var
Cümlesi bunlaruñ birden yâhud ikiden mi doğar
'Âlem-i kübrâdur göñül yine nûrı gündün umar
'Aceb hikmet 'aceb sırdur tefekkür kıldun mı anı

Göñül rahmet yağmurı gökden yağar dedi 'irfân
Anun çün kim anlaruñ göñilinde şalmadı gümân
Ma'siyet yağmurı yağan göñülde küfr ile duhân
Bunlaruñ sırrına başup tefekkür kıldufi mı anı

Bu göñül sırlarıdur bil gizleyüp dost pinhân ider
Zâhirâ başañ görünmez dil anuñ çün vaşfin ider
Bursevî bil göñlüfi vîrânesin yâ kim düzer
Alup viren kimdür anda yoqlayup gördüfi mi anı

B. 53a

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

270

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Niçün Hâk emrine olursın 'âsî
 Mü'min olan Hâk'ı emrin şıyar mı
 Göñülden yuyup silemedün pası
 Gâfil göñle yâ ol dost girer mi

Mü'min olan gayra nazâr kılmadı
 Bu dünyâda şâd olup da gülmedi
 Bu fânî lezzete göñül virmedi
 'Âqıl olan mûnis olup uyar mı

Resûlullâh el çekdi bu dünyâdan
 Donlar geyerdi cümle 'abâdan
 Egñine donlar biçersin dîbâdan
 Bu hâl yâ ol Muhammed'e uyar mı

Derûnî tutmayınca sünnetini
 Velinüñ almayınca himmetini
 Niçe sa'y iderler gör ümmetini
 Ümmet olan yâ yolundan döner mi

Yolıña cân baş fedâ iderler
 Dâim Resûl'üñ yolına giderler
 Bu yolda nefis muradın terk iderler
 Nefse uyan anuñ sırrın duyar mı

Bursevî virür cânı yâr yolına
 'Azm eyleyüp gider cânân iline
 Bülbül-veş öter dostuñ güline
 'Âşık güli kor cîfeye konar mı

B. 90b

 Bu şiir (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Yâ Rab 'âşıklarunı dilerler seni
 Kıl cemâlünle tesellî 'âşıkı
 Virürler yoluna cân ile teni
 Kıl cemâlünle tesellî şâdıkı

N'eyesünler 'âşıkı şur iderler
 Bu derde çâre nedür yâ n'ideler
 Yâ seni bulmağa kânde gideler
 Kıl cemâlünle tesellî şâdıkı

Bu cümle 'âlem saña 'âşık durur
 Cümlesi bulmağ diler tâlib dürür
 'Âşıklar yüregi yanık durur
 Kıl cemâlünle tesellî şâdıkı

Cümle yüz tutup saña yalvarurlar
 Yolları sen yine saña varurlar
 El bağlayup dîvânında dururlar
 Kıl cemâlünle tesellî şâdıkı

Görürsin bülbül niçe feryâd ider
 Gül 'aşkından kendözin giryân ider
 'Âşıklarunı derd ile efgân ider
 Kıl cemâlünle teselli şâdıkı

'Arş ile hem döner cümle felekler
 Gökyüzinde tesbîh okur melekler
 Bursevî eyleyüp saña dilekler
 Kıl cemâlünle tesellî şâdıkı

B. 91a

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Bir kiŒiye irerse luşf-ı İlâhî
Anı kendüye çeker ol penâhi
Mařv olur ol kuluñi cümle günâhı
Hüsn-i hâle tebdîl olunur hâli

Mürşid-i kâmile gönderür anı
Dost ile vuşlat bulur anuñ câmı
Ne resmi kalur ne ad ile sanı
Geyer egñine bugün köhne şalı

Mürşidi rehber ider bugün aña
Dönderür yüzünü kendüden yaña
Cümle esrârını keşf ider aña
'Ayân ider bugün aña nihânı

Bulur dünyâda 'uqbâda murâdın
Şuna sağ eline dâim berâtın
Âsân-ı vech ile giçer Şırât'ın
Bulur ol yarın Hâkķ'a doğru râhı

Seyrân-gâhı olur cennet-i rışvân
Alırlar giderler hûri vü ğilmân
Anunla cennetde olurlar mihmân
İçür kevşer şarâbından revânı

Cemâli niķâbın ref' ider ol şâh
Tecelli-i zat ider seyr-i temâşâh
Bursevî'nüñ sözlerinden ol agâh
Gel berü sen gider taķlıdi ğümânı

B. 93a

Bu Œiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
Bu Œiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.

Kaçan bir kûlda olsa 'aşkıdan eşer
 Kômaz anda zerre nâmûs u ârı
 Geçirür cümle hevâlardan keser
 Kûşe-i vahdetde ider kararı

Atar ardına cihân gavgâsını
 Siler göñülden giderir pasını
 Bulup kendözinde Hâk sevdâsını
 Arayup bulmak diler ol yârı

Giçer bu cihânda ad ile şandan
 Yüz çevirür dahı dostdan düşmândan
 Tâlib olur Hâk'a 'âşık cândan
 Gice gündüz ider âh ile zârı

Dost derdinden cigeri biryân olur
 Akar gözleri yaşı giryân olur
 Nesîmî-veş şoyunup 'üryân olur
 Dost yolına terk idüp cümle varı

Maflûb-ı Hâk olup ağıyâra bakmaz
 Lezzet-i dünyâyâ aldanup akmaz
 Bugün cânını nefis odına yakmaz
 Tebdîl ider bugün ol 'ârı

Bursevî 'aşk ile mihmân olaldan
 Dostuñ derd ile yüregi dolaldan
 Lâ-mekân şehrinde karar idelden
 Terk eyledi bugün dâr u diyârı

B. 98b

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

274

Ezelden şunmayınca vuşlat âbın
 İçemez ol dost elinden furâtı
 Ref' etmeyince dost yüzden niķâbın
 Göremez ol dostuñ zât u şifâtın

Ķalb ayînesinüñi gitmeyince pası
 Hiç olur mı göñül dostuñ yuvâsı
 Dostdan olmayınca derdüñ devâsı
 Yâ nice bula ol bugün hayâtı

Sa'âdet tâcın başa urmayınca
 Ma'ârif gül-i reyhan olmayınca
 Ezelden murâda irgürmeyince
 'Aceb nice bula kimse necâtı

Eger dostdan olmaz ise hidâyet
 Ħabîb'i daħı kılar mı şefâ'at
 Yâ evliyâdan olur mı himâyet
 Müşķil olur böyle olursa katı

Ķalur hicâb içre Ħaķķ'ı göremez
 Neçe yıllar bu menzile iremez
 Ma'syiet defterlerini düremez
 Yazılır defterlerine seyyiâtı

Göñül gözinden silmeyince hâbı
 Feth olur açılır mı sırr-ı bâbı
 Bursevî'den eşit añla cevâbı
 Ki şâfi göñüldür dostuñ mir'âtı

A. 2b, İ.10a

(1c) Göremez ol dostun zât u şifâtın: Görine mi
 dostun zât u şifâtı (İ)

(2c) Olur: ola (İ)

(2d) Yâ nice bula ol bugün hayâtı: Ħaste göñül bula
 mı pes hayâtı (İ)

(6a) Göñül gözinden silmeyince hâbı: Silmeyince
 göñül gözünden hâbı (İ)

(6b) Bu kısım (İ) nüshasında eksiktir

(6c) Cevâbı: hatânı (İ)

Bu şiir, (B) ve nüshasında bulunmamaktadır.

Bu şiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.

275

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Fe'ûlün

Bu nefsüñ âfetinden gel hâzer kııl
 Niçe türlü mekr hîle düzer bil
 Hemân Hâk emrine dâim nazar kııl
 Bu nefsüñ çok durur bil gizli alı

Bu fânî dünyâdan el çek fârîğ ol
 Fetğ ola gitmege saña doğrı yol
 Lutf irüp Hâk'dan bir ola şağ u şol
 Bulasın sen dağı bugün kemâli

Göñül virme bu cihânun varına
 Koma sen dağı bugünüñ yârına
 Ğâfilen düşersin hicr-i nârına
 İrişür gâfilen Hâk'ın celâli

Rızâsın istegil dâim ol yârufı
 Terk eyle dost yolına cümle varufı
 Ki yarın anda vuşlat bula cânufı
 Tecellî idüp göstere cemâli

Nikâbı ref'ide ol dost yüzinden
 Hicâbı gidere 'âşık gözünden
 Bursevî'nüñ añlar iseñ sözünden
 Duyasın bir niçe sırr-ı ma'ânî

A. 11b

Bu şiirin baş kısmı (A) nüshasında mevcut değildir.
 Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

276

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Fe'ûlün

Kaçan bir kula nazar kılsa Mevlâ
 'Ayân idüp gösterür doğru râhı
 Cümlesinden maqâmı olur â'î
 Çıqıp göklere cevlân ider âhı

Ne dilerse aña virür murâdın
 Şunar sağ eline dâim berâtın
 Âsân-ı vech ile geçer Şırât'ın
 Olur çün ol iki cihânun şâhı

Semâvât sırrına irişür cânı
 Ne resmi kalur ne ad ile şanı
 Muflak fenâya irüşmekdür kânı
 Görünmez gözüne dünyânuî çârhı

Dağı geçer bugün cümle hicâbı
 Dost elinden içer hayât-ı âbı
 Açılır fetih olur bu göñül bâbı
 Gider şekki görür 'ayân penâhı

Cemâlini tecellî eyler aña
 Yüzünü dönderür kendüden yaña
 D'âvet eyleyüp der kulum gel baña
 Cemâl-i niqâbın ref' ider gâhı

Ledünnî 'ilmini ta'lîm ider ol
 Ki dâim hazrete bulur doğru yol
 Luğf irüp aña bir olur sağ u şol
 Vücûdında bulur şems ile mâhı

Bursevî bî-çâre bir kemter 'âşî
 Koma göñlinden silüp gider pası
 Müyesser kıl baña rahmet-i hâşî
 Münâcâtum budur senden İlâhî

A. 40a, B. 62a

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

277

Gel berü 'âşık uyan ço gafleti
 Aç gözüñ uykudan kaldur başuñı
 Ecel gelüp eylemedin rıhleti
 Akıt gözlerüñden kanlu yaşuñı

Birgün ola ecel avlaya seni
 Türâba düşer bu nâzük teni
 Münker Nekîr'e cevâbuñı kanı
 Şoralar saña anda nakqâşuñı

'İbret almaz mısıñ ol Muşafâ'dan
 'Âkıbet sefer kıldı bu dünyâdan
 Geçegör iy gâfil zevk u şafâdan
 Âh ile zâr eyle bugün aşını

Geçürme 'ömrüñi gel yok yerlerde
 Zikreyle Allah'ı dâim dillerde
 Bülbül gibi feryâd eyle güllerde
 Rûz u şeb âh ile zâr it işüñi

İy Bursevî ayrılma dost yolından
 İç âb-ı hayâtı dostuñ elinden
 Şağın ayrılma ol dostuñ gülünden
 Terk eyle yolına cân u başuñı

A. 67a, B. 47b

Bu şiir (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Bu şiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.

Mefâ‘ilün/ Mefâ‘ilün/ Fe‘ülün

Gel fâlib aldanma dünyâ varına
Kimseye kalmadı saña kalur mı
Şakın bugünüñ şalma gel yarına
Geçen günüñ yine ele girür mi

‘Ömür ser-mâyesi elden tez gider
Viren anı ‘âkıbet su’âl ider
Soñra peşimân olmağ ne âşî ider
Bunda sefer idüp yine gelür mi

Bu sefer bir uzak seferdür añla
Göçmedin gel yarağüñ hâzır eyle
‘Ömür ser-mâyesini virme yeke
Ki azıksız ol yola gidilir mi

Ol yoluñ azığı ‘ilm ü ‘ameldür
Taşıl etdüñ ise anı mealdür
Dünyânuñ ‘ömri bil gâyet seheldür
‘Aklı olan buna göñül virür mi

‘İlm ü ‘amel var ise ne sa‘âdet
Ki yarın irişe Hâk’dan hidâyet
Tûl-ı emeli gel idinme ‘âdet
Nihâyetine anuñ irilir mi

Eger olur iseñ cihânuñ şâhı
Gide elüñden cümle dünyâ çâhı
Şoñunda idesin âh ile vâhı
Yâ dünyâ kimseye bâkî kalur mı

Bursevî ‘âkıl iseñ aç gözüñi
Gayrısından şâfi eyle özüñi
Bu dünyâdan yumasın çün gözüñi
Ölüme kimseler çâre kılar mı

A. 69b

Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Gice gündüz yâ Rab 'arz-ı hâcetüm
 Şoñ nefesde naşîb eyle î mânı
 Her-dem budur ol dosta münâcâtum
 Şoñ nefesde naşîb eyle î mânı

Terk etdüm yoluña cümle varumı
 Ref' eyle yâ Rab söndür nâr umı
 Î mân-ı kâmil eylegil yâr umı
 Şoñ nefesde naşîb eyle î mânı

N'idelüm dünyâyı soñu vîrândur
 Göñül virme şaķın yaķar nîrândur
 Bize yoldaş olan âhir î mândur
 Şoñ nefesde naşîb eyle î mânı

Birsin birliğine ikrâr eyledüm
 Cân başı yoluña fedâ eyledüm
 Her ne emr idersen kabûl eyledüm
 Âhir demde naşîb eyle î mânı

Ecel gelüp hâlüm za'îf olunca
 'Azrâ'îl gelüp cân um alınca
 Bu dünyâdan 'azm-i sefer kı lınca
 Luţf idüp naşîb it bize î mânı

Kıl 'inâyet koma firķatde bizi
 Luţf idüp al kı ldır sen elimüzi
 Âsân eyle yâ Rab yolumuzu
 Bursevî'ye naşîb eyle î mânı

A. 72a, B. 80a

5. ve 6. dör tlükler A nüshasında mevcut değildir.

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Bu şiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.

Kani bir güle 'âşık bülbül kani
 Gül 'aşkından âh u feryâd kılaydı
 Güliñ koçusuna hayrân oluben
 Alup dost güllerin bir kez koçaydı

Gülistâna girüp bülbüller ile
 Açılup çün ol gonçe güller ile
 Güle karşı ötüp bülbüller ile
 Gül 'aşkından âh u feryâd kılaydı

Gül için eyleyüp âh-ı figâmı
 Dost yolına fedâ kıla bu cânı
 Gülistânda idüp dâim mekânı
 Gül yüzine bakup hayrân olaydı

'Aceb niçün güle tâlib degilsün
 Gülin koçusuna 'âşık degilsün
 Bugün gülden haber soranlar gelsün
 Gelüp nebden gül haberin alaydı

Gelüp vişâli güllerin vireydi
 Ol dostuñ hüsn-i bâğına ireydi
 Bülbül-veş gülden haber şoraydı
 Dostuñ haberini gülden alaydı

Bülbülün güldürür dâim murâdı
 Gül için iderler âh u feryâdı
 Terk eyleyüp bugün âgyâr-ı yâdı
 Bülbül-veş güle 'âşık olaydı

Giceleri idüp âh ile zârı
 Kıla ol dost ile gizlü bâzârı
 Bursevî görmek isteye didârı
 Dostuñ cemâline hayrân olaydı

İ. 2b

Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.
 Bu şiir, 6+5=11'li hece vezniyle yazılmıştır.

Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilün

Niçün göñlüñü almış senüñ bu naķş-ı cihân
Zînet-i dünyâyâ aķup yavı kıldıñ sen seni
Fikr idüp naķkâşını añlamaduñ kıldıñ iy cân
Zînet-i dünyâyâ baķup yavı kıldıñ sen seni

Sebâtı yokdur aldanma görinen zıll-ı hayâl
Yâ niçün göñül virürsin nedürür bundan mesâl
‘Âķıl iseñ ‘ibret ile kıl nazar bir hişşe al
Zînet-i dünyâyâ baķup yavı kıldıñ sen seni

Seni ol Hıllâķ-ı ‘âdil ne içün var eyledi
Zât ile şifâtını bilmeñ içün halk eyledi
Añlamaduñ bu mâ‘nıyı gör nefis saña n’eyledi
Zînet-i dünyâyâ baķup yavı kıldıñ sen seni

‘Aķluñı başuna der gel fırsatı fevt eyleme
Yum gözüñ bakma cihâna mâlı milkin dileme
Bursevî’ nüñ Hâķ kelâmı gel sözini tañılama
Zînet-i dünyâyâ baķup yavı kıldıñ sen seni

B. 31b

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Gel haqîkat mihengine kendözifi çal bugün
Nesin yâ ne degilsin bil yokla gör bir sen seni
Konuldu şarrâf-ı üstâd getir nedür gevherüñ
Nesiñ yâ ne degilsin gör yokla gel bir sen seni

Her kişi kendü vücûdın aîlayup bilmek gerek
Nedürür yâ ne degöldür aşlına irmek gerek
Var mıdur ma'den-i sulţân seyr idüp görmek gerek
Gel nesiñ yâ ne degilsin yokla gör bir sen seni

Zer midür bakır midür ma'den vücûdunda sentüñ
Zer çıkarsa sikke-i sulţâna lâyıkdür bilüñ
Bakıra kimyâ dilerseñ sırr-ı insâna gelüñ
Gel nesiñ yâ ne degilsin yokla gör bir sen seni

Sen seni kande ararsın kani ol şâh-ı vaţan
Vücûduñ şehrinde kimdür durmayup alup şatan
'Âlem-i rûyâda seni lâ-mekân şehrine atan
Gel nesiñ yâ ne degilsin yokla gör bir sen seni

Haq Teâlâ kudretinden 'aqlımız viridi mîzân
Gir haqîkât mîzânına sen dahı bul bir vezzân
Şağ u şolda hayır şerrüñ her nefes kimdür yazan
Gel nesiñ yâ ne degilsin yokla gör bir sen seni

B. 52b

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

283

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Hasret odı yüregümi yakdı biryân eyledi
 Kalmadı şabrum kararum gözlerüm kan eyledi
 Beni gurbetlere şalup işümi zâr eyledi
 Yandurup 'aşkına cânım lâ-mekân eyler beni

Terk idüp cân u cihânı aşdı 'aşkuñ dârına
 Pervâne-veş atuluben yanaram 'aşk nârına
 Rûz u şeb dost bağçesinde öterem gülzârına
 Yandurup 'aşkına cânım lâ-mekân eyler beni

Şark u garbı devr iderem kim bulam dil-dârımı
 Kalmaya nâm u nişânım tâ görünce yârımı
 Mağv ola kamunuñ varı görmeyem ağıyârımı
 Yandurup 'aşkına cânım lâ-mekân eyler beni

Yâ İlâhî Bursevî'ye eyle sırruñ âşikâr
 Kıl cemâlüñi tecellî eyleye seni şikâr
 Hasret oқы deldi bağrum cânuma eyledi kâr
 Yandurup 'aşkına cânım lâ-mekân eyler beni

B. 56a

 Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Ey 'aceb gâfil yürürsüñ tanımayup özüñi
Nefs-i emmâreñ çevirdi râh-ı Hâk'dan yüzünü
Cürm-i 'isyân içre dâim göster Hâk izini
Deyeler kim yarın anda 'ilm ü 'amâlüñ kıanı

Şanma iy gâfil cihânı kimseye bâkî kıalur
Afısızın ecel irişüp 'Azrâ'ıl cânuñ alur
İşbu çalışup kıazandugufı mâl mülk bunda kıalur
Deyeler kim yarın anda hayr u ihsânüñ kıanı

Gel bugün eyle tedârik şakın şalma yarına
Sen birgün düşersüñ gâfil hicr-i nârına
Sil gubârı cân yüzinden tıfil kıalbüñ arına
Deyeler yarın anda nûr-ı îmânuñ kıanı

Bursevî'nüñ tüt sözüni istegil dâim rızâ
Yarın anda râzı ola senden ol ganî Hudâ
İşledüğüñ 'amellere ideler anda cezâ
Deyeler kim yarın anda şavm u şalâtuñ kıanı

B. 104b

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Şu cihânda hem derd-i yârla yüregüm yâredür
 Dün ü gün artar hiç oñulmaz yüregimüñ yaresi
 Merhem olursa dostum derdime tîmâredür
 Tabîbi oldur bu derdün olmuşam bi-çâresi

Gice gündüz âh iderem kimse bilmez hâlümü
 Ne bilsün havada kuşlar bülbülün çün zârını
 Şu cihânda arayup bulmak dilerem dildârımı
 Şark u garbı devr iderem olmuşam âvâresi

Vücûdum şehrini bugün çün seyâhat kılmuşam
 İstedüğimi bugün ben yine bende bulmuşam
 Sır ile seyrân idüp niçe ma'âni almışam
 Cümlesinün sırrıla kalbe düşdi efkâresi

Delîlüm nûr-ı Hudâ'dur mûnisim Hızır nebî
 Şefî'üm ol Muştafâ'dur nâzırum cümle velî
 Bursevî terk eyleyüp bu cihândan çeke eli
 Dost vişâli şem'inüñ oldu bugün pervânesi

B. 106b

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

286

Fâ'îlâtün/ Fâ'îlâtün/ Fâ'îlâtün/ Fâ'îlün

Hâk Te'âlâ kudretinden bir hûb şûret halk idüp
 Tâlib-i 'uqbâ olanlar anı seyrân eyledi
 İnsân-ı kâmilde anı gizledi pinhân idüp
 Tâlib-i 'uqbâ olanlar anı seyrân eyledi

Cümleden evvel habîbü'n nûrunı var eyledi
 Ol nûrı alında koyup yüzünü ay eyledi
 Maḥlûkatı dahı anuñ nûrından var eyledi
 Tâlib-i 'uqbâ olanlar anı seyrân eyledi

Tecellî eyleyüp zâtın açıldı ma'nî gözi
 Görinüp ol Hâk şifâtı seçildi ma'nî yüzi
 Bu göñül âyînesinden saçıldı ma'nî sözi
 Tâlib-i 'uqbâ olanlar anı seyrân eyledi

Söylediler her kelâmı sırların fehm eyleyüp
 Bakmadılar zâhidlere sözlerini dinleyüp
 Her kelâmuñ aşlın bilüp aşlı ile söyleyüp
 Tâlib-i 'uqbâ olanlar anı seyrân eyledi

Şanma sen 'âriflerüñ sözlerini 'aql iledür
 Zâhire ol dile gelmez degil kim naql iledür
 Anlaruñ her bir kelâmı bil em-i Hâk iledür
 Tâlib-i 'uqbâ olanlar anı seyrân eyledi

Bursevî'nüñ sözlerini añlayup gûş eyleyen
 Ol durur sâkî elden furâtı nûş eyleyen
 Bu kelâmuñ sırlarına Hâk durur dûş eyleyen
 Tâlib-i 'uqbâ olanlar anı seyrân eyledi

A. 13a

 Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Yâ İlâhî 'aşkuñ ile münevver kıl göñlümi
 Rehber olup baña 'aşkuñ bulam yâ Rab vaşluñı
 Çıkar kalbden Hudâ'ya kıma gayruñ meylini
 Rehber olup baña 'aşkuñ bulam yâ Rab vaşluñı

Bu göñül 'âşık olupdur vaşl-ı dîdâr özleyüp
 Muntazır olupdur çün dost cemâliñ gözleyüp
 'Âşık göñüllerde 'aşkuñ cevherini gizleyüp
 Rehber olup kalbe 'aşkuñ bulam yâ Rab vaşlunı

'Aşk iledür 'âşıkunı ma'sûkına varmaqlığı
 Ol yüce dostun cemâlin arayup bulmaqlığı
 'Aşk iledür dost göñüle tecellî kılmaqlığı
 Rehber eyle baña 'aşkuñ bulam yâ Rab vaşlunı

'Aşk ile 'âşıklarunı meydân-ı 'aşka girdiler
 Feth olup dünyâ vü 'ukbâ her murâda irdiler
 On sekiz biñ 'âlemün sırrına bakup gördiler
 Rehber eyle baña 'aşkuñ bulam yâ Rab vaşlunı

Yâ İlâhî Bursevî'ye 'aşkuñı kıl reh-nümâ
 Rehber ola baña 'aşkuñ 'azm idem senden yaña
 'Aşkuñ ile kıl mücellâ nûr-ı 'aşkı ver baña
 Rehber ola baña 'aşkuñ bulam yâ Rab vaşluñı

A. 21b, B. 103a

(2c) 'Âşık göñüllerde: 'Âşık göñüllere (B)

(2d) Kalbe: Baña (B)

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Nefs elinden cümle kullar 'âcize fermândadur
Cümlesi luţfuñ umarlar kıl 'inâyet yâ Ğanî
Dün ü gün işleri hüsran cürm ile 'isyândadur
Cümlesi 'afvuñ umarlar kıl hidâyet yâ Ğanî

Ger hidâyet olmayınca n'eyesün bî-çâreler
Sen 'inâyet kılmayınca oñulur mı yareler
Bizi bilüñ bî-çâre miskîn işi yok âvâreler
Cümlesi luţfuñ umarlar kıl 'inâyet yâ Ğanî

Elleri irmez saña vuşlat bulup cân virmege
Terk idüp dünyâ vü 'uqbâ menziliñe irmege
N'iyalesünler ne kılsunlar dost cemâlüñ görmege
Cümlesi hayretde kaldı kıl hidâyet yâ Ğanî

Gerçi kim derdüñ Hudâ'ya yine cüz'-i ihtiyâr
Çün irâdet yine senüñ dilegün oldu iy yâr
Hâkim-i lâ-yezâl sensin hükmüñi yâ kim şıyar
Cümlesi emrüñe fermân kıl hidâyet yâ Ğanî

Her kime kılsañ nazar ol kul iken sulţân olur
Kaatre iken mevce qarışup varur 'ummân olur
Bursevî dostum cemâliñe bakup hayrân olur
Cümleyi kılduñ tesellî tâ ezelden yâ Ğanî

A. 32b

Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

289

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

İy gâfil sen bu cihânda bir hişşedâr olmaduñ
Geçdi 'ömrüñ gaflet ile âdâb erkân almaduñ
Furşatı fevt eyleyüp derdüñe dermân kılmaduñ
Kıl bu derdüne 'ilâc yoħsa helâk eyler seni

Ehl-i Hakk'a bende olup Hakk yolına gitmedüñ
Kılmayup emre itâ'at Hakk buyruğın tutmaduñ
Ecel geldi dostu göçmege tedârük etmedüñ
Kaşd idüp îmânuña şeytân helâk eyler seni

Nefs-i emmâreñ seni helâk eyler şaķın
Düşürüp nâr-ı cehenneme 'azâba eyler yaķın
Ölmezden evvel öligör nefse uymaķdan şaķın
Yoħsa arduñdan ħarâmî bil helâk eyler seni

Bu zâlim nefsdürür bizi eyleyen Hakk'dan ırak
Hükmine râm eyleyüp ol Hakk'dan idiser firâķ
Bursevî eydür bugün gel idelüm bunda yaraķ
Yoħsa ħasret odına yarın bil helâk eyler seni

A. 34b

Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Yâ İlâhî kıl hidâyet sen bilürsin hâlumi
Luţf idüp ayırma yâ Rab Muşafâ'dan yolumu
Gice gündüz dostlarıñla zikre yâr et dilümi
Luţf idüp ayırma yâ Rab Muşafâ'dan yolumu

N'idelüm bu fânî milki çün vefâsı yok anuñ
Koma bizi nefs elinde kim hevâsı çok anuñ
Mâ-sivâyı sil özümnden saña döndüm pes yoğ
Luţf idüp ayırma yâ Rab Muşafâ'dan yolumu

Göñlümi dünyâya virme gayrıyı ref' et Hudâ
Sehv ile 'işyân içinde kalmağıl senden cüdâ
Rûz u şeb fikrünü bu göñlüme eyle gidâ
Luţf idüp ayırma yâ Rab Muşafâ'dan yolumu

Hâbîbüñ Aḥmed'i bize reh-nümâ kılduñ bugün
Yâ İlâhî yarın anda kılma bizi ser-nigün
Murâdum bu durur senden yalvarırız dün ü gün
Luţf idüp ayırma yâ Rab Muşafâ'dan yolumu

Bursevî'ye yâ İlâhî kıl tecellî zâtuñı
Luţf idüp göster cemâlüñ okına âyâtuñı
Şark u garbı devr idenler bilmedi gâyâtuñı
Luţf idüp ayırma yâ Rab Muşafâ'dan yolumu

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

'Âkı̇l iseñ gir göñül içindeki Sultân'a bak
Nazar-gâhı göñüldür bil göñül yüzün eyle aq
Tecellî eyleyüp kalbe görünür ol nûr-ı Hâq
Görinen gören nedür bil tefekkür eyle sen anı

Bu göñül bir baqr-ı 'ummân cümle ma'nâ andadır
Lâ'l-i yâqût dürr-i mercân cümlesi hep sendedir
Zâhire baksañ görünmez sırrı bil yâ kandedür
Görinen gören nedür bil tefekkür eyle sen anı

Göz midür yâ söz midür sırr-ı nihânı seyr iden
Vücûduñ şehrinde kimdür nazar kı̇l gör devr iden
Nefs ile şeytân midür bil bu göñüle cevri iden
Başret gözünü açup tefekkür eyle sen anı

Bursevî mühr-i Süleymân şimdi hâlâ kandedür
Hükm idüp Kâf'dan Kâf'a tahtın getüren bil nedür
'Aql-ı kâmilde olanlar bilürler insândadır
Görinen gören nedür bil tefekkür eyle gel anı

A. 42b, B. 64b

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Yâ İlâhî ben kuluña vir fenâ-yı muṭlakı
Al bugün benligim benden maḥv eyle vücûdumu
Cümle eşyâdan yum gözüm müyesser kıl yokluğu
Varlığıña ire 'aqlum maḥv eyle vücûdumu

Ḳoma bizi nefis elinde zâtuña irgür beni
Senüñle var olup terk idem cân u teni
Dün ü gün murâdum sensin bulmaḳ dilerem seni
Teslîm etdüm beni saña maḥv eyle vücûdumu

Bu befligim imiş yine bugün hicâb olan baña
Bu hicâbı geçmeyince nice 'azm eyleyem saña
Luṭf idüp ref' it hicâbı varam çün senden yaña
Al bugün benligim benden maḥv eyle vücûdumu

Yum gözüm bakdurma ğayra görmeyem aĝyârımı
Ḳıl hidâyet ben kuluña vir bugün envârını
Bursevî'nüñ sil ğubârın vir ḳalbe efkârıñı
Al bugün benligüm benden maḥv eyle vücûdumu

A. 45b, B. 67b

(2a) Olup terk: olup bugün terk (B)

(3a) Yene: yine (B)

(4a) Aĝyârımı: aĝyârını (B)

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘iltün

Yâ İlâhî sırruñı bu göñlüme eyle naşîb
 Cümle dertlü kullaruña yine sen olduñ tabîb
 ‘Âşîlere yarın anda kıl şefâ‘at yâ Hâbîb
 Cümleñüñ murâdı sensin kıl hidâyet yâ Ğanî

Cümleyi yokdan vücûda getürüp ihyâ iden
 Niçelere gösterüp cemâlünü ihsân iden
 Şoñra yine cümleyi yoğ eyleyüp ifnâ’ iden
 Cümle murâdı sensin kıl ‘inâyet yâ Ğanî

Ƙol senüñ kuvvet senüñ kudret senüñdür yâ İlâh
 Zâtuna irmez ‘ağıllar devr ider şems ile mâh
 Gice gündüz hasret ile iderüz âh ile vâh
 Cümle murâdı sensin kıl hidâyet yâ Ğanî

Bursevî’ye yâ İlâhî eyle tevfiķüñ refiķ
 Zâtunu eyle tecellî ire luṭfuñ ‘an-ķarîb
 Senden ğayrı bir yârım yok olmuşam merd-i ğarîb
 Cümleñüñ murâdı sensin kıl hidâyet yâ Ğanî

A. 57a, B. 77a

(2c) Yene: yine (B)

(2d) Cümle: cümleñüñ (B)

(3d) Cümle: cümleñüñ (B)

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Küntü kenziñ* sırrını seyrân iden gelsün beri
Açıldı genc-i nihânî var alan gelsün beri
Çık bu keşret hicâbından bulmak isterseñ biri
İrişüp dost varlığına sır alan gelsün beri

Fazl-ı Hâk'dan cûşe geldi feyz oldı sırr-ı nihân
Feth oldı sırr-ı ma'ânî doydı anı dil ü cân
Ma'deni ol gevherin bil kalb-i insândur insân
Şaçıldı dürr ile mercân isteyen gelsün beri

Kalb-i insândandur dosta giden 'âşıkunî yolu
Andadur bu cümle efgân iden bülbülün güli
Pes bu cümle öten kuşlar andan öğrendi dili
Cümlesinün dillerini aňlayan gelsün beri

Kuş dilini aňlayan tãvus ile cevlan ider
İrişüp 'arş-ı Hudâ'ya dost yüzün seyrân ider
Şûret-i Rahmân'a bak bu şûretiñ naqş gibidür
Naqş içinde bu Naqqâş'ı seyr iden gelsün beri

Sil göñülden bu gubârı dost cemâli görine
Dost tecellî kılup nazar ide göñül birine
Bursevî'nün tut sözün kıoma bugünün yarına
Hâk'ı bulmak ister iseñ 'aşk ile gelsün beri

İ. 7a

* "Ben (gizli) bir hazineydim."

Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.

Fâ'îlâtün/ Fâ'îlâtün/ Fâ'îlâtün/ Fâ'îlün

Mekteb-i 'arş-ı a'lâdan ders alan gelsün beri
 Okuyup ol sır kitâbın afileyan gelsün beri
 Fetih olup her müşkilâtı görsün ol birden beri
 Mu'allimi ol yüce Sübhân olan gelsün beri

'Âlem-i keşretde kalma vahdet-i zâtına ir
 Geç vücûduñ zulmetinden kaçre-i 'ummâna vir
 Hicâb olan safa sensin afile aqlın suya vir
 Geçüp bu cümle hicâbı ref' iden gelsün beri

Bu menzilde 'aql u nefis u cân göñül cümle hicâb
 Bu hicâblardan geçegör dost açâ yüzden niğâb
 Bî-hurûf u lafz u şavt çün irişe dostdan hitâb
 Dost hitâbın cân kulağın ile işiden gelsün beri

Câm-ı 'aşkı dost elinden nûş iden afile sözüm
 Cân başı terk uranlar gördiler dostuñ yüzün
 Bursevî der Fahr-ı 'âlem Mustafâ' dandur izim
 Râh-ı Hakk'a doğru giryân isteyen gelsün beri

İ. 7a

Bu şiir, (A) ve (B) nüshalarında mevcut değildir.

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün

Kaçan bir kıl Mevlâ'sına münâcât eylese dâim
İcâbet eyleyüp virür her ne ise maqşûdâtı
Velîkin imtihân ider görür şabrını çün anufî
Eger dünyâ vü ger 'uqbâ virür andan murâdâtı

Dileye bir kıl kim 'uqbâ ider ol kılına ta'zîm
Yüzün çevirüp dünyâdan virür aña kemâlâtı
Veli dünyâ mürîdine virür anı dahı lâkin
Ki maḥrûm kalıser yarın virür aña ḍalâleti

Gör ol luḫf issi her kula nice ider tesellâyı
İder cümlesine in'âm irişür çün hidâyâtı
Bursevî gel 'âkıll iseñ dile 'uqbâyı sen her an
Yum gözüñi mâsivâdan dost ile kıl münâcâtı

A. 40b, B. 62b

(1c) Velikin: evvel (B)

(2a) Bir kıl: evvel (B)

(2c) Velî: dahı (B)

Bu şiir, (İ) nüshasında bulunmamaktadır.

297

Bilürem dime
 Bilmedeñ añı
 Buluram dime
 Vermedin cânı

Bulanlar buldı
 Mağşûda irdi
 Cânı virdi
 Buldı cânı

Velet ol cânâ
 İrdi cânâna
 Girdi meydâna
 Terk etdi cânı

‘Aşk ile doldı
 Bağrını deldi
 Derd ile öldi
 Terk etdi cânı

Qıyanlar cânâ
 İrdi Sultâna
 Geldi qurbâna
 Terk etdi cânı

Derd ile yanan
 Mevlâ’yı bulan
 Haq ile olan
 Terk etdi cânı

Gör kim ‘âşıkı
 Gör gönlü şadıkı
 İster Hâlık’ı
 Terk etdi cânı

Añla ey zâhid
 Ol durur ‘âbid
 Ola ki ma‘bûd
 Terk etdi cânı

Da‘vet-i hâşa
 Ol qadem başa
 Nefsini aşâ
 Terk ide cânı

Cemâliñ göre
Mağşûda ire
Vârını vire
Terk ide cânı

Gel berü tâlib
Ol Haqq'a râgıb
Dost için yamb
Terk etdi cânı

Ahmed-i dosta
İrişmek iste
Yapış bir deste
Terk eyle cânı

Bursevî fânî
Terk ide cânı
Ola çün fânî
Bula hâyâtı

A. 1a

Şiir, 5'lik hece vezniyle yazılmıştır.

Bu şiir, (B) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilün

Levh-i maḥfûza yazılmış okunur bâtin yüzi
 Çün nazar kılmış aña bakup görür ‘irfân gözi
 ‘Ayân olup sırr-ı nihân görüp söyler her sözi
 Qalb-i insânda dedi yâr gelberü aña inri

‘Arif-i bi‘llâh olan kıldı tefekkür bugüni
 Mâh-ı tâbândan münevver kılmış şümufî nûrını
 ‘Âlem-i ‘ulvîde ider ay günüñ devrini
 Qalb-i insânda dedi yâr gel berü gör sırrını

Qavl-i şeytâna aldanma ‘ârifüñ sözine bak
 Rehber ola şanma saña rehberüñ bil ehl-i Hâk
 İster iseñ dost visâlin nâr-ı ‘aşka özüñ yak
 Yanmayan bu ‘aşk odına olıser Hâk’dan irak

‘Aql-ı dâna olan her sözüñ aşlını duyar
 Şûret-i zahirde qalmaz sırr-ı ma‘nîye irer
 Şoyunup meydân-ı ‘aşka cân u başına kıyâr
 Bursevî’ nûñ hâk kelâmı ‘âşık olana konar

B.36a

Bu şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.
 Bu şiirin kafiye örgüsü bozuk olduğu için sona alınmıştır.

**Haza Risale-i Bursevî Muhammed Halife
Rahimehullah Rahmeten Vasi'aten**

(299)

Hamd şükür ol Mevlâya
Bizi yokdan var eyledi
Ol Resûlî Muştafa'ya
İrkirüp irşâd eyledi

Cümlenüñ seyyidi oldur
Dertlünüñ tâbîbi oldur
Râh-ı Haqq'a doğru yoldur
Bize reh-nüma eyledi

Hazâ Beyân-ı Mi'râc-ı Reşûl Sallallahu Aleyhi Vesellem

1 (300)

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Fe'ülün

İşit kim ideyim bir hoş hikâyet
Ki her sözüm hakkında ola âyet

Eger afillar iseñ duyasin ma'ni
Görine her sözüñ gözüñe 'ayni

Evvelâ gel hicâbı ref' idelüm
Andan soñra söze bünyâd idelüm

İdelüm hamd ü zıkr ile kelâmı
Virelüm ol Muştafâ'ya selâmı

Kim oldur cümle mañlûkuñi ulusı
Aña îmân getürdiler kâmusı

Kim oldur hâtimu hatem enbiyâ
Cümlesi dediler aña aşfiyâ

Oldur cümlenün evveli âhiri
Andadur 'ilmüñ bâtını zâhiri

Kim anuñ rûhıdur rûh-ı izâfi
Bu dil vaşf idemez çokdur evşâfi

Dahı oldur esrâr-ı sırr-ı Hudâ
Sır yüzinden Haqq aña kıldı nidâ

Da'vet etdi anı çün göklerine
Varup 'azm eyleye dost illerine

Geldi nice kıldı dost ile mi'râç
Eger 'âkıl iseñ cân gözini aç

Görüp çün Hâk te'âlânın zâtını
Kendüde buldı ol Hâk şıfâtını

Evvel oldı çün cümleye mir'ât-ı Hâk
'Âşık iseñ gel sözüñ aşlına bak

Söyleşti Hâk ile doksan biñ kelâm
Hâk anı cümlesine kıldı îmâm

Dağı zâhirde bâtında ne kim var
'Ayân idüp gösterdi ol Bâkî yâr

Zâhirini ol dağı kıldı beyân
Sırrı yüzinden bâtını kıldı nihân

Söyledüğü kelâm oldı şerî'at
İşlemesi derüz anuñ tarîkat

Lisâna gelmedi beyân-ı hakîkat
Eger afillar iseñ oldur ma'rifet

Ya'nî 'ilme'l-yakîn oldı şerî'at
Dağı 'ayne'l-yakîn derüz tarîkat

Hâkka'l-yakîne irmekdür hakîkat
Hâkkı bildüñ ise buldun ma'rifet

Bu dertden hâşıl oldı cümle varlık
Münevver oldı 'âlem gitdi darlık

Cümle 'âlemi bu dertden okur yâr
Cehil zulmetin anuñla yudılar

Bu varlıqdan göründi cümle esrâr
Rûşen oldı 'âlem çün doğdı envâr

Cihân nûrı ile doldu gitdi zulmât
'Ayân olup göründi niçe hikmet

Ki ol hikmetden 'aқıl oldı hayrân
Eger 'âşık iseñ kıl anı seyrân

Cân gözün açarsañ ma'nî göresin
Her şeyin hakîkatine iresin

Aflayasın daḥı sırr-ı eşyâyı
Alasın eliñe bugün ‘aşâyı

Hâşıl ola andan cümle murâduñ
Sır yüzinden okuyasın berâtufı

Neler yazılmış çün nazâr kılasıñı
Cümle maqşûduñı anda bulasıñı

Bilesin şağıñı vü hem solufı
Ârif iseñ añlayasın yoluñı

Neden geldigüñi fehm eylesin
Neye geldigüñi çün añlayasın

Dost yolına dâim zâhib olasın
Dâim âḥirete rağıb olasın

Ulaşasın varıp sırr-ı beḳâyâ
Vaşl olasın yarın anda liḳâyâ

İresin ol Resûli Muştafâ’ya
Vâşıl olasın zevḳ ile şafâyâ

Görine göziñe doştuñ cemâli
İçesin elinden âb-ı zülâli

Ki doştuñ sırrına maḥrem olasın
Ne yüzden ḥitâb iderse duyasın

Hâşıl ola niçe türlü ma‘ârif
Ki sırrına olasın doştuñ ‘ârif

Göresin Ḥaḳ teâlanıñ zâtını
Münezzeh bilesin şıfâtını

Görine çünkim aḥvâl-ı kıyâmet
İdesin Ḥaḳ emrine çün iḳâmet

Daḥı andan göresin nârı nûrı
Yâ nice çalısar İsrâfil sûrı

Öliler yâ nicesine diriliser
Maḥşer yerine nice deriliser

Yâ nedür ḥulle-i tâc ile burâḳ
Ḳalb-i insânda nedür yanar çerâḡ

Dağı fehm eyledüñi mi nâr ü nûrî
Bildün mi kandedür Musâ'nuñ Tûr'ı

Nice münâkât kılam Hâk ile ol
Dağı nice buldı Mûsâ Tûr'a yol

Yâ nedür söylenen çün biñ bir kelâm
Yâ nice kıldı evvel Hâk'la selâm

Yâ niçün dedi Hâk berk-i asâyı
Nice oldu bak imdi gör kazâyı

Bırağıcak çün ejderhâ oldı ol
Korkdı Mûsâ bulmadı gitmeğe yol

Yene emr etdi al 'asâyı ele
Ne hikmetdür alıcak 'asâ ola

'Aqıl isefi bu sırrı añlayasın
'İsâ veş vücuduñda bañlayasın

Fenâyı ihtiyâr idesin dâim
Cümleden el çeküp olasın şâim

İrişesin ol ni'met-i 'uzmâya
Bezl idesin bugün yohsul u baya

Nice 'âşıqlara rehber olasın
'Aşıkı ma'suqına irgüresin

Olasın 'âşıqlara bugün sâkî
Vaş olup Hâk ile olasın bâkî

Gel ümidi anladuñisa Mûsâ'yı
Dağı fehm eylegil sırr-ı İsâ 'yı

Añla indi İsâ 'ya çün mâ'ide
Cümlesi bula gir andan fâ'ide

Ol gün 'ıyd oldı anlara mübârek
İnzâl eyledi gökden Hâk tebârek

Geldi öñlerine menn ile selvâ
Bu sırrı anladuñisa tatduñi helvâ

Dağı İsâ nice ihyâ kıldı
Ölenler yâ nicesi dirilürdi

Eger duyduñ ise sırr-ı efnâ'yı
Bilesin emvâtı dağı ihyâyı

Hıbb-ı dünyâ ile sen meyyit olduñ
Haqıkatde diriseñ niye öldün

Dilüñ 'âlim çün göñlüñ gâfil durur
Dâim nefis arzusına mâil durur

Dağı sen içmedüñ âb-ı hayâtı
Bilmedüñ sen hayât ile memâtı

Dâim kendü kolayuña yürürsüñ
Dâim nefse murâdını verürsüñ

'Ârifler sözine kulak tutmazsıñ
Dâim dostuñ yollarına gitmezsiñ

Yapışmaduñ bir mürşidüñ eline
'Aceb nice varasıñ dost öñine

Muşâhib olmuş saña nefis-i şeytân
Yanar nefis odına bu cism ile cân

Gice gündüz gaflet almış özüñi
Râh-ı Haq'dan çevirmişsin yüzüñi

Hayruñ yok nice olıser hâlüñ
'Aceb yarın nice geliser fâluñ

Eger 'âkıl iseñ 'ibret alasın
Sözün hikmetine nazar kılasın

Gafleti ço gözüñ aç Haq ile bak
Gel berü cânıñı 'aşk oduna yak

İdersen nefsüñe eyle cefâyı
Ki yarın anda süresin şefâyı

Cennet bâgını çün seyrân idesin
Görüp dostı cânıñı hayrân idesin

Dağı varlık nûrından var olasın
Gâhî yokluk yüzünden hâk olasın

Al egfîne bugün fenâ hırkasın
Sa'y eyle nefis putlarını yaqasın

Nefsdür bizi Hâk'dan ırağ eyleyen
Cehennemî bize durağ eyleyen

Nice dürlü mekr ile al eyleyen
Hâk yolından bizi idlâl eyleyen

Bu zâlim nefis ki şerre mâildürur
Qalb-i insâna dâim igvâ' verür

Diler seni Hâk'dan ırağ eyleye
Ma'siyetle yerüfi nâr eyleye

Gel imdi nefse virmegil murâdın
Yıkar emmâre nefis dinüñ 'imâdın

Ġazâ'lar eyleyüp sen anı öldür
Bu nefsüñ memâtı ol Hâk'a yoldur

Ġazâ'-yı ekber buyurdu ol Resûl
Hitâb etdi aşhâba aşl-ı uşul

Dedi kim '**mûtû kable en-temûtû**'*
Gel imdi nefsinüñ murâdını kûsû

Şol kim nefsin öldürdi buldı necât
Buldu ol dünyâ vü 'uqbâda hayât

Sa'y eyle bugün nefsiñü bilesin
Dâim bu nefis ile Ġazâ kılasın

Ne buyurdu işit añla ol Resûl
Vücûd-ı zat-ı pâki aşl-ı uşul

---

*'Mûtû kable en-temûtû': "Ölmeden önce ölünüz."

Sahih hadis kitaplarında böyle bir söze ratlanamamaktadır. Hafız İbn-i Hacer ve Askânî uydurma hadis olduğunu söylüyorlar. Aliyyü'l-Kârî: "Aslında bu, sofilerin sözüdür. Ölmeden önce, nefis ve şehvetlerinizin esiri olmaktan kendinizi kurtarınız, demektir." diyor. (Bkz. Ahmed Serdaroğlu, Mevzûât-ı Aliyyü'l-Kârî Tercemesi, Ankara, 1996, s.122; Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 2/291

'Men'arefe nefsehu'* deyüp hitâb
Kıldı aşhâbına der virüñ cevâb

Nefsiñü bilür iseñ Hâk'ı bildüñ
Bilmedüñse Hâk'dan gâfil olduñ

Bu gafletden nice bulasın necât
Bu nefis olmayınca bulunmaz hayât

Gel imdi sa'y ile nefsi bilesin
Hâk ile bâtilı temyîz kılasın

Gözüñ aç gel nazâr eyle Hudâ'ya
Dostdan irâğ olup düşme cüdâyâ

Bugün gel rûhuña vergil gıdâsın
Kıla Hâk'a derdünüñ türlü devâsın

Nefs ile rûhuñ ikisi yâr ola
Gice gündüz işün âh u zâr ola

Arturasın rûz u şeb efğânuñı
Hâk'dan gayrı bilmeye ahvâliñü

Gel bugün sen fânî kıl vücûduñı
Hâk'a tekrâr eylegil sücûduñı

Ki dâim eylegil Hâk'a münâcât
Hâk'tan gayrıya kılma arz-ı hâcat

Viren her kılına oldur murâdın
Koma sürüp gider gönülden yarın

Gönüldür bil ol dostuñ nazâr-gâhı
Gönülde kurdılar çün taht-ı şâhı

Gönül dostuñ bil dîvân hânesidür
Gönül pas olıncağ dostuñ nesidür

Gönülde buldılar dostı bulanlar
Gönülde irdiler Hâk'a irenler

---

* "Kendini bilen Rabb'ini bilir." (Bkz.
SERDAROĞLU, Mevzûât-ı Aliyyü'l-kârî Tercemesi,
Ankara 1996, s.118)

Gel imdi şâfi kıl dâim özüñi
Hazer kıl mâsivâdan yum gözüñi

Gel berü zîkr-i Hâk ile müdâm ol
Rızâsın gözleyüp Hâk'a hüddâm ol

Necâtuñ Hâk'ı çok zîkr itmeñdedür
Felâhuñ doğrı yola gitmeñdedür

Zîkr-i Hâk ile irdi Hâk'a iren
Doştuñ vişâlini arayup bulan

Zîkr-i Hâk'dur dertlüye dermân iden
Gösterüp Hâk cemâlin ihsân iden

Dağı hem fikr-i Hâk ile enîs ol
Gider mâsivâyı dosta mûnis ol

Fikr idüp dâim göñül esrârını
Göresin bugün dostuñ envârını

Gide bu kalbde olan fikr-i fâsid
Kalmaya kalbünde ki cümle hâsid

Göñül verme şakın fânî cihâna
'Âkıbet birgün kaşd idiser câna

Kimseye yok durur añun vefâsı
Cefâsına degmez añun şefâsı

Dünyânuñ zevkını gel idinme put
Çek bugün cevr ü cefâyı sen de yut

Gör imdi Âdem'e virdi cenneti
Dağı şofında eyledi miñneti

Ki Havvâ' ile çift eyledi anı
Şofra hasret odına yandı cânı

Ol ni'metlerden çün ayrı düştiler
Düşüp fûrkat odı ile pişdiler

'Âkıbet Havvâ'dan ayırdı anı
Gözlerinden akıtdı yaş u kanı

Dedi kim yâ Âdem u Havvâ bilüñ
Cennetüm içinde siz sâkin oluñ

Kim yiyüp içesiz rahat olasız
Buğday eşcârından hâzer idesiz

Ki şeytâna uyup andan yediler
'Âşî olup emr-i Hâk'ı şıdılar

Gitdi öñlerinden hulle vü tâç
Çıkdılar cennetden çün aç u muhtâç

Hâyâ idüp utandı çünki Âdem
Mahmekân sürüldiler cennetden ol dem

Hıtâb irdi ki yâ Âdem n'eyledüñ
'Âşî olduñ cürm-i 'işyân eyledüñ

Dedi kim uydum Havvâ'nuñ sözine
Urmağıl 'aybumı yarın yâ Rab yüzüme

Âdem Havvâ ol aradan gitdiler
Gel imdi gör kendülere n'etdiler

Ağlaşuben âh ile zâr etdiler
Akıdup gözyaşın revân etdiler

Dedi yâ Rab nefsimi zûlm eyledüm
Nefse uyup bunca günâh işledüm

Dedi yâ 'Âdem şimdi bildüñ seni
Gel berü benden yaña dönder yöni

İrişdi çün Hâk'dan luğf-ı İlâhî
İkisinüñ de 'afv oldu günâhı

Gel imdi olma bu dünyâya meylân
Mağrûr olup havada kalma cevâlân

Dâne-i dünyâya meyletme şakın
Ki nâr-ı cahîme olursun yakın

Ki Hâk verdüğüne eyle kanâ'at
Hâk'dan gayrısından eyle ferâgat

Gör Âdem dâneye meyl itmek ile
Dağı Havvâ sözine uymak ile

Nicesi sürdiler cennetden anı
Nice hasret odına yandı cânı

Bunca ni‘metlerden düşdiler ırak
Gıtdi tâc u hülle hem dağı Burâk

Ki bunlar çün bize ‘ibret yetmez mi
Ne ekerseñ bunda yarın bitmez mi

Yazıldı buraya çün bu kışşa
‘Âkıl olan bundan alur çok hişşe

Bu sözden ‘âkıl yüz biñ ma‘nâ alur
Gâfil olan bu sırdan mahrûm qalır

‘Alf çün buyurdu kim cümle ‘ilim
Bir noқта altındadır dedi bilüñ

Eger añladuñ ise bu rumûzı
İhtiyâç olmaz uzadmağa sözi

Câhile ger kılsañ yüz biñ nasîhat
Ki ol doşt yolına kılmaz ‘azîmet

Ne geldi anlaruñ haqqına diñle
“ Fehum Lâ Yerciün” âyetin añla

Ki anlar dönmediler Haqq’a yüzi
Dalâletde azıtdılar çün izi

Niçün kim mürşide baş egmediler
Dağı kalblerini taş eylediler

Qapladı gözlerini zulmet-i cehl
Anuñ çün ki bulmadılar bir ehl

Gel imdi âkıl iseñ al nasîhat
Ki dâim doşt yolına kııl ‘azîmet

Bugün bir mürşid-i kâmil ara bul
Göstere bilesin saña nedür yol

Teslîm eyle bugün kendüñi aña
Yeryüzinden neler göstere saña

Açıla feth olup cümle ma'ârif
Zâhir ü bâtında olasın 'ârif

Añlayasın her kelâmıñ aşlını
Gide hicâb göresin dost vaşlını

İrişesiñ ol sırr-ı Muştafâ'ya
Ulaşasın varup zevk ü şafâya

Görine göziñe nice 'acâib
O hayretten olasın gözden gâib

Fenâ-ender-fenâya yüz tutasın
Ol dem cümleyi ardıña atasın

Rûz u şeb vahdete tutasın yüzi
Cümle mâsivâdan yumasın gözi

Nazar kılmayasın fânî ağıyâra
'Âşık olup vaşl olasın ol yâra

Seyr ola 'ayniñe sırr-ı İlâhî
Görine çün 'âlemlerüñ penâhı

Ki mişli yok durur dahı nazır
Yâ mülkiñde kimdür anuñ veziri

Lâ-mekândur bî-nişândur ol Ğanî
Añla kim neden yaratdı gör seni

Bilesin aşluñ nedir yâ hilkâtüñ
Dahı kimünledür dâim ülfetüñ

Neden geldüñ neye geldüñ añla gör
Neye irdüñ yâ ne gördün haber vir

Evvelüñe âhiriñe kıl nazar
Milki ma'mûr eyleyüp yâ kim düzer

Sağ u solda hayr u şerrüñ kim yazar
Vücûduñda kimdir hâkim kim gezer

Añlar iseñ gel beyân eyleyelüm
'Aqla şıgduğı kadar çün deyelim

Ma'rifetüñ var ise añlayasın
Bu sırdan gâfil isen tañlayasın

‘Ârifüñ sözini bil ‘âkıll añlar
Cân kulağını açup ‘aşk ile difiler

‘Âkıl olan ma‘nîden ma‘nâ alur
Ġâfil olan bu sırdan mahrûm qalır

Gel imdi añla ‘ârifüñ sözini
İzle gel dâim velîler izini

Difile gel dâim velîler sözini
Fârîğ ol gel ġayrıdan yum gözünü

Zâhidüñ ferdâsına aldanma gel
Her demde ‘ârifüñ naşîhatın al

Şanma ‘ârifüñ sözün ‘âkıll iledür
Zâhir lisâna gelmez degil kim naql iledür

Her ne söz söyler ise ‘ilim-i hikmet iledür
‘Âlem-i ġaybdan irişür mukâşefât iledür

‘Ârif oldur sırrını setr eyleye
Ĥalka añladuğı yerden söyleye

Zâhirde her loqma kim ekl olunur
Her neye ġazm qadar yenilir

Ĥamaġkârlıq iderse loqmada ol
Boğazına taqılup bulamaz yol

Dağı açmadı bu sırrı Muştafa
Añlar iseñ bulasın zevk ü şafa

İmdi ‘âkıll irdüğü qadar deyelim
‘Âkıll irmeyen sözi geri qoyalım

Eger açar sözü ol sırr-ı kelâmın
Yarım ol dost keser bizden selâmın

Añla imdi nicedür cümle insân
Ezelden yoğ idi bu cümle cân

Ĥağ kendü zâtı ile qâim idi
Dağı hem cümlesinden dâim idi

Diledi birligini izġâr ide
Cümle ġalk birligine ikrâr ide

Yaratdı andan sonra bu cihânı
Vücûda getürdi bu cism ü cânı

Vücûda geldi çünkü cümle ‘âlem
Emr oldı levh üstine yazdı kalem

Dahı yaratdı çün ‘arş ile kürsi
Ezelden ol virürdi ‘aqla ol dersi

Çün evvel zâhir oldı nûr-ı Aḥmet
Anuñ çün cümle aña oldı ümmet

Anuñ nûrından oldı cümle varlık
Münevver oldı ‘âlem gitdi darlık

Anuñ çün zâhir oldu cümle eşyâ’
Anuñ nûrı ile ‘âlem buldu ziyâ’

Anuñ yüzinden feth oldı ma‘ârif
Oldı çün ol Ḥaḳḳ’uñ sırrına ‘ârif

Anuñ yüzinden irdi ‘âşık Ḥaḳḳ’a
Anuñ nûrı ile ‘âlem buldı sırr-ı beḳâ

İrişdi çün bize Ḥaḳ’dan hidâyet
Ümmetine ider dâim imâmet

Cümle velîlerüñ rehberi Aḥmed
İrişdi “Ḳâbe-i Ḳavseyn”e Muḥammed

Seyreleyüp andan dîdâr-ı Ḥaḳḳ’ı
Habîbim gel dedi ol yâr-ı Bâkî

Ta‘zîm ile selâm virdi Ḥaḳḳ’a ol
Sidretü’l-Müntehâ*ya çün buldı yol

Dedi kim nedür murâduñ yâ Habîb
Cümle derdlüye seni kıldum ṭabîb

Söyle seni maḳşûda irgüreyin
Ḥayâtum ile seni dirgüreyin

Cümle ni‘metlerimi virdüm saña
Her kaçan diler iseñ gel sen baña

---

* “Son ağaç” Hz. Peygamber’in Mî‘râc’da Cebrâil’le gittikleri son nokta, cennetin sonudur. (Necm,53/14-15)

Diledi ol dem za'if ümmetlerin
Hakk kabûl etdi anuñ minnetlerin

Gice gündüz tutalar sünnetini
Görelər yarın anda cennetini

Muraşsa tâç u hil'atler giyeler
Girüp uçmaga ni'metler yiyeler

Gele öflerine hürî vü gılmânlar
Görelər yarın anda türlü in'âmlar

Doştuñ cemâlini seyrân ideler
Murâda irişüp şükrân ideler

Bunca ni'metler ümmetler içündür
Hakk'uñ emrin tutan kullar içündür

Gel imdi 'aşk ile ümmet olñur
'Âşık iseñ yolına cân virifür

Gel imdi zikr idelüm ol İlâhî
Dağı şalâvât ile Resûlullâh'ı

Ola kim bize eyleye şefâ'at
Oldur bizi kılan hayra delâlet

Rûz u şeb anuñ izin güdelüm
Terk edüp gayrıyı doşta gidelüm

'Âşık iseñ terk eyle bu dünyâyı
Tâlib iseñ dile her dem 'uqbâyı

Ki yarın varasın Hakk'a yüzi aq
Senüñ için ola hâzır bir Burâq

Binüp ol Burâq'a tayrân idesin
Varup Cennet bâğın seyrân idesin

Virile çün saña hürî vü gılmân
El kavşurup duralar saña dîvân

Her ne emr idersen fermân olalar
Dağı diler iseñ qurbân olalar

Gele çün yiyesin cennet ta'âmı
İrişe çün saña doştuñ selâmı

Pâk olup cümleden sâlim olasın
Görüp Hâk'ı bilüp kâmil olasın

Gide çün aradan havf ile hüznün
Añlayup göresin andan dost yüzün

Añla havfuñ bu idi kim kalasın
Görmeyüp ol doştı mahrûm olasın

İrişe çün saña Hâk'dan hidâyet
Ne kim diler iseñ kıla icâbet

Gele Hâk'dan saña çün kim tecellî
Bulup maqşûduñ olasın tesellî

Her ne yüzden iderse feth-i bâbı
Okıyup göresin sırr-ı me'âbı

Gel imdi şükürler eyle Hudâ'ya
Luğflar kıldı bize bî-nihâye

Bizi bir kıtreden insân eyledi
Niçe türlü in'âm ihsân eyledi

Dâim virür bize türlü ni'metler
Dağı görün eder bize rahmetler

Çeker bizi dâim doğru yollara
Dağı ihsân ider mü'min kıllara

Habîbine indirüp gökden Kur'ân
Mü'minlerüñ eline virdi bürhân

Emr-i Hâk nedürür anı bileler
Ki dâim anuñla 'amel kıllalar

Dağı gönderdi bu deñlü enbiyâ
Bu dünyâyâ geldi bunca evliyâ

Cümle halkı Hâk'a da'vet kıldılar
Hâk'ıñ buyurduğı yola gitdiler

Hem dağı müşidleri irşâd için
Bu halkuñ müşkillerini şâd için

Tâlibleri Hâk'a vâsıl ideler
Niçe türlü 'amel hâşıl ideler

Göstereler dâimâ doğru yolu
Seyrân etdüreler niçe menzili

Dünyâdan halkı i'râz etdüreler
Döndürüp 'ukbâya 'azm etdüreler

Bilüñ kim bunlar Hakk'ıñ hâslarıdır
Hakk'a vâsıl olan Hakk dostlarıdır

Ki bunlar halka iderler imâmet
Uyanlar bulıser yarın selâmet

Bunlaruñ dâim yüzi kıbleyedür
Dağı hem yönleri bil Ka'be'yedür

Gice gündüz kılurlar Hakk'a sücûd
İderler Hakk zâtına dâim şühûd

Tecelliler gelir bunlara Hakk'dan
Okurlar Tâ hâ vü Yâsîn'i dostdan

Mu'allimleri Hakk'dur ders alurlar
Sır mu'allimhânesine varurlar

Görinür bunlara sırr-ı İlâhî
Bilürler kim oldur halkuñ penâhı

Celâl ile cemâle garq olurlar
İrişüp şark u garbde berq ururlar

Gâhî hayretde mün'adim olurlar
Dağı andan geçüp vecde gelürler

Fenâyı ihtiyâr iderler andan
Geçerler bu fenâda cism ü cândan

Verürler cümle varım dost yolına
Dâim 'azm iderler cânân iline

Kâh fenâda kâh bekâda olurlar
Kâh şefâda kâh cefâda qalurlar

Gel imdi gör ol kim kâmil velîler
Bu halk içinde olmuşdur deliler

---

*Tâ-hâ 20/1 ve Tâ-hâ ve Yâ-sîn 36/1, "Hurûf-i Mukatta'dandır." (Sûre başlarındaki harflerendir.)

Anlara türlü haķâret iderler
Dağl idüp anları inkâr iderler

Atarlar her-dem melâmet taşını
Haķ yolına endürmezler başını

Bu zamânda anlar ġarîb olmuşdur
Münâfiklar arasında kalmışdur

Dedi Ağmed ġarîb ola ümmetüm
Ol zamânda zâyî ola sünnetüm

Sözleri uymaya fi'illerine
Yalan sözler geliser dillerine

Haķķ'ıñ buyruğına 'âşî olalar
Tarîk-i Haķķ'a hem nâşî olalar

Bu fânî dünyâyâ mağrûr olalar
Unudup âğiret kaydın koyalar

Bilüñüz kim şimdi ol zamândayuz
Bu vefâsı olmayan cihândayuz

Yâ bir ġayrı bize kânde gidelüm
Hemân dâim Haķķ'ıñ emrin güdelüm

Düřelüm derdine bugün ol yârıñ
Baķmayalum sözine gel ađyârıñ

Haķķ'ı bilmek için geldük cihâna
Cânı ulaşduralum ol cânâna

Bizi çün yokdan vücûda getürdi
'Âřıķıñ gözden hicâbın götürdi

Dağı diledi bildüre kendüni
Ki 'arz eyledi çün elifi be'yi

“Elestü bi-Râbbiküm”* deyüp hitâb
Dedi verüñ cümleñüz buña cevâb

Dile gelüp cümlesi dedi belâ
Diledi cümlesinden ikrâr ala

Ki yarın dimeyeler kim bilmedük
‘Âşî olduk. çün itâ‘at kılmaduk

Gel imdi bu ‘ahd üzere şâbiğ ol
El çeküp dünyâdan bugün şâmit ol

Şakın fırsatı geçirme elüñden
Firâr itme bugün ol dost yolundan

‘Ömür sermâyesi degildür bâkî
Şunar birgün ecel şerbetin şâkî

Niçün bu sağlığa mağrûr olursın
Uyup nefse ma‘şiyetler kılırsın

Uyarsıñ nefs-i hannâsufî sözine
Gidersiñ iblîs-i şeytânıñ izine

Meclisiñde çün musâhibüñ şeytân
Harâb olup yıkılmış dîn ü îmân

Ayırmış seni çün ol dost yolundan
Hâk kelâmı gelmez olmuş diliñden

Ki ol merdûd-ı Hâk‘a çün uyarsıñ
Anıñ sözin kulağıña koyarsıñ

Kulağıñ işitmez ‘ârif kelâmın
Ki almazsıñ mü‘minleriñ selâmın

---

*“Elestü bi-Râbbiküm”: Rabb’in, Âdemoğullarından onların bellerinden zürriyetlerini almış ve onları kendilerine şahit tutarak: ‘Ben, sizin Rabb’iniz değil miyim? (demişti) Evet,(buna) şâhidiz, dediler. Kıyamet günü biz bundan habersizdik, demeyesiniz.” (A‘râf 7/ 172)

‘Acz ile dönmüşsin ‘ayni şeytâna
İftihâr idersin ad ile şana

Şûretâ belki sen zâhid geçersin
‘Âlimem diyü hevâda uçarsın

‘Azâzîl’den yâ sen çok mı bilürsin
Yalan yire niçün da‘vî kılırsın

‘Azâzîl safîa çün yetmez mi ‘ibret
Yâ nedür Hâk ile arada şirket

Ki bir kez emr-i Hâk’ı şımağ ile
Hâk emrine çün karşı gelmek ile

Maqbûl-ı Hâk iken merdûd eyledi
Dergâhdan sürüp anı gör n’eyledi

Âdemi Hâk vücûda getürincek
Secde kıluñ deyüben emr idincek

Meleklerüñ cümlesi kıldı sücûd
Eylediler cümlesi aña şühûd

Kılmadı İblîs-i la‘în secde aña
Dönmedi hergiz yüzün andan yaña

Kaldı maħrûm Âdem’e baş egmedi
Tâ ebet merdûd îmâna gelmedi

Eger ‘âkıll iseñ ‘ibret alasın
Nedür murâd bu sırdan añılayasın

Bu sır ile mütenebbih olasın
Dâim türâb üzre secde kılasın

Yeryüzinde olasın şöyle kim hâk
Şifât-ı zemîmeden olasın pâk

Qalmaya gide ahlâk-ı zemâim
Hamd ile zıkr ile olasın kâim

Geç imdi benliğînden gel fenâ ol
Fenâda bulasın dost zâtına yol

Oķu sırrını 'Tâ-hâ vü Yâsîn'üñ'*
Münevver olup rûşen olasnuñ

Veresin Münker Nekîr'e cevâbı
Açıla çün kabriñe cennet bâbı

Gel imdi cevâbıñı hâzır eyle
Evliyâyı üstüne nâzır eyle

Gel dağı anlardan iste du'âyı
Oldur yola ilten bay ü gedâyı

Şor anlara ne müşkilüñ var ise
Eger maķşûduñ ol bâkî yâr ise

İrgüreler seni çün maķşûduña
Merhem ura yüreginüñ derdine

Rabb'üñ dağı nebiñ kimdür bilesin
Dînüñ kaydın görüp yaraķ idesin

Huzûr ide çün yarın anda cânuñ
Ne resmüñ kıala ne ad ile şanuñ

Sefer eylesin fânî cihândan
Geçesin bu fenâda cism u cândan

Kıala bunda cümle mâl ü melâlüñ
Bile gide varsa eyü a'mâlüñ

Dost yolına bugün terk eyle cânı
Cümlesinden özüñi eyle fânî

---

*Tâ-hâ 20/1 ve Tâ-hâ ve Yâ-sîn 36/1, "Hurûf-i Mukatta'dandır." (Sûre başlarındaki harflerdendir.)

NAŞİHAT

‘Âkıl iseñ aıla ‘ârif sözünü
‘Âşık iseñ gayrıdan yum gözünü

Sakın ağıyârı sen yâr olur şanma
Anlaruñ şofrasına elüñ şunma

Şoĥbet etme sen anlar ile zinhâr
İderseñ yarın işüñ âh ile zâr

Şoĥbeti anlaruñ ‘âşıka nârdur
Zîrâ her biri dost güline ĥârdur

Anlara yakın olan Ĥaĥ’dan ırak
Bulmaya yarın anda tâc u Burâĥ

Ĥala maĥbûn u maĥrûm ola yarın
‘Âĥibet göre ol cehennem nârın

Anlaruñ her biri saña düşmândur
Hem-râh olur iseñ sonu peşîmândur

Zîrâ seni dost yolından iderler
Dâim cehennem yolına sürerler

Çün seni uydurup hevâlarına
Ėitmege ĥomazlar dost yollarına

Âĥiret yolunuñ dikenleridür
Dâne-i dünyâ bil ekinleridür

Eger tâlib iseñ anlara baĥma
Bu za‘îf cânını odlara yakma

Zîrâ kişi kimünle dost olursa
Bile ĥaşr olur anuñla ĥalursa

Gel bugün sen cümlesinden çek elüñ
Daĥı nedür gel berü aıla yolufi

Varacaĥ menzilüñ bil âĥiretdür
‘İbret ile baĥ kim dünyâ mir‘âtdur

Görünir bil âhîretüfî mişâli
Gözüñ aç bundadur ol dost vişâli

Cümlesi menzilini bunda bulur
Bulmayan yarın anda mahrûm kalur

Dahı bunda görür herkes maqâmın
Dahı ol sâkî bunda sunar câmın

Dahı cennet cehennem hûrî gılmân
Cümlesin bundan alup gider insân

Şırât köprisini bunda geçerler
Dahı cennet bâbın bunda açarlar

Dahı bunda olıserdür hidâyet
Habîbi dahı kılıser şefâ'at

Dahı bunda durur şorı vü hesâb
Dahı bunda verilür cümle kitâb

Dahı bunda durur ânla muhâsib
Görilür her ne kim kıldı ise kâsib

Añla bunlaruñ misâli var durur
Nazar kılsan hep nişânı var durur

'Ârif olan añlar sözüñ aşlını
'Âşıkdan gizler mi ol dost vaşlını

Gösterür 'âşıka cennet bâğını
Añlar ol dahı şolını şağını

Şağına kılsa nazar hûrî cinân
Görüp zevk ider anı çünki ol hân

Şolına bakup görür yanar nirân
Gider 'aqlı olur çün mest-i hayrân

Anuñ için görüp söyler her sözi
Her-demde Hakk'a teslîm ider özi

Anlaruñ her kelâmı nihân durur
'Âşıka şadıka bil 'ayân durur

‘Âşık iseñi sen de seyrân eylegil
Cânuñı Hâk yola kurbân eylegil

Bugün dosta fedâ kılmayan cânı
Yâ nice buliser çün ol cânânı

‘Âşıklar bu yola cânlar verdiler
Andan murâd-ı maqşûda irdiler

Bu yolda sen cân ile baş virmedüñ
Bil anuñ için maqşûda irmedüñ

Bugün cân ü baş kıymayan kişi
Hâsret odına yanmaqdur çün işi

Bugün bir kâmile bende olmaduñ
İstedüğüñi sen sende bulmaduñ

Dostuñ cemâlini bugün görmedüñ
Bugün bunda maqşûduna irmedüñ

Yarın anda nice oliser hâlufi
‘Aceb nice vuşlat buliser cânuñ

Haberüñ var mı sen kânde gezersin
Dünyâñı ma‘mûr eyleyüp düzersin

Âhîretüñ yıkılup olmuş harâb
Gidâ olmuş bugün saña bil şarâb

Geçdi ömrüñ bilmedüñ gaflet ile
Yandı cânuñ çün nâr-ı fûrkât ile

‘Ârifüñ sırrına ‘ârif olmaduñ
Geçdi ‘ömrüñ bir me‘ânî almaduñ

Hicâb oldu gözüñe nefs-i dünyâ
Görünmez gözüñe ‘âlem-i ‘uqbâ

Bugün zevk ile şafâdan geçmedüñ
Hızr elinden âb-ı hayât içmedüñ

Añlamaduñ hayât ile memâtı
Nice göresin şifât ile zâtı

Dağı nefsüñ hevâsından geçmedüñ
Ağ ile qarayı bugün seçmedüñ

Dağı bir mürşide olmaduñ bende
Ki ‘aşkuñ nişanı yok cân u tende

Dağı bulmaduñ bugün bir musâhib
‘İlm ü ‘ameli sen kılmaduñ kâsib

‘Aceb nice varasın Hâk yanına
Ne etdüñse ise qalır şanma yanına

Eşit kim ne buyurmuşdur ol Resûl
Hitâb idüp aşhâba aşlı uşûl

Der “Hâsibü qabl ene tuhasibü”
Hisâb ol hisâbdan öñi dimekdür bu

Gel imdi nefsuñi ile kıl hesâbı
‘Âkıl iseñi gider gözinden hâbı

Afla bunda durur terâzû mîzân
Dağı bunda konuldu afla vezzân

Dağı hazret buyurdu kim vezzinü
Geldi ardınca qable en tuvzinü

Ya‘nî vezzân olınuñ vezn olmazdan öñi
Qoqlasun dünya işini giri qoñi

Murâd olan bilüñi dâr-ı ‘uqbâdur
Gayrı yerde geçen ‘ömrü hebâdur

Gel imdi geçürme ‘ömrüni zâyi
Ki olmaya âhîretüñe mâni

‘Ömrüñi varın âhîrete harc eyle
Hâkq’ı ister iseñi nefsi aç eyle

Eger nefis aç olursa mağlûb olur
Tök olursa üstüñe gâlib gelür

Ki zîrâ Hâk buyurdu kim yâ Ahmed
Îmân tadın bulmaq dilerseñi bî-hâd

Bu zâlim nefsuñi dâim aç eyle
Açlığı dâim başına tâc eyle

Gel imdi afladuñsa bu rumûzı
Qo nefsi Hâk’dan yanına dönder yüzi

Ki dâim rûhuña virgil gıdâsın
Ne buyırdı eşitdün mi nidâsın

Eger 'âkıl iseñ cânun fedâ kıl
'İlm ü 'ameli rûhuna gıdâ kıl

Ki yarın şorula 'ilm ü 'amelden
Eger var ise kurtulduñ halelden

Deye Hâk 'ömri ne yirde geçirdüñ
Bu 'ömrün şahinin kânde uçurduñ

Çanı getür bugün nedür şikâruñ
Dağı anda n'ışledüñ nedür kâruñ

Yarın anda safıa bir bir şoriser
Kişi ne etdi ise ânda göriser

Gel imdi erkenden gör kim yarağıñ
Ki yarın ola cennetde durağıñ

Görmeyesin anda hergiz 'azâbı
Erişe safıa ol dostun hitâbı

Eger ister iseñ ebed hayâtı
Gir şarıkata bulasın necâtı

Şarık-ı Hâk'ğa girmeyince kişi
Çalır mücmel anuñ bitmez bir işi

Cümle nebî velî andan irdiler
Bu şarıkde cân ile baş virdiler

Eger 'âşık iseñ gel gir şarık
Bu yol seni tâ ulaşdura Hâk'ğa

Dağı bu yolda bir kâmil velî bul
Teslîm ol aña kendüñi eyle kul

Gice gündüz anuñ hizmetinde ol
Göstere ol dağı safıa doğru yol

Ki anlardur bugün vesile-i Hâk
Ko gayrıyı anaruñ sözine bak

Anlaruñ sözü emr-i Hâk iledür
Câhil bilmez sözleri 'âkıludur

‘Ârifüñ sözi câhile mürr gelür
Anuñ çün bu sırdan maħrûm qalür

Ġâfil añlamaz ‘ârifüñ sözüni
Biñ kez söyler iseñ dönmez yüzini

İy tâlib añlar ile şöhet eyle
Mürşid-i kâmile muħabbet eyle

Ri‘âyet eyle anlaruñ âdâbın
Ne yüzden kılsalar añla ħiţâbın

Daħı dâim öñlerinde şâmit ol
Daħı gösterme şaşın anlara yol

Zîrâ ħaċîkâtde sen bir a‘mâsın
Anlara sen yâ nice yol bulasın

Bu ħorlık yetmez mi saña ezelden
Kendüñi bilmezsin kimdür düzelden

Zinhâr anlara muħâlefet itme
Uymayup kendü bildüğüñe gitme

Senüñ bildiğüñ çün yanılduğüñdür
Anlara muħâlefet kılduğüñdür

Ne emr iderlerse daħı kabûl it
Teslîm ol anlara benligi қо git

Teslîm olmaduğüñ benligüñdendir
Bugün ‘ârı terk etmedüğüñdendir

Daħı bir şeyden itmeyince suâl
Söyleyüp dime nedür bundan meâl

‘Aċlufi irmez kim sen ħaber alasın
Zâhir bu sırrı nice anlayasın

‘Aċlufi irmediğüñden ħayrı şorma
Kendüligüñden türlü te‘vîl qurma

Her sırruñ bulunmayınca a‘mâli
Yâ nice bulunur sende kemâli

Ġâfilsin bu yüzden ħâtır yıqarsın
‘Âċıbet cânuñ odlara yaqarsın

Dağı hem menzilden ırak düşersin
Yanıluş yoluñdan dağı şaşarsın

Pirüñ ta'birine dâim râzı ol
'Âkıll iseñ bu yoluñ şâh-bâzı ol

Rûz u şeb ol Hakk'ı eyle taleb
Cümle varı fedâ kıll yoluna heb

Horlığı ihtiyâr eylegil dâim
Emr-i Hakk üzere oluñur kâim

Gözüñi dâim Hakk'dan ayırma
Kimsenüñ 'aybını yüzüne urma

Dağı pîrüñ yüzine karşı bakma
Göñül eri ol şakın hâtır yıkma

Başuñ aşağı egüp türâba bak
Niçe 'ibretler komuş türâbda Hakk

Görine gözüne bunlaruñ sırrı
Temâşâ ola çün 'aynüne sırrı

Göresin bir nice 'ibret-nümâlar
Seyr ola gözine arz u semâlar

Gökler sırrını çün seyr eylesin
Andan çün ol dostu 'azm eylesin

Dağı 'arşa çıkup cevân idesin
Dostuñ cemâlini seyrân idesin

Meleklerle idesin gökde tayrân
On sekiz biñ 'âlemi kıllup seyrân

Gel imdi sa'y it göñlüne giresin
Her ne ise maşşûduña iresin

Göñül Beyt-i Hudâdur anlar iseñ
Göñülde bul gel Hakk'ı ister iseñ

Kalb-i insânda göründi nûr-ı Hakk
Gel berü cân gözin aç 'aşk ile bak

Mir'âtı Hakk durur bil kalb-i insân
Ki andan zâhir oldı nûr-ı îmân

Dağı andan içildi âb-ı hayvân
Dağı andan saçıldı dürr-i mercân

Dağı anda kodı hikmetlerini
Dağı aña sundı ni'metlerini

Dağı andan görüldi sırr-ı Hudâ
Sır yüzinden Hâk aña kıldı nidâ

Gel imdi sen dağı gönlün şâfi kıl
Cümle mâsivâdan ola muşay kal

Ola çün gönlün dostuñ nazar-gâhı
Ol dost ola gönül tahtınuñ şâhı

Bu zâlim nefis aña bulmaya hiç yol
İkilik gidüp bir ola sağ u şol

Eger nefis bu gönüle yol bulursa
Bu gönül milkinde mihmân olursa

Gönül olur çün şeytân nazar-gâhı
Yakında bulıser ol demde şâhı

Gide ol gönlün zevk u şefâsı
Nice erişiser dostuñ vefâsı

Dağı ni'metini selb ide anuñ
Nâr-ı hasret odına yana cânuñ

SUÂL Bu ni'metden irâğ olmak niçündür
CEVÂP Bu gönül nefse bende olduğı içündür

'Âkıl iseñi alasm çok naşîhat
Dost yolına kılasın çün 'azîmet

İlâhî sen esirge bu za'îfi
Çü sensin cümle dertlünüñ tabîbi

Keremler eyleyüp bize 'atâ kıl
Hâbîbüñ Muşafâ'yı rehnümâ kıl

İlâhî emrünüñ üzre eyle kâim
Ki yarım huzuruna varam şâim

Kıl bizi sen muqarreb kullarıñdan
Ayırma bizi velîler yollarından

Murâdım bu durur senden İlahî
Çün sensin cümle 'âlem pâdişâhı

Bursevî gice gündüz ider âhı
'Ayân eyledüñ bize doğru râhı

B. 1b-20a

Bu şiir mesnevi tarzında kafiyeleşmiştir.

Şiir, (A) ve (İ) nüshalarında bulunmamaktadır.

SONUÇ

Muhyiddîn Bursevî hakkında günümüze kadar herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışma onu değişik yönleriyle tanıtmaya ve onun tasavvufî görüşleri hakkında bilgi vermeyi hedeflemiştir. Ankara, Bursa ve İstanbul nüshalarıyla karşılaştırmalı olarak yaptığımız tenkitli metin çalışmamızı ortaya koymuş bulunuyoruz. Bursalı olan şairimiz Cahîdî Efendi'nin halifesi olan Ali Efendi'ye bağlanmış ve ondan icazet almıştır. Yani Muhyiddîn Bursevî, Halvetiye tarikatının Uşşâkiye kolunun Ali Efendi'den sonraki şeyhidir. Bursa Üçkozlar (Üçkuzular)'da metruk durumdaki zaviyeyi onararak burada halkı irşada başlamıştır. 1680 yılındaki dâr-ı bekâya göçmesine kadar da bu böyle devam etmiştir. Kabri bu zaviyenin bahçesine defnedilmiştir. Oğulları kendisinden sonra Bursa'daki farklı dergahlarda postnişinlik yapmışlardır.

Şiirlerinde Bursevî mahlasını kullanan şâirimiz, tespitimize göre dîvânıyla beraber 5 eser sahibidir. Çalışmamız onun dîvânı üzerine olmuştur. 1 mesnevî 2 gazel hariç, dîvânda tamamen murabbâ nazım şekli kullanılarak yazılmış üç yüz şiir bulunmaktadır. Şairimiz, nazım türlerinden ise en çok ilâhîyi kullanmakla birlikte münacat, mi'râciye, tevhid, ramazâniye gibi farklı türlere de yer vermiştir. Murabbâlar çoklukla 6 dörtlüktür. Dîvânda kullanılan aruz kalıplarından Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün, Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Feülün vezinleri en çok tercih edilenleridir. Dîvândaki şahıs kadrosuna bakacak olursak bu kadronun dinî, tarihî ve efsanevî mahiyet taşıdığı hemen kendisini gösterir. Dîvânda önemli yer tutan şahıslar peygamberler, Leylâ, Mecnûn, Nesîmî, Hallâc olarak karşımıza çıkar.

Şâirimizin din anlayışı herhangi bir Müslüman'ınkinden farklı değildir. Dîvânda göze çarpan en önemli vasf Bursevî'nin 'Ehl-i Sünnet'e sıkı sıkıya bağlılığı ve bunun savunucusu olmasıdır. Bütün şiirlerinin özünde arzuladığının, Müslüman'ların gafletten uyanmaları, yaşayışlarını Kur'an ve sünnete uydurmaları olduğunu söyleyebiliriz. Savunduğu fikirleri belirtirken bunları mantıkî ve sağlam temellere dayandırmayı esas almıştır. Ona göre aslolan öncelikle hayata Kur'an ve sünnet çerçevesinde yön vermek ve kâmil bir mürşide bende olup seyr-i sülûka gönül bağlamaktır. Israrla altını çizerek söylediği Allah'a yönelmek, Allah'tan insanı alıkoyan her şeyden uzaklaşmak, sâlihlerle

beraber olup onlarla sohbet etmek, hayatını dâr-ı bekâya adamaktır. Dîvândaki şiirlerden şairimizin yaşadığı dönemki sosyal, siyasî yapıya ilişkin çok şey öğrenememekteyiz. Bunun sebebi Muhyiddîn Bursevî'nin dîvânında tamamiyle dinî ve tasavvufî kişi ve konulara yer vermesi, yaşadığı döneme ait hiçbir sosyal ya da siyasî olaya değinmemesidir. Onun dünyası tamamen tasavvufî bir dünyadır. Söylediği her söz Allah, peygamber, âhiret ya da mürşid'le ilgilidir. Sözlerini daha somutlaştırabilmek için âyetlerden ve peygamber kıssâlarından yararlanır.

Şiirlerin hepsinin tasavvufî muhtevalı olduğu inceleme yaptığımız dîvânda açıkça görüleceği üzere Muhyiddîn Bursevî, şiiri sadece sanat olarak görmemiştir. O, sanatı halkın dinî, içtimaî ve ruhî eğitimi için bir vasıta olarak kullanmış bu amaçla anlaşılır olabilmek için de fikirlerini sade bir tarzda ve samimi bir ifadeyle dile getirmiştir.

Sonuç olarak söyleyebiliriz ki, Muhyiddîn Bursevî Türk tasavvuf ve tefekkür tarihi ve hatta Türk Edebiyatı tarihi açısından ihmal edilmemesi gereken önemli bir şahsiyettir.

EKLER

دوستانه
 بر دوسه امه هفتون بيلار له صوفيه طرک بو خه نو تبه دسه
 يکيت باشي قولنده بر دوسه وي عیالده افنديله ديوانده

دوین کون اقر کوزم ياشيه ترک ايدرم پاشي
 بو سونيك کدره اه زاس ايدن آشي
 کونکر چقري فغام اهر تدي دردم صدهزار

کلبر و طالبي اسرار خدا	بکون دوسته جانکي اینه فرا
اين سيمي چانه حقدن برندا	اير سن عین ايقينه چون عیان
عينه عينه ارب يارا اوله سن	چخ اولوب دوستله مهمان اوله
که اول باقی ملکه سلطان اوله	کو دوستک چا ليني عیان
ايرب مقصود آشنا اوله سن	که دوستي ينه کدر کدر بولان
دوستله رارب اولوب باقی قلا	غایب اوله کوز کون جسميله جان
نه يي کور و نرسک دوستي صنای	بوفاني دنيان چون ارضنا سن
که اول دوستن بلون خیرالا	مشکک قلیوب هپ اوله بیان
بلون دوسته عزبي سفر اير سن	دوستک ایلرینه وارب اير سنک
دوستک سرفي چون عیان کون	اوليه سن دوستله ذوق سیران
که خیرت بخیرینه چون خرق اوله	جمله خلا يقدرن بس تور تلاسن

بر دوسه امه هفتون بيلار له صوفيه طرک بو خه نو تبه دسه

92/2. 855

6901

23 ARALIK 1902

اچوب وصال شيراني هاشم
فاني بكون بورنوني عيش
بوس سويك است سرورن اي
اچوب جان گورني غفلت اريان

غفلتاه طارب دوسته انزل
خاياه بوسورن جرم برنيلش
بو غفلت ارموسورن غفلتاز
هضمه اديوب مصيبت و غفلتاز
عاشق اولان دوست بولون
عاشقك يا صومسورني مري
عاشقك دلم چه تركي يارده
دوست نظر گلسه درخنده بيان
رسولك سوزني فهم ايتلر
هر يقين ازينه كوتيلش
حق كلاري حمانه انفيان

احده وارن شيرانيه اويان
موشور كاپك سوزن صيالي
بو فلهو جابه همد اديوب جابه
بوس سوزني عهد وفا قلتم ايسل
بارن مشرك لاسليم اولوسل
خانه ايزيرني جان و بر شيرانيه
دوست يورنه وازني در شيرانيه
اير اول خان باشه قيمي ايجيه

ازلان صومسوزني وصال ايتن
رفع ايجيه دوست يوزدن قاف
قلب اينه سينك ايجيه كاسي
دوستون اوليجه در اولدوا
مسك دت ناچي باشه ازمسوزني
ازلان مران ايزور سوزني ه
الرد و ستون اوليجه هدايت
يا اوليان اولورني هكايت
قافله حجاب ايجو حقي اوزن تر

آسان و چینه چینه آید

دندان کلان کزنی چینی نه باغز
کلال لوت قلمو ایله کلمه

آغینه خرابی اول میخچه
کوکلی غافل اولوب بیله ایتر
عالم ناردن مسانی المیخه

فایل حق اولوب سبیا نه ایتر
حقیقتن دینلر اکه انسان
قوروشم یارین جانانه ایتر

دندان چاندن باشدن میخچه
فانور بیب ایچر سیرانه ایتر

کرت نارینه میخچه

کرتنی ک بر اصله بر میخچه
که اویخ ظلمات جان میخچه

سوزش دست یولکه میخچه
حضورن آب حیوات میخچه
من عرف سرفی ظم میخچه

جان کون ایوب جی کور میخچه
صورتی ادمر معین میوان
دوست بجا این کور میوان

بر سوری کانی ریح میخچه
سوزش دست و سنه شتر میخچه

ارزون دینلر نه سینه سینه

فتح اولوب ایچر می سوزایی
که کانی کوکلر نه دستک میوانی

سرفی حق اولوب جان کور میوان
کوکله جان نوسنی سلطان اولر
کوکله دستنه بر یول توپ میخچه

فانور یول وارپ میزله ایتر
امر روجه اگفت فخر سینه
حقدن بجا ادرش بیخیم ایتر

اکسینی دینی بر انور سینه
وارپ وصل اولوب حق دایه ایتر
سینه بعض الموت سینه بو میخچه

بو یله اولر سینه سینه ایتر
بو لب بر زانی دن اولر میخچه

سختیست دست لری دور میوان

کوکله کوزدن سینه سینه
بوس سوزیون آیت آله جواچ

کرت سینه سینه سینه میخچه
عشق نور یله حال اولر میخچه
بو کوکلر سرفی فتح اولر میخچه

کوکلی فانوری اچ میخچه
کوکلی نظری حکا اولر سینه
نور حقدن سبایی فخر سینه

اگر ناری نوزری سرفی اولر سینه
نوزری ره بر یول سرفی کور سینه
دینی اولر دن اولر دن اولر میخچه

وارپ سرفی سرفی اولر میخچه
ای بر سوزی صراف میخچه

درسته واصل اولفته بو عشق دره بیل زهنا

یاق بو عشق اوردینه جان کوی عشق بحرینه طاق

کله بو عشق لاتیدن اوب بگره طهری ابروی

کوکونک ان لری بخاری قلبی عاکر خردی

یعین بو عشق اوردینه نفسون اصلاح اقلوی

یاق بو عشق اوردینه جانک اوله هفتک بی بجان

شول کیشله عشقه بر ایشراق ایتدی

رهبر اولوب آله بو عشق مشرقه اقلدی

عقلینه خردی بحر بیل بخاری کهری

یاق بو عشق اوردینه جان بوله رسن قرب وصال

عاشق صادق اولاه بو عشق دره بیل سبایا

عشقه راهان اولور سه اولش اول سولایا

بور سور بیک طوط سوزن صله صفتین قرده

یاق بو عشق اوردینه جان بوعشقدن بر کوهال

A. 44

خایه باشی و دردن جان اؤله کورن و بوردک محو اولایجه

حق بجای قلبیه حقدن راهام اولایجه آسان اؤله کورن

خج اوردن بجه برون دن اجه درست یوقی بجه

سیران اوله کورن برون ترابه درهون عشق انشلد پشمون

دنی قیایون طشون جان اوله کورن دوست ایلمرینه کورن

ای قوی بچون عشقک جرمه شی اچون دوران اوله کورن

نفس هواسون بچون آله خرده بچون دوست تره سنده اچون

فرمان اوله کورن نور سوزن سوزن طوبون عهدینه زفا ایتون

دوستک جهر فی بو بچون در مان اوله کورن

دمه در مان ایشیکک دره دره دره دره دره

دوق سیزان ایشیکک بیرونه سیرانه کل

کور سیک ایشیکک نهاری عشقه سیکانه کل

یاق بو عشق اوردینه جان نفسمکی کل اوده صال

بو عشق برونش دره بجه ایشیکک ایشیکک

یاق بو عشق اوردینه جان بولدی جو کور سیک

روسته

A. 45

طاهر

تاز سا ایلون بیلدی بیسه
 اه زاس ایلدی ایشوری بیسه
 ایلدم اولوب فی یکن اتدی
 بیسون وشی خردن ایلدی بیسه
 وجود سده قزلان ایلدی بیسه
 کون حیرت عقلی ایلدی بیسه
 ایچدم عشق شلخیلن قانه قانه
 نیشی وشی عریان ایلدی بیسه
 عریب اولدم کلسه ایلدی قام
 سفوسر وشی بردار ایلدی بیسه
 عشقوله محاسم ایلدی بند وشی
 عشقک بیی رسولای ایلدی بیسه
 با شینی عوفا یه صا ایلدی چون بر عشق
 درس لفسود اول صالای چون بر عشق

A. 54

قلدی بیخون عقلی اولدی بر عشق
 دلرد دستان اتدی بیی بر عشق
 واری بیصفا یه وری چون بر عشق
 بیی عریب صالای کور بر عشق
 بیی حور ایلدی سلطانا بر عشق
 مجلسی اریمه اتدی بر عشق
 عالم وشی نه بر حوری بر عشق
 عیارت الیوب یالوی چون بر عشق
 جلاوردی کولور کون ای عشق
 عاقبت مستورنه ددردی بر عشق
 جوزفی خاقیه جوردی بر عشق
 واراب اولسی نیرول اولدی بر عشق
 عریب ایلدی کونک بیقوری بر عشق
 بوسر سوری طوره القییا بر عشق
 کورک نل ایلدی باه بر عشق
 بیی خالبر رسولای ایلدی
 نیشی وشی صوبت خرابان ایلدی
 مقام لاسکان اتدی طفقوری
 یقانه یا شوب بروانه اتدی
 برک کلکی جهان خو غاسری
 بیی کزت بیخا بندن ایلدی
 بو کولکی برکانه سین جور ایلدی
 بو کولکی شهر فی زمین ولوب
 و موی کولور عیری سولای
 عشق محازیدن اثر قاصوب
 در شیب او کومه رهبر اولدی
 بیزورین وشی ایلدی حراز
 واراب دستله شاجات ایلدی

A. 54

ویرن آفر جان تنی
گورن یوریه لیا بیا کون
طاعتله کجی دوزن
تا بوته قویه لو بیز کون
موتنک واس یکت شین
یا لوز قله سینی بیز
ایا بلی حقه د لکس
صوت لوز د فزک بو کون
کجیب نوله کالی اند
دوتن سوسر بیز کون

کل انصافه کل انصافه
کل انصافه کل انصافه
سمایه اللدن کیمون
کل انصافه کل انصافه

۴۰۹۵

بودنیا نیک یوقن صوکی
تته شینا و سینه سینی
غافلتن کجور سه کونی
کینر تب کفدن دوزن
اچ کوزنی اویان بوزن
قویه لو کیم لو سینه
دوسر دوزن ایوز قلمی
خیر زکی یازن سلطن
ضعیف اعلم دوزنی یوقن
یا برین حقل دوزن هندن

تن حصاری یقلمادن
سنا بزا و سیکلادن
میرک انندز یقلمادن
سلطن سوال انملدن

که یا برین ایر شه حنون هدایت
نهادینه انک ایرن لری می
کین اکلن چله دنیا چاهی
یا دنیا کیمیه باقی قانور بی
غیر سوزن صافی ایله اوزوبی
ایر شه کیمه کز چانر قیلور بی

صوکی ویران اولور بیز کون
کونج خیری کجور بیز کون
حقیله کونکلنی اکل
قوتن لری سوسر بیز کون
کوتوب سنو طله بو لک شه
ایلم کجور هوش بیز کون
ایشتک اهیله لاری اوله
اجل زهین صون بیز کون
بود ساک

غلنا عمل وار سیکه نه سعادت
شیران مله طوری علی کل ایرنه عادت
اگر او کور سیک بها انک شاهی
صوتن ایرن سینه اهیله داهی
بوسوی عاقل سیک اچ کوزنی
بودنیا دن یومه سینه چون کوز

کونکل ویرمه بو دنیاه
عزم ایله دایم عقیایه
کل یواغک حاض ایله
کوزن سینه بیز کون اول ایله
عاقبت اجل ایر شه
بوسر کوزله سینه خوف دوشه
دنیا باشکله داس اوله
عزرا نیل جانکی آله

۴۰۹۵

KAYNAKÇA

ATLANSOY, Kadir, **Bursa Şairleri**, Asa Kitabevi, Bursa 1998.

AYDEMİR, Abdullah, **İslâmî Kaynaklara Göre Peygamberler**, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara 1996.

BANARLI, Nihat Sami, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, C. I - II, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971.

Bursalı Mehmed Tahir, **Osmanlı Müellifleri**, C. I , Bizim Büro Basımevi, Ankara 2000.

Büyük Türk Klasikleri, C. VI, Ötüken Yay., İstanbul 1987.

DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi Yay., Ankara 1996.

Dîvân-ı Muhyiddîn Bursevî, BEEK, Ulucâmî, Nu. 2672'de, ikinci nüshası İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı , O. Nuri Ergin, Nu. 1942'de, üçüncü nüshası Ankara Millî Kütüphane 06 mk Y2 A 6901'de kayıtlıdır.

Hadis Ansiklopedisi, (Kütüb-i Sitte-Haz. İbrahim Cânân-), C. IX, Akçağ Yay., Almanya 1993.

Erzurumlu İbrahim Hakkı, **Marifetnâme**, Huzur Yay., İstanbul 1999.

GÖLPINAR, Abdülbâki, **Hurûfilik Metinleri Kataloğu**, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1989.

GÜNGÖR, Erol, **İslâm Tasavvufunun Meseleleri**, Ötüken Yay., İstanbul 1998.

GÜZEL, Abdurrahman, **Tekke Şiiri**, Türk Dili-Türk Şiiri Özel Sayısı III, Türk Dil Kurumu Yay., Ocak-Haziran 1989.

İslâm Ansiklopedisi, C. VII - X V, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., İstanbul 1998.

İslâmî Kavramlar Sözlüğü, Sema Yazar Gençlik Vakfı Yay., Ankara 1997.

İsmail Belîğ, **Güldeste-i Riyâz-ı İrfân**, Bursa 1302.

İZ, Mahir, **Tasavvuf**, Med Yay., İstanbul 1987.

İmâm-ı Rabbânî, **Mektûbat-ı Rabbânî**, (Haz. Abdulkadir Akçiçek), Merve Yay., İstanbul 1996.

KABAKLI, Ahmet, C. II, **Türk Edebiyatı**, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul 1997.

- KARA, Mustafa, **Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi**, Dergâh Yay., İstanbul 1990.
- KILIÇ, Erol, **Bursa'da Düünden Bugüne Tasavvuf Kültürü**, Bursa Kültür ve Turizm Vakfı Yay., İstanbul 2002.
- KÖPRÜLÜ, Mehmet Fuat, **Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara 1976.
- Kur'ân-ı Hakîm ve Açıklamalı Meali**, (Haz. Suat Yıldırım), Feza Yay., İstanbul 1998.
- KÜBRA, Necmüddin, **Tasavvufun On Esası**, Bedir Yay., İstanbul 1998.
- Mehmed Şemseddîn, **Yâdigâr-ı Şemsî**, Bursa 1332.
- MENGİ, Mine, **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, Akçağ Yay., Ankara 1997.
- Muhyiddîn Bursevî, **Risâle-i Fi'l-Müşâhede**, BEEK Genel Kit. Nu. 4521.
- ONAY, Ahmet Talat, **Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar**, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara 1993.
- ÖCALAN, Hasan Basri, **Bursa'da Tasavvuf Kültürü (17.Yüzyıl)**, Gaye Yay., Bursa 2000.
- PALA, İskender, **Divan Şiiri Sözlüğü**, Akçağ Yay., Ankara 1995.
- SERDAROĞLU, Ahmet, **Mevzûât-ı Aliyyü'l-Kârî Tercemesi**, Ankara 1996.
- Sicill-i Osmanî**, C. IV, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 1996.
- TÖKEL, Dursun Ali, **Divan Şiirindeki Harf Simgeciliği**, Hece Yay., Ankara 2003.
- Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara 1988.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, **Osmanlı Tarihi**, C. III, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1998.
- Yeni Tarama Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara 1983.
- YILMAZ, Mehmet, **Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler**, Enderun Yay., İstanbul 1992.

SÖZLÜK

A

Â b (f)	: Su
Abâ (a)	: Yünden yapılmış kumaş, devrilik, şeyhlik
Âbâd (f)	: Ma'mur, şen, bayındır
Abd (a)	: Kul, köle
Âfak (a)	: Ufuklar
Ağyâr (a)	: Başkaları
Ahd (a)	: Söz verme, and, yemin
Âhir (a)	: Son, son olarak, en son
Ahsen (a)	: Güzel, en güzel
Ahsen-i takvîm	: En iyi, en güzel kıvamda
Al	: Hile, düzen
'Alâmât (a)	: İzler, nişânlar
Aldamak	: Aldatmak, kandırmak, oyun etmek
'Ama (a)	: Körlük, bilgisizlik; manevî körlük
Arı	: Temiz, pak
'Ârif (a)	: Bilen, bilgili, irfân sahibi
'Asâ (a)	: Değnek, sopa, dervîşlerin taşıdıkları sopa
Âsân (f)	: Kolay
Âsî (a)	: Karşı gelen, günahkâr, isyancı
Âsumân (f)	: Gökyüzü, sema
Âşinâ (f)	: Bildik, tanıdık
Âşûrâ (a)	: Muharrem'in onuncu günü pişirilen buğday tatlısı, aşûre
Ata	: Baba
Atâ (a)	: Bağışlama, bahşiş
'Âyân (a)	: Belli, açık, meydânda
'Ayn (a)	: Göz
Azâd (f)	: Kurtulmuş, serbest olan
'Azâzîl (a)	: İblis'in (şeytân'ın) melek bulunduğu sıradaki esas adı

B

Bâb (a)	: Kapı, konu, mevzu
Bâkî (a)	: Ebedî, dâimi, Allah
Bârî (a)	: Yaratan, yaratıcı, Allah
Basiret (a)	: Seziş, önden görüş
Batın (a)	: İç yüz, gizli, görünmeyen
Bay	: Zengin, 2. Ulu, kibar,soylu
Bâzâr (a)	: Pazar, çarşı, alışveriş yeri
Belî (a)	: Evet
Bend (f)	: Bağ, yular, rabita
Berk (a)	: Şimşek

Berr(a)	: Kara, toprak
Bezl (a)	: Bol bol verme, saçma
Bî-gâne (f)	: Kayıtsız, ilgisiz 2. (Tasavvuf)dünya ile ilgisini kesmiş olan
Bihamdillâh (a)	: Allah'a şükür olsun
Biryân (f)	: Tava tepsi gibi şeylerde pişirip kızartılan et kebabı
Bîzâr (f)	: Rahatsız, bıkmış, usanmış, küskün
Bostân (f)	: Sebze bahçesi 2. Kavun, karpuz
Bular	: Bunlar
Burâk (a)	: Hz.Muhammed'in Mîrâç'ta bindiği binek
Burc (a)	: Güneşin ayrıldığı on iki kısımdan biri
Bürhân (a)	: Delil, tanık, ispat
Büt (f)	: Put
Büthâne (f)	: Puthâne

C

Câhid (a)	: Elinden geldiği kadar çalışan
Câm (a)	: Kadeh, bardak
Cevlân (a)	: Dolaşma, gezinmek, dolanma
Cibrîl (a)	: Cebrâîl
Cîfe(a)	: Lâşe, Leş
Cilâ (a)	: Parlatma, parlak
Cinân (a)	. Cennetler
Civân(a)	: Genç, delikanlı
Cûd (a)	: Cömertlik, el açıklığı
Cûş (f)	: Coşma, kaynama :
Cür'a (a)	: Yudum, içim, kadehin bir yudumu
Cürm (a)	: Suç, kabahat, kusur, günah

Ç

Çâh (f)	: Kuyu, çukur
Çâr (f)	: Dört
Çârh (f)	: Felek, gök
Çerâğ (f)	: Fitol, mum
Çevgân (f)	: Ucu eğri değnek, 2. (tasavvuf) Allah'ın ezeldeki takdiri

D

Dâd (f)	: Adâlet, doğruluk
Dânâ (f)	: Bilen, bilici, bilgiç
Dâr (a)	: Ev, yer, yurt
Dâr (f)	: Darağacı
Dehr (a)	: Dünyâ, zaman
Depretmek (t)	: Kımıldatmak
Derûn (f)	: İç, gönül, yürek
Dest (f)	: El
Devrân (a)	: Dünyâ, felek, zaman, tâlih, kader; devir
Deyyâr (a)	: Biri, bir kimse 2. Manastır sahibi
Dîbâ (f)	: Renkli dokuma motiflerle süslü bir çeşit ipek kumaş
Dîde (f)	: Göz
Didâr (f)	: Yüz, çehre
Duhân (f)	: Tütün, duman
Dûr (f)	: Uzak
Duzah (f)	: Cehennem
Dühûl (f)	: İçeri girme
Düldül (a)	: Hz. Muhammed'in Hz. Ali'ye verdiği kırat

E

Ebvâb (a)	: Kapılar
Efgân(f)	: Izdırıp ile haykırma, bağırp çağırma, inleme
Egin	: Sırt, arka
En'âm (a)	: At, deve, sığır ve koyun gibi hayvanlar
Enîs (a)	: Dost, arkadaş, yar, sevgili
Esrik	: Sarhoşt, mest, çokkun, İlahî aşk sarhoşu

F

Fahr(a)	: Övme, övünme
Fânî (a)	: Ölümlü, geçici olan, yoklukla ilgili
Fâriğ (a)	: Vazgeçmiş, çekilmiş
Fâsid(a)	: Kötü, fena, bozuk
Faş (f)	: Meydana çıkma, duyulma, açığa vurma, dile verme
Fehm (a)	: Anlama, anlayış
Fenâ (a)	: Yok olma, yokluk, geçip gitme
Fenâ- fillah (a)	: (Tasavvuf) Allah'ın varlığı içinde yok olma
Ferâğât (o)	: Vazgeçme, el çekme
Firâk (a)	: Ayrılma, ayrılık

Furât (a)	: Tatlılık (su hakkında)
Fursat (a)	: Uygun zaman, elverişli durum

G

Gâfil (a)	: Gaflette bulunan, ihmal eden
Gam (a)	: Keder, tasa, kaygı, dert
Ganî (a)	: Zengin, varlıklı, Allah'ın adlarından biri
Gâr (a)	: Mağara, in
Gark (a)	: Suya batma, boğulma
Gavvâs (a)	: Dalgıç
Gayb (a)	: Gizli olan, görülmeyen, belirsiz
Genç (f)	: Hazine, define
Gubâr (a)	: Toz, toprak
Gufrân (a)	: Affetme, merhamet etme, yargılama
Gurâb (a)	: Karga
Gussa (a)	: Keder, kaygı, tasa
Gûş (f)	: Kulak
Gül-âb (f)	: Gülsuyu
Gümân (f)	: Zan, sanma, sezme

H

Hâb (f)	: Uyku
Hâdî (a)	: Hidayet eden, doğru yolu gösteren, Allah
Halvet (a)	: Yalnız, tenhaya çekilme, تنها yer
Hâr (f)	: Diken
Hassa (a)	: Bir kimseye ya da bir şeye özel olan nitelik
Hâşâ (a)	: Asla, katiyen, hiçbir vakit
Hâtem (a)	: Mühür, üstü mühürlü yüzük
Havf (a)	: Korku, korkma
Hazer (a)	: Sakınma, çekinme, utanma
Hergiz(f)	: Asla, katiyen, hiçbir vakit, hiçbir surette
Hevâ (a)	: Heves, istek, sevgi, hoşlanma
Hezâr (f)	: Bülbül
Hışm (f)	: Kızgınlık, öfke
Hil'at (a)	: Kaftan, süslü elbise
Hilkat (a)	: Yaratılma, yaradılış
Hû (a)	: Allah
Hulle (a)	: Cennet elbisesi
Hûrî (f)	: Cennet kızı 2. Sevgili
Hurrem (f)	: Şen, sevinçli, güler yüzlü
Hüdhüd (a)	: Hz. Süleyman ile Belkis arasında haberci kuş
Hümâ (f)	: Devlet kuşu, saadet, kutluluk

I

Irak	: Uzak
Issı	: Sıcaklık, hararet
Iyd (a)	: Bayram

İ

İfnâ (a)	: Yok etme, tüketme
İfşâ (a)	: Gizli bir şeyi yapma, açığa vurma
İğvâ (a)	: Azdırma, azdırılma, baştan çıkarma
İhfâ (a)	: Gizleme, saklama, saklanılma
İhlas (a)	: Halis, temiz, gönülden gelen dostluk, samimiyet
İhtiyar (a)	: Seçme, seçilme, katlanma
İhvân (a)	: Sâdik, samimi, candan dostlar
İlm-i ledün (a)	: Allah sırlarına ait manevî bilgi, gayb ilmi
İn'âm (a)	: Nimet verme, iyilik etme
İ'râz (a)	: Yüz çevirme, başka tarafa dönme
İrgürmek	: Erişmek, ulaştırmak, yetiştirmek

K

Kadem (a)	: Ayak, adım
Kahhâr (a)	: Ziyadesiyle kahreden, (Allah'ın sıfatlarından biri)
Kaim (a)	: Ayakta duran, ayakta bulunan
Kâl (a)	: Söz, laf
Kalîl (a)	: Az, çok olmayan
Kâmil (a)	: Kemale ermiş, olgun
Kamu	: Bütün, hep, herkes
Kanâat (a)	: Kısmete râzı olma
Kande	: Nerede
Kani' (a)	: Kanaat eden, yeter bulup fazlasını istemeyen
Karâfiu	: Karanlık
Karîb (a)	: Yakın olma
Kâsib (a)	: Kazanan, kazanmak için çalışan, kazanç sahibi
Kasr (a)	: Köşk, saray
Katre (a)	: Damla
Kavî (a)	: Kuvvetli, güçlü
Kayd (a)	: Bağ, bağlama
Kesb (a)	: Çalışıp kazanma

Kendözi	: Kendisi, şahsı, zatı
Kenz (a)	: Hazine, define
Kesret (a)	: Çokluk, bolluk
Kevn (a)	: Olma, var olma, varlık
Kevn ü mekân	: Varlık, kâinat
Kıssa (a)	: Fıkra, hikaye, rivâyet
Kîl ü kâl (a)	: Dedikodu
Kuh (f)	: Dağ
Kulûb (a)	: Kalpler, gönüller
Kurbân (a)	: Allah'ın rızasını kazanmaya vesîle olan şey
Kûy (f)	: Köy, mahalle ve işlek yol
Kübrâ (a)	: Daha (en, pek, çok) büyük olan
Künc (f)	: Köşe, bucak
Küntü kenz	: Gizli hazine
Külhan (f)	: Hamamlarda suyu ısıtmak için ateş yakılan yer

L

La'in (a)	: Lanetlenmiş, rahmetten sürülüp atılmış
La-ya'kıl (a)	: Dalgın, sarhoş
Ledünnî (a)	: Allah bilgisine ve sırlarına ait
Libas (a)	: Esvab, elbise
Lîk (f)	: Lakin, fakat, ama, ancak
Likâ (a)	: Yüz, çehre
Lemyezel (a)	: Bâkî, daimi olan
Levh (a)	: Düz, üzerine yazı, resim gibi şeyler yazılabilir yüzey
Leyl ü nehâr	: Gece gündüz

M

Maârif (a)	: Bilimler, bilgi, kültür
Ma'bûd (a)	: Kendine ibadet olunan, Allah
Mâ-dûn (a)	: Alt, aşağı derecede
Magbun (a)	: Alışverişte aldanmış olan 2. Şaşkın
Mahal (a)	: Yer
Mahfi (a)	: Gizli
Mahşer (a)	: Haşrolunacak, toplanılacak yer
Mâide (a)	: Üzerinde yemek bulunan sofrâ; yemek, ziyafet
Mâil (a)	: Bir yana eğilmiş, hevesli, istekli
Mâin (a)	: Saf, akar su
Mâr (f)	: Yılan
Mâsivâ (a)	: Allah'tan başka bütün varlıklar, bu dünya
Ma'siyet (a)	: İsyân 2. Günah

Mekr (a)	: Hile, düzen
Mekkâr (a)	: Hileci, düzenbaz
Menzil (a)	: Yollardaki konak yeri
Mest (f)	: Sarhoş, sarhoşçasına
Meta' (a)	: Satılacak mal, eşya
Mev'ize (a)	: Öğüt
Mevt(a)	: Ölüm, benliği öldürme
Mezmûm (a)	: Yerilmiş 2. Beğenilmemiş
Milk (a)	: Birinin tasarrufu altında bulunan şey
Mi'râc (a)	: Merdiven, göğe çıkma
Muallâ (a)	: Yüce, yüksek
Muhib(a)	: Seven, sevgi besleyen, dost
Muin (a)	: Yardımcı
Mukallid (a)	: Bir şeyi kuşatan, boynuna asan
Munîs(a)	: Herkesle görüşen, sıcakkanlı
Murg (f)	: Kuş
Musaykal(a)	: Cilalı, parlak, yaldızlı
Muti' (a)	: İtaat eden
Mücellâ (a)	: Cilalı, parlatılmış, parlak
Müdâm (a)	: Süren, sürekli
Mükâşefât (a)	: Hakikat ehline Allah sırlarının görünmesi
Münkâd (a)	: Bağlı, boyun eğmiş
Münkir (a)	: İnkâr eden
Mürâ'î(a)	: İkiyüzlü
Müstakîm (a)	: Doğru, düz
Müştak (a)	: Arzu ve iştiyak gösteren

N

Nâçâr (f)	: Çaresiz, zavallı
Nâdân (f)	: Bilmez, bilmeyen, câhil
Nâgâh (f)	: Vakitsiz, ansızın, birdenbire
Nakd (a)	: Akçe, mâden para 2. Para olarak bulunan servet
Nâr (a)	: Ateş
Nas (a)	: İnsanlar, halk
Nasût (a)	: İnsanlık, insanlık camiası
Nâşî (a)	: Neşet eden, ileri gelen
Necât (a)	: Kurtulma, kurtuluş
Nefy (a)	: Sürme, sürgün etme
Nehâr (a)	: Gündüz
Nehy (a)	: Yasak etmek
Nihân (f)	: Gizli, saklı
Nikâb (a)	: Peçe, yüz örtüsü
Ni'met (a)	: İyilik, lütuf, ihsan
Ni'met-i uzmâ (a)	: Çok büyük iyilik
Nirân (a)	: Cehennem
Nisyân (a)	: Unutma
Nûr (a)	: Aydınlık

O

Od	: Ateş
Oñmak	: İyileşmek,şifa

Ö

Özge	: Başka
Öñ	: Önce, mukaddem, evvel

P

Penâh (f)	: Sığınma, sığınılacak yer
Penbe (f)	: Pamuk
Pervâ (f)	: Korku, çekinmek
Pervâne (f)	: Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek
Pervâz (f)	: Uçma, uçuş
Pes (f)	: O halde, öyle ise
Peymâne (f)	: Büyük kadeh
Pinhân (f)	: Gizli

R

Rabbenâ (a)	: Ey bizim Rabb'imiz
Râgıb (a)	: İstekli, isteyen
Râh (f)	: Yol
Ra'nâ (a)	: Güzel, latif, hoş görünen
Ravza (a)	: Bahçe
Râz (f)	: Sır
Recâ (a)	: Ümit, umma
Remz (a)	: Gizli ve kapalı bir biçimde söyleme
Reybî (a)	: Şüpheli
Reyhân (a)	: Fesleğen çiçeği
Rilet (a)	: Göç, göçme 2. Ölme
Riyâzet (a)	: Nefsi kırma,dünya lezzetlerinden ve rahatından sakınma
Rûh-ullah (a)	: Müslümanlar tarafından Hz. İsa için kullanılan bir terim
Rûşen (f)	: Aydınlık, parlak
Rüsvây (f)	: Rezil, itibarsız, haysiyetsiz

S

Sadef (a)	: İnci kabuğu
Safâ (a)	: Saflık, berraklık, gönül şenliği
Sâim (a)	: Oruç tutan, oruçlu
Samt (a)	: Susma
Sâni'(a)	: Yapan, işleyen 2. Allah
Sa'y (a)	: Çalışıp çabalama, gayret, koşma, yürüme
Sayd (a)	: Av, avlama
Savm (a)	: Oruç
Selvâ (a)	: Bal 2. Bildircına benzer bir kuş
Sem'(a)	: İşitme, işitiş
Senâ'(a)	: Övme, övüş
Seyyiât (a)	: Fenâlıklar, Kötülükler
Sınmak	: Kırılmak
Sırat (a)	: Yol
Siyâm (a)	: Oruç
Suhan (f)	: Söz, lakırdı
Sûr (a)	: Kıyamette Hz.İsrafil'in üfleyeceği boru
Surûr (a)	: Sevinç
Süflî (a)	: Aşağıda bulunan, 2. Alçak, bayağı
Sülûk (a)	: Bir yola girme, bir yol tutma
Sülûk (a)	: Bir yola girme, bir yol tutma

Ş

Şâd (f)	: Sevinçli
Şâhbâz (f)	: Bir cins iri ve beyaz doğan; şanlı yiğit adam
Şâh-ı mârân	: Yılanların şâhı, padişahı
Şeb (f)	: Gece
Şekavet (a)	: Bedbahtlık, bahtı karalık 2. Eşkiyalık, haydutluk
Şekk, şek (a)	: Sanı, zan, şüphe
Şem'(a)	: Mum
Şikâr (f)	: Av
Şum (f)	: Uğursuz
Şûr (f)	: Şamata, gürültü
Şühûd (a)	: Şahitler, tanıklar

T

Tâbân (f)	: Işıklı, parlak
Takvâ (a)	: Allah'tan korkma
Tamu	: Cehennem
Ta'zîm (a)	: Büyükleme, ululama, büyük sayma

Tebdîl (a)	: Değiştirme
Tecellî (a)	: Görünme, belirme, Allah'ın lütfunâ nail olma
Teferrüc (a)	: Açılma, ferahlama 2. Gezintiye çıkıp gam dağıtma
Tennûr (a)	: Fırın 2. Tandır
Teşviş (a)	: Karıştırma, karmakarışık etme
Tevhîd (a)	: Bir kılma, Allah'ın birliğine inanma
Te'vîl (a)	: Sözü çevirme, söze ayrı mânâ vermeye kalkışma
Tîmâr (f)	: Yara bakımı
Tîmâr-hâne	: Akıl hastanesi
Tûl (a)	: Uzunluk, uzun müddet
Tûl-ı emel	: Hırs, tamah, tükenmez arzu
Türâb (a)	: Toprak

U

Ukbâ (a)	: Âhiret, öbür dünya
Ucb aÂ	: Kendini beğenmişlik
Uçmak	: Cennet
Ummân (a)	: Deniz, okyanus
Urmak	: Vurmak, çarpmak
Urûc (a)	: Yukarı çıkma, yükselme
Uryân (a)	: Çıplak
Uşşâk (a)	: Aşıklar
Uzlet (a)	: Bir tarafa çekilip kendi başına تنها oturma
Uzmâ (a)	: Daha (en, pek, çok) büyük

Ü

Ümmü'l-kitab (a)	: Akl-ı evvel, arşın üstündeki kaza ve kader levhası
Ülfet (a)	: Alışma, kaynaşma 2. dostluk

V

Vahdet (a)	: Birlik, tek olma, Allah
Vech (a)	: Yüz, çehre
Vehhâb (a)	: Çok hibe eden (Allah sıfatlarındandır)
Velîkin (a)	: Lakin, fakat, ama
Vezzân (a)	: Vezneden, tartan

Virâne (f)	: Yıkılmış veya pek harap olmuş yer
Vird (a)	: Belli zamanlarda okunması adet olan Kur'an cüzleri
Visal (a)	: Kavuşma
Vuslât (a)	: Bir şeye ulaşma, kavuşma

Y

Yakîn (a)	: Şüphesiz, gerçek şekilde bilme
Yarağ etmek	: Hazırlık yapmak
Yarlıgamak	: Suç bağışlamak, magfiret etmek
Yarlıganmak	: Günahı bağışlanmak, magfiret olmak
Yârân (f)	: Dostlar, ahbablar
Yavı kılmak	: Kaybetmek, yitirmek
Yeksân (f)	: Bir, beraber, her zaman
Yektâ (f)	: Eşsiz, benzersiz
Yevm (a)	: Gün
Yiğlemek	: Üstün tutmak
Yir	: Yeryüzü

Z

Zâhid (a)	: Çok, aşırı sofu, kaba sofu
Zâr (f)	: Ağlayan
Zayi' (a)	: Elden çıkan, kaybolan, yitik
Zelîl (a)	: Hor, hakir, alçak, aşağı tutulan
Zemâim (a)	: Köyü, beğenilmeyen haller
Zemm (a)	: Yerme, kınama, ayıplama
Zerrâk (a)	: Çok mürâî, ikiyüzlü
Zimniyye (a)	: Üstü kapalı, örtülü, açıktan olmayarak, dolay:
Zikr (a)	: Anma, anılma
Zimâm (a)	: Yular, bağ
Zulmânî (a)	: Karanlığa mensup, karanlıkla ilgili, karanlık olan
Zülâl (a)	: Saf, hafif, soğuk güzel, tatlı su
Zülfumat (a)	: Karanlık
Zünnâr (a)	: Papazların bellerine bağladıkları, uçları sarkık, ipten örme kumaş
Zünûb (a)	: Günahlar

DİZİN

A

Âb-ı hayât 51,52,69,117,
 150, 161,180,215,
 246, 248,252,258,
 274, 293, 299,349,
 350,355,380,396,
 423,441
 Âb-ı hayvân 45,69,157,161,
 165, 194,446
 Âb-ı rahmet 347
 Âb-ı zülâl 124,125,421
 Abâ 54, 222, 389
 Abdest 183
 Adâlet 53,116
 Âdem 35,36,37,38,39,66,
 91,129,153,161,171,
 196,373,426,427,436
 ,437
 Ağaç 32,138
 Ağlamak 22,46,63,97,119,
 133,135,143,185,189
 ,208,214,224,237,24
 2, 262,266,268,301,
 328,335,345,348,360
 ,361,362,371,373,
 386,427,
 Ağyâr 76,86,96,98,103,
 105,128,132,137,147
 ,174,176,178,195,20
 0,221, 230,275,283,
 287,293,296,321,372
 ,373,392,399,402,
 411,429,435, 439
 Ahd 82,83,84,103,114,
 119,120,139,172,
 181,206,258,308,
 309,333,335

Ahmed 11,54,95,107,152,
 180,183,221,231,337
 424,425
 Ali 11,12,13,57,448
 Allah 22,24,25,26,27,28,
 29,30,33,34,35,36,
 3738,40,41,42,43,44,
 46,47,48, 49,50,52,
 53, 54,55,57,58,59,
 60, 61,63,65,70,74,
 76, 77,78,79,82, 83,
 86, 8 8,89,90,91,92,
 100, 106,114,174,
 183,201,238,249,
 262,272, 287, 298,
 300, 305,313,314,
 318,319,333,336,340
 342,346,347,348,368
 384,397,449,450
 Anka 170
 Asâ 49,264,422

B

Bahr, 40,68,202,216,234,
 326
 Bakır 151,401
 Bal 108,124,171
 Balçık 37
 Balık 323
 Bârân 352
 Bayrâm 273,379
 Belkıs 44,45
 Berât 108,126,144,184,
 275,391,395,421
 Beytullâh 158,196,199,258
 Biryân 44,75,101,134,140,
 143,185,188,247,263
 337,349,395,405

Burâk(ğ) 156,341,354,424,
431, 435,442,
Bülbül 76,77,78,102,113, 128,
134,135,137, 141,
143171,202, 250,
254,260266, 274,
278,296,297,
301,322,323,336,
345,346,353,357,
367,369, 384,392, 393,
399,402,407, 416

C

Cebrâ'îl 31,32,34,36,53,
129,168,187,244,434
Cehennem 59,61,64,136, 138,
144,374,408, 424,
439,440
Ceng 124
Cennet 10,20,21,38,39,
58,60,61,62,63,88,
111,126,129,186,189,2
45,318,342,351,
368,423, 432, 438, 440
Cin 45,117,151,170
Cinân 61,152,154,273,
312,440

Ç

Çerâğ (k) 97,195,347,421

D

Deñiz 40,45,51,72,78,150, 236
Dîbâ 54,198,222,389
Dost 15,18,19,20,23,29,
30,40,41,42,43,50,51,5
2,54,56,58,61,62,
63,64,65,67, 70,71,
76,77,79,82,83,84,8586
,87,97,98,101,102,103,
106,107,108109,110,11

1,112,114,118119,120,
124,125,126,128,130,1
31,133,
135137,138,139,140,14
1,142,143,146,147148,
151,153,155,157160,16
2163,165,170,171,172,
173,175,
176,177,178,179,
180,181,182,183,
184,185,186,189,
190,191,192,193,19419
5,197,199,200,201204,
207,208,209,211212,21
4,216,218,219221,222,
224,226,227228,231,23
2,234,237238,240,243,
245,246247,248,249,25
1,252253,254,255,256,
257258,260,264,266,26
9270,271,273,274,2762
82,285,287,288,291292
,293,294,295,29,297,29
8,299,300,302303,306,
307,309,
310,311,317,318,32032
5,326,329,330,331332,
333,334,335,336339,34
2,345,346,347349,350,
351,355,357360,361,36
4,365,366367,368,371,
372,374378,379,380,38
1,383384,385,387,388,
389391,392,393,394,39
5396,398,399,402,4044
06,407,408,409,413414
,415,417,418,419420,4
21,423,425,426429,432
,433,436,437438,439,4
40,441,443445,446

E

Ebubekir 57,78,302
Ejderhâ 49,158,212,422
Elest 82,83,139,181,209, 436
Enbiyâ 57,116,125,216,
275,279,302,304,33234
4,351,380,419, 433

Envâr 98,103,109,128,
152,154,161,194,19727
6,296,321,365,370373,
378, 379,380,
411,420,426
Evliyâ 10,56,75,83,104,
125,148,206,211,21527
5,302,304,332,
344,351,393, 433,438

F

Felek 29,131,135,218,
267,315,390
Firkat 100,147,322,345,
347,398
Furkân 34,157,383

G

Gevher 8,19,51,79,132,150,
164,226,245,291,32640
1,413
Gilmân 199,250,371,391,
432,440
Gül(i) 41,46,74,75,99,102,
110,125,131,132,134,1
35,140,156,157,
159,164,178,189,209,2
29,245,251,257,262,27
5,285,290,293, 294,
298,299,301, 319,
320,333,342,
343,350,354,364,36637
8,381,389,
390,396,399,413,439
Gül-âb 102,303
Gül-i reyhân 393
Gülistân 96,110,157,342,
343,350,364,399,
Gülzâr 42,74,131,137,174,
199,214,247,257,320,3
33,359,366,373,
402

H

Hac 13
Hak 27,40,56,60,61,63,
69,76,74,79,82,84,8990
,92,100,164,206,
211,252, 273,273, 279,
290,380,416, 417,
419,433
Haleb 259
Halvet(i) 8,11,89,249,250
Hançer 81,191,
Havvâ 38,129,426,427,428
Hırka 201,212,293,424
Hız(i)r 48,51,117,150,161,
171,195,215,246,24827
4,283,299,330,350384,
441
Hud 171
Hudâ 15,24,86,96,110,
124,141,155,156,16217
0,175,179,225,
227,230,248,253,
269,288, 317,403,
404,406,407,409,41341
9,425,433,446
Hüdhüd 44,171,

İ
İbrâhim 40,41,42,43,46,51,
171,214,366
İbret 14,38,50,78,123,
150,157,162,167,201,2
18,225,229,278,280,29
1,304, 350,377, 383,
396,400,423, 428,
437,439,445
İlyas 51,117,161,380
İns 117,244,260
İnsân 21,25,26,27,28,29,
30,31,32,33,34,35,36,3
7,38,40,41,45,48,

49,50,51,52,54,55,5857
 ,60,61,62,63,65,6667,6
 9,82,85,86,88,9195,100
 ,106,129,131,135,139,1
 50,151,152153,156,157
 ,161,165166,169,170,1
 76,178180,186,195,196
 ,197202,203,218,225,2
 27229,230,243,244,260
 277,278,285,287,28828
 9,321,327,355,370377,
 381,384,401,405410,41
 3,418,421,424430,433,
 440,445,448

İskender 45,68,69,157

K

Kâ'be 248,282,283
 Kâ'betullâh 119
 Kadeh 147,164,251,339
 Kaf 171
 Kalû Belâ 82,211
 Kays 69
 Kebâb 99
 Kevser 19,20,62,126,186,
 199,326, 339,391
 Kılıç 59,158,169
 Kimyâ 401
 Kur'ân 31,34,35,37,38,45,
 46,47,49,53,58,65,68,7
 6,81,89,106,
 274,341,449
 Kurbân 43,74,76,77,131,
 140,143,198,199,216,2
 18,232,233,242,254,25
 5,256,257,258,
 273,294,295,296,297,3
 07,318,327,342,354,41
 6,432,441
 Kürs 122,357,431

L

Lâle 354
 Lâ-ya'kıl 120,232,334

Leylâ 69,70,71,72,132,
 185,251,261,296,299,4
 48

M

Mahşer 33,59,136,214,244,
 349,421
 Mansûr 73,74,75,92,131,
 132,137,243,258,26229
 7,335,367,381
 Mâr 71,80,118,120,148,
 158,212,384
 Melek 27,28,29,30,31,32,
 34,35,36,88,125,135,15
 8,218,230,245,259,264,
 267,286,315,
 329,343,348,372,
 390,437,445
 Meryem 54,55,174
 Mest 73,123,128,146,
 180,195,212,234,
 235,246,254,264,272,2
 73,279, 298, 303,337,
 375,443,
 Mestâne 143,246,250,369
 Mevlâ 9,19,20,21,26,27,
 30,36,70,71,72,76,81,8
 6,88,89,94,95,104,106,
 111,112,113,
 132,138,154,167,168,1
 82,188,193,207,
 219,220,224, 226, 239,
 249,276,277, 296,
 297,299,301,
 306,317,323,327,33033
 7, 354,357, 359,
 360,365,378,380,39541
 5,416,419
 Mis(i)r 48,75,157,256

N

Namâz 94,114,184
 Nekir 33,141,152,267
 Nikâb 27,48,101,155,182,
 287,330,343,358,371,3
 86,391,393,394, 395,
 Nûh 40,377

O

Od 33,61,82,83,108,111,
115,117,135,138,141,1
63,177, 178,187,198,
215, 229,235,249,250,
265, 282,287,293,295,
296,299,300,308,310,
328,334,335,341,354,
366,368,381, 387,395,
405,4011,421,423,426,
429,431,442,444,447,
449
Osman 2,3,4,8,57,116,302

Ö

Ömer 8,13,57,302

P

Padişâh 9,20,27,55,119,153,
217,237,242,254,450
Pâre pâre 142,367
Penbe 250
Peri 306
Pervâne 74,140,143,146,
163,195,201,202,250,
257,293,297,302,
334,342, 357,369,375,
376,383,405,407

R

Riyâzet 186,334
Resul 57,58,62,65,93,100,
102,105,147,184,21621
9,225,241,247,248279,
285,297,305,
336,339,342,343,36237
7,392,419,422,424427,
445
Resûlu'llâh 27,43,56,90,93,
302, 320,343,392, 435

S

Şabr(sabır) 47,48,49,90,91,92
109, 111,145,180,184,
201,288,294,
338,348,389,405,418
Safâ 83,100,106,111,
140,144,174,194,
197,207,215,219,
225,241,246,255,
276,323,326,343, 358,
374,380,382, 399,
432,433,444,
Sırât 61,66,108,126, 144,
147,185,244,275,
305,330,391,440
Sırru'llâh 142
Sidre 155
Sidret'ül-Müntehâ 431
Sikke 401
Simurg 171
Su 51,69,174,202,209,
251,354,414
Sultân 2,6,27,55,90,157,
180,187,223,259,260,
269,301,305,343,
401,407,
Süt 169
Ş
Şâh 99,160,161,162,197,206,
208,221,261,279,361,
394,398,400,404, 428,
448,449
Şâh-ı mârân 158
Şâhbâz 326,445
Şâhid 139,182,287,289,436
Şâm 52,53,57,116,117,
154,253,255,259
Şarâb 19,24,61,77,79,112,
120,124,125,140,143,
147,153,178,182,
194,202, 209,232, 233,
237,243,246, 247,
256,259,270, 291,
298,300,301, 304,
307,310,332, 335,

340,361,367,
381,392,442,
Şarâb-ı Kevser 18,126,187,
200, 327
Şerbet 17,146,159,160,
190,193,194,230,252,3
05,330,437

T

Tâkât 142,281,358
Tâvâf 255,313,343
Tîmâr 159,160,229,236,
242,340,404
Tîmârhâne 192
Top 247
Tûr 45,47,152,193, 194,
251,253,314,358, 368,
423

U

Uçmak (i) 61,64,111,114, 134,
136,250,288, 298,
351,374
Uqbâ ,98,137,144,169,
195,204,207,216,231,
254,255,266, 267,
272,278, 291, 293, 306,
310,331,353, 376,
392,406,407, 408,
416,425,433,
435,442,443
Ummân 46,131,132,150,209,
221,230,243,260,289,
289,350,367,372,407,
410, 414

Ü

Üçler 116,266,344
Üstâd 7,401

V

Vâd 12,344

Vâris 54,90,181,210,216, 333
Vecd 78,434,434
Vechullâh 139
Vec(i)h 71,96,109,154,161,
180,182,277,287,291,
371,381,392,396
Veciz 81
Vezzân 27,180,402,443
Virân 21,58,63,66,98,137,
144,145,200,246,268,
335,362,381,384,
Virâne
77,147,149,184,191,20
4,222,224,248,256,272,
293,296,306, 323,
367,389,399
Vişâl 72,87,110,128,131,
140,141,182,232,246,
250,271,286,304,
405,427, 441

Y

Ya'kûb 42,43,44,49,302
Yakût 157,410
Yedi (İ)3,13,47,62,64,89,
212,229,245,255,351
Yediler 116, 244,266,344, 427
Yedi deryâ 40,51,52,271, 377
Yezdân 82,139,276
Yezâl 129,407
Yezel 350
Yûsuf 46,47,48,72,73,151,
171,179,260,301,386

Z

Za'if 19,75,97,110,132,
142,156,208,220,23724
1,250,267,341,
342,398, 432,439
Zebânî 21,59,108,328,351
Zelfihâ 47,48,73,386
Zencîr 192,193,262,331
Zer 401
Zerrâk 178
Zerre 115,177
Zevâl 129,183
Zik(i)r 18,19,28,31,34,55,
63,66,67,69,71,80,89,

90,91,92,98,100,109,
111, 114,125,127,136,
137, 143,170,182,187,
1 98,220,228,233,237,
241,243,246, 249,250,
257,262,272,281, 290,
292,294, 295,297,299,
300, 305,306,311,312,
318,319,325,327,330,
335,339,340,341,347,
349,353,359,365,374,
359,378,396,409,426,
432,437,

Zikru'llâh 383

Zâtu'llâh 77,139,249,

